

វិក័យ
សន្យាសម័យ

ឋានៈ 13 ឈ្មោះ 52 ក្រក្រាគម-ក្រិយ័យ 2554 ISSN 1513-1054

พังรายการของสถานีวิทยุสราภรณ์ AM 1575 KHz

วัน/เวลา	05.30 - 06.00 น.	06.00 - 07.00 น.	17.30 - 18.00 น.	18.00 - 18.30 น.	19.00 - 19.30 น.	22.00 - 22.30 น.
จันทร์	สราภรณ์เยี่ยมเช้า กาญจนา ภัทโรตค	รอบบ้านเรา หทัยกานต์ ฤทธิจำนง	รักสิ่งส่งแวงดีล้อม อิทธิกร ไตรศรวิทย์	News & Views from Bangkok นวัน จีราพันธ์	ดาวดวงน้อย ฐิตรัตน์ ชวรมลสิทธิ์ชัย ธิดารัตน์ พงศ์ไชยยง	วัฒนธรรมล้ำพันปี ศุภณัฐ จันทร์อำ พิมพ์วิไลสุ์ ไสสว่าง
อังคาร	โลกมุสลิม อัสรอฟ ศาสมนกุล	รอบบ้านเรา หทัยกานต์ ฤทธิจำนง	เฉลิมพระเกียรติ ในหลวง (84 พรรษา) สุทธดา นนธธรา ณัจฉนันต์ บุรณศิริ	หน้าต่างโลกกว้าง จุฑาณณิ ซาติสุวรรณ	ดาวดวงน้อย ฐิตรัตน์ ชวรมลสิทธิ์ชัย ธิดารัตน์ พงศ์ไชยยง	สาระน่ารู้งานกงสุล กิตติพงศ์ บรรลือสินธุ์
พุธ	ถนนอาชีพ กฤษณ์ธิดา สุจิรา	รอบบ้านเรา วันดา พงศพลพยุหเสนา	ปณิกะสำนักเรียน สุดารัตน์ กับทางใจ	หน้าต่างโลกกว้าง นที วิธิตสรสาคร อัญชลี แสบสุขโชติ	ดาวดวงน้อย ฐิตรัตน์ ชวรมลสิทธิ์ชัย ธิดารัตน์ พงศ์ไชยยง	ที่นี่...วิถีการทูต โกสินทร์ ผลมั่ง ทุระยา หอมโมเดล
พฤหัสบดี	สุขภาพรับอรุณ วิชัย ประสาพทุธชา	รอบบ้านเรา วันดา พงศพลพยุหเสนา	กงสุลสัมพันธ์ วุฒิโรจน์ รัตนะสิงห์	หน้าต่างโลกกว้าง เกษมสินต์ ของศิริ	ดาวดวงน้อย ฐิตรัตน์ ชวรมลสิทธิ์ชัย ธิดารัตน์ พงศ์ไชยยง	ทันโลกกีฬา บัญชา ธีโกศรี รัฐภัทร์ เจริญพิริรัตน
ศุกร์	หลายคนอยากรู้ สุภาพ เรืองบราชัย	รอบบ้านเรา วันดา พงศพลพยุหเสนา	เราคืออาเซียน ฐิตรัตน์ รุ่งแก้ว จิตต์จุฑา มีธรรม	หน้าต่างโลกกว้าง พลพงศ์ วัฒนพน	ดาวดวงน้อย ฐิตรัตน์ ชวรมลสิทธิ์ชัย ธิดารัตน์ พงศ์ไชยยง	รู้รอบโลก สุวรรณา พงสมสุทธ

ภาพพระราชทาน

หนังสือวิทยุสราญรมย์ ISSN 1513-105X
ปีที่ 13 ฉบับที่ 52 กรกฎาคม-กันยายน 2554

ที่ปรึกษา

ธานี ทองภักดี / เจษฎา กตเวทิน / ชยพันธ์ บำรุงพงศ์
นายสถานีวิทยุสราญรมย์ คันสนีย์ สหัสสังวัชชี
บรรณาธิการ สุวรรณา พองสมุทร
ผู้ช่วยบรรณาธิการ หทัยกานต์ ฤกษ์จำนง

คณะผู้จัดทำ

วนิดา พหลพลพยุหเสนา เกษมสันต์ ทองศิริ
กฤษฎีธิดา สุจิรา เสริมศรี นาคะวิโรจน์
บัญชา ธิโกศรี บุญยรัตน์ แสงทอง
จิตติรัตน์ ธรรมสิทธิชัย ธิตารัตน์ พงศ์ไชยยง
หิรัญ สุวรรณเทศ รัฐภัทร์ เจริญทวีรัตน์
ศศิธร ธนันทา วโรตม์ ชอินทรวงศ์

คอมพิวเตอร์ หจก. บี.เอ็น.เอส. แอดวานซ์
รูปเล่ม หจก. บี.เอ็น.เอส. แอดวานซ์
พิมพ์ที่ บริษัท โรงพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช จำกัด

หนังสือ “วิทยุสราญรมย์” รายสามเดือน

จัดทำโดย

สถานีวิทยุสราญรมย์ กองวิทยุกระจายเสียง กรมสารนิเทศ
กระทรวงต่างประเทศ ถนนศรีอยุธยา แขวงทุ่งพญาไท เขตราชเทวี กทม. 10400
โทรศัพท์ 0-2203-5000 โทรสาร 0-2643-5093
ผู้สนใจสามารถติดต่อขอรับหนังสือและส่งข้อเขียนมาให้พิจารณาตามที่อยู่ข้างต้น

สารบัญ

หนังสือวิทยุสารานุกรมย์

ปีที่ 13 ฉบับที่ 52 กรกฎาคม-กันยายน 2554

ISSN 1513-105X

- 6 ก้อยแกลง
- 8 ภาพพระราชทาน
- 14 แม่
- 20 ชัยชนะอันยิ่งใหญ่ของมนุษย์
- 29 สถาบันสารสนเทศทรัพยากรน้ำและการเกษตร
- 34 นวัตกรรมในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ตอนที่ 2
- 43 การทอดกฐินพระราชทานใน สปป. ลาว
- 54 เสด็จอริบติแห่งกรุงรัตนโกสินทร์
- 61 ท่านผู้ซิดชู “บัวแก้ว”
- 86 การเพาะเมล็ดพันธุ์แห่งธรรมะในแอฟริกา
- 116 ณ มัสยิดยามีอุลดีอัยริยะห์ บ้านดรว
ยามเย็นที่ได้หย้าเยือน
- 128 บทบาทของกระทรวงการต่างประเทศ
ต่อการพัฒนาเยาวชนไทยผ่านมูลนิธิยุวทูตความดี
- 138 ยุวทูตความดี

- 144 บทบาทของไทยในฐานะประธานคณะมนตรี
สิทธิมนุษยชนแห่งสหประชาชาติ
- 151 ฟันเฟืองตัวน้อยนิดกับการปกป้องชื่อเสียง
ประเทศไทยในกรุงบรัสเซลส์
- 160 ดอกเข้าพรรษา
- 171 กินสั้วถั่ว
- 183 “ทงอี” เรื่องจริงในหน้าประวัติศาสตร์
หรือเพียงเรื่องโกหก
- 192 ท้ายเล่ม

ก้อยแกลง

สวัสดีค่ะท่านผู้อ่านหนังสือวิทยุสราญรมย์ทุกท่าน

หนังสือวิทยุสราญรมย์ฉบับที่ 52 เดือนกรกฎาคม – สิงหาคม 2554 ที่อยู่ในมือท่าน เป็นฉบับร่วมเฉลิมฉลองในวโรกาสวันเฉลิมพระชนมพรรษา สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ วันที่ 12 สิงหาคม 2554

ในนามของคณะผู้จัดทำหนังสือวิทยุสราญรมย์ ดิฉันรู้สึกซาบซึ้งในพระมหากรุณาธิคุณในสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ และสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารีเป็นล้นพ้น ที่ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ พระราชทานพระฉายาลักษณ์เพื่อเชิญเป็นปกหนังสือ และประกอบบทพระราชนิพนธ์เรื่อง “แม่” ซึ่งสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ พระราชทานให้เชิญลงพิมพ์ ดิฉันยังรู้สึกซาบซึ้งในพระกรุณาในสมเด็จพระญาณสังวร สมเด็จพระสังฆราช สกลมหาสังฆปริณายก ที่ประทานพระนิพนธ์ “ชัยชนะอันยิ่งใหญ่ของมนุษย์” ให้ลงพิมพ์ในหนังสือวิทยุสราญรมย์ฉบับนี้ด้วย

ท่านผู้อ่านคะ

เมื่อกลางปี 2554 ประชาชนชาวไทยพบกับความโศกสลด เมื่อสำนักพระราชวังได้ออกแถลงการณ์ ในวันที่ 27 กรกฎาคม 2554 ว่า สมเด็จพระเจ้าภคินีเธอ เจ้าฟ้าเพชรรัตนราชสุดา สิริโสภาพัณณวดี พระราชธิดาองค์เดียวใน พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว (รัชกาลที่ 6) กับ พระนางเจ้าสุวัทนา พระวรราชเทวี ได้ทรงสิ้นพระชนม์ ซึ่งพระกรณียกิจเพื่อสังคมและประชาชนคนไทยที่พระองค์ได้ทรงบำเพ็ญตลอดมาเป็นคุณประโยชน์อย่างใหญ่หลวงต่อประเทศชาติของเรา จึงนับเป็นความสูญเสียพระบรมวงศานุวงศ์องค์สำคัญอีกครั้งของประเทศ

ท่านผู้อ่านคะ

หนังสือวิทยุสารานุกรมย์ฉบับที่อยู่ในมือท่านนี้ ก็ยังคงเปี่ยมไปด้วยสาระและความเพลิดเพลินเช่นเคยค่ะ ดิฉันขอขอบคุณท่านกงสุลใหญ่ ณ เมืองกัลกัตตา ประลิตธิเดช วิจิตสรสารท ที่กรุณาเรียบเรียง “ราชินีนาถาภิกฤตการณ์”

ภาพของข้าราชการกระทรวงการต่างประเทศหรือนักการทูตไทยที่ผ่านละครโทรทัศน์อาจทำให้ท่านผู้อ่านบางท่านมีความเข้าใจที่หลากหลายเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ของกระทรวงการต่างประเทศและอาจจินตนาการภาพนักการทูตไทยไปต่างๆ กัน ดังนั้น ในโอกาสครบรอบ 120 ปี แห่งวันประสูติของ พลตรี พระเจ้าวรวงศ์เธอ กรมหมื่นนคราธิปพงศ์ประพันธ์ อดีตรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ วันที่ 25 สิงหาคม 2554 หนังสือวิทยุสารานุกรมย์จึงเห็นเป็นโอกาสอันดีที่จะให้ท่านผู้อ่านได้รับรู้อีกแง่มุมของนักการทูตไทยซึ่งทางหนังสือวิทยุสารานุกรมย์ได้รับอนุญาตจากกระทรวงการต่างประเทศให้นำข้อเขียนของ ดร. มนูญ อมาตยกุล ที่นำเสนอพระเกียรติคุณและพระปรีชาสามารถของเสด็จในกรมฯ ไขมาให้ท่านได้รับทราบถึงบทบาทและคุณูปการของนักการทูตไทยพระองค์นี้ ที่ UNESCO ได้ประกาศสดุดีว่าเป็น “นักการทูตผู้ยิ่งใหญ่และนักปราชญ์” นอกจากนี้ เราได้เสนอสาระความรู้และมุมมอง

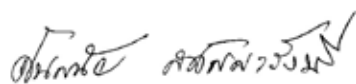
ในเรื่องต่างๆ ของ เอกอัครราชทูตดอน ปรมัตถ์วินัย อดีตเอกอัครราชทูต ณ กรุงวอชิงตัน และท่านเอกอัครราชทูตผู้แทนถาวรไทยประจำสหประชาชาติ ณ นครเจนีวา สีหศักดิ์ พวงเกตุแก้ว ตลอดจนคุณหทัยกานต์ ฤกษ์จำนง คุณชลทิพา วิญญูณาวรรณ และสมาคมไทย-ลาว เพื่อมิตรภาพที่ได้ถ่ายทอด บทบาทหน้าที่บางส่วนของการทูตและกระทรวงการต่างประเทศให้เป็นที่รับรู้ ซึ่งดิฉันหวังว่า คงทำให้ท่านผู้อ่านได้มีมุมมองที่รอบด้านยิ่งขึ้นเกี่ยวกับ นักการทูตและกระทรวงการต่างประเทศ

ในหนังสือวิทยุสราญรมย์ฉบับนี้ ท่านผู้อ่านยังคงได้พบเรื่องราวที่น่าสนใจเช่นเคยค่ะ ไม่ว่าจะเป็นนวัตกรรมเกี่ยวกับเรื่อง “ฝนหลวง” และ “ไบโอดีเซล” และสถาบันสารสนเทศทรัพยากรน้ำและการเกษตร ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงพระราชอัจฉริยภาพในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวและการอุทิศพระองค์เพื่อการแก้ไขปัญหาของพลสกนิกร

ท่านผู้อ่านยังจะได้ทราบเรื่องราวที่น่าสนใจอย่างยิ่งเกี่ยวกับ “การเพาะเมล็ดพันธุ์ แห่งธรรมะ (ขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า) ในแอฟริกา” จากการนำเสนอของคุณสุภาศิริ อมาตยกุล อดีตผู้อำนวยการ กองวิทยุกระจายเสียงและนายสถานีวิทยุสราญรมย์ นอกจากนี้ ยังมีเรื่องราวที่น่าสนใจอีกหลากหลายจากผลงานเขียนของนักเขียนประจำของหนังสือวิทยุ สราญรมย์ค่ะ

ดิฉันหวังว่าท่านผู้อ่านทุกท่านจะได้รับทั้งความเพลิดเพลินและสาระ ครบครันจากหนังสือวิทยุสราญรมย์ฉบับนี้เช่นเคยค่ะ

ด้วยความปรารถนาดี

(นางคันสนีย์ สหัสสระวังษ์)

นายสถานีวิทยุสราญรมย์

วันที่ 9 ธันวาคม 2553

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าโปรดกระหม่อมให้ สมเด็จพระนางเจ้า พระบรมราชินีนาถ เสด็จพระราชดำเนินแทนพระองค์ ไปทรงวางศิลาฤกษ์ อาคารภูมิสิริมังคลานุสรณ์ ณ โรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ สภากาชาดไทย กรุงเทพมหานคร

วันที่ 11 สิงหาคม 2553

สมเด็จพระนางเจ้า พระบรมราชินีนาถ พระราชทานพระราชวโรกาสให้คณะบุคคลต่าง ๆ เฝ้าทูลละอองธุลีพระบาท ถวายพระพรชัยมงคล เนื่องในโอกาสเฉลิมพระชนมพรรษา วันที่ 12 สิงหาคม 2553 ณ ศาลาดุสิดาลัย สวนจิตรลดา พระราชวังดุสิต

“แม่”

บทพระราชนิพนธ์ในสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี

ในบรรดาคำพูดของมนุษย์ไม่ว่าจะเป็นชาติใดภาษาใด คำว่า “แม่”
 จะเป็นคำที่ศักดิ์สิทธิ์ที่มีมนต์ขลัง มีความหมายกินใจอย่างลึกซึ้งและลึกซึ้ง
 มากที่สุด เพราะอะไร? ทุกคนย่อมมี “แม่” ผู้ให้กำเนิดเป็นเพื่อนเราคนแรก
 ในโลกที่เดียว องค์สมเด็จพระบรมศาสดาสัมมาสัมพุทธเจ้า ซึ่งเป็น “ครู”
 ที่เราเคารพและยึดมั่นในพระปัญญาคุณ พระกรุณาคุณและพระบริสุทธิคุณ
 แม้ที่ท่านจะเสียพระพุทธรูปมาตั้งแต่ประสูติได้ 7 วัน ท่านคงจะมีความ
 รู้สึกเกี่ยวกับแม่ไม่ต่างจากบุคคลอื่น สังเกตได้จากคำสอนในพุทธศาสนาที่
 เกี่ยวกับแม่ทุกๆ ไป ที่จะยกขึ้นมา ก่อนที่จะกล่าวถึงแม่ “แม่” ของข้าพเจ้า
 คนเดียว

พระพุทธรองค์ทรงแสดงธรรมเทศนาเกี่ยวกับแม่ไว้หลายครั้ง บ้างก็
เอ่ยถึงพ่อแม่ควบกันไป บ้างก็เอ่ยเฉพาะแม่โดดๆ เช่นในโสณนทชาดกมีคาถา
ที่กล่าวไว้ว่า

สุหทา มาตา มารดาเป็นผู้ใจดี

ชนยนตี มาตา มารดาเป็นผู้ให้เกิด

โปเสนตี มาตา มารดาเป็นผู้เลี้ยงดู

โคเปนตี มาตา มารดาเป็นผู้คุ้มครองรักษา

วิหณญนตี มาตา มารดาเป็นผู้เตือนร้อนเป็นห่วงเป็นใย

อนุกมฺปกา ปติฏฐา จ ปุพฺเพ รสทที จโน มคฺโค สคฺคสฺส โลกสฺส

มารดาเป็นผู้เอ็นดู เป็นที่พึ่ง เป็นผู้ให้รส (น้ำนม) มาก่อน เป็นทาง
แห่งโลกสวรรค์

ในสคาถาคัค มีว่า

มาตา มิตฺตํ สเก ชเร มารดา เป็นมิตรในเรือนของตน

สพฺรหฺมสฺสุตฺต มีความว่า

พฺรหฺมาติ ภิกฺขเว มาตาปิตุณเมตํ อธิวณฺ

ภิกษุทั้งหลาย คำว่า พรหมนี้เป็นชื่อของมารดาบิดา

ปุพฺพเทวาทิ ภิกฺขเว มาตาปิตุณเมตํ อธิวณฺ

ภิกษุทั้งหลาย คำว่า ปุพพเทพเป็นชื่อของมารดาบิดา

ปุพฺพจาจริยาติ ภิกฺขเว มาตาปิตุณเมตํ อธิวณฺ

ภิกษุทั้งหลาย คำว่า ปุพพจารย์เป็นชื่อของมารดาบิดา

ฯลฯ

จริงอยู่ ข้าพเจ้ามีแม่ที่มีคุณธรรมตรงกับพุทธภาษิตที่ยกขึ้นข้างต้นทุกประการ แต่ท่านมีตำแหน่งเป็นสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ ซึ่งหมายความว่า ท่านเป็น “แม่” ของคนทั้งชาติ แล้วก็ เป็นแม่ “ส่วนตัว” ของข้าพเจ้าด้วย ทำให้เขียนเรื่องยากขึ้นอีก ทางที่ดีก็เลือกลักษณะอะไรเด่นๆ มาพูดถึงอย่างเดียว คิดดูแล้วตกลงว่าจะเขียนถึงท่านในแง่เป็นบุพพอาจารย์หรือเป็นครูคนแรก

คุณยายเล่าให้ฟังเสมอว่า ตั้งแต่ทรงพระเยาว์ สมเด็จพระแม่กับน้ำโปรตปรานการเล่นครูนักเรียนกับเด็กที่บ้าน โดยท่านจะเป็นครูและให้เด็กคนอื่นเป็นนักเรียน สมเด็จพระแม่ทรงมีวิธีการสอนหนังสือที่ดีอยู่แล้ว เด็กๆ ทั้งหลายจึงชอบเป็นลูกศิษย์ท่านกัน จนกระทั่งน้าร้องไห้ เพราะไม่มีใครไปโรงเรียนของน้า ร้อนถึงคุณยายต้องมาเป็นกระลาการตัดสินคดีให้แบ่งเด็กไปเข้าโรงเรียนของน้าบ้าง เมื่อการเป็นเช่นนี้ ก็ไม่เป็นการยากสำหรับท่านเลยในการที่จะสั่งสอนและสอนหนังสือลูกๆ ด้วยพระองค์เอง ตอนเล็กๆ ท่านสอนให้พับกระดาษ เขียนรูป และทำการฝีมือต่างๆ โดยถือแนวว่าคนเราไม่ควรปล่อยเวลาว่างผ่านไปโดยไร้ประโยชน์ ถ้าเรานั่งดูทีวี วันเสาร์อาทิตย์เฉยๆ โดยมีมือไม้ไม่ได้ทำอะไรให้เป็นประโยชน์เป็นโดนกริ้ว

ตอนบ่าๆ ท่านไล่ให้ลงไปวิ่งเล่นข้างล่าง เพราะเด็กๆ ควรได้รับอากาศบริสุทธิ์ โตขึ้นท่านจะให้มีหน้าที่ดูแลสนาม ถอนหญ้าเห็บหมู และคอยตัดหญ้ากับต้นข่อยที่ตัดเป็นรูปต่างๆ เป็นการออกกำลังกายที่เป็นประโยชน์ พอค่ำลงเราก็ขึ้นมารับประทานอาหาร ตอนอาหารนี้ถ้าว่างพระราชกิจ สมเด็จพระแม่ มักจะอยู่ด้วย ประการแรกท่านได้ดูว่ารับประทานที่มีคุณค่าทางอาหารพอหรือไม่ ประการที่สอง ดูมารยาทโต๊ะ และประการที่สาม เป็นข้อที่พี่น้องทุกคนรวมทั้งพี่เลี้ยงชอบที่สุด คือท่านจะเลือกหนังสือดีๆ สนุกๆ มาเล่าให้ฟัง หนังสือที่ท่าน

เอามาเล่า บางทีก็เป็นนิทานธรรมดาๆ หรือนิทานเรื่องชาดกในพุทธศาสนา บางทีก็เป็นหนังสือประวัติศาสตร์ ประวัติบุคคลสำคัญ และความรู้รอบตัวอื่นๆ บางครั้งเป็นข่าวจากหนังสือพิมพ์รายสัปดาห์ ตอนหลังๆ นี่ท่านชอบอ่านเป็นภาษาอังกฤษให้เราหัดฟังภาษาด้วย นานๆ ทีก็อาจจะมีการถามปัญหาทวนความจำ ถ้าตอบถูกก็มีรางวัลเงินสด 1 บาท เป็นที่ขบขันกันในครอบครัวว่า หนังสือธรรมดาๆ ที่น่าเบื่อที่สุดในโลก พอสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเสด็จขึ้นครองราชย์มาทันที ท่านจะเน้นระบายสี หยิบยกจับความที่น่าสนใจขึ้นมาเล่า (ทูลหม่อมพ่อยังโปรดฟัง) ทำให้จำง่ายไม่ต้องท่อง เรื่องนี้มีความลับอย่างหนึ่ง (ที่เปิดเผยได้แล้ว) ว่า บางทีข้าพเจ้าชี้เก๋ยอ่านหนังสือเพราะเรียนเยอะเยอะ ก็อาศัยจำเอาจากที่สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวนำมาวิจารณ์เพิ่มเติม แล้วใช้ตอบข้อสอบ หรือเขียนรายงานส่งครูสบายๆ

เรื่องนิทานของสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมีเรื่องที่น่าตื่นเต้น คือเรื่องผี แต่ก่อนนี้พี่เลี้ยงไม่ยอมเล่าเรื่องผี พอไปโรงเรียนเพื่อนๆ ก็มาหลอก สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวว่า ถ้ามานั่งอธิบายว่าผีไม่มีจริงก็ไม่เชื่อ ท่านจึงล้าทับโดยการเล่าเรื่องผีที่น่ากลัวกว่าให้เช็ด

เมื่อตอนเล็กๆ ตั้งแต่เริ่มเรียนประถม ท่านสอนภาษาไทย โดยการให้อ่านวรรณคดี เรื่องย่นโรงสามเรื่องคือ พระอภัยมณี อิเหนา และรามเกียรติ์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเรื่องอิเหนา ท่านให้ท่องกลอนตอนที่เพราะๆ เช่น ว่าพลางทางชมคณานก โผนผกจับไม้กิ่งมี ฯลฯ

คงจะเป็นเพราะได้อ่านกลอนมาแต่เล็กๆ ทำให้ข้าพเจ้าชอบเรียนวรรณคดีไทย ชอบแต่งกลอน

ตอนเด็กๆ ข้าพเจ้าเรียนวิชาภาษาอังกฤษค่อนข้างจะอ่อนและหนีเรียนอยู่เสมอ หลังจากฟังพระบรมราโชวาทของทูลกระหม่อมพ่อเรื่อง “ทำไม

คนเราต้องเรียนภาษาอังกฤษ” แล้วสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ เริ่มสอนศัพท์อังกฤษให้ท่องให้อ่านหนังสือตามลำดับจากง่าย จนเดี๋ยวนี้พอจะส่งภาษาฝรั่งมังซ้องมังค่าได้

นอกจากจะเรียนหนังสือที่โรงเรียนแล้ว สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ ทรงจัดให้ลูกๆ เรียนพิเศษวิชาต่างๆ มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ ทั้งภาษา เลข ดนตรี วาดรูป และแม้ว่าท่านไม่นิยมความฟุ่มเฟือย (ข้าวของทุกอย่างต้องใช้อย่างประหยัด) เรื่องการใช้จ่ายในเรื่องการเล่าเรียน การซื้อหนังสือ ท่านจ่ายอย่างไม่อั้น เพราะวิชาความรู้ทำให้เราสามารถทำงานช่วยคนหมู่มาก ช่วยบ้านเมืองได้ สมบัติใดๆ ย่อมไม่ประเสริฐเท่าการกระทำคุณงามความดี เพื่อช่วยเหลือผู้อื่นและวิชาความรู้

ตอนระยะหลังมานี้ พระราชกิจมีมากยิ่งขึ้น ตั้งแต่ในด้านการดูแลความเรียบร้อยของสถานที่ เวลาใครมาเฝ้าฯ จนกระทั่งความเป็นอยู่ของราษฎร เวลาเสด็จออกเยี่ยมราษฎร ทูลกระหม่อมพ่อมักจะทรงเป็นผู้แนะนำในทางด้านการชลประทาน การเกษตรเป็นส่วนใหญ่ เมื่อทรงพบคนเจ็บ ทั้งทูลกระหม่อมพ่อและสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ ทรงให้หมอในขบวนเสด็จตรวจดู ถ้าป่วยมาก โปรดฯ ให้เข้าโรงพยาบาล และให้การศึกษาแก่คนที่อยากเรียนแต่ไม่มีทุน พระราชดำริที่สำคัญของสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ เรื่องของราษฎร คือการสนับสนุนอาชีพนอกจากการทำเกษตรกรรม บางปีการเพาะปลูกจะไม่ได้ผลดีนัก ด้วยดินฟ้าอากาศไม่อำนวย เกษตรกรต้องเดือดร้อน บ้างก็ต้องทิ้งบ้านช่องไถนาเข้าหางานทำที่อื่น โดยเฉพาะอย่างยิ่งต้องเข้ามาทำงานในเมือง ดังนั้น เขาควรจะมีงานทำเพื่อเพิ่มพูนรายได้ สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ ทรงมีดำริว่า งานอุตสาหกรรมในครัวเรือนเป็นงานที่เหมาะสมมาก คนไทยเราเป็นผู้ที่มีฝีมือในทางการช่าง มีหัตถศิลป์ปะอยู่แล้ว จึงสนับสนุนได้ไม่ยาก ก็โปรดเกล้าฯ สนับสนุนงานที่เหมาะสมกับแต่ละภาค เช่น การทอผ้า การจักสาน การทำตุ๊กตาไทย เป็นต้น การส่งเสริมนั้นได้ทรงส่ง

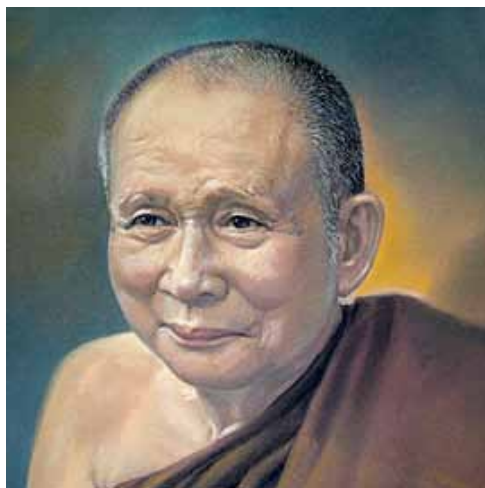
ข้าราชการบริหารให้เข้าไปติดตามซื้อผลผลิตมาด้วยราคาที่เหมาะสม พระราชทาน วัตถุดิบในการผลิตด้วย ของที่นำมาเช่น ผ้ามัดหมี่ ก็ทอดพระเนตร ควบคุม คุณภาพ และจ่ายงานให้ผู้ผลิตด้วยพระองค์เอง โปรดการใช้สอยของที่ผลิตใน ประเทศไทย บางอย่างแม้ว่าจะแพงหน่อย ถ้าเรามีสตางค์แล้วก็ควรจ่าย เช่น เราตัดเสื้อสักตัว คนที่ทอผ้าก็ได้เงิน แล้วต่อมาเจ้าของร้านตัดเสื้อลูกมือลูกจ้าง อีกหลายคนก็ได้ด้วย เป็นการกระจายรายได้และป้องกันปัญหาการว่างงานด้วย

เรื่องอื่นที่สมเด็จพระราชทานพระราชดำริมีอีกหลายเรื่องที่สำคัญๆ คือ การจัดตั้งมูลนิธิสายใจไทย ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อช่วยเหลือสนอง คุณผู้ที่ได้ปฏิบัติหน้าที่เพื่อป้องกันประเทศชาติ การจัดละครรักษาติ เป็นต้น

กล่าวโดยสรุปแล้ว ในระยะหลังๆ แม้ว่าข้าพเจ้าจะไม่มีโอกาสได้ เรียนภาษาอังกฤษ ภาษาไทยกับท่านบ่อยอย่างแต่ก่อน แต่ก็ได้ศึกษาเรียนรู้ ทัศนคติอันเป็นแนวทางประพฤติปฏิบัติที่เป็นประโยชน์ต่อชีวิตมาก ยังเป็น ครูที่ดีทีเดียว

ถึงแม้ว่าสมเด็จพระนางเจ้าทรงมีความคิดต่างๆ มากมาย และทรงบ่นเก่ง เมื่อพวกเราทำผิด (ซึ่งก็ไม่แปลกอะไร) ก็ทรงมีน้ำพระทัยกว้างขวางที่จะยอมรับฟัง ความคิดของลูกๆ จริงอยู่ ท่านไม่พอพระทัย ถ้าเรา “เถียง” แต่ถ้าเป็นการ “ออกความเห็น” อย่างสุภาพก็ไม่ทรงว่าอะไร จะดีพระทัยเสียอีก ว่าเรารู้จักคิด เหตุผล

เรื่องของแม่มีอยู่มากมายเกินกว่าจะกล่าว นับว่าข้าพเจ้าเป็น ผู้โชคดีที่มีทั้งพ่อและแม่ที่เป็นแนวทางให้ยึดถือได้อย่างภาคภูมิใจ ที่ เขียนเรื่องนี้ไม่ได้ตั้งใจอดไม้อ่ แต่เป็นเพียงบันทึกความทรงจำเล็กๆ น้อยๆ บางประการเท่านั้น

ชัยชนะอันยิ่งใหญ่ของมนุษย์

สมเด็จพระญาณสังวร
สมเด็จพระสังฆราช สกลมหาสังฆปริณายก

หนีโลกกิเลสได้ด้วยปัญญา เมื่อนั้นเป็นชัยชนะ

ชัยชนะทางใจนั้น ทุกคนมีอยู่เสมอ ในเรื่องนั้นบ้าง ในเรื่องนี้บ้าง เป็นชัยชนะเล็กๆ น้อยๆ และชัยชนะที่ยิ่งใหญ่ต่างๆ กัน เมื่อใดความโลภเข้าใกล้ แม้สามารถหนีโลกความโลภได้ด้วยปัญญา คือด้วยเหตุผล...เมื่อนั้นเป็นชัยชนะ

เมื่อใดความโกรธเข้าใกล้ แม้สามารถหนีโลกความโกรธได้ด้วยปัญญา คือด้วยเหตุผล...เมื่อนั้นเป็นชัยชนะ เมื่อใดความหลงเข้าใกล้ แม้สามารถหนีโลกความหลงได้ด้วยปัญญา คือด้วยเหตุผล... เมื่อนั้นเป็นชัยชนะ

ชัยชนะที่ยิ่งใหญ่ที่สุดของมนุษย์

หนีไกลความโลภ หนีไกลความโกรธ หนีไกลความหลง ได้เพียงในเรื่องเล็กๆ น้อยๆ ด้วยปัญญา คือด้วยเหตุผล ก็เป็นชัยชนะเล็กๆ น้อยๆ แต่แม้หนีไกลความโกรธ หนีไกลความโลภ หนีไกลความหลง ที่ยิ่งใหญ่ได้ด้วยปัญญา คือด้วยเหตุผล ก็เป็นชัยชนะที่ยิ่งใหญ่

ชัยชนะที่ยิ่งใหญ่ที่สุด คือสามารถไกลกิเลส ทั้งความโลภ ทั้งความโกรธ ทั้งความหลง ทั้งน้อย ทั้งใหญ่ ได้สิ้นเชิง ได้แน่นอน เด็ดขาด ด้วยปัญญา คือด้วยเหตุผล กิเลสจักไม่กลับเข้าใกล้ให้เกิดความเศร้าหมองจิตใจได้อีกต่อไป ทำได้เมื่อไร เมื่อนั้นเป็นชัยชนะที่ยิ่งใหญ่ยิ่งจริง ไม่มีชัยชนะใดเสมอเหมือน

ผู้ต้องการชัยชนะ พึงอบรมปัญญาให้ยิ่ง

เมื่อวาระสุดท้ายของทุกคนมาถึง เมื่อไม่อาจสามารถเป็นผู้มีชัยชนะทางกายได้ แต่ก็สามารถมีชัยชนะทางใจได้ แม้เชื่อฟังและปฏิบัติตามที่สมเด็จพระบรมศาสดาสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงสอนไว้ อบรมสติให้ยิ่ง อบรมปัญญาให้ยิ่ง ตั้งแต่บัดนี้ ตั้งแต่วาระสุดท้ายยังมีได้มาถึง

ผู้มีปัญญา แม้ในความทุกข์ก็หาความสุขได้

สมเด็จพระบรมศาสดาสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงมีพระพุทธานุศาสน์ว่า “ปัญญาเป็นเครื่องวินิจฉัยสิ่งที่ฟังแล้ว ปัญญาเป็นเครื่องเพิ่มพูนเกียรติคุณและชื่อเสียง คนผู้ประกอบด้วยปัญญาในโลกนี้ แม้ในความทุกข์ก็หาความสุขได้”

ปัญญาในธรรมเกิดจากจิตที่บริสุทธิ์สะอาด

ปัญญาหรือสัมมาปัญญา มีคุณสถานเดียว เพราะเมื่อใช้คำว่าปัญญาย่อมหมายถึงปัญญาในธรรม ซึ่งจะเกิดได้ก็ต่อเมื่ออาศัยจิตบริสุทธิ์ จิตบริสุทธิ์สะอาดระดับใด ปัญญาจะรู้ชัดจริงในระดับนั้น จิตเศร้าหมองขุ่นมัว...ปัญญาก็จะเป็นเช่นนั้นด้วย คือเมื่อจิตเศร้าหมอง ปัญญาก็จะหมอง คือไม่ใสสว่าง

เหตุแห่งความมีชัยชนะอันยิ่งใหญ่

จิตที่มีความสงบ มีความบริสุทธิ์ก็ด้วยมีศีลเป็นที่รองรับ หรือเป็นพื้น ท่านจึงเปรียบศีลเป็นเช่นแผ่นดิน อันเป็นที่ดำรงอยู่ของสรรพสัตว์ในโลก และของสิ่งทั้งปวง ศีลเป็นเช่นแผ่นดินเพราะศีลเป็นที่รองรับกุศลธรรมทั้งปวง แม้ปราศจากศีลเป็นแผ่นดินรองรับ กุศลธรรมก็ตั้งขึ้นไม่ได้ ตั้งอยู่ไม่ได้

นอกจากศีล ความบริสุทธิ์ของจิตต้องมีสมาธิเป็นส่วนสำคัญ เพราะสมาธิจักทำให้จิตบริสุทธิ์จากนิวรณ์ทั้งหลาย ความบริสุทธิ์จากนิวรณ์นั้นเป็นบาทของปัญญา

เปรียบกับทางร่างกาย สมาธิเป็นส่วนเท้า อันเป็นที่ตั้งของลำตัว และศีรษะ ฉะนั้น จึงต้องมีสมาธิเป็นเท้า เป็นที่รองรับลำตัว คือปัญญา เพื่อวิมุตติคือความหลุดพ้น อันเปรียบเป็นเช่นศีรษะ ศีล สมาธิ ปัญญา ทั้งสามนี้เป็นส่วนเหตุ ซึ่งมีวิมุตติ...ความหลุดพ้นจากกิเลสเป็นส่วนผล จึงต้องอาศัยกันเหมือนดังแผ่นดิน เป็นเท้า เป็นลำตัว เป็นศีรษะ การปฏิบัติจึงต้องปฏิบัติให้มีศีลด้วย มีสมาธิด้วย มีปัญญาด้วยประกอบกัน

กิเลสหนาแน่นเพียงไร ตาปัญญามืดมิดเพียงนั้น

ตาปัญญาที่เหมือนตารธรรมตา คือตารธรรมตานี้แม้ไม่มีหมอกมัวมาบังบังกัน ก็จะแลเห็นสิ่งที่มีอยู่รอบตัวได้ถนัดชัดเจน เช่น ตาไม่เป็นต้อ

ก็จะแลเห็นได้ชัดเจนดี แต่ถ้าตาเป็นต้อก็จะแลเห็นพรำมัวจนถึงมืดมืดในที่สุด ตาปัญญาของท่านเองเดียวกัน ต้อของตาธรรมคือกิเลสของตาปัญญา

แม้มีกิเลสปิดบังอยู่ ตาปัญญาก็หาอาจเห็นสังขารได้ถนัดชัดเจนไม่ กิเลสหนาแน่นมากเพียงไร ตาปัญญาที่ยังมืดมืดแลไม่เห็นสังขารเพียงนั้น แม้กิเลสจะเป็นสิ่งที่ฆ่าไม่ตายทำลายไม่ได้ มีอยู่เต็มโลกทุกหนทุกแห่ง ทุกเวลาเวลาที่ เหมือนโรคตาต้อที่มีอยู่ในโลก ที่เกิดแก่ใครๆ ทั้งหลายเป็นอันมาก

ถ้ารักษาตาไว้ให้ดี ไม่ให้โรคต้อเกิดแก่ตาก็จักเป็นผู้มีตาดีตาสว่าง เห็นผู้คน สิ่งของ ถนนหนทางได้ชัดเจน เช่นนี้ฉันใด ถ้ารักษาใจไว้ให้ดี ไม่ให้กิเลสเข้าใกล้ครอบคลุมบดบังจิต ตาปัญญา ก็จะสว่าง แลเห็นได้ลึกซึ้ง กว้างไกล ชัดเจน ถูกต้อง ฉะนั้น

เมื่อใดเห็นสังขาร เมื่อนั้นถึงวิมุตติ...ได้เป็นสุข

จิตมีสมาธิ คือมีความสงบเพียงไร ย่อมมีสติเพียงนั้น สติย่อม สามารถกั้นกระแสแห่งกิเลสไม่ให้เข้าใกล้จิตได้เพียงนั้น เห็นสังขารเพียงนั้น เมื่อใดเห็นสังขารอันเป็นความจริง รู้ถูก รู้พร้อม เมื่อนั้นก็ย่อมวางความยึดถือ ถึงวิมุตติ...หลุดพ้นได้เป็นสุข

การฟังพระธรรมคำสอนของสมเด็จพระบรมศาสดาสัมมา สัมพุทธเจ้านั้น ท่านสอนมิให้ฟังเพื่อจดจำเท่านั้น แต่สอนให้ฟังเพื่อขัดเกลา จิตใจให้บริสุทธิ์สะอาด เพื่อให้เป็นที่เที่ยวไปของใจอย่างสบาย เพื่อให้ยังเกิด ความหน่ายความสิ้นติดใจยินดี เพื่อดับต้นหาความดิ้นรนทะยานอยาก เพื่อความรู้ พร้อม เพื่อความรู้ยิ่ง เพื่อที่จะหนีไกลกิเลสให้อย่างยิ่ง ท่านจึงสอนให้ปฏิบัติไป พร้อมกับการอ่านหรือการฟังธรรม ให้เกิดปัญญา คือแก้ไขจิตใจตนไปให้เกิดผล พร้อมกับการฟังหรือการอ่านที่เดียว มิใช่พยายามจดจำไว้เท่านั้น

ผู้ปราศณायชนะ พึงเป็นผู้ไม่ประมาท

มีพุทธศาสนสุภาษิตบทหนึ่งกล่าวไว้ว่า “ไม่ควรสมคบด้วยความประมาท” นั่นก็คือไม่ควรประมาท เพราะความประมาทเป็นเหตุแห่งความตาย หรือความประมาทเป็นทางแห่งความตาย คำเต็มสมบูรณ์ของความประมาท คือ ความประมาทปัญญา ซึ่งหมายความว่า ไม่เห็นความสำคัญของปัญญา หรือไม่เห็นความสำคัญของเหตุผลนั่นเอง

เหตุผลคือปัญญาเป็นเหตุให้พ้นทุกข์ได้ ตั้งแต่พ้นทุกข์น้อยพ้นทุกข์ใหญ่ จนถึงพ้นทุกข์สิ้นเชิง ซึ่งสมเด็จพระบรมศาสดาได้ทรงถึงแล้ว เหตุด้วยทรงถึงพร้อมด้วยพระปัญญาคุณ ทั้งทรงยังพระอรหันตสาวกทั้งหลายผู้มีปัญญาให้ได้ ให้ถึงตามเสด็จพระพุทธองค์ด้วย ผู้มีปัญญามากหลายที่กำลังดำเนินตามทางที่ทรงชี้แสดงไว้เพื่อไปสู่ความพ้นทุกข์ ต่างก็ได้พบความพ้นทุกข์ มากน้อยเป็นลำดับ ตามกำลังแห่งสติปัญญาของตน

ผู้ไม่ประมาททางปัญญา เป็นผู้มีความเห็นชอบ

สัมมาทิฐิ...ความเห็นชอบ อันเป็นองค์สำคัญของมรรคมรรค 8 ทาง ไปสู่ความพ้นทุกข์อย่างสิ้นเชิง เกิดได้ด้วยปัญญา ประมาทปัญญาก็พ้นทุกข์ไม่ได้ เพราะเมื่อประมาทปัญญา ไม่ใช่ปัญญา สัมมาทิฐิ...ความเห็นชอบจะไม่มี เมื่อไม่มีความเห็นชอบ สิ่งที่มาตลอดสลายย่อมเป็นสิ่งไม่ชอบ

สิ่งใดเป็นสิ่งไม่ชอบ สิ่งนั้นจะเป็นเหตุให้เกิดผลดีผลชอบไม่ได้ แต่จะให้เกิดผลร้ายเป็นโทษเป็นทุกข์ ดังนั้น ทุกข์โทษทั้งปวงจึงเกิดแต่เหตุสำคัญ เหตุเดียว คือความไม่ใช่ปัญญาหรือความประมาทปัญญานั้นเอง ความไม่ใช่ปัญญา กับความประมาทปัญญาเกี่ยวเนื่องเช่นเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน ด้วยเหตุผลดังนี้ คือเมื่อประมาทปัญญา ไม่เห็นความสำคัญของปัญญา ย่อมไม่ใช่ปัญญา ไม่อบรมปัญญา ปัญญาย่อมน้อย ปัญญาย่อมไม่เจริญ

ความไม่ประมาทปัญญา

ความไม่ประมาทปัญญา ต้องเป็นความไม่ประมาทพร้อมทั้งกาย วาจา ใจ คือไม่ประมาทในการคิด ไม่ประมาทในการพูด ไม่ประมาทในการดู ไม่ประมาทในการฟัง และไม่ประมาทในการทำ

ความไม่ประมาทความคิด เป็นต้นสายของความไม่ประมาททั้งปวง

ในบรรดาความไม่ประมาททั้งหลาย ความไม่ประมาทความคิดเป็นสิ่งสำคัญที่สุด เป็นต้นสายของความไม่ประมาททั้งปวง ความคิดเป็นเครื่องของใจ และใจนั้นท่านก็แสดงไว้แจ่มชัดว่าเป็นใหญ่ เป็นประธาน ทุกสิ่งสำเร็จด้วยการพูด การดู การฟัง การทำ เป็นไปตามที่ใจคิดทั้งนั้น

ความคิดให้เกิดความเห็นชอบ คือความคิดด้วยอาศัยเหตุผล อาศัยปัญญา ให้ตรงให้ถูกต้องตามจริง ความจริงเป็นอย่างไร ต้องอาศัยปัญญา ต้องไม่ประมาทปัญญา คิดให้เห็นตามความจริงนั้น ไม่คิดให้เห็นผิดจากความจริง

ความคิดเห็นชอบ...ปัญญาก็เห็นชอบ

ความคิดให้เห็นชอบในเรื่องทั่วไปทั้งหลาย ก็คิดให้เห็นผิดเป็นผิด ไม่คิดให้เห็นผิดเป็นชอบ

คิดให้เห็นชอบเป็นชอบ ไม่คิดให้เห็นชอบเป็นผิด

คิดให้เห็นถูกเป็นถูก ไม่คิดให้เห็นถูกเป็นผิด

คิดให้เห็นคุณเป็นคุณ ไม่คิดให้เห็นคุณเป็นโทษ

คิดให้เห็นโทษเป็นโทษ ไม่คิดให้เห็นโทษเป็นคุณ

คิดให้เห็นเหตุแห่งคุณเป็นเหตุแห่งคุณ ไม่คิดให้เหตุแห่งคุณเป็นเหตุแห่งโทษ

คิดให้เห็นบาปเป็นบาป ไม่คิดให้เห็นบาปเป็นบุญ

คิดให้เห็นบุญเป็นบุญ ไม่คิดให้เห็นบุญเป็นบาป

คิดให้เห็นดีเป็นดี ไม่คิดให้เห็นดีเป็นชั่ว

คิดให้เห็นชั่วเป็นชั่ว ไม่คิดให้เห็นชั่วเป็นดี

คิดให้เห็นบัณฑิตเป็นบัณฑิต ไม่คิดให้เห็นบัณฑิตเป็นพาล

คิดให้เห็นพาลเป็นพาล ไม่คิดให้เห็นพาลเป็นบัณฑิต

คิดให้เห็นมิตรเป็นมิตร ไม่คิดให้เห็นมิตรเป็นศัตรู

คิดให้เห็นศัตรูเป็นศัตรู ไม่คิดให้เห็นศัตรูเป็นมิตร

ดังนี้ เป็นต้น คือ “ปัญญาเห็นชอบ”

ผู้มีปัญญา ไม่ลำเอียงตามอำนาจของกิเลส

พุทธศาสนสุภาษิตบทหนึ่งกล่าวว่า “คนฉลาดกล่าวว่า ปัญญาประเสริฐ เหมือนพระจันทร์ประเสริฐกว่าดาวทั้งหลาย แม้ศีลสิริและธรรมของสัตบุรุษ ย่อมไปตามผู้มีปัญญา” ผู้มีปัญญาคือผู้มีเหตุผล รู้ถูก รู้ผิด รู้ดี รู้ชั่ว รู้ควร รู้ไม่ควร รู้อย่างถูกต้องจริง มิใช่อ้างประมาณไปตามอำนาจของอคติคือ โลก โกรธ หลง กลัว แม้ประกอบด้วยอคติ ความลำเอียงเพราะโลก เพราะโกรธ เพราะหลง เพราะกลัว ย่อมไม่เป็นไปอย่างถูกแท้

พระพุทธศาสนา เป็นศาสนาของปัญญา

พระพุทธศาสนาเป็นศาสนาของปัญญาโดยแท้ สมเด็จพระบรมศาสดาสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงเป็นยอดของผู้มีปัญญา ซึ่งมีลัทธิจะรับรองปรากฏอยู่ ทรงสามารถใช้พระปัญญาตรัสรู้ด้วยพระองค์เอง เสด็จสู่ความพ้นทุกข์พิเศษคือพ้นทุกข์อย่างสิ้นเชิงได้ ไม่ทรงกลับพบทุกข์ได้อีก

เมื่อสมเด็จพระบรมศาสดาสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงเป็นยอดของผู้มีพระปัญญาเช่นนี้ ศาสนาของพระพุทธองค์จึงเป็นศาสนาที่สมบูรณ์ด้วยคำสอนที่เป็นปัญญายิ่ง ไม่อาจหาเปรียบได้ ทั้งในอดีตและปัจจุบัน อันจะก้าวสู่นาคตด้วยเป็นลำดับ

พระธรรมคำสอน เป็นไปเพื่อเสริมส่งปัญญา

พระธรรมคำสอนในพระพุทธศาสนา มิใช่เป็นคำสอนที่เป็นไปเพื่อความขลังความศักดิ์สิทธิ์ มิใช่เพื่อการสวดอ้อนวอนขอประทานพระเมตตาจากพระพุทธองค์ หรือจากพระอริยสาวกหรือจากพรหมเทพน้อยใหญ่ พระธรรมคำสอนในพระพุทธศาสนาเป็นไปเพื่ออบรมเสริมส่งปัญญาทั้งสิ้น ปัญญาสูงสุดที่สมเด็จพระบรมศาสดาทรงมุ่งประทานในการแสดงธรรม คือ ปัญญาเพื่อความพ้นทุกข์เป็นลำดับ ตั้งแต่พ้นทุกข์เล็กน้อย ถึงพ้นทุกข์ใหญ่ยิ่ง จนถึงพ้นทุกข์สิ้นเชิง

ความเข้าใจคำสอนคือธรรมะของพระพุทธเจ้าจึงสำคัญนัก ได้ความเข้าใจเพียงไรก็จะสามารถปฏิบัติได้เพียงนั้น จะได้รับความสงบสุขอันเป็นผลของการปฏิบัติเพียงนั้น ความเข้าใจและปฏิบัติ พระธรรมคำสอนของพระพุทธศาสนาจึงสำคัญยิ่งนัก

ความเมตตา สามารถชนะความทุกข์ทั้งปวง

พระพุทธศาสนาเกิดแต่พระปัญญาสูงสุดของสมเด็จพระบรมศาสดาสัมมาสัมพุทธเจ้า และพระปัญญาก็เริ่มแต่พระเมตตาเป็นเหตุที่แท้จริง ทรงมุ่งมั่นอบรมพระปัญญาจนรุ่งเรืองเต็มที่ ก็ด้วยทรงมีพระพุทธรูปปรารถนาจะช่วยทุกข์ของสัตว์โลกเท่านั้น มิใช่ทรงมุ่งมั่นเพื่ออะไรอื่น เมตตาจึงสำคัญที่สุด

ทุกคนมีความแตกต่างไม่เสมอกันด้วยปัญญา และถ้าพิจารณาให้ประณีตจริงแล้ว น่าจะเห็นได้ว่า เป็นเช่นนั้นเพราะเหตุใด คือย่อมจะเห็นได้พอสมควรว่า ผู้มีเมตตามากมีความเย็นมาก มีความสงบมาก ผู้นั้นจะมีปัญญาปรากฏให้เห็นในเรื่องทั้งหลายมากกว่าผู้อื่น จึงควรคิดได้ว่า เมตตาเป็นเหตุสำคัญอย่างยิ่งที่จะนำไปสู่ความมีปัญญาได้

สมเด็จพระบรมศาสดาทรงพระเมตตาคนทั้งโลกสัตว์ทั้งโลก จึงทรงดำเนินถึงจุดหมายสูงสุดรุ่งเรืองด้วยพระปัญญา สามารถชนะความทุกข์ทั้งปวงได้ ไม่ต้องทรงพบความทุกข์อีกต่อไป แม้ที่เพียงเล็กน้อยเพียงใด และทรงสมพระหฤทัยช่วยสัตว์โลกน้อยใหญ่อีกประมาณมิได้ ให้ห่างไกลทุกข์มากน้อยตามการปฏิบัติ

สถาบันสารสนเทศทรัพยากรน้ำ และการเกษตร

สุดารัตน์ กันทาใจ

เมื่อวันจันทร์ที่ 25 กรกฎาคม 2554 พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เสด็จออก ณ ห้องประชุมสมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอ เจ้าฟ้ากัลยาณิวัฒนา กรมหลวง นราธิวาสราชนครินทร์ ชั้น 14 อาคารเฉลิมพระเกียรติ โรงพยาบาลศิริราช พระราชทานพระบรมราชวโรกาสให้ นายสุเมธ ตันติเวชกุล ประธานกิตติมศักดิ์ สถาบันสารสนเทศทรัพยากรน้ำและการเกษตร นำคณะกรรมการกิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ เจ้าหน้าที่ และผู้ที่เกี่ยวข้อง เข้าเฝ้าทูลละอองธุลีพระบาท ทูลเกล้าทูลกระหม่อมถวายเงิน เป็นทุนประเดิมสำหรับการก่อตั้งมูลนิธิน้ำ

โดยสถาบันสารสนเทศทรัพยากรน้ำและการเกษตร องค์การมหาชน ก่อตั้งมูลนิธิน้ำขึ้น เพื่อสนองพระราชดำริเกี่ยวกับการบริหารจัดการน้ำ เนื่องในโอกาสงานเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เนื่องในโอกาสพระราชพิธีมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา 7 รอบ 5 ธันวาคม 2554

นับตั้งแต่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงครองสิริราชสมบัติ ได้ทรงงานเรื่องน้ำมาอย่างต่อเนื่อง ด้วยทรงห่วงใยพสกนิกรที่ประสบปัญหาเรื่องน้ำ ได้แก่ การขาดแคลนน้ำ ปัญหาน้ำท่วม น้ำเน่าเสีย เป็นต้น ทั้งทรงห่วงใยการบริหารจัดการน้ำ ตลอดจนทรงห่วงสถานการณ์น้ำที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างมาก ทั้งนี้ ทรงศึกษาระบบการจัดการน้ำที่เหมาะสมกับประเทศไทย

ด้วยพระองค์เอง เช่น โครงการแก้มลิง โครงการบำบัดน้ำเสียด้วยวิธีทางธรรมชาติ และทรงมีแนวพระราชดำริต่างๆ จำนวนมาก เพื่อแก้ไขและบรรเทาปัญหาเกี่ยวกับน้ำที่ส่งผลกระทบต่อชีวิตและความเป็นอยู่ของราษฎร กล่าวได้ว่าความสำเร็จ ความรู้ และกลวิธีต่างๆ ที่ได้จากการทรงศึกษา ค้นคว้า พัฒนา และทดลอง หากนำมารวบรวมบันทึก และเผยแพร่ให้ประชาชนนำไปใช้เป็นหลักในการแก้ไขปัญหา พัฒนา บริหารน้ำของท้องถิ่น และของประเทศ จะเกิดประโยชน์อย่างยิ่ง

สำหรับคณะกรรมการกิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ มีหน้าที่ส่งเสริม สนับสนุนการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ และได้เห็นความสำคัญของการรวบรวม และจัดทำข้อมูลความรู้เรื่องน้ำ ซึ่งเป็นสิ่งจำเป็นที่จะนำมาใช้ประกอบการตัดสินใจบริหารจัดการน้ำเพื่อเผยแพร่ให้เกิดประโยชน์ต่อสาธารณชน ตลอดจนส่งเสริม สนับสนุนงานวิจัยและพัฒนาสำหรับการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ ที่สำคัญคือส่งเสริม สนับสนุนให้มีหน่วยงานหลักในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำชุมชนตามแนวพระราชดำริ ในเรื่องนี้ ได้มีพระราชดำรัสเกี่ยวกับการเลือกชนิดพืชที่จะปลูกในพื้นที่ภูเขา เพื่อป้องกันการพังทลายของดิน

“ถล่มลงมาแล้วทำให้หมู่บ้าน ทางหมู่บ้านไปหมด ที่มาทูลตั้งแต่ต้น นี่มันเป็นปัญหาที่หนักมาก เพราะว่าทำให้คนเสียชีวิต และเสียหมู่บ้านเป็นอย่างมาก มาเร็วๆ ที่กระบี่ ก็มีถล่มอย่างนี้ แต่ที่สตูลหนักมาก ที่กระบี่ ก็มีถล่มอย่างนี้ และที่สตูลนั้นหนักมาก ที่กระบี่ก็ถล่มลงมา ทำให้เสียชีวิตไปหลาย”

“ถ้าโครงการอย่างนี้แล้วก็ กลับทำให้มีความเสียหาย น่ากลัว อย่างที่สตูล เป็นเพราะว่าไปปลูกยาง ก็ดูทำทางยางเป็นต้นที่โตเร็ว ที่แข็งแรง มันโตเร็วจริงๆ แต่ว่าทำให้มีหวั้งเป็น ถล่ม ดินถล่มมากมาย ที่ภาคอีสานไปปลูกยาง

นี่กว่าเป็นผลที่ดี แต่ก็ดินถล่มเยอะ ที่ภาคเหนือก็มี เฉลี่ยการดินถล่ม จะทำให้ชาวบ้านเสียหายมาก นี่ก็ต้องปลูกรักษาให้ดี เรื่องต้นที่จะลง แต่ถ้าต้น ลงต้นที่ต้นไม้ที่มีรากแก้ว ที่ก็โตเร็ว โตช้า เพราะอาจจะจะมีผลตรงข้ามเหมือนกัน เพราะการปลูกต้นไม้พืชหรือพืชอะไรต้องเลือก เมื่ออย่างตะกั่วพุตถึงว่า เอาหญ้าแฝกลง รากแฝกนี้ลงลึก เหมือนเป็นรากแก้ว ก็อาจจะแก่ได้ แต่ไม่ทราบว่าจะมีผลหรือเปล่า ใส่หญ้าแฝกเป็นแนวอย่างไร หรือต้นไม้ที่เป็นต้นไม้มีรากแก้ว หรือต้นไม้ที่โตเร็ว ต้องสลับกันดีๆ อาจจะแก้ปัญหาเรื่องดินถล่ม”

สถาบันสารสนเทศทรัพยากรน้ำและการเกษตร

สถาบันสารสนเทศทรัพยากรน้ำและการเกษตรจัดตั้งขึ้นโดยพระราชดำริในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ให้สถาบัน Massachusetts Institute of Technology (MIT) ร่วมกับสำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ (สำนักงาน กปร.) และสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) ร่วมกันวางแผนพัฒนาแหล่งน้ำ เริ่มจากการพัฒนากลไกการรวบรวมข้อมูลและประสานงานระหว่างหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง โดยให้หน่วยปฏิบัติการวิจัยและพัฒนาเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์ สมรรถนะสูง ศูนย์เทคโนโลยีอิเล็กทรอนิกส์และคอมพิวเตอร์แห่งชาติ สำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ (สวทช.) จัดตั้งโครงการระบบเครือข่ายเพื่อการจัดการทรัพยากรน้ำแห่งประเทศไทยขึ้นในปี พ.ศ. 2541 เพื่อดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลทรัพยากรน้ำลุ่มน้ำเจ้าพระยาทั้งหมดจากหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง แล้วสำเนากระจายข้อมูลนี้กลับไปให้หน่วยงานต่างๆ อีกครั้ง ให้ได้ใช้ข้อมูลร่วมกัน เกิดเป็นกลไกในการประสานงาน ประกอบการตัดสินใจ และดำเนินการได้

ในการวิจัยและพัฒนาระบบดังกล่าวเป็นผลให้เกิดความร่วมมือและ

พัฒนาบุคลากรด้านเทคโนโลยีสารสนเทศที่มีความสามารถในการพัฒนาระบบสารสนเทศของหน่วยงาน นอกจากนี้ หน่วยงานที่ร่วมดำเนินการได้พิจารณา นำข้อมูลที่รวบรวมได้จากระบบเครือข่าย มาจัดรวบรวมเพื่อเปิดให้ประชาชน เข้าถึง รับรู้ และศึกษาได้ อันจะเป็นฐานในการพัฒนาความร่วมมือภาคประชาชน ที่จะเข้ามามีส่วนร่วมในการดูแลรักษาทรัพยากรน้ำ และเป็นเครื่องมือในการ ดำเนินการขององค์กรกลุ่มน้ำที่กำลังจะเกิดขึ้นได้ต่อไป

สำหรับด้านการเกษตร ได้มีการดำเนินงานโครงการระบบเครือข่าย สารสนเทศการเกษตร เพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการนำข้อมูลมาสนับสนุนการเรียนรู้ ในการจัดการ และการผลิตด้านการเกษตรและการพัฒนาชุมชน โดยมี องค์ประกอบสองส่วนหลักที่จะเป็นจุดเริ่มในการพัฒนาการเรียนรู้ทั้งเกษตรกร และหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้อง คือ

- 1) ระบบข้อมูลที่เป็นความรู้ด้านการเกษตรการผลิต
- 2) ระบบข้อมูลความเสี่ยงด้านต่างๆ

ทั้ง 2 ระบบนี้จะมีระบบย่อยๆ ที่พัฒนาขึ้น ประกอบด้วย ระบบบัญชี ข้อมูลทางด้านเกษตรและชุมชน (Agricultural Data Clearing House) ใช้เป็น กลไกในการค้นหา เข้าถึง และรวบรวมความรู้ต่างๆ ด้านการเกษตรและระบบ เครือข่ายสารสนเทศภูมิศาสตร์ ที่ใช้เป็นฐานในการวิเคราะห์ความเสี่ยง

ในระยะที่ 2 ของการดำเนินงาน จะได้นำข้อมูลหลักทั้ง 2 ส่วนนี้ ไปให้ถึงเกษตรกรโดยเน้นการพัฒนาบุคลากรที่จะเป็นคนกลาง หรือสื่อกลาง ที่มี ความรู้ความเข้าใจในการใช้ข้อมูล สื่อข้อมูลเหล่านี้ให้ถึงเกษตรกร บุคลากรกลุ่มนี้ เรียกว่า Information Brokers เป็นบุคลากรที่อยู่ในชุมชน และจะมีส่วนร่วม ในการสร้างกระบวนการเรียนรู้ร่วมกัน สำหรับในระยะสุดท้าย คือการส่งผ่าน

ความรู้สู่ชุมชน หรือ Information Diffusion ทั้งนี้เพื่อสร้างกระบวนการคิด ทำ และแก้ปัญหาในระดับชุมชนโดยชุมชน แต่อาศัยความรู้ ข้อมูลต่างๆ ด้านการเกษตร ที่บรรจุอยู่บนระบบเครือข่ายสารสนเทศการเกษตร

ปัจจุบัน สถาบันสารสนเทศทรัพยากรน้ำและการเกษตร เป็นสถาบันวิจัยและพัฒนาขั้นสูง (Center for Advanced Study) มีการดำเนินงานต่อเนื่องของโครงการเครือข่ายเพื่อการจัดการทรัพยากรน้ำแห่งประเทศไทย และโครงการระบบเครือข่ายสารสนเทศการเกษตรมาโดยตลอด เพื่อนำเอาเทคโนโลยีสารสนเทศเข้ามาใช้ในการรวบรวมข้อมูลต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับทรัพยากรน้ำและการเกษตรดังนี้

- 1) ข้อมูลสถิติ
- 2) ข้อมูลนโยบายและแผนการดำเนินงานจัดการทรัพยากรน้ำและการเกษตร
- 3) ข้อมูลเทคโนโลยีการผลิตทางการเกษตร
- 4) ข้อมูลองค์กรและหน่วยงานที่รับผิดชอบ เป็นต้น

โดยข้อมูลทั้งหมดเป็นกลไกสำคัญทำให้เกิดการประสานงานร่วมกันระหว่างหน่วยงานต่างๆ ในการจัดการทรัพยากรน้ำและการเกษตร รวมทั้งเกิดเป็นระบบสนับสนุนการตัดสินใจดำเนินงานหรือกำหนดแผนงานทรัพยากรน้ำและการเกษตรของประเทศ

สถาบันฯ ได้เปลี่ยนสถานะเป็นองค์การมหาชนตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม 2552 ตามราชกิจจานุเบกษา ฉบับกฤษฎีกา เล่ม 125 ตอน 138 ก โดยใช้ชื่อว่า สถาบันสารสนเทศทรัพยากรน้ำและการเกษตร (องค์การมหาชน)

“ฝนหลวง” และ “ไบโอดีเซล” นวัตกรรมในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว

สุชาดา เมฆธารา และนิจอรรถ บวรณศิริ

นิจอรรถ สวัสดีครับท่านผู้ฟัง วันนี้กลับมาพบกับรายการเฉลิมพระเกียรติในหลวง 84 พรรษา ทางสถานีวิทยุสุราษฎร์ธานี คลื่นความถี่ A.M. 1575 KHz. ออกอากาศเป็นประจำทุกวันอังคารเวลา 17.30 - 18.00 น. ดำเนินรายการโดยผม นิจอรรถ บวรณศิริ และคุณสุชาดา เมฆธารา และควบคุมเสียงโดยคุณอินทัช ฤทธิสิริโชติครับ รายการในวันนี้เป็นรายการต่อเนื่องจากสัปดาห์ที่ผ่านมาครับ โดยเป็น Theme เกี่ยวกับการทึ่งองค์กรทรัพย์สินทางปัญญาโลก (World Intellectual Property Organization – WIPO) ทูลเกล้าฯ ถวายเหรียญรางวัลผู้นำโลกด้านทรัพย์สินทางปัญญา แต่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวของไทย เมื่อปี พ.ศ. 2552 ครับ

สุชาดา ใช่ค่ะ วันนี้ เราจะมาเล่าสู่ให้ท่านผู้ฟังทราบเพิ่มเติมเกี่ยวกับนวัตกรรมของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวที่เป็นที่ยอมรับและนำไปสู่การทูลเกล้าฯ ถวายรางวัลดังกล่าวของ WIPO โดยดิฉันได้เตรียมเรื่องเกี่ยวกับการผลิต Bio-Diesel ขณะเดียวกันคุณนิจอรรถก็ยังมีเรื่องติดค้างพวกเรายู่ใช่ไหมคะคุณนิจอรรถ?

นิจอรรถ ครับ ตามที่สัปดาห์ที่แล้ว ผมเล่าถึงที่มาของฝนหลวงที่

มีจุดเริ่มต้นตั้งแต่ปี พ.ศ. 2499 จนถึงการทดลองที่ประสบความสำเร็จครั้งแรก ในปี พ.ศ. 2512 วันนี้จะขอเล่าเพิ่มเติมเกี่ยวกับขั้นตอนการทำฝนหลวงครับ

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ได้ทรงกำหนดขั้นตอนของกรรมวิธีการทำฝนหลวงขึ้นเพื่อให้เข้าใจได้ง่ายๆ ตามลำดับ ดังนี้

ขั้นตอนที่หนึ่ง : “ก่อฝน”

เป็นขั้นตอนที่เมฆธรรมชาติเริ่มก่อตัวทางแนวตั้ง การปฏิบัติการฝนหลวงในขั้นตอนนี้ จะมุ่งใช้สารเคมีไปกระตุ้นให้มวลอากาศเกิดการลอยตัวขึ้นสู่เบื้องบน เพื่อให้เกิดกระบวนการชักนำไอน้ำ หรือความชื้นเข้าสู่ระบบการเกิดเมฆ ระยะเวลาที่จะปฏิบัติการในขั้นตอนนี้ไม่ควรเกิน 10.00 น. ของแต่ละวัน โดยใช้สารเคมีที่สามารถดูดซับไอน้ำจากมวลอากาศได้ แม้จะมีเปอร์เซ็นต์ความชื้นสัมพัทธ์ต่ำ (มีค่า Critical relative humidity ต่ำ) เพื่อกระตุ้นกลไกของกระบวนการกลั่นตัวไอน้ำในมวลอากาศ (เป็นการสร้าง Surrounding ให้เหมาะสมต่อการเจริญเติบโตของเมฆด้วย) ทางด้านเหนือลมของพื้นที่เป้าหมาย เมื่อเมฆเริ่มเกิดก่อตัว และเจริญเติบโตทางตั้งแล้ว จึงใช้สารเคมีที่ไปปฏิบัติกรคายความร้อนโปรยเป็นวงกลม หรือเป็นแนวถัดมาทางใต้ลมเป็นระยะทางสั้นๆ เข้าสู่ก้อนเมฆ เพื่อกระตุ้นให้เกิดกลุ่มแกนร่วม (main cloud core) ในบริเวณปฏิบัติการสำหรับใช้เป็นศูนย์กลางที่จะสร้างกลุ่มเมฆฝนในขั้นตอนต่อไป

ขั้นตอนที่สอง : “เลี้ยง ให้ อ้วน”

เป็นขั้นตอนที่เมฆกำลังก่อตัวเจริญเติบโตซึ่งเป็นระยะสำคัญมาก ในการปฏิบัติการฝนหลวง เพราะจะต้องไปเพิ่มพลังงานให้แก่ updraft (การลอยตัวของอากาศ) ให้ยาวนานออกไป ต้องใช้เทคโนโลยีและประสบการณ์ หรือศิลปะแห่งการทำฝนควบคู่ไปพร้อมๆ กัน เพื่อตัดสินใจโปรยสารเคมี

ฝนหลวงชนิดใด ๆ ที่ใดของกลุ่มก้อนเมฆ และในอัตราใดจึงเหมาะสม เพราะต้องให้กระบวนการเกิดละอองเมฆสมดุลกับความแรงของ updraft มิฉะนั้นจะทำให้เมฆสลาย

ขั้นตอนที่สาม : “โจมตี”

เป็นขั้นตอนสุดท้ายของกรรมวิธีปฏิบัติการฝนหลวง เมฆหรือกลุ่มเมฆฝนมีความหนาแน่นมากพอที่จะสามารถตกเป็นฝนได้ ภายในกลุ่มเมฆจะมีเม็ดน้ำขนาดใหญ่มากมาย หากเครื่องบินบินเข้าไปในกลุ่มเมฆฝนนี้ จะมีเม็ดน้ำเกาะตามปีกและกระจงหน้าของเครื่องบิน เป็นขั้นตอนที่สำคัญและอาศัยประสบการณ์มาก เพราะจะต้องปฏิบัติการเพื่อลดความรุนแรงของ updraft หรือ ทำให้อายุของ updraft หดไป สำหรับการปฏิบัติการในขั้นตอนนี้จะต้องพิจารณาจุดมุ่งหมายของการทำฝนหลวง ซึ่งมีอยู่ 2 ประเด็น คือ เพื่อเพิ่มปริมาณฝนตก (Rain enhancement) และเพื่อให้เกิดการกระจายการตกของฝน (Rain redistribution)

สุชาติ เป็นวิธีการที่นำความรู้ทางวิทยาศาสตร์ชั้นสูงมาปรับใช้เพื่อประโยชน์ของพสกนิกร สะท้อนพระปรีชาสามารถของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวจริง ๆ ค่ะ

นิจอห์น ใช่ครับ ผมขออนุญาตให้ข้อมูลเพิ่มเติมอีกครับ เพื่อให้เกี่ยวข้องกับเรื่องของ WIPO ซึ่งเน้นเรื่องทรัพย์สินทางปัญญา คือต้องเกริ่นก่อนว่า “เทคโนโลยีฝนหลวง” ได้รับการเผยแพร่และเป็นที่ยอมรับในหมู่นักวิทยาศาสตร์ องค์กรและสถาบันที่มีกิจกรรมการดัดแปรสภาพอากาศ วิทยาศาสตร์และอุตุนิยมวิทยาทั้งในระดับนานาชาติและระดับโลก เช่น องค์การอุตุนิยมวิทยาโลก (WMO) องค์การอาหารและเกษตรแห่งสหประชาชาติ

(FAO) เป็นต้น จนทรงได้รับการทูลเกล้าฯ ถวายรางวัล และการประกาศ พระเกียรติคุณจากองค์การดังกล่าว โดยเฉพาะในปี พ.ศ. 2544 องค์การเอกชน ระดับนานาชาติได้กราบบังคมทูลขอพระราชทานพระบรมราชานุญาตผ่าน ราชเลขาธิการ และสำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติให้นำผลงานประดิษฐ์ คิดค้นเทคโนโลยีฝนหลวง (The Royal Rainmaking Technology) ไปร่วมจัดแสดง ในงานนิทรรศการ Brussels Eureka 2001: 50th Anniversary of The World Exhibition of Innovation Research and New Technology ณ กรุงบรัสเซลส์ ราชอาณาจักรเบลเยียม ระหว่างวันที่ 13-19 พฤศจิกายน พ.ศ. 2544 ซึ่งเป็น นิทรรศการระดับนานาชาติ มีประเทศที่ส่งผลงานเข้าร่วม 23 ประเทศ ปรากฏว่าผลงานประดิษฐ์คิดค้น The Royal Rainmaking Technology เป็นหนึ่งในสามผลงานที่ได้รับการทูลเกล้าฯ ถวายรางวัลยอดเยี่ยมอันเป็นเลิศ เป็นนวัตกรรมใหม่ แนวคิดใหม่ และทฤษฎีใหม่ อันมีคุณประโยชน์ต่อการพัฒนา ประเทศและไม่มีผู้ใดประดิษฐ์คิดค้นมาก่อน

ในโอกาสดังกล่าวที่ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้สำนักงาน คณะกรรมการวิจัยแห่งชาตินำผลงานประดิษฐ์คิดค้น The Royal Rainmaking Technology ไปร่วมแสดงในงานนิทรรศการระดับนานาชาติดังกล่าว ก็ได้ ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติพิจารณา ดำเนินการจดสิทธิบัตรในพระปรมาภิไธยครั้น ซึ่งสำนักงานคณะกรรมการวิจัย แห่งชาติได้แต่งตั้งคณะทำงานสองคณะเพื่อดำเนินการ โดยมีการยื่นคำขอจด สิทธิบัตรในพระปรมาภิไธยการดัดแปรสภาพอากาศให้เกิดฝนต่อกรมทรัพย์สิน ทางปัญญา เมื่อวันที่ 28 สิงหาคม พ.ศ. 2545 และได้มีการออกสิทธิบัตร ดังกล่าว เมื่อวันที่ 29 พฤศจิกายน พ.ศ. 2545 ซึ่งทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้นำขึ้นทูลเกล้าฯ ถวาย เมื่อวันที่ 2 มิถุนายน พ.ศ. 2546 ในโอกาสดังกล่าว

พระองค์ได้ทรงมีพระราชดำรัสว่า “สิทธิบัตรนี้...เราคิดเอง.....คนไทยทำเอง.....เป็นของคนไทย.....มิใช่เพื่อพระเจ้าอยู่หัว.....ทำพ่นนี้ ทำสำหรับชาวบ้าน.....สำหรับประชาชน.....มิใช่ทำสำหรับพระเจ้าอยู่หัว.....พระเจ้าอยู่หัวอยากได้น้ำ ก็ไปเปิดก๊อกเอาน้ำมาใช้ อยากได้น้ำสำหรับการเพาะปลูก ก็ไปสูบน้ำจากน้ำคลองชลประทานได้ แต่ชาวบ้านชาวนาที่ไม่มีโอกาสมีน้ำสำหรับเกษตรก็ต้องอาศัยฝน ฝนไม่มี ก็ต้องอาศัยฝนหลวง”

สุชาติ เป็นพระราชดำรัสที่น่าประทับใจมากเลยคะ ฟังแล้วรู้สึกโชคดีที่พวกเราชาวไทยมีพระมหากษัตริย์ที่ทรงห่วงใยราษฎรของพระองค์อย่างแท้จริง คุณนิจอนันต์ฯ คะ ดิฉันเคยได้ยินว่ามีการขอจดสิทธิบัตรในต่างประเทศด้วย ลองเล่าให้คุณผู้ฟังทราบได้ไหมคะ

นิจอนันต์ ครับ สำหรับในต่างประเทศได้ดำเนินการยื่นคำขอจดสิทธิบัตรภายใต้ชื่อ Weather Modification By Royal Rainmaking Technology ต่อสำนักงานสิทธิบัตรยุโรป เมื่อวันที่ 17 กันยายน พ.ศ. 2546 และสำนักงานสิทธิบัตรแห่งสหรัฐอเมริกาในปีเดียวกัน จนได้รับสิทธิบัตรจากสำนักสิทธิบัตรยุโรปที่ออกให้เมื่อวันที่ 12 ตุลาคม พ.ศ. 2548 และโปรดเกล้าฯ ให้นำขึ้นทูลเกล้าฯ ถวายสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ ผู้แทนพระองค์ เมื่อวันที่ 29 กันยายน พ.ศ. 2548 พร้อมทั้งสิทธิบัตรภายใต้ชื่อเดียวกันที่ออกให้โดยสำนักงานสิทธิบัตรแห่งเขตปกครองพิเศษฮ่องกง สาธารณรัฐประชาชนจีนเมื่อวันที่ 7 เมษายน พ.ศ. 2549 ในส่วนของการยื่นคำขอจดสิทธิบัตรต่อสำนักงานสิทธิบัตรสหรัฐอเมริกานั้น ได้รับการลงทะเบียนคำขอจดสิทธิบัตร และได้รับการคุ้มครองคำขอสิทธิบัตรไว้แล้ว ขณะนี้อยู่ในขั้นตอนการตรวจสอบและพิจารณาออกสิทธิบัตรให้ครับ

สุชาติ คะ แสดงให้เห็นว่าต่างชาติก็ยอมรับในพระปรีชา

สามารถของพระมหากษัตริย์ของเราค่ะ ขอพักสักครู่ก่อนนะคะ ในช่วงที่สอง ดิฉันจะมาเล่าเรื่องน่าสนใจเกี่ยวกับโครงการไบโอดีเซลของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวให้ฟังค่ะ

-- ช่วงที่ 2 --

สุชาดา ขอบคุณค่ะ วันนี้ ใครๆ ต่างก็พูดถึงน้ำมันไบโอดีเซล ซึ่งไบโอดีเซลนั้นก็หมายถึง น้ำมันเชื้อเพลิงที่ผลิตจากพืช หรือสัตว์ มีคุณสมบัติเทียบเท่าน้ำมันดีเซลทั่วไป แต่จะมีใครรู้บ้างไหมคะว่า เรื่องของปาล์ม น้ำมันและไบโอดีเซล เป็นสิ่งที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงสนพระทัยและทดลองทดสอบเป็นเวลานานนับสิบๆ ปีแล้วนะคะ

นิจอนันต์ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงเริ่มการทดลองเรื่องไบโอดีเซลมาตั้งแต่เมื่อไรครับ คุณสุชาดา ผมทราบว่า ความสนพระทัยของพระองค์ท่านเกี่ยวกับเรื่องไบโอดีเซลเริ่มต้นมาจากเรื่องน้ำมันปาล์มใช่ไหมครับ

สุชาดา ถูกต้องแล้วค่ะ จริง ๆ แล้ว ความเป็นมาของเรื่องการพัฒนาไบโอดีเซลนี้สามารถนับย้อนหลังไปได้กว่า 30 ปีแล้วค่ะ คือตั้งแต่เมื่อวันที่ 9 กันยายน พ.ศ. 2518 ก่อนที่คุณนิจอนันต์ฯ และท่านผู้ฟังหลายท่านจะเกิดเสียอีกนะคะ นั่นก็คือตั้งแต่เมื่อครั้งที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเสด็จฯ ไปทอดพระเนตรสวนปาล์มน้ำมันของเกษตรกรที่นิคมสร้างตนเองควนกาหลง จังหวัดสตูล และในปีต่อมา พระองค์ท่านได้เสด็จฯ อีกครั้งหนึ่ง เพื่อทอดพระเนตรโรงงานสกัดน้ำมันปาล์มแบบชาวบ้านที่โรงงานของนิคมสร้างตนเองควนกาหลง จนกระทั่งในปี พ.ศ. 2526 ทรงมีพระราชกระแสรับสั่งว่า ควรมีการส่งเสริมให้เกษตรกรสวนปาล์มรายย่อยเหล่านี้ได้มีโอกาสรวมกลุ่มกันทำการสกัดน้ำมันปาล์มในรูปของโรงงานขนาดเล็กที่ใช้เงินลงทุนต่ำ ทรงเน้นถึงประโยชน์

ของปาล์มน้ำมันในทุกๆ ส่วน และไม่ให้ทั้งส่วนใดไปอย่างไร้ค่า เช่น ทะลายเปล่า ก็อาจนำมาทำปุ๋ย หรือเพาะเห็ด ส่วนกากปาล์มก็สามารถนำไปใช้เลี้ยงวัวควาย และปลา หรือทำเป็นเชื้อเพลิงแทนไม้ฟืนก็ได้ หากเกษตรกรสามารถแปรรูปน้ำมันดิบให้เป็นน้ำมันปาล์มบริสุทธิ์ ซึ่งสามารถผลิตเป็นน้ำมันปรุงอาหาร เนยขาว เนยเทียม สบู่ และผงซักฟอกได้ ก็จะทำให้เกษตรกรมีโอกาสใช้และจำหน่ายผลผลิตเหล่านี้เพื่อกินและใช้ในท้องถิ่นของตนเองได้ จากนั้น พระองค์ได้ทรงมีพระราชกระแสรับสั่งให้มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ทำโครงการส่งเสริมอุตสาหกรรมน้ำมันปาล์มขนาดเล็กอันเนื่องมาจากพระราชดำริ โดยสร้างโรงงานสาธิตสกัดน้ำมันปาล์มที่คณะวิศวกรรมศาสตร์ และในปี พ.ศ. 2528 ได้เสด็จฯ ไปทอดพระเนตรโรงงานแห่งนี้ และมีพระราชกระแสรับสั่งเพิ่มเติมให้สร้างโรงงานที่สหกรณ์นิคมอ่าวลึก จังหวัดกระบี่ เพื่อเป็นโรงงานสาธิตให้กลุ่มเกษตรกรสวนปาล์มรายย่อยที่มีความพร้อม จัดทำคู่มือปาล์มน้ำมันและการแปรรูปน้ำมันปาล์มเผยแพร่ รวมทั้งจัดตั้งกองทุนพัฒนาอุตสาหกรรมน้ำมันปาล์มขนาดเล็ก และในปี พ.ศ. 2531 พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้พระราชทานพระราชดำริให้จัดสร้างโรงงานสกัดและแปรรูปน้ำมันปาล์มขนาดเล็กที่ศูนย์ศึกษาการพัฒนาพิกุลทองอันเนื่องมาจากพระราชดำริ จังหวัดนราธิวาสด้วยค่ะ

นิจอนันต์ และจากน้ำมันปาล์มนำมาสู่การพัฒนาเรื่องไบโอดีเซลเมื่อใดครับ

สุชาดา นับตั้งแต่เมื่อครั้งที่สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เสด็จฯ ไปทอดพระเนตรการใช้น้ำมันปาล์มโอเลอินบริสุทธิ์ และเมทิลเอสเตอร์เดินเครื่องจักรกลการเกษตรที่ศูนย์ศึกษาการพัฒนาพิกุลทองฯ เมื่อวันที่ 24 กันยายน พ.ศ. 2543 ทรงมีพระราชกระแสรับสั่งว่า พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงสนพระทัยเกี่ยวกับโครงการใช้น้ำมันปาล์ม

ผสมน้ำมันดีเซลเพื่อใช้ในเครื่องจักรกลการเกษตร และมีพระราชประสงค์จะสนับสนุนโครงการนี้เป็นการส่วนพระองค์ นับจากนั้นมา การศึกษาทดลองและพัฒนาปรับปรุงกระบวนการผลิตจึงดำเนินการเรื่อยมา และในปัจจุบัน โครงการดังกล่าวสามารถสนองพระราชดำริได้อย่างครบถ้วน ทั้งในเรื่องการสกัดน้ำมันปาล์มดิบ การกลั่นน้ำมันปาล์มดิบเป็นน้ำมันปาล์มโอเลอินบริสุทธิ์ ผลิตเนยขาว เนยเทียมจากไขเสตียรินบริสุทธิ์ รวมทั้งผลิตสบู่ซักล้าง สบู่ฟอกร่างกายได้ และนำไปใช้เร่งน้ำยางพาราได้เป็นผลสำเร็จ และที่สำคัญ การทดลองใช้น้ำมันไบโอดีเซลกับขบวนรถไฟดีเซลรางสายหาดใหญ่ - สุโขทัย โรงงานอุตสาหกรรมรถยนต์ของมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ รถลากพ่วง รถบรรทุก และเครื่องจักรกลการเกษตร ซึ่งได้ผลเป็นที่น่าพอใจมาก และผู้ที่ได้ทดลองใช้ต่างพูดกันว่าใช้แล้วควรรถไม่ดำ ไม่มีกลิ่นเหม็น กำลังรถดีเหมือนเดิมด้วยค่ะ

นิจอนันต์ เยี่ยมมากเลยนะครับ เมื่อน้ำมันปาล์มและไบโอดีเซลมีประโยชน์มากมายเช่นนี้ ก็คงทำให้เป็นที่ชอบใจในตลาดมากด้วยใช่ไหมครับ

สุชาดา ใช่แล้วค่ะ โดยเฉพาะเมื่อราคาน้ำมันดีเซลในปัจจุบันมีการปรับตัวสูงขึ้นตามกลไกตลาด จึงทำให้มีผู้มาขอซื้อน้ำมันไบโอดีเซลจำนวนมากขึ้น จนโรงงานผลิตไม่ทันจำหน่าย ทำให้มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ และศูนย์ศึกษาการพัฒนาพิกุลทองฯ ต้องวางแผนงานขยายกำลังการผลิตเพิ่มขึ้นเพื่อให้ทันต่อความต้องการของผู้ใช้ ฉะนั้น ในวันนี้ปาล์มน้ำมันจึงกลายเป็นพืชเศรษฐกิจที่มีผู้สนใจที่จะปลูกกันมากขึ้น อย่างไรก็ตาม แม้ว่าปาล์มน้ำมันจะเป็นพืชยืนต้นที่ทนทานต่อภัยธรรมชาติ แต่มีสิ่งสำคัญที่ต้องคำนึงถึงควบคู่ไปด้วยนะคะนั้นก็คือ เรื่องความเหมาะสมของสภาพพื้นที่ สภาพอากาศ ความชื้น และยังต้องระมัดระวังเรื่องสายพันธุ์ที่จะปลูกด้วย มิฉะนั้นแล้ว สิ่งลงทุนไปทั้งหมดนั้นก็อาจจะไม่คุ้มค่าและคุ้มทุนได้ค่ะ

นิจอนันต์ คุณสุชาดาครับ ผมจำได้ว่า ครั้งหนึ่งพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงมีพระราชดำรัสเกี่ยวกับน้ำมันปาล์ม ที่ยังเป็นที่จดจำของพวกเราหลายคนด้วยใช่ไหมครับ

สุชาดา คุณนิจอนันต์ คงหมายถึงพระราชดำรัสเมื่อวันที่ 16 สิงหาคม พ.ศ. 2548 ซึ่งพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงมีพระราชดำรัสเกี่ยวกับน้ำมันปาล์มไว้ว่า “...น้ำมันปาล์ม ทราบว่าดี เป็นน้ำมันที่ดี ใช้งานได้ ใช้บริโภคแบบใช้น้ำมันมาทอดไข่ได้ มาทำครัวได้ เอาน้ำมันปาล์มมาใส่รถดีเซลได้ กำลังของน้ำมันปาล์มนี้ดีมาก ได้ผล เพราะว่าเมื่อได้มาใส่รถดีเซลไม่ต้องทำอะไรเลย ใส่เข้าไป เล่นไป คนที่เล่นตามบอกว่าหอมดี...”

นิจอนันต์ ใช่แล้วครับ ซึ่งจริงๆ แล้วทุกครั้ง ที่มีการพูดถึงเรื่องไบโอดีเซล ผมก็มักจะนึกถึงพระราชดำรัสนี้ของพระองค์ท่านครับ

สุชาดา ทั้งหมดนี้จึงกล่าวได้ว่า พระอัจฉริยภาพในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวที่ทรงมองเห็นเหตุการณ์ไปไกลเกินกว่าที่ใครๆ จะนึกถึงกัน ทรงมองเห็นคุณค่าของปาล์มน้ำมัน ซึ่งเป็นพืชวัตถุดิบที่มีในบ้านเมืองเรา ที่มีศักยภาพจะใช้เป็นเชื้อเพลิงทดแทนได้ในยามที่ทั่วโลกจะต้องพึ่งพาเมื่อถึงภาวะวิกฤติทางด้านน้ำมัน และทรงอดทนรอผลแห่งความสำเร็จของกระบวนการพัฒนาจนกลายเป็นไบโอดีเซลมาอย่างยาวนาน ก่อนที่จะมีการตระหนักถึงความสำคัญของพลังงานทดแทนกันอย่างกว้างขวางในขณะนี้เลยละ

นิจอนันต์ หรืออาจกล่าวได้ว่า พระราชดำริเมื่อ 30 ปีที่แล้ว ประสบชัยชนะแห่งการพัฒนาแล้ว...ในวันนี้

การทอดกฐินพระราชทานใน สปป. ลาว

สมาคมไทย-ลาว เพื่อมิตรภาพ

ภูมิหลัง

เมื่อปี 2538 ดร. สุรินทร์ พิศสุวรรณ (รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงการต่างประเทศ ระหว่างปี 2535-2538 และรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ ระหว่างปี 2540-2544) ดำริว่าไทยควรเพิ่มบทบาทในการส่งเสริมความร่วมมือทางพุทธศาสนากับประเทศที่มีประชากรนับถือศาสนาพุทธเป็นจำนวนมาก ในครั้งนั้น ดร. สุรินทร์ฯ ได้เริ่มต้นด้วยการขอพระราชทานผ้าพระกฐินเพื่อให้กระทรวงการต่างประเทศนำไปทอดถวายยังวัดในประเทศที่พุทธศาสนาสายเถรวาทเป็นศาสนาสำคัญ

ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ พระราชทานผ้าพระกฐินเพื่อการนี้เป็นครั้งแรกเมื่อกฐินกาลปี 2538 เพื่อการทอดถวายวัดในพม่า กัมพูชา และสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว (สปป. ลาว)

ตั้งแต่นั้นมา ได้มีคำขอพระราชทานผ้าพระกฐินจากสถานเอกอัครราชทูต และสถานกงสุลใหญ่ เพิ่มขึ้นเรื่อยๆ เพราะการทอดกฐินพระราชทานได้ก่อให้เกิดคุณประโยชน์ทั้งในด้านการพระศาสนา การเสริมสร้างความใกล้ชิดระหว่างไทยกับประเทศที่ได้รับพระราชทานผ้าพระกฐิน จากเริ่มแรก 3 ประเทศในปี 2538 ดังกล่าวข้างต้น ในปี 2553 ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ

พระราชทานผ้าพระกฐินจำนวน 13 องค์ เพื่อทอดถวายใน 11 ประเทศ คือ มาเลเซีย สาธารณรัฐประชาชนจีน สาธารณรัฐอินเดีย สาธารณรัฐสังคมนิยมประชาธิปไตยศรีลังกา สหพันธ์สาธารณรัฐประชาธิปไตยเนปาล สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว สาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม สหภาพพม่า ราชอาณาจักรกัมพูชา สาธารณรัฐประชาชนบังกลาเทศ และสาธารณรัฐอินโดนีเซีย (ที่มา : กรมสารนิเทศ กระทรวงการต่างประเทศ)

วัดที่ได้รับกฐินพระราชทานใน สปป. ลาว

ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ พระราชทานผ้าพระกฐินแก่วัดใน สปป. ลาว ตั้งแต่ปี 2538 ดังนี้

- ปี 2538 วัดพระธาตุหลวงเหนือ เวียงจันทน์ โดย พลเอก ศิริ ทิวะพันธ์ ประธานคณะที่ปรึกษารัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศเป็นประธาน
- ปี 2539 วัดหายโศก เวียงจันทน์
- ปี 2540 เกิดวิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจในไทย
- ปี 2541 วัดสีสะเกด เวียงจันทน์ โดยนายรังสรรค์ พหุลโยธิน เอกอัครราชทูต ณ เวียงจันทน์ เป็นประธาน
- ปี 2543 วัดเชียงยืนนันทาราม เวียงจันทน์ โดย ม.ร.ว.สุขุมพันธุ์ บริพัตร รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงการต่างประเทศ เป็นประธาน (ปัจจัยที่ โดยเสด็จพระราชกุศลใช้มุงหลังคาโบสถ์ให้ใหม่ ทั้งนี้ ดร. สุบิน ปิ่นขยัน ได้ทอดกฐินสมทบในปี ๒๕๔๔ เพื่อการนี้ด้วย)
- ปี 2544 วัดไชยะพุม เมืองคันทะบูลี แขวงสะหวันนะเขต โดย ดร. วีรพงษ์ รามางกูร เลขาธิการสมาคมไทย-ลาวฯ เป็นประธาน (สร้างอาคารโรงเรียนปริยัติธรรม)
- ปี 2545 วัดจอมเขามะนิลัด แขวงบ่อแก้ว โดยนายเดช บุญนาค ปลัดกระทรวง การต่างประเทศ เป็นประธาน (บูรณะวัด และสร้างอาคารเรียนสามเณร)

- ปี 2546 วัดเทพนิมิต เวียงจันทน์ โดย ดร. วีรพงษ์ รามางกูร นายกสมาคมไทย-ลาวา เป็นประธาน
- ปี 2547 วัดพระธาตุอิงฮัง แขวงสะหวันนะเขต โดย ดร. วีรพงษ์ รามางกูร นายกสมาคมไทย-ลาวา เป็นประธาน
- ปี 2548 วัดเกาะแก้วหัวโขงพระใหญ่ แขวงจำปาสัก โดย ดร. วีรพงษ์ รามางกูร นายกสมาคมไทย-ลาวา เป็นประธาน
- ปี 2549 วัดพระธาตุสุวรรณผาคำ เมืองห้วยซาย แขวงบ่อแก้ว โดย ดร. วีรพงษ์ รามางกูร นายกสมาคมไทย-ลาวา เป็นประธาน
- ปี 2550 วัดพระธาตุสีโคดตะบอง แขวงคำม่วน โดย ดร. วีรพงษ์ รามางกูร นายกสมาคมไทย-ลาวา เป็นประธาน
- ปี 2551 วัดเชียงทอง แขวงหลวงพระบาง โดย ดร. วีรพงษ์ รามางกูร นายกสมาคมไทย-ลาวา เป็นประธาน
- ปี 2552 วัดสีสะเกด นครหลวงเวียงจันทน์ โดย ดร. วีรพงษ์ รามางกูร นายกสมาคมไทย-ลาวา เป็นประธาน (เพื่อบูรณปฏิสังขรณ์วัดนี้ในโอกาสครบ ๔๕๐ ปี เวียงจันทน์)
- ปี 2553 วัดพมลีลา บ้านนาแซง แขวงสะหวันนะเขต โดย ดร. วีรพงษ์ รามางกูร นายกสมาคม ไทย-ลาวา เป็นประธาน (สร้างศาลาการเปรียญและห้องสุขา)
- (ที่มา : สถานเอกอัครราชทูต ณ เวียงจันทน์)

วิวัฒนาการ

ในปี 2544 เป็นครั้งแรกที่กระทรวงการต่างประเทศได้ขอให้ นายกสมาคมไทย-ลาว เพื่อมิตรภาพ นำผ้าพระกฐินพระราชทานไปทอดที่ วัดไชยะพุม เมืองคันทะบูลี แขวงสะหวันนะเขต ครั้งนั้น สมาชิกสมาคมเริ่มให้ความสนใจโดยเสด็จพระราชกุศลกันมากขึ้น การสนับสนุนและการบริจาคจาก

สมาชิกสมาคม ซึ่งประกอบด้วยภาคธุรกิจที่มีกิจการใน สปป. ลาว ทำให้เกิดผลทางรูปธรรมมากขึ้นเรื่อยๆ และสมาคมได้รับมอบหมายจากกระทรวงการต่างประเทศให้อัญเชิญผ้าพระกฐินพระราชทานไปทอดใน สปป. ลาว ทุกปี ตั้งแต่ปี 2544 (ยกเว้นปี 2545) ดังรายละเอียดปรากฏข้างต้น

จากพิธีกรรมสู่การมีเป้าหมายในการบำรุงพระศาสนาใน สปป. ลาว

ในช่วงแรก การทอดกฐินพระราชทานใน สปป. ลาว กระทำกันที่วัดใหญ่ๆ ในเวียงจันทน์ ในปี 2544 สถานเอกอัครราชทูต ณ เวียงจันทน์ และสถานกงสุลใหญ่ ณ แขวงสะหวันนะเขต ได้พิจารณาเลือกวัดในต่างแขวง โดยเฉพาะวัดที่เป็นศูนย์กลางสำหรับการศึกษาพระธรรมของภิกษุสงฆ์ของลาว ซึ่งขณะนั้น กำลังต้องการการฟื้นฟูอย่างมาก

กฐินพระราชทานปี 2544 ทอดถวาย ณ วัดไชยะพุม แขวงสะหวันนะเขต (เมืองโกสอน พมวิหาน ในขณะนี้) ซึ่งเป็นอารามหลวงของเจ้าคณะแขวง ครั้งนั้นเป็นโอกาสถวายเงินโดยเสด็จพระราชกุศลสำหรับการก่อสร้างอาคารโรงเรียนพระปริยัติธรรมในวัดไชยะพุม

ปี 2545 กฐินพระราชทานทอดถวาย ณ วัดจอมเขามะนิลัด เมืองห้วยซาย แขวงบ่อแก้ว เป็นโอกาสถวายเงินปรับปรุงโรงเรียนสามเณรและอาคารสถานศึกษาของพระในแขวงนั้น

กฐินพระราชทานปี 2552 ทอดถวาย ณ วัดสีสะเกต เวียงจันทน์ เป็นโอกาสรวบรวมปัจจัยสำหรับการบูรณะศาสนสถานของวัดสีสะเกต ซึ่งเป็นวัดคู่บ้านคู่เมืองของเวียงจันทน์ ทั้งนี้ เป็นกิจกรรมสำคัญรายการหนึ่งในการเฉลิมฉลอง 450 ปี แห่งการสถาปนาเวียงจันทน์เป็นเมืองหลวงของราชอาณาจักรศรีสัตตนาคนหุต

การมีส่วนร่วมของคนไทยและคนลาว

เมื่อเริ่มแรก การกฐินพระราชทานมีสถานเอกอัครราชทูต และสถานกงสุลใหญ่ใน สปป. ลาวเป็นแกนนำ การเชื้อเชิญให้โดยเสด็จพระราชกุศลเป็นไปในรูปการรับบริจาคทั่วไปจากชุมชนไทยทั้งในประเทศและต่างประเทศทั่วโลก ต่อมาหลังจากที่กระทรวงการต่างประเทศมอบให้นายกสมาคมไทย-ลาว เพื่อมิตรภาพ เป็นผู้อำนวยความสะดวกพระราชกฐินพระราชทานไปทอดใน สปป. ลาว สมาชิกสมาคมฯซึ่งเป็นนักธุรกิจไทยเริ่มเข้ามามีบทบาทมากขึ้น สมาชิกนักธุรกิจฝ่ายไทยเริ่มชักชวนนักธุรกิจลาวเข้ามาร่วมโดยเสด็จพระราชกุศล และเมื่อมีวิวัฒนาการจากงานพิธีกรรมเป็นการมีเป้าหมายรูปธรรมสำหรับการบำรุงพระศาสนาใน สปป. ลาว การสนับสนุนก็ขยายตัวมากขึ้นทุกปี

การมีส่วนร่วมของประชาชน

ในปี 2544 สถานกงสุลใหญ่ ณ แขวงสะหวันนะเขต ได้เริ่มเชื้อเชิญให้ฝ่ายลาวมีบทบาทในการกฐินพระราชทานมากขึ้น โดยจัดการ “คบงัน” หรือการสมโภชของค์กฐินพระราชทานที่บ้านพักกงสุลใหญ่ในคืนก่อนการทอดถวาย ณ วัดไชยะพูม ครั้งนั้น ได้เชิญหมอลำคอนสะหวัน มาแสดงในงาน การคบงันครั้งนั้น ได้ค่อยๆ พัฒนามาเป็นการคบงันด้วยพิธีสงฆ์ (สวดมนต์เย็น) ณ สถานที่ที่ตั้งองค์กฐิน ต่อด้วยการรื้อเรียงแบบพื้นเมืองซึ่งส่วนใหญ่เป็นการแสดงของหมอลำที่มีชื่อเสียงของท้องถิ่นและจากประเทศไทย

การแสดงศิลปะร่วมสมัย

เริ่มมีการแสดงศิลปะร่วมสมัยในปี 2548 ในการกฐินพระราชทานที่บ้านเกิดของ พณฯ คำไต สีพันดอน ทั้งนี้ นอกจากการคบงันตามธรรมเนียม

ดั้งเดิมด้วยพิธีสงฆ์และหมอลำ สมาคมไทย-ลาวฯ ได้จัดให้ “บานเย็น รากแก่น” ไปแสดงเพลงและลำด้วย ซึ่งได้รับการตอบรับอย่างดีเลิศ

ในปี 2553 สมาคมไทย-ลาวฯ ได้จัดให้ “จินตหรา พูนลาภ” ลำและแสดงเพลงบนเวทีชั่วคราวริมแม่น้ำโขง ไม่ห่างจากวัดไชยะพุม ซึ่งเป็นที่ตั้งองค์ผ้าพระกฐิน ครั้งนั้น ประมาณกันว่ามีประชาชนลาวมาชมการแสดงกว่าหนึ่งหมื่นคน

ทางด้านพิธีการ ฝ่ายลาวให้ความสำคัญต่อองค์กฐินพระราชทานมากขึ้นเรื่อยๆ จนมีการแห่ผ้าพระกฐินพระราชทานไปตามถนนสายสำคัญในเมือง มีการประชาสัมพันธ์ชักชวนคนลาวออกมารับรองกฐินที่แห่ผ่าน และร่วมบริจาคโดยเสด็จพระราชกุศล บัดนี้ มีป้ายประกาศอย่างเป็นทางการว่าเป็นกฐินพระราชทานจากเจ้ามหาชีวิตไทย

การเลือกวัดที่จะขอพระราชทานผ้าพระกฐิน

นายกสมาคมไทย-ลาว เพื่อมิตรภาพ ได้มีดำริเมื่อปี 2547 ว่า จากความสัมพันธ์ไทย-ลาว ในภาพรวม ใกล้ชิดและกระชับแน่นขึ้นเรื่อยๆ จึงควรวางแนวทางการเลือกสรรวัดที่จะรับพระราชทานผ้าพระกฐินใน สปป. ลาว ว่าควรจะทอดถวายที่วัดของบ้านผู้นำของ สปป. ลาว เพื่อเป็นการให้เกิดเกียรติแก่ผู้นำ สปป. ลาว ข้อดำรินี้ได้รับการสนับสนุนอย่างดีจากทางการลาว

ในปี 2548 นายกสมาคมไทย-ลาวฯ ได้อัญเชิญผ้าพระกฐินไปทอดถวายที่วัดเกาะแก้วหัวโขงพระใหญ่ แขวงจำปาสัก ซึ่งเป็นบ้านเกิดของ ฯพณฯ คำไต สีพันดอน อดีตประธานประเทศ การกฐินครั้งนั้น เอกชนไทยและลาวได้เข้าช่วยปรับปรุงสิ่งอำนวยความสะดวกทางด้านที่พักและสถานที่ต่างๆ เพื่อการรับ

คณะภิกษุพระราชนิกาย สังกัดคณะสงฆ์เถรวาท ซึ่งเป็นประเพณีแก่การรับ
คณะอาคันตุกะต่างๆ ของเมืองโขงมาจนบัดนี้

ในปี 2553 นายกรัฐมนตรีไทย-ลาวฯ ได้ัญเชิญผ้าพระกฐินไปทอด
ที่วัดพมสิลา บ้านนาแซง เมืองโกสอน พมวิหาน ซึ่งเป็นวัดติดกับบ้านเกิดของ
ฯพณฯ โกสอน พมวิหาน (ห่างกันประมาณ 100 เมตร) ในปี 2553 ไทยและ
สปป.ลาว มีมติร่วมกันว่าจะเริ่มฉลองความสัมพันธ์ทางการทูตครบ 60 ปี

ปี 2553 ยังเป็นปีที่ 90 แห่งชาตกาลของ ฯพณฯ โกสอน พมวิหาน
อดีตประธานประเทศ ซึ่งเคยเป็นราชอาคันตุกะ (State Visit) แขวงได้จัด
แห่แห่ของผ้าพระกฐินพระราชนิกายจากท่าอากาศยานสะหวันนะเขต ไปตั้งที่
วัดไชยะพุมเพื่อการคบงันและมีการแห่ผ่านตัวเมืองสะหวันนะเขต (เมืองโกสอน
พมวิหาน) โดยมีคนลาวออกมาสักการะองค์กฐินและโดยเสด็จพระราชกุศล

หอแจก ณ พุทธเจดีย์ 2553

หอแจก ณ สิงหาคม 2554

เนื่องแน่นตลอดเส้นทางจากวัดไชยะพุมจนถึงวัดพมลีลา ระยะทาง 3.5 กิโลเมตร ใช้เวลาเกือบ 2 ชั่วโมง การกฐินครั้งนั้น สมาชิกสมาคมไทย-ลาวฯ ผู้มีจิตศรัทธาในนานาประเทศ (ผ่านสถานเอกอัครราชทูต และสถานกงสุลใหญ่ไทยทั่วโลก) และคนลาวได้ร่วมกันบริจาคเงิน 3,728,606 บาท 36,724,000 กีบ 10 ปอนด์ 16 เหรียญสหรัฐ และโดยที่เป็นโอกาสฉลอง 90 ปีแห่งชาตกาลของ ฯพณฯ โกสอน พมวิหาน สมาคมฯ จึงได้จัดสร้างหอแจก หรือศาลาการเปรียญหลังใหม่ให้แก่วัดพมลีลา เพื่อเป็นอนุสรณ์แก่ ฯพณฯ โกสอน พมวิหาน โดยนำเงินที่ได้รับบริจาคโดยเสด็จพระราชกุศลมาเป็นค่าก่อสร้าง และเงินที่เหลือจากค่าก่อสร้างก็ได้ถวายวัดพมลีลา และวัดไชยะพุม ซึ่งเป็นวัดของเจ้าคณะแขวงสะหวันนะเขต และเป็นที่ตั้งองค์กฐินเพื่อการคบบัณ ครั้งนั้น บริษัทไทยได้ร่วมบริจาคกันอย่างอุ่หนา ผาคั่ง และสมาคมฯ ได้จัดทำป้ายประกาศติดไว้หน้าศาลาการเปรียญหลังนี้

จากภาพ : รายชื่อผู้บริจาค

สถานกงสุลใหญ่ ณ แขวงสะหวันนะเขต	620,000 บาท
บริษัท บ้านปู จำกัด (มหาชน)	200,000 บาท
บริษัท ช. การช่าง จำกัด (มหาชน)	200,000 บาท
บริษัท ไทยเบฟเวอเรจ จำกัด (มหาชน)	200,000 บาท
บริษัท น้ำตาลมิตรผล จำกัด	200,000 บาท
นายสมพงษ์ รังษีหิรัญรัตน์	200,000 บาท
บริษัท ไฟฟ้า หงสา จำกัด	100,000 บาท
บริษัท ทางด่วนกรุงเทพ จำกัด (มหาชน)	100,000 บาท
บริษัท เซาท์อีสท์ เอเชีย เอนเนอร์จี จำกัด	100,000 บาท
บริษัท คิง เพาเวอร์ ดิวตี้ฟรี จำกัด	100,000 บาท
บริษัท ดับเบิล เอ (1991) จำกัด (มหาชน)	100,000 บาท
บริษัท กสท โทรคมนาคม จำกัด (มหาชน)	100,000 บาท
โรงแรมดิเอ็มเมอรัล	100,000 บาท
บริษัท วิสмарท์ จำกัด	100,000 บาท
บริษัท อินเตอร์เนชั่นแนล รีเสิร์ช คอร์ปอเรชั่น จำกัด (มหาชน)	100,000 บาท
บริษัท โพลีเพล็กซ์ (ประเทศไทย) จำกัด (มหาชน)	100,000 บาท
บริษัท ปตท. จำกัด (มหาชน)	100,000 บาท
บริษัท ช. การช่าง จำกัด (มหาชน) (โครงการไชยะบุรี)	50,000 บาท
บริษัท ผาแดงอินดัสทรี จำกัด (มหาชน)	50,000 บาท
บริษัท โออาร์พีซี จำกัด (มหาชน)	50,000 บาท
บริษัท ไทยสวัสดี จำกัด	50,000 บาท
บริษัท สามารถ โอ-โมบาย จำกัด (มหาชน)	50,000 บาท
บ.ม.จ. ธนากรกรูไทย สาขานครหลวงเวียงจันทน์	50,000 บาท
ธนากรออมสิน	50,000 บาท

ทั้งนี้ โดยการอนุเคราะห์จากกลุ่มบริษัทดาวเรือง

กฐินพระราชทานใน สปป. ลาว มีวิวัฒนาการมาอย่างต่อเนื่องจากการทอดกฐินแต่ในเวียงจันทน์ เป็นการขอพระราชทานให้แก่วัดในต่างแขวงบ้านเกิดผู้นำประเทศ ในด้านการโดยเสด็จพระราชกุศล มีวิวัฒนาการเป็นการร่วมโครงการพัฒนาพื้นที่ใน สปป. ลาว โดยมีวัดเป็นศูนย์กลาง “ข้อสังเกตประการสำคัญ คือ จากการที่ฝ่ายไทยเป็นฝ่ายเสนอให้การร่วมมือการกฐินพระราชทานเป็นการดำเนินการตามความเห็นร่วมกันของทั้งสองฝ่าย และสิ่งต่างๆ โดยเสด็จพระราชกุศล ก็เป็นไปตามความประสงค์ของฝ่ายลาว มิใช่เป็นการหยิบยื่นให้โดยผู้รับมิได้มีความประสงค์” กฐินพระราชทานใน สปป. ลาว ได้วิวัฒนาการจากการพระศาสนา ได้ขยายตัวรวมกิจกรรมด้านวัฒนธรรม การแสดงพื้นเมือง การแสดงร่วมสมัย

จึงกล่าวได้ว่า สมาคมไทย-ลาว เพื่อมิตรภาพ และสมาคมลาว-ไทย เพื่อมิตรภาพ ได้ร่วมกันทำให้การกฐินพระราชทานใน สปป. ลาว มีความหมายสูงขึ้นเรื่อยๆ บัดนี้ ฝ่ายลาวรับทราบว่าการกฐินนี้เป็นกิจกรรมหลักประจำปี กิจกรรมหนึ่งของสองสมาคม กฐินพระราชทานใน สปป. ลาว จึงเป็นกิจกรรมที่ได้มีส่วนอย่างมากในการกระชับความสัมพันธ์ทางศาสนา วัฒนธรรม ความเข้าใจอันดีระหว่างประชาชนของทั้งสองประเทศ เป็นโอกาสให้ภาคเอกชนทั้งไทยและลาวได้อาศัยพระบารมีแห่งพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวร่วมกันสร้างกุศล หรือทำบุญร่วมกัน ซึ่งจะเป็นต้นทุนแห่งบุญกุศลที่จะเกื้อกูลให้คนทั้งสองชาติรักแพงกันไปนานเท่านั้น

ในปี 2554 ฝ่ายไทยและลาวร่วมปรึกษาหารือกันอย่างละเอียดแล้ว เห็นควรขอพระราชทานผ้าพระกฐินเพื่อทอดถวายที่วัดบ้านเกิดของฯพณฯ จูมมาลี ไชยะสอน ประธานประเทศ ซึ่งได้เป็นราชอาคันตุกะของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ในปี 2552 บ้านเกิดของ ฯพณฯ จูมมาลีฯ คือ

เมืองไชยเสดถา แขวงอัตตะปือ ในบริเวณนั้นมีวัด 3 วัด คือ วัดเหนือไชยะลาม วัดทาด จุนละมะนี และวัดหลวงเมืองเก่า ะลาสาม ทั้งนี้ วัดทาด จุนละมะนี มีสถูปอัฐิพระเจ้าไชยเสดถาที่ลาด ซึ่งได้เป็นพันธมิตรต่อผู้พม่าร่วมกับสมเด็จพระมหาจักรพรรดิในสมัยศรีอยุธยา แขวงอัตตะปือมีโครงการบูรณปฏิสังขรณ์ กลุ่มวัดดังกล่าว ดังนี้

1. ปรับปรุงภูมิทัศน์ ด้วยการปรับปรุงพื้นลานรอบวัด/โบสถ์
2. สร้างสถูปใหม่ครอบมสถูปอัฐิของพระเจ้าไชยเสดถาที่ลาด (สองรายการนี้อยู่ที่วัดทาด จุนละมะนี)
3. พิจารณามูลพระอุโบสถเก่าที่วัดหลวงเมืองเก่า ะลาสาม ซึ่งกล่าวกันว่าสร้างมาตั้งแต่ครั้งพระเจ้าไชยเสดถาที่ลาด

สมาคมไทย-ลาว เพื่อมิตรภาพ พิจารณาสับสนุนโครงการที่ 1 สำหรับโครงการที่ 2 ซึ่งต้องการเวลาและความละเอียดลออ สมาคมฯ จะจัดเงิน seed money ให้เป็นการเริ่มกองทุนสร้างสถูปร่วม สำหรับโครงการที่ 3 สถานเอกอัครราชทูต ณ เวียงจันทน์ และสถานกงสุลใหญ่ ณ แขวงสะหวันนะเขต เสนอของบประมาณจากกระทรวงการต่างประเทศเพื่อดำเนินการต่อไป

พระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมหลวงทิพยรัตนกิริฎกุลินี

เสด็จอริบตีแห่งกรุงรัตนโกสินทร์

ณรงค์ บุญเสถียรวงศ์*

ในอดีตเมื่อราว 100 ปีก่อน หญิงชาวสยามยังไม่มีโอกาสรับราชการ เป็นขุนนางเหมือนผู้ชายดังเช่นปัจจุบัน อย่างไรก็ตาม ในรัชกาลพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ได้ทรงไว้วางพระราชหฤทัยพระเจ้าบรมวงศ์เธอ พระองค์เจ้าฉันทประภา ให้ทรงปฏิบัติหน้าที่อริบตีกรมโขน ซึ่งมีภารกิจสำคัญในการดูแลราชการและความเรียบร้อยทั้งหมดในเขตพระราชฐานฝ่ายใน โดยชาววังจะเรียกว่า **เสด็จอริบตี** หรือ อริบตีหญิงคนแรกของไทย

* หัวหน้ากลุ่มงานความมั่นคงระหว่างประเทศ (นักการทูตชำนาญการพิเศษ) สำนักงานปลัดกระทรวง

สำหรับการขนพระนามเจ้านายว่า เสด็จ นั้น จะหมายถึง พระเจ้าลูกเธอ ชั้นพระองค์เจ้า หากขนพระนามว่า ทูลกระหม่อม จะหมายถึง สมเด็จพระเจ้าลูกเธอ ชั้นเจ้าฟ้า ส่วนตำแหน่งอธิบดีในปัจจุบัน คือ ตำแหน่งผู้บริหารสูงสุดในระดับกรม สำหรับบริหารราชการแผ่นดินของแต่ละกรมในกระทรวงต่างๆ

ในช่วงนั้น ฝ่ายในเป็นที่ประทับของพระมหากษัตริย์ พระมเหสีเทวี พระราชโอรสที่ยังมิได้ทรงโสกันต์ (โกนจุก) พระราชธิดา เจ้านายฝ่ายหญิง ในรัชกาลก่อน ๆ รวมถึงเหล่าข้าราชการบริพารฝ่ายหญิงตามตำแหน่งเจ้านาย ดังนั้น การกิจของเสด็จอธิบดี จึงมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อความเรียบร้อยในเขตพระราชฐานฝ่ายใน รวมถึงทรงกำกับดูแลพระราชพิธีและพระราชกรณียกิจของพระมหากษัตริย์อย่างหลีกเลี่ยงมิได้

ในตอนต้นรัชกาล ขณะที่ในหลวงรัชกาลที่ 5 ยังไม่ทรงบรรลุนิติภาวะ ในฝ่ายราชการบ้านเมือง ทรงมีสมเด็จพระยาบรมมหาราชวังวงศ์ (ช่วง บุนนาค) เป็นผู้สำเร็จราชการ ขณะที่ในฝ่ายพระบรมมหาราชวัง ทรงมีสมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ เจ้าฟ้ากรมพระยาบำราบปรปักษ์ (เจ้าฟ้าชายกลาง ดันราชสกุล มาลากุล) ซึ่งทรงเป็นพระราชโอรสในพระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย ทรงดูแล

พระองค์เจ้านภพรประภา ทรงเป็นพระราชธิดาในพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 4 และเจ้าคุณจอมมารดาสำลี ซึ่งเป็นธิดาของสมเด็จพระยาบรมมหาราชวัง (ทัต บุนนาค) หรือสมเด็จพระยาพระองค์น้อย พระญาติสนิทและเป็นพี่ไ้ว่างพระราชหฤทัยของพระเจ้าอยู่หัว สืบมาหลายรัชกาล และยังเป็นขุนนางชั้นผู้ใหญ่ผู้มีอำนาจของกรุงรัตนโกสินทร์ โดยเสด็จอธิบดีประสูติเมื่อวันที่ 13 พฤษภาคม 2407 นับเป็นพระเจ้าลูกเธอชั้นเล็กในรัชกาลที่ 4

สมเด็จพระนางเจ้าสุชมลมารศรี พระราชเทวี และเสด็จอภิตี

เสด็จอภิตี ทรงมีพระเชษฐภคินีร่วมเจ้าจอมมารดา คือ พระองค์เจ้าสุชมลมารศรี (สมเด็จพระปิตุจฉาเจ้า สุชมลมารศรี พระราชเทวี) ซึ่งทรงเป็นพระมเหสี ชั้นลูกหลวง (ลูกกษัตริย์) ในรัชกาลที่ 5 และทรงเป็นพระชนนีของสมเด็จพระเจ้าลูกเธอ เจ้าฟ้าสุทธาทิพยรัตน์ ซึ่งเป็นพระราชธิดาองค์โปรดของในหลวงรัชกาลที่ 5 โดยทรงออกพระโอษฐ์ว่า “ลูกฟ่องามเหมือนเทวดา” และต่อมา โปรดเกล้าฯ สถาปนา ให้เป็น กรมหลวงศรีรัตนโกสินทร์ ทั้งนี้ยังทรงมีพระราชโอรสอีก 1 พระองค์ คือ สมเด็จพระเจ้าลูกยาเธอ เจ้าฟ้าบริพัตรสุขุมพันธุ์ กรมพระนครสวรรค์วรพินิต ซึ่งทรงเป็นเจ้านายที่มีความสำคัญของแผ่นดิน ในช่วงก่อนการเปลี่ยนแปลงการปกครองในปี 2475

สมเด็จพระนางเจ้าสุชมลมารศรีฯ กับเสด็จอภิตี ทรงเป็นพี่น้องที่สนิทสนมกันมาก ดังที่สมเด็จพระนางเจ้าสุชมลมารศรีฯ ได้ทรงฝากฝังให้พระราชโอรสดูแลนำพร (เสด็จอภิตี) โดยมีพระดำรัสว่า “แม่มีลูกสองคน แม่มีน้องสาวเพียงคนเดียว ลูกรักแม่เท่าใด ก็ขอให้รักนำด้วย”

สมเด็จพระนางเจ้าสุชาละมารศรีฯ กับพระราชธิดาและพระราชโอรส

นอกจากนี้ เสด็จอริบดียังทรงคุ้นเคยสนทนากับสมเด็จพระนางเจ้าเสาวภาผ่องศรี พระบรมราชินีนาถ ในรัชกาลที่ 5 (สมเด็จพระศรีพัชรินทราบรมราชินีนาถ พระพันปีหลวง) เนื่องจากต่างทรงเป็นพระราชธิดารุ่นเล็กในรัชกาลที่ 4 และยังทรงเป็นน้ำพร ผู้อภิบาลสมเด็จพระเจ้าฟ้าอภัยวงศ์เดชาวุธ กรมหลวงนครราชสีมา พระราชโอรสของสมเด็จพระนางเจ้าเสาวภาผ่องศรี ตั้งแต่ยังทรงพระเยาว์ จวบจนสมเด็จพระเจ้าฟ้าพระองค์นั้นสิ้นพระชนม์

ทูลกระหม่อมอภัยวงศ์ฯ เคยรับสั่งว่า หากไม่เกรงพระทัยทูลกระหม่อมชาย (สมเด็จพระเจ้าฟ้าบริพัตรฯ) ซึ่งเป็นพระนัดดา (หลานน้ำ) ของเสด็จอริบดีแล้ว ก็จะมีเสด็จเสด็จอริบดี ไปประทับที่วังสวนกุหลาบด้วยกัน

เสด็จอริบดีทรงมีงานในหน้าที่สำคัญในเขตพระราชฐานฝ่ายใน ตามที่ทรงได้รับการไว้วางพระราชหฤทัยจากในหลวงรัชกาลที่ 5 ทั้งในการดูแลงานพระราชพิธี ความเรียบร้อยในเขตพระราชฐาน การที่ต้องทรงดูแลผู้คนเป็นจำนวนมาก กอปรกับยังมีพระภารกิจตามที่ทรงได้รับมอบหมายจากพระเจ้า

แผ่นดิน ทำให้เสด็จอริบตีต้องทรงมีความเด็ดขาด ไม่หยาบหยาบ และทรงมีความยุติธรรมเมื่อทรงต้องปฏิบัติหน้าที่ให้เกิดผลสำเร็จ

ในระหว่างที่พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว เสด็จฯ เยือนยุโรป ในปี 2440 เพื่อทรงเจริญพระราชไมตรีกับประมุขของประเทศต่างๆ ในยุโรป โดยทรงโปรดเกล้าฯ ให้สมเด็จพระนางเจ้าเสาวภาผ่องศรี พระบรมราชินี ทรงเป็นผู้สำเร็จราชการแผ่นดินแทนพระองค์ ส่วนราชการภายใน พระบรมมหาราชวัง ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้เสด็จอริบตีทรงช่วยบริหาร

เสด็จอริบตียังเป็นเจ้านายราชานารีที่ทรงมีความทันสมัย อาทิ ทรงสามารถออกแบบสนามกอล์ฟบางส่วนในเขตวังบางขุนพรหมโดยทอดพระเนตรแบบสนามกอล์ฟจากนิตยสารต่างประเทศ

ในด้านศิลปะ เสด็จอริบตีโปรดการสะสมตลับางชีฝรั่งที่คนไทย ใช้กันมาตั้งแต่โบราณและนิยมเล่นในหมู่เจ้านายสมัยรัชกาลที่ 5 โดยรูปทรงของ ตลับางกลึงเป็นแบบรูปพลับสด เป็นเถาเรียงกันลงมา ตั้งแต่ใบใหญ่สุดจนถึง ใบเล็ก จัดเรียงเป็นชุด ๆ มีตั้งแต่ 10 ใบเถาขึ้นไป ตลับางดังกล่าวก็เป็น ฝัพระหัตถ์ที่ท่านทรงคิดทำขึ้นเอง จนกลายเป็นของโปรดของพระพุทธรเจ้าหลวง

ในช่วงพระราชพิธีพระบรมศพของพระพุทธรเจ้าหลวง เสด็จอริบตี ยังทรงเป็นผู้ต้นคิดในการประดิษฐ์ศิลปะการพับผ้าเช็ดหน้าให้เป็นรูปสัตว์ต่าง ๆ จนเป็นที่นิยมและกลายเป็นประเพณีสืบเนื่องมาจนถึงปัจจุบัน

ในรัชกาลพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว เสด็จอริบตี ก็ได้ทรงย้ายจากพระบรมมหาราชวังไปประทับที่วังบางขุนพรหม กับสมเด็จพระเจ้าฟ้ากรมพระนครสวรรค์วรพินิต

โดยที่เสด็จอริบตีทรงปฏิบัติหน้าที่สนองพระเดชพระคุณตั้งแต่ แผ่นดินรัชกาลที่ 5 ล่วงมาจนถึงแผ่นดินพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว

ในเวลานั้น รัชกาลที่ 7 จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ สถาปนาพระเจ้าบรมวงศ์เธอ พระองค์เจ้าฉัตรภาพรประภา เป็น กรมหลวงทิพยรัตนกิริฎกุลินี ทั้งนี้ เสด็จ อธิปัตย์ ทรงเป็นพระราชธิดาเพียง 1 ใน 2 พระองค์ ของพระบาทสมเด็จพระ จอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ที่ได้รับการสถาปนาให้ทรงกรม (อีกพระองค์คือ พระเจ้าบรมวงศ์เธอ พระองค์เจ้าโสมาวดี กรมหลวงสมรรัตนสิริเชษฐ พระเจ้า ฟีนางเธอของพระพุทธเจ้าหลวง และทรงเป็นผู้อภิบาล สมเด็จพระบรมโอรสา ธิราช เจ้าฟ้ามหาวชิرونันท์ สยามมกุฎราชกุมารพระองค์แรกของไทย)

ต่อมา เสด็จจ้อธิปัตย์ได้ทรงตามเสด็จพระนัดดาไปทรงลี้ภัย ทางการเมืองที่เกาะชวา ภายหลังการเปลี่ยนแปลงการปกครอง เมื่อปี 2475 ซึ่งไม่เป็นเรื่องง่ายสำหรับเจ้านายราชันรีในการเสด็จไปประทับในต่างประเทศ เมื่อมีพระชันษาสูงวัยราว 70 ชันษา เช่นนั้น ทั้งนี้ ระหว่างที่ประทับที่ชวา เสด็จจ้อธิปัตย์ก็ทรงมีความเด็ดเดี่ยวในการเลิกหมากพลู ซึ่งเสวยมาตลอด พระชนม์ชีพ เนื่องจากทรงตระหนักดีว่า หมากพลู เป็นของหายากในต่างประเทศ และทรงเกรงว่าจะเป็นภาระแก่พระนัดดาในต่างแดน

เสด็จจ้อธิปัตย์ และพระเจ้าบรมวงศ์เธอ พระองค์เจ้าประติษฐาสารี พระราชธิดาในรัชกาลที่ 4 อีกพระองค์หนึ่ง ในฐานะพระบรมวงศ์ผู้ใหญ่ ทรงทำหน้าที่ลาดพระแทนถวาย ในงานพระราชพิธีบรมราชาภิเษก พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลปัจจุบัน เมื่อปี 2493

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เสด็จฯ ว่างสวนผักกาด ในโอกาสที่เสด็จอภิตี ทรงเจริญพระชนมายุครบ 90 ปี

แม้ว่ากาลเวลาจะผ่านไปแล้วมากกว่า 50 ปี ภายหลัง พระเจ้าบรมวงศ์เธอ พระองค์เจ้าฉันทประภา กรมหลวงทิพยรัตนกิริฎกุลินี ล้นพระชนม์เมื่อวันที่ 18 กรกฎาคม 2501 ขณะสิริพระชนมายุ 94 ชันษา แต่ด้วยพระจริยวัตรและความสามารถในการงานในฐานะเจ้านายราชาริชั้นผู้ใหญ่ เสด็จอภิตีจึงทรงเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ผู้บริหารหญิงในปัจจุบัน ทั้งในภาครัฐและเอกชน ที่มีความเด็ดขาด ยุติธรรมและไม่หวั่นไหวในการบริหารงานและดูแลคนจำนวนมาก

หนังสือและเอกสารอ้างอิง

- “ชีวิตในวังบางขุนพรหม” โดย กิตติพงษ์ วิโรจน์ธรรมการ (พิมพ์ครั้งที่ 8) กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ดอกหญ้า 2545
- “เจ้าฟ้าหญิงและเจ้าหญิงแห่งกรุงสยาม” โดย ชาลี เอี่ยมกระสินธุ์ (พิมพ์ครั้งแรก) กรุงเทพฯ : บริษัท ดันอ้อ 1999 จำกัด 2542
- “เชื้อสายเจ้าประเทศราชในกรุงรัตนโกสินทร์” โดย ณรงค์ บุญเสถียรวงศ์ บทความในวารสารสาธิตไทย ปีที่ 65 ประจำปี พ.ศ. 2551
- “ในกำแพงแก้ว” โดย ธงทอง จันทรางศุ (พิมพ์ครั้งที่ 2) กรุงเทพฯ : เอส ซี พรินท์แอนด์แพค 2550
- “ราชสกุลวงศ์” พิมพ์เป็นอนุสรณ์ในงานพระราชทานเพลิงศพ ม.ร.ว. บุญรับ พินิจชนคดี ท.จ. ณ เมรุวัดเทพศิรินทราวาส 30 มีนาคม 2525
- “พระประวัติและพระกรณียกิจด้านการเมืองการปกครอง จอมพลเรือ จอมพล สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ เจ้าฟ้าบริพัตรสุขุมพันธุ์ กรมพระนครสวรรค์วรพินิต” รวบรวมโดย ม.ร.ว. สุขุมพันธุ์ บริพัตร พิมพ์เป็นอนุสรณ์ในงานพระราชทานเพลิงพระศพ พระวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าสุขุมกนิษฐ์ ป.จ. ม.ป.ช. ม.ว.ม. ณ เมรุวัดเทพศิรินทราวาส วันที่ 28 ธันวาคม 2546
- “ลูกแก้วเมืงขวัญ” โดย ศันสนีย์ วีระศิลป์ชัย (พิมพ์ครั้งแรก) กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์มติชน เดือนมีนาคม 2540
- “สี่แผ่นดิน กับเรื่องจริงในราชสำนักสยาม” โดย ศันสนีย์ วีระศิลป์ชัย (พิมพ์ครั้งที่ 2) กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์มติชน เดือนกันยายน 2551
- “รอยเรียงเวียงวัง” โดย กิตติพงษ์ วิโรจน์ธรรมการ (พิมพ์ครั้งที่ 4) กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ดอกหญ้า 2543

ท่านผู้เชิดชู “บัวแก้ว”

ดร. มนุ อมาตยกุล*

จะมีอะไรที่จะนำความปลื้มปีติมาให้แก่ชาวสยามมัยยิ่งไปกว่าที่ได้แลเห็น “บัวแก้ว” ของชาวสยามมัยเป่งบานเป็นประวัติการณ์ กล่าวคือชาวสยามมัยได้รับพระมหากรุณาธิคุณโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงการต่างประเทศ และรัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรี รวมกันถึงสี่ท่าน และในปีเดียวกันนี้ ก็ได้มีการฉลอง 100 ปี พลตรี พระเจ้าวรวงศ์เธอ กรมหมื่นนคราธิพงศ์ประพันธ์ เพื่อเผยแพร่พระเกียรติคุณในฐานะปูชนียบุคคลสำคัญผู้มีผลงานดีเด่นด้านวัฒนธรรมระดับโลกโดยองค์การ UNESCO และก็เมื่อท่านปูชนียบุคคลพระองค์นี้ได้พ้นไปจากกระทรวงของเราแล้ว บัวแก้วของเราได้ยับเยินเรื่อยมาเป็นเวลานานปี ลางร้ายได้ส่อเค้าขึ้นเมื่อเราต้องสูญเสียเขาพระวิหารให้แก่กัมพูชาไปเพราะแพ็คติในศาลโลก เหตุการณ์อันนี้ทำให้เราชาวสยามมัยต้องย้อนรำลึกถึงพระเกียรติคุณและพระปรีชาสามารถของเสด็จในกรมฯ ปูชนียบุคคลผู้ซึ่งได้ทรงมองเห็นปัญหาด้วยสายพระเนตรอันยาวไกลไว้ก่อนที่จะพระองค์ท่านจะได้พ้นจากตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวง

* อดีตเอกอัครราชทูตประจำสหพันธ์สาธารณรัฐบราซิล และเปรู

การต่างประเทศ ไปทรงรับตำแหน่งรองนายกรัฐมนตรี เนื่องจากเปลี่ยนรัฐบาล และทำความเข้าใจกับรัฐบาลกัมพูชาให้ใช้ประโยชน์ของเขาพระวิหารนี้ร่วมกัน โดยถือว่าเป็นปูชนียสถานทางศาสนาของชาวกัมพูชาและชาวไทยผู้เป็น พุทธศาสนิกชนทั้งสองฝ่าย ผู้มารับทอดงานมิได้ยืนยันความตกลงนี้ให้เป็น ที่มั่นใจของกัมพูชา จึงได้เกิดคดีขึ้น

เพื่อเน้นถึงพระอัจฉริยภาพของเสด็จในกรมฯ ในการขจัดความ แตกแยกและหาทางประนีประนอมทำความเข้าใจ ข้าพเจ้าขอย้อนกล่าวไปถึง สมัยต้นสงครามโลกครั้งที่สอง ก่อนญี่ปุ่นจะเข้าร่วมอักษะประกาศสงครามกับ สหรัฐอเมริกาและอังกฤษ ในประเทศไทย ประชาชนได้เคลื่อนไหวดินขบวน เรียกร้องให้ฝรั่งเศสคืนดินแดนที่เราเสียไปในสมัยฝรั่งเศสล่าอาณานิคม เป็นเหตุให้เกิดการสู้รบกันขึ้น ญี่ปุ่นในฐานะพี่ใหญ่ของเอเชียและกำลังเดิน นโยบายสร้างวงศ์ไพบูลย์ของเอเชียอยู่ จึงเข้าไกลเกลี่ยโดยรับเป็นประเทศ เจ้าภาพเปิดการเจรจาหาทางยุติการสู้รบ จอมพล ป. พิบูลสงคราม หัวหน้า รัฐบาลไทยในสมัยนั้น ก็ได้แต่งตั้งให้เสด็จในกรมฯ ทรงเป็นหัวหน้าคณะผู้แทน ในการเจรจານี้ ปรากฏผลว่าเราได้รับดินแดนดั้งเดิมบางส่วนคืนมาจากฝรั่งเศส แม้ในกาลต่อมา เราต้องยอมคืนกลับไปเพื่อหลีกเลี่ยงมิให้ฝรั่งเศสใช้สิทธิ ยับยั้งการรับประเทศไทยเข้าเป็นสมาชิกขององค์การสหประชาชาติ ซึ่งเป็น ความจำเป็นยิ่ง

แต่ต่อมาไม่ช้าในระยะเวลาใกล้ๆ กัน เสด็จในกรมฯ ก็ได้ทรงมี โอกาสรับใช้ชาติบ้านเมืองในวาระวิกฤตการณ์อันสำคัญอีกครั้งหนึ่ง กล่าว คือญี่ปุ่นได้ยাত্রาทัพเข้ามาประชิดดินแดนไทยถึง 7 จุด คือทางใต้ที่ปัตตานี สงขลา ชุมพร สุราษฎร์ธานี ประจวบคีรีขันธ์ และทางปากน้ำที่สมุทรปราการ และบางปู ระหว่างตอนกลางคืนของวันที่ 7 ธันวาคม 2484 ถึงตอนเช้ามืดของ

วันที่ 8 ธันวาคม 2484 เพื่อขอทางผ่านประเทศไทย เข้าไปยึดมลายู ซึ่งในขณะนั้นเป็นเมืองขึ้นของประเทศไทย สถานการณ์ในขณะนั้นอยู่ในขั้นวิกฤติมาก ได้มีการเรียกประชุมคณะรัฐมนตรีด่วนในกลางดึกประมาณ 22.00 น. ของวันที่ 7 ธันวาคม 2484 จนถึงรุ่งเช้าของวันที่ 8 เดือนเดียวกัน ท่านนายกรัฐมนตรีและผู้บัญชาการทหารสูงสุด จอมพล ป. พิบูลสงคราม ก็ไม่อยู่ในกรุงเทพฯ ต้องตามตัวจากพระตะบอง ญี่ปุ่นเข้ามาเร่งคำตอบเรื่องทางผ่านเสด็จในกรมฯ แม้จะมีใช้สมาชิกในคณะรัฐมนตรีในขณะนั้น ก็ทรงได้รับเกียรติเชิญเข้าร่วมการปรึกษาหารือด้วย ในขณะที่กองทัพญี่ปุ่นเร่งขอคำตอบและยังตอบอะไรไม่ได้ โดยท่านจอมพล ป. พิบูลสงคราม ยังเดินทางจากพระตะบองกลับมา ยังไม่ถึงกรุงเทพฯ พระองค์ท่าน (เสด็จในกรมฯ) ก็ทรงได้รับมอบหมายให้ไปเจรจากับฝ่ายญี่ปุ่นพร้อมกับ พ.อ.ประยูร ภมรมนตรี และนายจิตตเสน ปัญจะ ขอยืดเวลาการตกลงใจของรัฐบาลว่าจะเอาอย่างไร จนกว่าท่านจอมพล ป. พิบูลสงคราม จะกลับมาถึง เพราะผู้บัญชาการทหารสูงสุดท่านนั้นจะมีอำนาจสั่งการได้ พระองค์ท่านก็ได้ทรงทำหน้าที่หน่วงเหนี่ยวไว้จนสำเร็จ ขณะเดียวกันก็ยังทรงขอร้องให้ฝ่ายญี่ปุ่นส่งกองทัพของเขาให้ระงับการเคลื่อนพลล่วงหน้าเข้ามาในกรุงเทพฯ ซึ่งฝ่ายญี่ปุ่นก็ได้รับปากที่จะโทรเลขขอร้องไปยังกองบัญชาการของเขาที่อินโดจีน จนกระทั่งท่านจอมพล ป. พิบูลสงคราม เดินทางกลับมาถึงกรุงเทพฯ และเข้าร่วมประชุมปรึกษากัน

ในการปรึกษาหารือและเจรจากับฝ่ายญี่ปุ่นผ่านทางสถานเอกอัครราชทูตญี่ปุ่น ที่กรุงเทพฯ ก็ได้มีการร่างสัญญาขอทางผ่าน พระองค์ท่านก็ได้เข้าร่วมกับนายดิเรก ชัยนาม รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศขณะนั้น แปลร่างสัญญาที่ฝ่ายญี่ปุ่นยื่นมา และร่วมประชุมปรึกษาในการตัดสินใจของคณะรัฐมนตรี จนในที่สุดคณะรัฐมนตรีก็ได้ยอมตกลงให้กองทัพญี่ปุ่นได้รับสิทธิ

ผ่านทางโดยเคารพต่ออธิปไตยของฝ่ายไทย ไม่ทำให้เสียศักดิ์ศรีอย่างใด ซึ่งช่วยให้พ้นจากการต้องปะทะกันและประสบความสำเร็จในชีวิตและทรัพย์สินจากการสู้รบ แม้ว่าต้องประสบความสำเร็จในความคิดเห็นในคณะรัฐมนตรีและเป็นชนวนให้เกิดขบวนการใต้ดินต่อต้านญี่ปุ่นที่เรียกตัวเองว่า “เสรีไทย” ขึ้น ซึ่งก็เป็นผลดีต่อประเทศชาติในภายหลัง

ในการประชุมต่อมา ประเทศญี่ปุ่นได้ขอกู้เงินจากประเทศไทยเพื่อเป็นค่าใช้จ่ายต่างๆ ที่จะเกิดขึ้นในขณะที่สู้รบกับอังกฤษและสหรัฐอเมริกา จนถึงเกิดความขัดแย้งสำคัญและรุนแรงระหว่างท่านนายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีว่าการคลัง โดยท่านนายกรัฐมนตรีให้พิมพ์ธนบัตรเพิ่มขึ้นตามความจำเป็น เพื่ออนุโลมตามคำขอของญี่ปุ่น แต่ท่านรัฐมนตรีคลังบอกว่าจะทำให้เกิดเงินเฟ้ออย่างรุนแรงและจะแก้ไขยากในภายหลัง น่าจะเสนอขอให้ญี่ปุ่นออก Invasion notes ใช้แทนเมื่อสิ้นสุดสงครามจะได้ประกาศยกเลิกได้ทันที แต่ท่านนายกรัฐมนตรีขัดแย้งว่าจะทำให้เสียอธิปไตยของไทย ซึ่งท่านรัฐมนตรีคลังก็ได้ตอบว่าที่กองทัพญี่ปุ่นเข้ามาอยู่ในประเทศไทยขณะนั้นไม่เป็นการเสียอธิปไตยหรือ ในที่สุดก็มีการปรับคณะรัฐมนตรีทำการปรองดองกันให้รัฐมนตรีคลังขึ้นไปดำรงตำแหน่งผู้สำเร็จราชการฯ ทำให้เรื่องจบลงด้วยดี

พระอัจฉริยภาพอันสูงส่งของเสด็จในกรมหมื่นนราธิปฯ ที่ได้ทรงแสดงออกและประสบผลสำเร็จนั้น มีอยู่มากมายที่เป็นไปเพื่อประโยชน์ของประเทศชาติและเพื่อโลกโดยรวม ข้าพเจ้าคิดว่าเสด็จในกรมฯ คงจะทรงคิดเช่นเดียวกับคนอื่น ๆ อีกจำนวนไม่น้อยรวมทั้งข้าพเจ้าเองด้วยว่า เรากำลังอยู่ในวงล้อมของกองทัพมหาอำนาจที่มีกำลังและแสนยานุภาพเหนือกว่าเรามาก เข้ามาประชิดดินแดนเราโดยไม่รู้ตัว เราก็ได้พยายามขัดขวางแล้ว เข้ามาชิดที่วณ้าน้อยยอมแพ้ไฟ และในส่วนลึกของหัวใจ ญี่ปุ่นก็คงไม่คิดจะทำลายเรา

จึงขอแต่เพียงทางผ่าน ดังนั้นพระองค์จึงทรงหลีกเลี่ยงไม่เข้าไปยุ่งเกี่ยวในการแตกแยกทางการเมืองกับฝ่ายใดในประเทศ อันจะทำให้เกิดการแบ่งพรรคแบ่งพวก หรือเสี่ยงต่อการถูกตำหนิว่า ทรงลำเอียงเข้าข้างฝ่ายหนึ่งฝ่ายใด พระองค์ท่านจึงทรงได้รับความไว้วางพระทัยจากทุกรัฐบาลว่า เป็นผู้ทรงรักษาดินบ้านเมืองโดยแท้จริง และทรงดำรงความเป็นกลาง ไม่ประสงค์จะเห็นความแตกแยกในบ้านเมือง

ข้าพเจ้าได้ถูกขอตัวโอนจากกรมสรรพากรมาสังกัดกระทรวงการต่างประเทศในตอนประเทศไทยได้ทำสงครามร่วมกับฝ่ายญี่ปุ่น และหน้าที่แรกที่ได้รับในกระทรวงการต่างประเทศ คือ หน้าที่เลขานุการของเสด็จในกรมฯ ซึ่งขณะนั้นทรงเป็นที่ปรึกษาของกระทรวงการต่างประเทศ วันแรกที่ข้าพเจ้าเข้าไปรายงานตัว พระองค์ท่านได้ทรงเรียกหม่อมเจ้าวงศานุวัติ เทวกุล ซึ่งเป็นเลขานุการของท่านอยู่ในขณะนั้นมาเฝ้า และรับสั่งว่า “ต่อไปนี้ เธอจะทำงานเก่าให้เสร็จสิ้นไปและเอางานใหม่ให้ฉันดูเขาทำต่อ” แล้วเสด็จออกจากกระทรวงไปโดยไม่ได้รับสั่งอะไรอีก ข้าพเจ้ารู้สึกว่าคุณพระองค์ท่านอยู่ในความรีบร้อนและคิดว่าท่านวงศานุวัติจะทรงชี้แจงให้ฟังทีหลังก็ได้ เพราะเคยทรงรู้จักข้าพเจ้ามาก่อนเนื่องจากอยู่บ้านใกล้กันในถนนรองเมือง ซอย 5 และก็เป็นจริงดังว่าท่านวงศานุวัติรับสั่งกับข้าพเจ้าว่า พระองค์ท่านทรงเป็นที่ปรึกษาหลายแห่งมิจานมาก ท่านเสด็จกลับมาเมื่อไรก็จะทรงมาสั่งเอง ข้าพเจ้ารอจนกระทั่งข้าราชการในกระทรวงกลับกันเกือบหมดแล้ว ท่านจึงเสด็จมาและรับสั่งให้ข้าพเจ้านำเอางานที่เข้ามาใหม่ในวันนั้นไปถวาย สิ่งแรกที่ท่านรับสั่งก็คือ “เธอไปบอกจินดาให้เขาเอาวิสกี้มาให้ฉันแก้วหนึ่งและสำหรับเธอด้วยแก้วหนึ่ง” ข้าพเจ้าก็กราบขอบพระทัยท่านและก็กราบทูลว่าข้าพเจ้าไม่ดื่มเหล้า ท่านทรงยิ้มแล้วรับสั่งเหมือนเป็นกันเองโดยไม่ถือพระองค์ว่า “ไม่เป็นไร อยู่กระทรวงนี้แล้ว

ก็เป็นเองแหละ” ทำให้ความกลัวและความประหม่าของข้าพเจ้าหมดไปกว่าครึ่งทีเดียว หลังจากนั้นท่านก็จะทรงจับวิสกี และให้ข้าพเจ้ารายงานเรื่องที่เข้ามาถวายท่าน วิธีทำงานของพระองค์ท่านเป็นแบบฝรั่งเต็มที่ ไม่ใช่แบบไทยที่ต้องให้รอล้างจากเจ้านายหรือผู้บังคับบัญชาเสียก่อน พระองค์ท่านโปรดให้เลขานุการประจำพระองค์เปิดของ อ่านข้อความจัดความสำคัญและความเร่งด่วนตามลำดับ ตั้งประเด็นและแยกการพิจารณาแต่ละประเด็นโดยมีภูมิหลังของแต่ละเรื่อง แล้วค้นหาหนังสือที่อ้างอิงมาประกอบการพิจารณาถ้ามี ข้าพเจ้ามีเวลาทั้งวันตั้งแต่เช้าจนเย็น เพราะระหว่างเวลาราชการ พระองค์ท่านก็ต้องเสด็จเข้าประชุมในที่ต่างๆ หลายแห่ง แทบทุกวันเป็นประจำ พระองค์ท่านไม่ทรงอ่านหนังสือเองเลย โปรดให้ข้าพเจ้าเล่าเรื่องถวายด้วยวาจาพร้อมทั้งความเห็น และจะโปรดให้อ่านถวายเฉพาะหนังสือที่อ้างอิงประกอบบางเรื่อง และถ้ายังไม่เพียงพอหรือบกพร่องประการใด พระองค์ท่านก็จะรับสั่งให้ไปค้นหาเพิ่มเติมใหม่ และบางทีก็ทรงแนะนำหนังสือหรือเอกสารเพิ่มเติมให้

ข้าพเจ้าถือว่าเป็นโอกาสอันมีค่าและหาได้ยากยิ่งที่จะได้รับใช้งานโดยใกล้ชิดกับพระองค์ท่านซึ่งเป็นผู้ประเสริฐทั้งในด้านสติปัญญาความรอบรู้และในด้านน้ำพระทัยอันเต็มไปด้วยความเมตตาปราณีอย่างจริงใจ และไม่ถือพระองค์ทำให้ข้าพเจ้าเสียตายเป็นอันมากที่มีโอกาสรับใช้พระองค์ท่านโดยใกล้ชิดมานาน ก็ถูกยืมตัวโดยมิได้ถามความสมัครใจไปใช้งานทางเศรษฐกิจในกรมประสานงานพันธมิตรซึ่งตั้งขึ้นใหม่สำหรับกิจการที่รัฐบาลท่านจอมพล ป. พิบูลสงครามจะต้องอำนวยความสะดวกแก่ญี่ปุ่นในสงครามโลกครั้งที่ 2 มีพลตรีชัย ประทีปเสน เป็นเจ้ากรม และ พ.อ. ม.จ. พิสิฐ ดิศกุล (ยศในขณะนั้น) เป็นรองเจ้ากรม

เมื่อสงครามโลกครั้งที่ 2 ได้สิ้นสุดลงด้วยความพ่ายแพ้ของฝ่ายอักษะแล้ว เสด็จในกรมหมื่นนราธิปฯ ก็ได้ทรงลาออกจากราชการ ต้องทรงจาก

กระทรวงการต่างประเทศอันเป็นที่รักยิ่งของพระองค์ท่าน และทรงได้รับแต่งตั้งเป็นสมาชิกวุฒิสภา แต่ถึงอย่างไรก็มิได้ทรงละเลยการที่จะประธานความเห็นอันเป็นประโยชน์ยิ่งในทางการทูตและนโยบายต่างประเทศเสียทีเดียว และตัวข้าพเจ้าเองก็ถูกเรียกตัวกลับมากระทรวงต้นสังกัด โดยท่านรัฐมนตรีทวี ตะเวทิกุล ซึ่งเป็นหัวหน้าเสรีไทยสายที่ข้าพเจ้าทำงานเกี่ยวกับรหัสลับติดต่อกับฝ่ายพันธมิตร ขึ้นตรงต่อท่านรัฐบุรุษอาวุโสปรีดี พนมยงค์ ตลอดมา

ประเทศไทยต้องเผชิญกับปัญหาที่ได้เข้าร่วมเป็นพันธมิตรกับญี่ปุ่น และจะต้องทำให้ฝ่ายพันธมิตรและโลกโดยส่วนรวมเข้าใจว่าประชาชนไทยมิได้มีส่วนสมัครใจและได้จับอาวุธต่อสู้ในชั้นแรก แต่ต่อสู้ต้านทานกำลังอันใหญ่หลวงกว่าไม่ไหว จึงได้ตั้งขบวนการใต้ดินที่เรียกตัวเองว่า “เสรีไทย” ขึ้น (มีท่านรัฐบุรุษอาวุโสปรีดี พนมยงค์ เป็นหัวหน้าใหญ่ในประเทศ และมีท่าน ม.ร.ว. เสนีย์ ปราโมช เป็นหัวหน้าทางสหรัฐอเมริกา) ด้วยความมุ่งมั่นที่จะต่อสู้ต่อไปให้พ้นจากสภาพตกอยู่ใต้การบีบบังคับของกองทัพญี่ปุ่น ซึ่งฝ่ายสัมพันธมิตร โดยเฉพาะอย่างยิ่งสหรัฐอเมริกา ก็ได้ทราบและตระหนักในความจริงจังของขบวนการเสรีไทย ดังปรากฏในจดหมายที่รัฐมนตรีว่าการต่างประเทศสหรัฐอเมริกา Cordell Hull ได้เขียนถึง Goodfellow รองผู้อำนวยการสำนักบริหารยุทธศาสตร์ ลงวันที่ 26 สิงหาคม 2484 มีความตอนหนึ่งว่า *“The Government of the United States look forward to the reestablishment of Thailand’s independence as quickly as possible. Available information indicates that there remains in the present Thai Government a number of officials who opposed the capitulation of that government to Japanese pressure”* แปลเป็นไทยว่า “รัฐบาลอเมริกาตั้งตาคอยที่จะเห็นการกลับสถาปนาเอกราชของประเทศไทยขึ้นโดยเร็วที่สุดที่จะทำได้ ข่าวสารที่ได้มา

บ่งชี้ว่า ในรัฐบาลไทยปัจจุบัน ก็ยังมีข้าราชการจำนวนหนึ่งที่คัดค้านการยอม
จำนนของรัฐบาลจอมพล ป. พิบูลสงคราม ต่อการกดดันของฝ่ายญี่ปุ่น”

นอกจากนี้ ยังมีข้อความในบันทึกของกรมกิจการแปซิฟิก
ตะวันตกเฉียงใต้แห่งกระทรวงการต่างประเทศสหรัฐอเมริกา ลงวันที่ 13 มกราคม
ค.ศ. 1945 เพื่อเตรียมไว้ให้ประธานาธิบดี Roosevelt ใช้ในการพบปะสนทนา
กับ มร. เชอร์ชิลล์ และจอมพลสตาลิน ที่นครยัลต้าของสหภาพโซเวียต
ต้นเดือนกุมภาพันธ์ 2488 เกี่ยวกับสถานภาพภายนอกของประเทศไทย
มีข้อความตอนหนึ่งว่า *“In contrast (to British policies towards Thailand)
we do not regard Thailand as an enemy but as an enemy occupied
country. We recognize the Thai Minister in Washington as Minister
of Thailand with a status similar to that of the Danish Minister. We
favor a free independent Thailand, with sovereignty unimpaired and
ruled by a government of its own choosing. Thailand is the one
country in South East Asia which was independent before the war. We
believe that it would be prejudicial to American interests throughout
the Far East if as the outcome of the war in which we will have had
the major part in defeating Japanese aggression, Thailand should be
deprived of any of its prewar territory or should have its independent
status impaired”...* แปลเป็นไทยว่า “ในทางตรงกันข้าม (กับนโยบายบริติชต่อ
ประเทศไทย) เราไม่ถือว่าประเทศไทยเป็นศัตรู หากแต่ถือว่าเป็นประเทศที่ถูก
ยึดครองโดยศัตรู เรารับรองอำครราชทูตไทยในวอชิงตันเป็น “อำครราชทูตของ
ประเทศไทย” ที่มีสถานภาพคล้ายคลึงกับสถานภาพของอำครราชทูตเดนมาร์ก
เราใคร่ให้มีประเทศไทยที่เป็นเอกราช อิสระพร้อมด้วยอธิปไตยที่ไม่ถูกบั่นทอน

และปกครองโดยรัฐบาลที่เลือกขึ้นมาเอง ประเทศไทยเป็นประเทศเดียวในเอเชียอาคเนย์ที่ยังคงเป็นเอกราชอยู่ก่อนสงคราม เราเชื่อว่าจะเป็นการทำให้ผลประโยชน์อเมริกันต้องกระทบกระเทือนไปทั่วทั้งตะวันออกไกล ถ้าหากว่าผลลัพธ์ของสงครามซึ่งเราได้มีบทบาทส่วนใหญ่ในการปราบปรามการรุกรานของญี่ปุ่นให้พ่ายแพ้ไป จะปรากฏออกมาว่าประเทศไทยควรจะต้องสูญเสียดินแดนก่อนสงครามส่วนใดส่วนหนึ่ง หรือควรจะต้องถูกบั่นทอนสถานภาพที่เป็นเอกราช”

ข้อความที่ข้าพเจ้ายกมากล่าวอ้างข้างต้นนี้ เป็นการบ่งชี้ชัดเจนถึงผลงานแห่งขบวนการเสรีไทยใต้ดินได้กระทำให้เกิดคุณูปการต่อประเทศไทย โดยเปิดช่องทางให้ดินรนให้พ้นจากสถานภาพเป็นประเทศแพ้สงครามได้ต่อไป

ยิ่งไปกว่านี้รัฐบาลอเมริกันก็ไม่ยอมประกาศสงครามต่อรัฐบาลไทย เป็นการไม่รับรู้ว่ามีสถานะสงครามกับประเทศไทย รัฐบาลเสรีไทยจึงได้ปรึกษากันและตกลงประกาศว่า การประกาศสงครามของรัฐบาลพิบูลสงครามขัดและฝ่าฝืนความต้องการของประชาชนไทย ฉะนั้นการประกาศสงครามของรัฐบาลพิบูลสงครามจึงเป็นโมฆะ

แต่นั้นมา รัฐบาลผู้ก่อตั้งขบวนการเสรีไทยก็ได้ตั้งเข็มดำเนินนโยบายต่อไป โดยเชิญเสด็จในกรมหมื่นนราธิปพงศ์ประพันธ์กลับเข้ามารับตำแหน่งในกระทรวงการต่างประเทศ เป็นเอกอัครราชทูตไทยคนแรกประจำสหรัฐอเมริกา เพื่อจะได้ดำเนินการทางการทูตเจรจาให้ประเทศไทยได้เข้ามาเป็นสมาชิกขององค์การสหประชาชาติให้ทันสมัยประชุมเริ่มแรก ด้วยความมุ่งหวังที่จะได้รับเกียรติและสิทธิเท่าเทียมกับประเทศที่รักสันติอื่นทั้งปวง ซึ่งจะเป็นผู้ดูแลรักษาระเบียบใหม่ของสังคมโลก ในขณะที่ประเทศผู้แพ้สงครามจะถูกประณามว่าเป็นพวกที่รุกราน ไม่รักสันติ และไม่มีสิทธิเข้าร่วมสมาชิกภาพขององค์การนี้ จนกว่าจะพิสูจน์ตัวได้ว่ากลับเป็นผู้รักสันติแล้ว (peace-loving Country)

อันเป็นเงื่อนไขที่สำคัญที่สุดในการเข้าร่วมระเบียบใหม่ของสังคมโลกซึ่งมีองค์การสหประชาชาติเป็นผู้รักษา

ในชั้นแรกพระองค์ท่านก็ทรงปฏิเสธว่าพระชนมายุเข้า ๕๕ พรรษาแล้ว ทรงคิดจะลาออกเพื่อใช้เวลาอีกไม่กี่ปีทำการค้นคว้าทางวัฒนธรรมจริงๆ จังๆ บ้าง แต่ในที่สุดเพื่อเห็นแก่ชาติบ้านเมืองและทรงเห็นว่า Stanton อัครราชทูตอเมริกันประจำประเทศไทยในขณะนั้นก็เอาใจใส่อยากให้พระองค์รับตำแหน่งนี้ จึงได้ทรงยอมรับ

ในการเสด็จไปทรงรับภารกิจและตำแหน่งใหม่เป็นเอกอัครราชทูตไทยคนแรกประจำสหรัฐอเมริกา (รัฐบาลไทยและรัฐบาลอเมริกาได้ตกลงยกสถานภาพทางการทูตระหว่างกันจากอัครราชทูตเป็นเอกอัครราชทูต) ได้ทรงรับมอบหมายเป็นงานด่วนและสำคัญยิ่งให้ทรงหาทางนำประเทศไทยเข้าเป็นสมาชิกแห่งสหประชาชาติในสมัยแรกให้จงได้

ในการที่จะเข้าเป็นสมาชิกของสหประชาชาติ ชั้นแรกรัฐบาลไทยรู้แต่เพียงว่าฝรั่งเศสซึ่งเป็น 1 ใน 5 ของประเทศมหาอำนาจมีสิทธิยับยั้ง (Veto) ในคณะมนตรีความมั่นคง จะคัดค้าน จึงได้ให้เสด็จในกรมฯ ทรงเจรจากับผู้แทนฝรั่งเศสซึ่งบังเอิญเป็นนาย George Picot ที่พระองค์ท่านทรงรู้จักและคุ้นเคยแต่ครั้งที่เข้าประจำอยู่สถานทูตฝรั่งเศสในประเทศไทย ในเรื่องนี้ทางรัฐบาลวิชี (Vichy) สมัยสงครามโลกครั้งที่ 2 ไม่ยอมรับการไกล่เกลี่ยของญี่ปุ่น และได้ยกเรื่องนี้ขึ้นกล่าวหาว่าประเทศไทยฉวยโอกาสที่ฝรั่งเศสตกอยู่ในภาวะสงครามกับเยอรมนีเรียกร้องดินแดนบางส่วนที่ฝรั่งเศสเอาไปสมัยล่าอาณานิคมกลับคืนมา และจะต้องให้เขาได้กลับคืนไปตามเดิม จึงจะลงคะแนนเสียงให้รับประเทศไทยเข้าเป็นสมาชิกองค์การสหประชาชาติ ซึ่งเราก็ต้องยอมคืนเขาไปตามคำเรียกร้องเพื่อแลกเปลี่ยนกับการเข้าเป็นสมาชิกองค์การสหประชาชาติ เพราะสำคัญกว่า

ภายหลังทราบโดยมิได้คาดว่าสหภาพโซเวียตซึ่งมีฐานะและเอกสิทธิ์อย่างเดียวกับฝรั่งเศสก็จะใช้สิทธิยับยั้งด้วย

เมื่อทรงทราบ เสด็จในกรมฯ จึงต้องรีบเดินทางจากวอชิงตัน ดี.ซี. ไปยังกรุงนิวยอร์ก และขอพบนายโกรมิโก ผู้แทนโซเวียต ตามห้องประชุมจนได้พบชั้นต้น นายโกรมิโกบอกว่าจะรายงานเพื่อขอคำวินิจฉัยไปยังรัฐบาลของเขาก่อน เพราะยังไม่มี การแลกเปลี่ยนผู้แทนทางการทูตระหว่างกัน แต่แล้วก็ได้รับตอบมาว่า อัครราชทูต ณ กรุงสตอกโฮล์ม ได้มีการตกลงกันในหลักการแล้วที่จะให้มีการสถาปนาและแลกเปลี่ยนทางการทูตระหว่างกัน ยังคงรอร่างความตกลงอยู่เท่านั้น ถ้าพระองค์ท่านจะทรงจัดการให้ประเทศไทยส่งผู้แทนไทยไปมอสโคว์ได้ สหภาพโซเวียตก็จะไม่คัดค้านในการที่ประเทศไทยจะเข้าเป็นสมาชิกสหประชาชาติ ครั้นแล้วก็จับมือลาพระองค์ท่านพร้อมกับกล่าวว่า “*So that is all right*” เสด็จในกรมฯ ทรงพระสรวลแล้วตอบว่า “*No that is all wrong. How can that be all right, when Thailand wants to get into the United Nations this session and you know it is a physical impossibility for me to get a Thai representative to be in Moscow by tomorrow*” นายโกรมิโกยิ้มเป็นการให้ความหวังแก่พระองค์ท่าน ครั้นวันรุ่งขึ้นเวลา 15.00 น. คณะมนตรีความมั่นคงกำหนดจะประชุมกัน นายโกรมิโกมาก่อนการประชุมประมาณ 10 นาที เสด็จในกรมฯ ก็เข้าไปหาและกล่าวว่า นี่เป็นโอกาสสุดท้ายแล้ว และทรงรับรองว่าจะร่างให้ตกลงกันได้แน่นอน พระองค์ท่านจะให้คำมั่นเป็นหนังสือว่าจะได้มีการแลกเปลี่ยนผู้แทนทางการทูตต่อกัน นายโกรมิโกจะปล่อยให้ประเทศไทยเข้าเป็นสมาชิกสหประชาชาติไม่ได้หรือ?

นายโกรมิโกถามว่า จะให้หนังสือนั้นได้ในวันนี้หรือ? พระองค์ท่านทรงตอบว่า **ทันที** แล้วก็ทรงร่างหนังสือให้ ซึ่งนายโกรมิโกขอแค่เพียง 2 คำ

แล้วก็เข้าประชุมไป และได้แถลงในคณะมนตรีความมั่นคงว่า สหภาพโซเวียตสนับสนุนคำขอของประเทศไทยที่จะเข้ามาเป็นสมาชิกขององค์การสหประชาชาติ ซึ่งคณะมนตรีฯ ได้ลงมติเป็นเอกฉันท์และสมัชชาก็ลงมติเป็นเอกฉันท์เช่นเดียวกัน

ในที่สุด เสด็จในกรมฯ ก็ได้ทรงประกอบภารกิจอันสำคัญที่ทรงได้รับมอบหมายจากรัฐบาลให้สำเร็จลุล่วงไปได้ภายในกำหนดเวลา ด้วยพระปฏิกิริยานับพันเลียบแหลมและความกล้าตัดสินใจพระทัย ยังผลให้ประเทศไทยได้เข้าเป็นสมาชิกอันดับที่ 55 เมื่อวันที่ 15 ธันวาคม พ.ศ. 2489 อันเป็นการประชุมสมัชชาสามัญสามัญครั้งที่ 1 ภาค 2 พระองค์ทรงเป็นลมสวรรคตที่พัดพาเอาเมฆหมอกอันมืดม่นอยู่ในท้องฟ้าเหนือแผ่นดินไทยให้ผ่านพ้นไปและนำความสว่างมาสู่ประเทศชาติ เป็นลมเหือกสุดท้ายที่ทำความโล่งอกโล่งใจให้แก่รัฐบาลเสรีไทยว่า บัดนี้ เป็นการแน่นอนแล้วว่าเราไม่ถูกถือว่าเป็นประเทศรุกรานและแพ้สงคราม

เมื่อเสด็จในกรมหมื่นนราธิปฯ ทรงได้รับพระมหากรุณาธิคุณโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งให้เป็นเอกอัครราชทูตพระองค์แรกประจำสหรัฐอเมริกา พระองค์ท่านได้ทรงพระกรุณาให้ข้าพเจ้าติดตามพระองค์ท่านไปเป็นเลขานุการประจำสถานเอกอัครราชทูตไทยในกรุงวอชิงตันด้วย และทรงมอบให้ข้าพเจ้าทำงานที่เกี่ยวกับสหประชาชาติโดยเฉพาะ ฉะนั้นเมื่อประเทศไทยได้เข้าเป็นสมาชิกในองค์การสหประชาชาติ และพระองค์ท่านก็ได้ทรงดำรงตำแหน่งเป็นผู้นำการของประเทศไทยประจำสหประชาชาติด้วยอีกตำแหน่งหนึ่ง และโดยที่พระองค์ท่านต้องอยู่ประจำสถานเอกอัครราชทูตที่วอชิงตัน เพราะทรงมีภารกิจสำคัญหลายอย่าง เช่น เรื่องการทวงหนี้ที่ญี่ปุ่นยืมไประหว่างสงคราม ต้องจ้างนายริปล์และนายออกซ์ นักเศรษฐกิจและนักกฎหมายชาวอเมริกัน มาเป็น

ผู้ชำนาญการเจรจาทางแง่เศรษฐกิจคนหนึ่งและแง่กฎหมายอีกคนหนึ่ง จึงทรงโปรดให้ข้าพเจ้าย้ายจากกรุงวอชิงตันไปประจำที่กรุงนิวยอร์ก เพื่อก่อตั้ง สำนักงานผู้แทนถาวรที่นั่น และเป็นผู้แทนสำรองประจำสำนักงาน พระองค์ท่าน จะเสด็จมากรุงนิวยอร์กเป็นครั้งคราวเฉพาะเมื่อมีประชุมสมัชชาใหญ่ประจำปี หรือการประชุมที่สำคัญๆ ในระหว่างที่ไม่ใช่สมัยประชุมสมัชชาใหญ่

ในการประชุมสมัชชาใหญ่สหประชาชาติสมัยหนึ่ง (ครั้งที่ 2/1947 พ.ศ. 2490) ซึ่งในขณะนั้น หลวงอรรถกิติ กำจร เป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวง การต่างประเทศ ได้ส่งคณะผู้แทนไทยเข้าร่วมประชุมประกอบด้วยบุคคลดังต่อไปนี้ :-

1. ฯพณฯ หลวงอรรถกิติ กำจร รัฐมนตรีว่าการกระทรวง การต่างประเทศ เป็นหัวหน้าคณะ
2. ฯพณฯ กรมหมื่นนราธิปพงศ์ประพันธ์ เอกอัครราชทูตประจำ สหรัฐอเมริกา และผู้แทนถาวรไทยประจำสหประชาชาติ เป็นรองหัวหน้าคณะ
3. ฯพณฯ นายดิเรก ชัยนาม เอกอัครราชทูตประจำประเทศอังกฤษ ผู้แทน
4. ม.จ. ศุภสวัสดิ์ สวัสดิวัตน์ ผู้แทน
5. ดร. สุนทรียาภรณ์ ผู้แทน
6. นายมนู อมาตยกุล เลขาธิการคณะผู้แทน

ในวันที่ 9 พฤศจิกายน ปีนั้น ขณะที่สหประชาชาติกำลังประชุมอยู่ ได้เกิดรัฐประหารขึ้นในประเทศไทยโดยมี จอมพลผิน ชุณหะวัณ เป็นหัวหน้า ได้ยก ฯพณฯ จอมพลแปลก พิบูลสงคราม ซึ่งเพิ่งหลุดพ้นจากคดีที่ถูกฟ้องเป็น อาชญากรสงคราม (เพราะศาลไทยชี้ว่า พ.ร.บ. อาชญากรสงครามเป็นกฎหมาย ย้อนหลัง จึงเป็นโมฆะ ใช้บังคับไม่ได้) ขึ้นเป็นนายกรัฐมนตรี

คณะผู้แทนไทยประสบกับความออลเวง หัวหน้าคณะหลุดพ้นจากการเป็นรัฐบาลในตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ และหัวหน้าคณะผู้แทนไทย เสด็จในกรมหมื่นนราธิปฯ ต้องรีบเสด็จกลับไปวอชิงตันเพื่อประจำตำแหน่งเอกอัครราชทูตรอฟังคำสั่งทางราชการ นายดิเรก ชัยนาม ก็บินกลับกรุงลอนดอนทันที เหลือแต่ ม.จ. ศุภสวัสดิ์ สวัสดิวัตน์ ซึ่งก็พ้นจากฐานะเป็นผู้แทนไทย เพราะได้รับการแต่งตั้งจากรัฐบาลเก่าที่พ้นอำนาจไปแล้ว ส่วนข้าพเจ้าเป็นข้าราชการประจำก็ไม่ได้ได้รับความกระทบกระเทือนอย่างใด เสด็จในกรมฯ ได้ทรงสั่งการก่อนเสด็จกลับวอชิงตันให้ข้าพเจ้าเข้าประชุมแทน และรายงานพระองค์ท่านทางโทรศัพท์ทุกวัน กับทรงกำชับให้ข้าพเจ้าจัดการส่งตัว ม.จ. ศุภสวัสดิ์ (ท่านขึ้น) กลับกรุงลอนดอนโดยด่วนให้ได้ เพราะท่านขึ้นไม่ยอมเสด็จกลับและอาละวาด ทรงกล่าวคัดค้านโจมตีรัฐบาลอย่างรุนแรงทางวิทยุกระจายเสียงของสหประชาชาติ และขอให้กระจายเสียงทุกๆ วัน ทำความวุ่นวายและหนักพระทัยให้แก่เสด็จในกรมฯ มาก ข้าพเจ้าคุ้นเคยและชอบพอกับ Mr. Peng หัวหน้ากองวิทยุกระจายเสียงของสหประชาชาติ จึงไปเจรจากับเขาว่าการยอมให้ท่านขึ้นใช้สื่อมวลชนของสหประชาชาติเป็นเครื่องมือโจมตีรัฐบาลใหม่ของประเทศไทย ซึ่งเสด็จในกรมฯ ก็ยังทรงเคารพเชื่อคำสั่งอยู่ ตัวพระองค์ท่านก็ยังได้รับความนับถือจากสหประชาชาติและรัฐบาลสหรัฐอเมริกาเป็นตัวแทนอันชอบธรรมของประเทศไทยอยู่ ความต่อเนื่องในฐานะเป็นข้าราชการประจำของประเทศไทยก็ยังสืบต่ออำนาจของความเป็นผู้แทนประเทศอยู่ และข้าพเจ้าก็หยอกล้อเขาต่อไปอีกว่า อีกประการหนึ่งความเป็นเพื่อนของเราก็นับถือความแน่นแฟ้นกันอยู่มิใช่หรือ? เขาหัวเราะ เอื้อมมือมาบีบมือข้าพเจ้าแล้วบอกว่า เขาจะจัดการให้ ข้าพเจ้าบอกขอบใจเขาและกล่าวว่า รับปากจะระงับการออกอากาศอย่างเดียวยังไม่พอ ต้องขอแผ่นเสียงที่อัดไว้มาให้ด้วย เพื่อจะได้

เอาไปถวายเป็นกำนัลเสด็จในกรมฯ เขาก็ยอมให้มา ซึ่งข้าพเจ้าก็ได้รับถอด
ข้อความส่งไปถวายพร้อมกับแผ่นเสียง เพื่อพระองค์ท่านจะได้ทรงรายงาน
ไปยังรัฐบาลใหม่

อีกทางหนึ่ง ข้าพเจ้าทราบว่ ท่านขึ้นกับหม่อมเสมออยากจะเสด็จ
เรือควีนแมรี หรือควีนอลิซาเบธ มาก เพราะตอนนั้นคนกำลังเห่อแย่งซื้อ
ตั๋วโดยสารเรือ 2 ลำของอังกฤษนี้กันแน่นเสมอ จนหาซื้อตั๋วโดยสารกันไม่ได้
ง่ายๆ จึงทูลกับท่านว่า ข้าพเจ้าหาซื้อตั๋วโดยสารเรือใหญ่ 2 ลำของอังกฤษนี้ได้
จะเสด็จกลับไหม ถ้าไม่ไปคราวนี้แล้วก็ไม่ว่าจะหาที่นั่งได้อีกเมื่อไหร่ และเงิน
ของการประชุมก็เกือบจะไม่มีเหลืออีกแล้ว ถ้าไม่รีบเสด็จกลับ เงินหมดแล้วจะ
ลำบาก ไม่มีเงินจะให้อีก ค่าเบี้ยเลี้ยง ค่าที่พักก็ไม่มีจะถวายอีก และเสด็จในกรมฯ
ก็คงจะไม่ยอมขอเบิกไปยังกระทรวงฯ เพิ่มเติมให้ ในที่สุดท่านกับหม่อมเสมอ
ก็ยอมตกลงกลับ สมพระประสงค์ของเสด็จในกรมฯ และทำให้ท่านโล่งพระทัย
มากทีเดียว

ข้าพเจ้าได้รับใช้พระองค์ท่านโดยใกล้ชิดอีกวาระหนึ่งเป็นเวลานาน
และข้าพเจ้าได้แลเห็นความนิยมเคารพยกย่องพระอัจฉริยภาพในการประสาน
ประโยชน์ หาทางออกในข้อขัดแย้งต่างๆ จากผู้แทนประเทศสมาชิกในองค์การ
สหประชาชาติที่ทวีขึ้นเป็นลำดับอย่างรวดเร็วจากการที่ทรงได้รับเลือกเป็น
รองประธานคณะกรรมการที่ 6 ซึ่งพิจารณาในเรื่องของกฎหมายติดต่อกันในปี
พ.ศ. 2491 และ 2492 และในปีต่อมา 2493 ก็ทรงได้รับเลือกเป็นประธาน
คณะกรรมการที่ 4 ว่าด้วยภาวะทรัสตี ในปี 2494 ทรงได้รับเลือกเป็นประธาน
คณะกรรมการที่ 5 ว่าด้วยเศรษฐกิจและการคลัง แล้วกลับมารับเลือกเป็น
ประธานคณะกรรมการที่ 6 ว่าด้วยกฎหมายอีกครั้งหนึ่งในปี 2495 ติดต่อกัน
เรื่อยมา

ในสมัยประชุมสมัชชาสามัญครั้งที่ 8 ประจำปี พ.ศ. 2496 พระองค์ท่านเกือบจะได้รับเลือกเป็นประธานสมัชชา เพราะเป็นที่ทราบกันอยู่ทั่วไปนานมาแล้วว่า สมัยประชุมคราวนี้ถึงวาระที่จะตกแก่ผู้แทนในเอเชีย และในความเห็นสมควรแล้ว ควรจะได้แก่เสด็จในกรมหมื่นนราธิปพงศ์ประพันธ์ หัวหน้าคณะผู้แทนไทย เพราะประเทศสมาชิกทั้งหลายได้ตระหนักในพระปรีชาสามารถและความรอบรู้ในกิจการงานของสหประชาชาติ ซึ่งได้ทรงแสดงให้เห็นในระหว่างที่ได้ทรงเป็นประธานในคณะกรรมการต่างๆ ของสมัชชามากหลายคณะ แม้สหรัฐอเมริกาเองก็ได้แสดงความสนับสนุนตลอดมา แต่เนื่องจากเหตุผลทางการเมืองที่สหรัฐอเมริกาต้องการจะเอาใจอินเดียมิให้น้อมเอียงไปทางฝ่ายคอมมิวนิสต์ และเพื่อแลกเปลี่ยนมิให้อินเดียเข้าร่วมการประชุมทางการเมืองเกี่ยวกับการสงบศึกในเกาหลี ตำแหน่งประธานซึ่งคาดกันทั่วไปมาก่อนว่าจะตกเป็นเกียรติแก่ประเทศไทยจึงถูกแย่งไปให้อินเดีย โดยกำลังสนับสนุนของสหรัฐอเมริกา

ผลของการเลือกตั้งปรากฏว่า

มาตามวิชัย ลักษมี บัณฑิต แห่งอินเดีย ได้ 37 คะแนน

พระเจ้าวรวงศ์เธอ กรมหมื่นนราธิปพงศ์ประพันธ์ แห่งประเทศไทย ได้ 22 คะแนน

เป็นที่พิศวงกันอยู่ไม่น้อยว่า ทั้งๆ ที่สหรัฐอเมริกาไม่สนับสนุนเสด็จในกรมหมื่นนราธิปฯ ก็ยังทรงทำคะแนนได้ถึง 22 คะแนน ทั้งนี้เพราะได้รับคะแนนสนับสนุนจากประเทศในยุโรปเป็นส่วนมากยกเว้นประเทศสแกนดิเนเวีย กับจากประเทศพวกลาตินอเมริกาอีกไม่น้อย ทั้งๆ ที่ประเทศไทยไม่มีผู้แทนทางการเมืองอยู่ในประเทศลาตินอเมริกาเลย

หลังจากการเลือกตั้งแล้ว หนังสือพิมพ์อเมริกันเองหลายฉบับได้กล่าวแสดงความเห็นอกเห็นใจผู้แทนไทย และตำหนินโยบายของสหรัฐอเมริกาในเรื่องนี้อย่างมากโดยเฉพาะอย่างยิ่ง World Telegram ได้ตำหนิสหรัฐอเมริกาอย่างรุนแรงว่าเป็นความผิดพลาดอย่างสำคัญยิ่งอันหนึ่ง

“ข้าพเจ้ามีความโทมัสและผิดหวังอย่างสุดซึ้งที่โลกนี้หาความยุติธรรมอันแท้จริงได้ยาก ความรู้ความสามารถและคุณธรรมตลอดจนผลงานมิได้เป็นเครื่องชี้วัดตัดสินความแพ้นะได้โดยเด็ดขาด และจะต้องมีความสำคัญเป็นรองผลประโยชน์ของผู้ทรงอำนาจอยู่เสมอ”

ก่อนทำการเลือกตั้งประธานสมัชชาสมัยสามัญครั้งที่ 8 พ.ศ. 2496 พระองค์ท่านก็ได้แสดงความรู้จัดเจนให้ที่ประชุมสมัชชาเห็น โดยได้ทรงชี้แนะช่วยเหลือประธานคนเก่า Mr. Jester B. Pearson แห่งแคนาดา ในขณะที่ทำหน้าที่ประธานชั่วคราวเพื่อเลือกประธานคนใหม่และเกิดความขัดแย้งกันในญัตติที่สหรัฐอเมริกาเสนอกับญัตติที่สหภาพโซเวียตเสนอเกี่ยวกับที่นั่งของสาธารณรัฐประชาชนจีน จนเกิดความอลเวงในที่ประชุมสมัชชา เสด็จในกรมฯ ก็ได้ทรงแนะนำให้ประธานชั่วคราวใช้ข้อบังคับระเบียบการประชุมข้อ 91 วรรคท้าย ซึ่งให้อำนาจที่ประชุมที่จะตัดสินว่าจะลงคะแนนในญัตติของสหภาพโซเวียตหรือไม่ มาใช้บังคับ ประธานชั่วคราวได้กระทำตาม เป็นผลให้ยุติความอลเวงลงได้ และเป็นการสมหวังแก่สหรัฐอเมริกาด้วยที่จะไม่ให้มีการพิจารณาเรื่องสาธารณรัฐประชาชนจีนขอเข้ามิตั้งในองค์การสหประชาชาติ และขับไล่ให้รัฐบาลกลางแห่งสาธารณรัฐจีน (รัฐบาลไต้หวัน) ออกไป

ข้าพเจ้าได้กราบทูลเสด็จในกรมฯ ในโอกาสต่อมาว่า ข้าพเจ้าชอบใจที่องค์การสหประชาชาติมีกำหนดกฎเกณฑ์ให้เลือกตั้งประธานสมัชชาใหญ่จากประเทศสมาชิกโดยหมุนเวียนกันไปตามภูมิภาคต่างๆ ของโลก เพื่อจะให้แต่ละ

ภูมิภาคได้รับโอกาสเท่าๆ กัน และในการเลือกตั้งบุคคล ก็ได้มีการพิจารณาความรู้ความสามารถที่แต่ละท่านได้แสดงในการทำหน้าที่ประธานของคณะกรรมการต่างๆ ในแต่ละปี แม้จะไม่เสมอไปก็ตาม แต่ดูเหมือนจะไม่มีมีการพิจารณาถึงความสนใจฝึกฝนช่วยเหลือ สนับสนุนกิจการของสหประชาชาติโดยประชาชน และรัฐบาลใหม่ในแต่ละประเทศสมาชิกเอาเสียเลย

สำหรับความรู้ความสามารถ พระองค์ท่านก็ได้ทรงแสดงให้เห็นประจักษ์ว่า ทรงได้รับเลือกเป็นประธานในคณะกรรมการมาเกือบทุกคณะ และผู้แทนประเทศต่างๆ ก็ยกย่องชมเชยพระปรีชาสามารถในการตัดสินใจปัญหาขัดแย้ง ด้วยความเที่ยงธรรม และนำไปสู่การประนีประนอมตกลงกันได้เรียบร้อย และเป็นที่พอใจของทุกฝ่ายเสมอมา ทางฝ่ายประชาชนคนไทยก็ได้แสดงความสนใจและให้ความสนับสนุนเข้าเป็นสมาชิกของสหพันธ์โลกแห่งสมาคมสหประชาชาติ เชิญให้สหพันธ์โลกนี้เข้ามาประชุมใหญ่ในกรุงเทพฯ และสหพันธ์ได้แสดงความพึงพอใจยกย่องจนได้เลือกเอาท่านผู้หญิงละเอียด พิบูลสงคราม ประธานสมาคมสหประชาชาติแห่งประเทศไทย ขึ้นเป็นประธานสหพันธ์โลกแห่งสมาคมสหประชาชาติอีกด้วย โดยที่ข้าพเจ้าได้คำนึงถึงผลประโยชน์ที่จะมีแก่สมาคมสหประชาชาติไทยและคนไทยอื่นทั่วไป ตลอดจนองค์กรต่างๆ ที่เข้ามาดำเนินงานอยู่ในประเทศไทย ข้าพเจ้าก็ได้แปลเอกสารหลักของสหประชาชาติ คือกฎบัตรสหประชาชาติ และปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน เป็นภาษาไทย ให้ประชาชนและองค์กรต่างๆ ที่เกี่ยวข้องได้มีไว้ใช้งาน โดยไม่มีใครเรียกร้องหรือใช้ให้ทำ และโดยมิได้ขายหรือขอผลประโยชน์ใดๆ ตอบแทน นอกจากนั้น ท่านจอมพลแปลก พิบูลสงคราม ในฐานะหัวหน้ารัฐบาลไทย ก็ได้กรุณาให้พิมพ์แจกฟรีคำแปลเอกสารหลักที่แปลขึ้นนี้แก่หน่วยราชการต่างๆ และประชาชน ซึ่งเป็นการรับรองคำแปลในทางราชการด้วย คำแปลภาษาไทยนี้ก็เอาออกอ่านทาง

วิทยุกระจายเสียงวันละสองเวลาทุกๆ วันในสมัยนั้น ทางฝ่ายรัฐบาลก็ได้สนับสนุน โดยให้อำนาจให้ทบวงการชำนัญพิเศษและองค์กรสาขาที่ขึ้นต่อสหประชาชาติ มาตั้งสำนักงานอยู่ในกรุงเทพฯ หลายองค์การเช่น ECAFE, ICAO, FAO, WHO, UNICEF ฯลฯ

พระองค์ท่านรับสั่งว่าเรื่องเหล่านี้ก็ต้องอาศัยการโฆษณาซึ่งเป็นหน้าที่ของกรมโฆษณาการที่จะต้องทำให้โลกรู้ แต่ของเรายังไปไม่ถึงขั้นนั้น ปรากฏว่าต่อมาในการประชุมสมัชชาใหญ่สมัยสามัญครั้งที่ 10 พ.ศ. 2498 พระองค์ท่านก็ได้ทรงสอดแทรกโฆษณาการที่ประเทศไทยได้ทำอะไรๆ มากมาย เพื่อสหประชาชาติเข้าไปไว้ในการกล่าวแสดงความยินดีต่อนายโฮเซ มาซา แห่งประเทศชิลี ที่ได้รับเลือกเป็นประธานสมัชชาในปีนั้น เพื่อให้โลกตระหนักในความดีของเราบ้าง และได้ผล ในปีนั้นพระองค์ก็ทรงได้รับเลือกเป็นประธานคณะกรรมการการเมืองพิเศษ (Special Political Committee) ซึ่งเป็นคณะกรรมการที่สำคัญที่สุด และในปีต่อมาสมัยประชุมสมัชชาครั้งที่ 11 ประจำปี พ.ศ. 2499 ซึ่งเวียนมาถึงรอบที่จะต้องเอาประเทศในภูมิภาคเอเชีย แอฟริกา พระองค์ท่านก็ทรงได้รับเลือกให้เป็นประธานสมัชชา โดยทรงได้รับเสียงจากมวลสมาชิกทั้งหมด 75 คะแนน ทั้งนี้โดยไม่นับบัตรเสีย 1 คะแนน

หนังสือพิมพ์ “พิมพ์ไทย” อันเป็นหนังสือพิมพ์ชั้นนำในขณะนั้นได้เขียนสดุดีเสด็จในกรมฯ ในบทนำว่าดังนี้ “ชาวดีซึ่งย่อมจะเป็นที่ภาคภูมิใจแก่ประชาชนคนไทยและนักการเมืองทั่วไปโดยไม่เลือกค่ายเลือกพรรคที่ตกเข้ามาเมื่อวานนี้ได้แก่ชาวเสด็จในกรมฯ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ พระเจ้าวรวงศ์เธอ กรมหมื่นนคราธิพงศ์ประพันธ์ ได้รับเลือกเข้าดำรงตำแหน่งประธานสมัชชาสหประชาชาติ ต่อจาก ดร. โฮเซ มาซา ซึ่งพ้นจากตำแหน่งไป เพราะในการเข้ารับตำแหน่งนี้เอง มิได้หมายความว่า เป็นเกียรติอันสูงส่งสำหรับ

ส่วนพระองค์ท่านหรือรัฐบาลไทยโดยเฉพาะ หากสำหรับประชาชนคนไทยและชาติไทยในฐานะที่พระองค์เป็นผู้แทน และพระปรีชาสามารถตลอดจนทัศนะอันกว้างขวางเที่ยงตรงของพระองค์ ไม่ว่าจะเป็นเกี่ยวกับการพิจารณาปัญหาของประชาชาติบ้านเมืองหรือเรื่องของมนุษยชาติ เป็นที่ยอมรับนับถือแม้จากบรรดามหาอำนาจและอนุประเทศทั้งหลายที่เป็นภาคีสมาชิกขององค์การโลกแห่งนี้มาแล้ว ฉะนั้นการเลือกตั้งครั้งนี้ พระองค์จึงได้รับคะแนนเสียงเป็นเอกฉันท์ในบรรยากาศเช่นนี้เอง เราได้เห็นชีวิตใหม่และความหวังใหม่ปรากฏในที่ประชุมใหญ่สหประชาชาติ ซึ่งจะนำไปสู่โอกาสของการปรับความเข้าใจของการไกล่เกลี่ยประนีประนอม และการตกลงกันโดยละม่อมระหว่างมหาอำนาจซึ่งเป็นกระดูกสันหลังของสหประชาชาติและกลุ่มประเทศที่ผลประโยชน์ขัดแย้งอยู่ในปัจจุบัน”

งานของเสด็จในกรมฯ ประธานสมัชชาในปัจจุบันที่ผ่านมาแล้วแต่หนหลัง ทั้งในสหประชาชาติและความสัมพันธ์ส่วนพระองค์กับผู้แทนนานาชาติทั่วไป ล้วนแล้วแต่เต็มไปด้วยการผูกมิตรแทนที่จะสร้างศัตรู ทุกผู้แทนมหาอำนาจและนานาชาติอาจจะรู้ว่า ธรรมเนียมการทูตย่อมพร้อมเสมอที่จะ “พูดเท็จ” เพื่อประเทศของตน แต่พระองค์ก็ได้ทรงบำเพ็ญตามมติเก่าแก่ของประวัติศาสตร์และศิลปะการทูตข้อนั้น ตรงกันข้ามทุกผู้แทนชาติมหาอำนาจและทุกประเทศต่างๆ ในสหประชาชาติรู้จักพระองค์ท่านแต่ในฐานะ “ท่านวรณ” หรือ Prince Wan ผู้เที่ยงธรรม เกลี้ยวงมาและวางใจได้ น้อยคนในบรรดาผู้แทนนานาชาติที่จะได้รับเกียรติเช่นนั้น แต่ไม่มีใครเลยจะมีแต่มิตรและปราศจากศัตรูอย่างพระองค์

การยอมรับนับถือบุคลิกภาพ ความเฉลียวฉลาดและความเที่ยงธรรมของพระองค์ท่านโดยบรรดาภาคีสมาชิกอื่นทั้งหลายเหล่านี้เอง จะมีบทบาท

อย่างสำคัญในการแผ้วถางทาง ซึ่งจะนำโลกผ่านวิกฤติการณ์ในปัจจุบันไปสู่
สันติภาพอันมั่นคงพอที่จะไว้วางใจได้ในอนาคต

เราคงจะได้เห็นกันต่อไปว่า ความเข้าใจในธรรมชาติของมนุษย์
พระปรีชาสามารถ และความสันติชัดเจนในทางการทูตของพระองค์ซึ่งได้
รับมาแต่สมัยสันนิบาตชาติที่เจนีวาจนถึงสหประชาชาติในปัจจุบัน จะช่วย
ผ่อนคลายสถานการณ์ของโลกที่ตึงเครียดอยู่ขณะนี้ลงได้อย่างไร แต่พิจารณา
จากความแจ่มใสของบรรยากาศในสมัชชาในการเลือกตั้งพระองค์ขึ้นรับตำแหน่ง
ประธานแล้ว หลายคนเชื่อเหลือเกินว่า ความพยายามของพระองค์ในการที่จะ
ยับยั้งสงครามโลกครั้งที่ 3 ตลอดสมัยที่ดำรงตำแหน่งอยู่จะบรรลุความสำเร็จ

นี่เป็นอีกครั้งหนึ่งซึ่งพระองค์ท่านในนามของรัฐบาลและชาติไทย
จะได้แสดงบทบาทเกี่ยวกับสันติภาพของโลกในอนาคต ซึ่งเป็นผลประโยชน์
และสวัสดิภาพร่วมกัน ฉะนั้นจึงได้รับการภวนาอริษฐานจากประชาชนคนไทย
ซึ่งเอาใจช่วยอำนวยพรเป็นพลังให้เสด็จในกรมฯ ประธานสมัชชา ได้ทรงปฏิบัติ
หน้าที่และภารกิจในความรับผิดชอบด้วยความเข้มแข็งต่อไปจนกว่าจะบรรลุ
จุดหมายปลายทาง และกู้อารยธรรมไว้มิให้พินาศอดวายไปด้วยการกระทำของ
มนุษย์ก่อนที่จะถึงกาลเวลาอันควร

ข้าพเจ้าไม่ประสงค์จะนำพระคำรัสในการทรงรับการเลือกเป็น
ประธานสมัชชาสหประชาชาติอันเป็นเกียรติสูงสุดระหว่างประเทศ ซึ่งยังไม่มี
คนไทยคนอื่นใดเลยได้รับมาจนกระทั่งบัดนี้ เพราะจะซ้ำซากแก่การที่ผู้อื่นได้
นำมากล่าวกันมากหลายและหาอ่านได้ทั่วไปอยู่แล้ว แต่จะขออัญเชิญพระคำรัส
บางตอนที่ทรงกล่าวไว้อย่างน่าฟัง น่าคิด และซาบซึ้ง มีความตอนหนึ่งว่า

“the unifying influence of the United Nations Charter was clearly demonstrated at the Asian-African Conference at Bandung. We can be certain that if the purposes and principles of the Charter are adhered to, the world will enjoy peace not only in the negative sense of non-war, but also in the positive sense of happiness in tranquility, which is the sense of peace in my country and in the United Nations Charter.”

แปลเป็นภาษาไทยว่า “อิทธิพลแห่งกฎบัตรสหประชาชาติที่เป็นเอกลักษณ์ แสดงให้เห็นอย่างชัดเจนในการประชุมเอเชีย - แอฟริกาที่บันดุง เราแน่ใจได้ว่าหากเจตนารมณ์และหลักการของกฎบัตรได้รับการยึดถือ โลกก็จะมิต้องรับสันติสุขชนิดที่เป็นสภาพเปล่าๆ เปลือยๆ ของความปลอดภัยจากสงครามเท่านั้น หากแต่จะได้ประสบกับสันติสุขชนิดที่สงบเงียบอยู่ในความสุขอย่างที่เราเข้าใจกันในประเทศของข้าพเจ้าและในกฎบัตรสหประชาชาติ”

ที่ว่าคำพูดวรรคนี้มีมีความหมายลึกซึ้งน่าคิดและน่าฟังนั้น ก็เพราะข้าพเจ้าได้เคยรับใช้ใกล้ชิดและรู้พระทัยพระองค์ท่านเรื่อยมาตั้งแต่ทรงเป็นที่ปรึกษากระทรวงการต่างประเทศ และข้าพเจ้าได้รับใช้เป็นเลขานุการประจำพระองค์ท่านจนเมื่อพระองค์ท่านทรงได้รับแต่งตั้งเป็นเอกอัครราชทูตไทยคนแรกประจำสหรัฐอเมริกา ก็ได้ทรงโปรดเอาข้าพเจ้าติดตามไปเป็นเลขานุการที่วอชิงตันด้วย ครั้นเมื่อทรงนำประเทศไทยเข้าเป็นสมาชิกของสหประชาชาติได้แล้ว และทรงได้รับตำแหน่งผู้แทนถาวรไทยประจำสหประชาชาติอีกตำแหน่งหนึ่ง ก็ทรงโปรดให้ข้าพเจ้าไปก่อตั้งสำนักงานผู้แทนถาวรไทยประจำสหประชาชาติ และอยู่ประจำที่นิวยอร์กเป็นผู้แทนสำรอง จนภายหลังได้เป็นผู้แทนและเลขาธิการคณะผู้แทนไทยเรื่อยมาทุกสมัยประชุม และเมื่อพระองค์ท่านทรง

ได้รับพระมหากรุณาธิคุณโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งให้เป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ ข้าพเจ้าก็ได้กลับมาอยู่กรมสหประชาชาติ กระทรวงการต่างประเทศ ในระหว่างนั้นปี 2497 ภัยคุกคามจากทหารเวียดนามห์ได้เข้ามาใกล้ถึงปากเซ เสด็จในกรมฯ ถึงกับทรงตั้งหน่วยพิเศษ และเพื่อทรงควบคุมให้เกิดความรวดเร็วและสั่งการได้ทัน่วงที จึงให้ข้าพเจ้าเป็นหัวหน้าเข้าไปนั่งในห้องทำงานของพระองค์ท่านเลย และมีคุณจรรยาพันธ์ อิศรางกูร ณ อยุธยา คุณเกลิงชัย ขาติประเสริฐ และคุณจำรัส ชุมภูพล ซึ่งเป็นนักพิมพ์ดีดที่พิมพ์ได้เร็วที่สุดของกระทรวงเป็นเจ้าหน้าที่ประจำหน่วยนี้ เพื่อต่อต้านภัยคุกคามที่ประชิดเข้ามาใกล้เขตแดนไทย เราได้ติดต่อขอให้สหประชาชาติส่งคณะผู้สังเกตการณ์สันติภาพเข้ามาสังเกตการณ์ในประเทศไทย เรื่องเข้าสู่ที่ประชุมคณะมนตรีความมั่นคง และแม่สหภาพโซเวียตได้ใช้สิทธิยับยั้งในฐานสมาชิกประจำคณะมนตรีนั้น แต่ก็ยังผลในทางอ้อมต่อมาให้กองทหารเวียดนามห์ต้องถอยห่างกลับไป เหตุการณ์อันนี้เป็นชนวนให้เสด็จในกรมฯ หนักพระทัย จึงทรงหาทางแก้ไขโดยทรงดึงเอาประเทศมหาอำนาจทางค่ายตะวันตกเข้ามาถ่วงดุล และจัดตั้งเป็นองค์การสนธิสัญญาป้องกันร่วมกันแห่งภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ เรียกว่า “สปอ. หรือ SEATO” (South East Asia Treaty Organization ประกอบด้วยประเทศ Australia, France, New Zealand, Pakistan, Philippines, Thailand, United Kingdom and U.S.A.) ซึ่งได้ประชุมกันเป็นครั้งแรก เมื่อ 5 กันยายน พ.ศ. 2497 ที่พระที่นั่งอนันตสมาคม กรุงเทพฯ ซึ่งตอนนั้นเป็นที่ตั้งของสภาผู้แทนราษฎรไทย ในการประชุมครั้งนี้ เสด็จในกรมฯ ได้ทรงตั้งให้ข้าพเจ้าเป็นโฆษกหัวหน้าฝ่ายติดต่อกับผู้สื่อข่าวทั้งฝ่ายไทยและต่างประเทศ ในการแถลงข่าว ข้าพเจ้าได้เน้นหนักให้แลเห็นว่าองค์การนี้มีจุดประสงค์สำคัญเป็นองค์การรักษาสันติภาพในส่วนภูมิภาค

และเพื่อการป้องกันตนเอง การประชุมค่อนข้างขลุกขลักในเรื่องสถานที่ซึ่งเป็น
ตึกที่เป็นหินอ่อนทั้งตึกทำให้เกิดเสียงสะท้อนอย่างมาก จนเจ้าหน้าที่ผู้ถอดเสียง
บันทึกและรายงานการประชุมฟังไม่ค่อยจะรู้เรื่องและทำให้กระต่อนกระแท่น
(ในการประชุมสหภาพรัฐสภาครั้งแรกในประเทศไทย ซึ่งข้าพเจ้าได้รับแต่งตั้งโดย
รัฐบาลให้เป็นประธานจัดการ ข้าพเจ้าจึงได้เสนอต่อ พล.อ. พระประจัน ปัจจะนิกร
ประธานรัฐสภา มิให้เอาสถานที่นี้เป็นที่ประชุม และรัฐบาลจึงได้สร้างสถานที่
ประชุมตามแบบสหประชาชาติขึ้นใหม่ที่ศาลาสันติธรรมเพื่อการนี้)

ต่อมาในเดือนเมษายน พ.ศ. 2498 เมื่อมีการประชุมกลุ่มประเทศที่ไม่
ฝักใฝ่ฝ่ายใด ที่บันดุง ประเทศอินโดนีเซีย เสด็จในกรมฯ ทรงกระตือรือร้นให้รัฐบาล
ส่งคณะผู้แทนไปร่วมประชุมด้วย เพราะทรงตระหนักในภัยแห่งความขัดแย้ง
ระหว่างค่ายตะวันตกและค่ายตะวันออกมากขึ้น และทรงหวังว่ากลุ่มประเทศ
ที่ไม่ฝักใฝ่ฝ่ายใดนี้ก็อาจจะเป็นการถ่วงดุลอำนาจในทำนองเดียวกันกับ “สปอ.”
กับทั้งจะช่วยเสริมระบบความมั่นคงร่วมกัน (Collective Security System)
ให้แข็งแกร่งยิ่งขึ้นอีก นอกจากนั้น พระองค์ท่านยังทรงกระตือรือร้นที่จะได้พบปะ
ติดต่อเชื่อมสัมพันธ์กับจู เอนไล แห่งประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน ซึ่งเรายัง
ไม่มีความสัมพันธ์ทางการทูตระหว่างกันในขณะนั้นอีกด้วย เมื่อคณะผู้แทนไทย
ไปถึง พระองค์ท่านจึงทรงติดต่อขอเข้าเฝ้าฯ มานับ จู เอนไล พระองค์ท่าน
ได้รับสั่งแก่ข้าพเจ้าด้วยความดีพระทัยยิ่งว่า ได้รับผลสำเร็จและได้รับการต้อนรับ
อย่างดี พระองค์ท่านทรงโปรดให้ข้าพเจ้าร่วมอยู่ในคณะผู้แทนคราวนี้ด้วยผู้หนึ่ง
และมีหม่อมเจ้าติลกฤทธิ์ กฤดากร และ ดร. ป่วย อึ้งภากรณ์ ร่วมอยู่ในคณะ
ผู้แทนนี้ด้วยเช่นกัน ในการประชุมครั้งนี้ พระองค์ท่านทรงได้รับเลือกให้เป็น
ผู้เสนอรายงาน (Rapporteur)

ในการที่พระองค์ท่านได้ทรงชี้ว่า “อิทธิพลแห่งกฎบัตรสหประชาชาติ ที่เป็นเอกลักษณ์แสดงให้เห็นอย่างชัดเจนในการประชุมเอเชีย - แอฟริกาที่บันดุง” ก็เพราะพระองค์ท่านได้ทรงเสนอให้ที่ประชุมบรรจุหลักการที่เป็นเอกลักษณ์สำคัญเข้าร่วมอยู่ในหลัก 10 ประการของที่ประชุมนี้ได้สำเร็จ คือหลักการที่ว่า “ต้องเคารพสิทธิของแต่ละชาติที่จะป้องกันตนเองโดยลำพังหรือร่วมกันตาม นัยแห่งกฎบัตรสหประชาชาติ” และในตอนต่อไปของคำปราศรัยของพระองค์ ท่านในการได้รับเลือกเป็นประธานก็ยังได้ทรงชี้ให้เห็นความเข้าใจอันลึกซึ้งและ ถูกต้องของคำว่า “สันตินั้นจะต้องเป็นสันติสุขในความสงบเรียบร้อยชนิดที่เข้าใจใน ประเทศของพระองค์ท่าน และในกฎบัตรสหประชาชาติอีกด้วย” ข้าพเจ้าจึงว่า พระองค์ท่านทรงกล่าวคำนี้ได้ซาบซึ้ง น่าคิดน่าฟังและชัดเจนตามพระประสงค์ ของพระองค์ที่ทรงแสดงออกเรื่อยมาตั้งแต่คราวทหารเวียตมินห์เข้ามาประชิด ปากเซใกล้ชายแดนไทย การก่อตั้ง “สปอ. หรือ SEATO” และในที่สุดในการ เข้ามามีบทบาทสำคัญในการประชุมที่บันดุงของพระองค์ท่าน

พระชนม์ชีพสุดสิ้น

เสวยสวรรค

ทิ้งปรารภนาที่ผัน

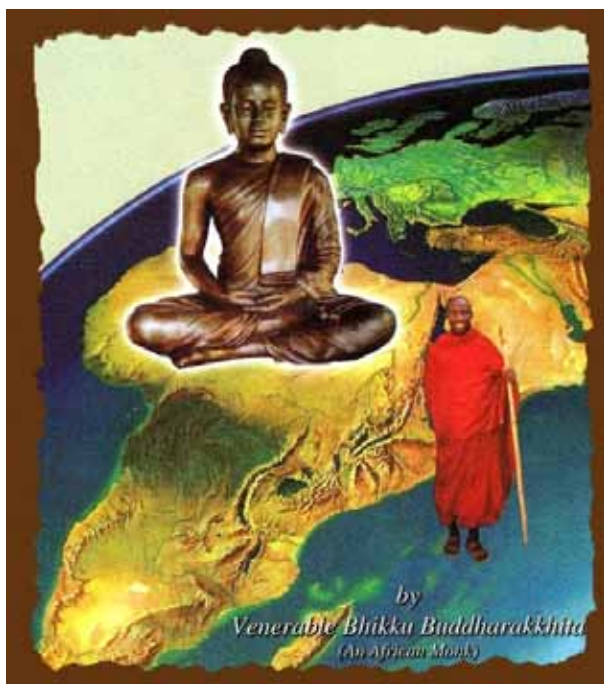
ไผ่อุ้ม

ให้ปราชญ์รุ่นหลังจร-

โลงต่อ ตามเฮย

เพื่อโลกได้คุ้มครอง

ข้าวฟ้าดินสลาย

การเพาะเมล็ดพันธุ์แห่งธรรมะในแอฟริกา

(ตอน 1)

พุทธรักชีวิตาภิกขุ (พระสงฆ์ชาวแอฟริกัน)

บทนำ (สุภาติริ อมาตยกุล)

“การเพาะเมล็ดพันธุ์แห่งธรรมะในแอฟริกา” เป็นเรื่องราวที่ถ่ายทอดชีวิตและประสบการณ์จริงของพุทธรักชีวิตาภิกขุ พระภิกษุชาวแอฟริกันรูปแรกในพระพุทธศาสนาและขณะนี้ก็ยังเป็นเพียงรูปเดียวของโลก

พระพุทธรักขิตามีความสนใจในคำสอนของพระพุทธศาสนามานาน ท่านได้จากบ้านเกิดเมืองนอนไปอยู่ประเทศต่างๆ แสวงหาหนทางของชีวิต จนได้บวชเป็นพระภิกษุในปี ค.ศ. 2002 (พ.ศ. 2545) จากนั้นท่านกลับไปประเทศยูกันดาบ้านเกิดของท่าน เพื่อเยี่ยมโยมมารดาและญาติพี่น้องในฐานะพระภิกษุและพระธรรมทูตในพระพุทธศาสนา ท่านต้องฟันฝ่าปัญหาอุปสรรคต่างๆ ตลอดจนความไม่เข้าใจแม้แต่จากชุมชนท้องถิ่นและญาติพี่น้อง แต่ในที่สุดท่านสามารถสร้างความเข้าใจให้เกิดขึ้นได้ และจัดตั้งศูนย์พระพุทธศาสนาขึ้นที่กรุงกัมปาลา (Kampala) นครหลวงของประเทศยูกันดา (Uganda) เมื่อปี ค.ศ. 2005 (พ.ศ. 2548)

ในวันที่พระพุทธรักขิตาจะเดินทางไปยูกันดาครั้งแรกในฐานะพระภิกษุในพุทธศาสนานั้น ท่านได้แวะผ่านกรุงไนโรบี (Nairobi) ประเทศเคนยา (Kenya) เมื่อเดือนมีนาคม ค.ศ. 2005 (พ.ศ. 2548) ในช่วงนั้น ดิฉันใช้ชีวิตอยู่ที่เคนยาเพราะติดตามเอกอัครราชทูตอัครสิทธิ์ อมาตยกุล ซึ่งได้รับพระมหากรุณาธิคุณโปรดเกล้าฯ ให้ดำรงตำแหน่งเอกอัครราชทูต ณ กรุงไนโรบี ระหว่างปี ค.ศ. 2004-2005 (พ.ศ. 2547-2548) จึงมีโอกาสมพบท่านที่ศูนย์พระพุทธศาสนาไนโรบี ซึ่งมีพระภิกษุชาวแคนาดาชื่อพระอริยวงสาเป็นพระธรรมทูตอยู่ เมื่อได้พบพระพุทธรักขิตา ดิฉันรู้สึกปลื้มปิติเป็นอย่างยิ่ง เพราะนอกจากจะได้รู้จักพระภิกษุชาวแอฟริกันรูปแรกแล้ว ยังได้รับทราบถึงความตั้งใจของท่านที่จะนำพระพุทธศาสนาเข้าไปสู่ยูกันดาและแอฟริกา

วันที่พบกันนั้น พระพุทธรักขิตายังไม่มั่นใจว่าการเดินทางไปยูกันดาในฐานะพระภิกษุจะเป็นเช่นใด โยมแม่และญาติพี่น้องจะรู้สึกอย่างไร จะมีคนเข้าใจในเจตนารมณ์ของท่านเพียงไหน จะเข้าไปติดต่อกับใคร ที่ใดก็ไม่ทราบได้ ดิฉันจึงขอคำแนะนำจากเอกอัครราชทูตอัครสิทธิ์ฯ ซึ่งเอกอัครราชทูตฯ ก็ได้

ติดต่อและประสานกับนายเจมส์ มูวานา กงสุลกิตติมศักดิ์ของไทยประจำยูกันดา เพื่อให้ช่วยอำนวยความสะดวกในการเดินทางและให้คำแนะนำเรื่องการจัดตั้ง ศูนย์พระพุทธศาสนาในยูกันดา

นอกจากนี้ ดิฉันได้โทรศัพท์จากไนโรบีติดต่อตรงไปยังร้านอาหารไทย ในกัมปาลา ชื่อ “ครัวไทย” ซึ่งเอกอัครราชทูตอัครสิทธิ์ฯ และดิฉันเคยไป เยี่ยมเยียนและรับประทานอาหารไทยที่นั่นระหว่างที่เอกอัครราชทูตฯ ไปยื่นพระราชสาส์นเป็นเอกอัครราชทูตประจำประเทศยูกันดาอีกแห่งหนึ่ง ดิฉัน ได้คุยกับเจ้าของร้านครัวไทยซึ่งเป็นคนไทย โดยขอความอนุเคราะห์ให้ช่วย ดูแลพระพุทธรักขิตา เพื่อให้ท่านมีที่จำวัดและอาหารสำหรับฉันระหว่างที่อยู่ ในกัมปาลา

เป็นที่น่ายินดีว่าเมื่อพระพุทธรักขิตาเดินทางถึงกรุงกัมปาลา ท่านได้รับการดูแลต้อนรับจากร้านครัวไทยเป็นอย่างดี นอกจากนั้น คุณเจมส์ มูวานา กงสุลกิตติมศักดิ์ของไทย ยังให้ความช่วยเหลือแนะนำแก่พระพุทธรักขิตา ในเรื่องต่างๆ ตลอดมา ทำให้เจตนารมณ์และการดำเนินการจัดตั้งศูนย์ พระพุทธศาสนาเกิดขึ้นได้เป็นครั้งแรกในประเทศยูกันดา

แม้ว่าดิฉันจะได้โยกย้ายติดตามเอกอัครราชทูตอัครสิทธิ์ฯ ไปยัง ประเทศอื่นๆ หลังจากเคนยาแล้วก็ตาม ดิฉันยังติดต่อกับพระพุทธรักขิตาและ ติดตามงานพระธรรมทูตของท่านเสมอมา และด้วยความปลื้มปิติในความมุ่งมั่น ของท่านผู้เป็นพระภิกษุชาวแอฟริกันรูปแรก จึงอยากให้ผู้อื่นได้รับรู้ถึงเรื่องราว ของท่านรวมทั้งการบุกเบิกนำพระพุทธศาสนาเข้าไปสู่ยูกันดาจนสามารถ จัดตั้งศูนย์พระพุทธศาสนาขึ้นได้ ดิฉันได้ติดต่อพระพุทธรักขิตา ขอให้ท่าน เขียนเล่าชีวิตและประสบการณ์ดังกล่าวเพื่อนำมาลงในหนังสือวิทยุสราญรมย์ ของกระทรวงการต่างประเทศ ท่านจึงส่งเรื่องที่ท่านเขียนไว้เมื่อปี ค.ศ. 2006

(พ.ศ. 2549) มาให้ เป็นฉบับภาษาอังกฤษและฉบับภาษาไทยที่แปลโดยคนไทย
ผู้หนึ่ง โดยพระพุทธรักขิตาขอให้ดิฉันช่วยตรวจดูตลอดปรับแก้คำแปลภาษาไทย
ในงานเขียนนี้ให้ด้วย

“การเพาะเมล็ดพันธุ์แห่งธรรมะในแอฟริกา” เป็นเรื่องที่พระพุทธรักขิตาร้อยเรียงจากความจริงใจของท่าน โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อตอบคำถาม
ของผู้ยากรู้และอธิบายถึงพัฒนาการของพระพุทธศาสนาในแอฟริกา ให้ผู้อ่าน
ได้รับรู้ถึงความตั้งใจและการดำเนินงานของท่านในด้านพระพุทธศาสนา
โดยเฉพาะการนำพระพุทธศาสนาเข้าไปเผยแผ่ในประเทศยูกันดาและเคนยา
พระพุทธรักขิตายังมุ่งหวังให้งานเขียนนี้เป็นแรงบันดาลใจสำหรับการเดินทาง
ในโลกแห่งธรรมะด้วย กล่าวได้ว่า “การเพาะเมล็ดพันธุ์แห่งธรรมะในแอฟริกา”
เป็นเรื่องที่ให้ทั้งความรู้และปัญญาจากข้อคิด คติพจน์ คติธรรมที่สอดแทรก
อยู่ในเนื้อหา ทำให้เห็นสัจธรรมของชีวิต ได้รับรู้ถึงความอดทนในการแสวงหา
เส้นทางชีวิตที่จะนำไปสู่ความสงบและการหลุดพ้น ได้สัมผัสถึงความรู้สึกนึกคิด
จิตวิญญาณและความมุ่งมั่นของพระพุทธรักขิตาที่เปี่ยมด้วยเมตตา และยังได้
ตระหนักถึงสังคม วัฒนธรรมและความเชื่อที่แตกต่างกัน

ดิฉันจึงขอนำเรื่องราว “การเพาะเมล็ดพันธุ์แห่งธรรมะในแอฟริกา”
โดยพระพุทธรักขิตา มาเสนอ ณ ที่นี้ โดยเริ่มตั้งแต่คำนิยม ที่เขียนโดย
พระเฮเนโกลา กุนารัตนะ และบทตอนต่างๆ นับตั้งแต่ที่พระพุทธรักขิตาได้
รู้จักพระพุทธศาสนา จนถึงความสำเร็จในการจัดตั้งศูนย์พระพุทธศาสนาใน
กรุงกัมปาลา ประเทศยูกันดา เพื่อให้ผู้อ่านได้ร่วมอนุโมทนาและเกิดปีติกุศล
เป็นสิริมงคลต่อไป

หากท่านผู้อ่านสนใจเกี่ยวกับศูนย์พระพุทธศาสนาในยูกันดา โปรดอ่าน
เพิ่มตามได้จากเว็บไซต์ <http://www.ugandabuddhistcenter.org/home.php>

คำนิยาม โดย พระเฮเนปโกลา กุนารัตนะ (Venerable Henepola Gunaratana)

การสื่อสารที่ดีและชัดเจนที่สุดคือการถ่ายทอดออกมาจากประสบการณ์ของตนเอง เป็นวิธีทำให้คนอื่นเข้าใจ และเป็นหนทางที่ผู้ปรารถนาทั้งหลายใช้สื่อสารกับโลกภายนอก นับเป็นสิ่งน่าเลื่อมใสที่สุดในส่วนพุทธธรรม

หนังสือเล่มนี้ พระพุทธรักขิตาได้นำเอาคำสอนของพระสัมมาสัมพุทธเจ้าไปสู่ชาวแอฟริกันโดยถ่ายทอดผ่านประสบการณ์ตรงของตัวเอง ท่านเป็นพระสงฆ์นักปฏิบัติ ประสบการณ์ของท่านในแอฟริกาและที่อื่นๆ ระหว่างการเดินทางเป็นตัวอย่างที่ดีถึงการแสดงออกของผู้คนเมื่อเรารู้จักกับพระสงฆ์เถรวาท ผู้ห่มกายด้วยจีวรสีน้ำตาล ในมือถือบาตร ส่วนพระพุทธรูปที่ท่านขนย้ายมาด้วย ทำให้ท่านเป็นที่สงสัยในประเทศที่ไม่เคยรู้จักกับพระพุทธศาสนา จนกระทั่งท่านนำไปเผยแพร่ได้ เรื่องนี้ทำให้หวนคิดไปถึงพระปณณมันตานีบุตร¹ เมื่อครั้งที่ท่านเดินทางไปยังแคว้นสุณุปรันตะ² เป็นครั้งแรกเพื่อเผยแพร่คำสอนของพระพุทธเจ้า ยิ่งดีที่ผู้คนในยุคนั้นไม่ดูร้ายเหมือนที่แคว้นสุณุปรันตะในสมัยพุทธกาล

การนำพระพุทธศาสนาไปสู่ยูกันดาของพระพุทธรักขิตายังทำให้นึกถึงภารกิจของพระมหินทเถระ³ เมื่อครั้งที่ท่านเดินทางไปประเทศศรีลังกาเมื่อประมาณ 200-300 ปี ก่อนคริสตกาล โดยพระมหินทเถระ พร้อมด้วยพระภิกษุและผู้ติดตามทั้งหลายได้รับการต้อนรับเป็นอย่างดีจากกษัตริย์ศรีลังกา

1 พระมหาสาวกองค์หนึ่ง ได้ชื่ออย่างนี้ เพราะเดิมชื่อปณณะ เป็นบุตรของนางมันตานี ท่านเกิดในตระกูลพราหมณ์ มหาศาลในหมู่บ้านพราหมณ์ ชื่อโตนวัตต เป็นหลานของพระอัญญาโกณฑัญญะ ได้บรรพชาเมื่อพระเถระผู้เป็นลุง เดินทางมายังกรุงกบิลพัสดุ์ บวชแล้วไม่นานก็บรรลุอรหัตผล ท่านได้รับการยกย่องเป็นเอตทัคคะในบรรดาพระธรรมกถึก - กอง บก.

2. แคว้นสุณุปรันตะอยู่ในแดนไกล ทางตะวันตกเฉียงใต้ของมัชฌิมประเทศ ชาวสุณุปรันตะได้ชื่อเป็นคนร้าย มีคำพูดจา-วิสัยชา ระหว่างพระพุทธองค์กับพระปณณมันตานี ก่อนที่ท่านจะทูลลาพระองค์ไปเผยแพร่พระพุทธศาสนาที่แคว้นสุณุปรันตะ สามารถอ่านรายละเอียดได้พระไตรปิฎกเล่มที่ 18 พระสุตตันตปิฎก เล่มที่ 10 สังยุตตนิกาย สฬายตนวรรค ว่าด้วยปณณสูตร - กอง บก.

3. โอรัสของพระเจ้าโคทมหาราช เป็นผู้นำพระพุทธศาสนาไปประดิษฐานที่เกาะลังกา - กอง บก.

ที่ยูกันดา โยมแม่ โยมน้อง และลูกๆ ของเธอ ให้การต้อนรับ พระพุทธรักขิตาเป็นอย่างดีเช่นเดียวกัน พวกเขายังเป็นชนกลุ่มแรกที่เปลี่ยนมานับถือพุทธศาสนา ปัจจุบันนี้ ท่านกำลังสร้างวัดเพื่อเอาไว้เก็บภาพพระพุทธรเจ้าที่เพื่อนและลูกศิษย์มีเมตตาจิตถวายให้กับท่าน พร้อมทั้งยังเป็นการวางรากฐานที่สำคัญให้กับพระพุทธศาสนาในประเทศบ้านเกิดของท่านในยูกันดาอีกด้วย

ครั้งหนึ่งอาตมาถามท่านว่า “มีพุทธศาสนิกชนกี่คนแล้ว ในยูกันดา”

“คนเดียวครับ” - พระพุทธรักขิตาตอบ

อาตมาถามต่อไปอีกว่า “มีพระสงฆ์กี่รูปแล้วในแอฟริกา”

“รูปเดียวครับ” - ท่านตอบอีกครั้งหนึ่ง

ตอนที่อาตมาถามสองคำถามนี้ เท่าที่ท่านพุทธรักชิตาทราบก็มีเพียงท่านรูปเดียวเท่านั้นที่เป็นชาวพุทธในประเทศของท่าน แต่ปัจจุบัน โยมแม่ โยมน้อง และหลานๆ หลายคนได้เปลี่ยนมานับถือศาสนาพุทธ เมื่อครั้งพระพุทธเจ้าเริ่มประกาศศาสนาก็มีปัญจวัคคีย์ (นักบวช 5 ท่าน) เท่านั้น กระทั่งเพิ่มขึ้นเป็นหลายล้านคนอย่างในทุกวันนี้ ท่านเองเดียวกัน อาตมาหวังว่าตัวเลขเริ่มต้นนี้จะค่อยๆ เพิ่มขึ้นไปจนถึงจำนวนนับล้านเช่นเดียวกัน เพื่อที่จะนำความจริงอันประเสริฐและความสงบสุขที่อยู่ในคำสอนของพระสัมมาสัมพุทธเจ้า สู่ผู้คนตาและผู้คนที่นี่

ยูกันดาตามความเข้าใจของอาตมา เป็นประเทศที่มีสันติสุข อาตมาเชื่อว่านี่เป็นช่วงเวลาดีที่จะนำพุทธศาสนาเข้าไป เพื่อให้เมลิตพันธุได้หยั่งราก ลึกลงและเติบโตขึ้นในสภาพแวดล้อมที่สงบสุข อาตมาขออวยพรให้ท่านพุทธรักชิตาประสบความสำเร็จในภาระหน้าที่อันนี้ด้วยความเรียบร้อย

คำขอบคุณ (โดยพุทธรักขิตากิยุ)

หนังสือเล่มนี้มีแรงบันดาลใจจากคำเรียกร้องของผู้คนต่างๆ ที่อาตมาพบ ผู้ที่อยากทราบถึงประสบการณ์ในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาใน แอฟริกาของอาตมา

ในการเตรียมการเขียนหนังสือเล่มนี้ อาตมาเป็นหนี้บุญคุณโยมแม่ ครูบาอาจารย์และเพื่อนๆ โดยอาตมาขอขอบคุณอย่างซาบซึ้งต่อที่ปรึกษา และอาจารย์ของอาตมา ท่านเฮเนโกลา กุนาร์ตนะ (Venerable Henepola Gunaratana) สำหรับแรงบันดาลใจ คำแนะนำ และคำนิยามที่ท่านเขียนให้ อาตมาขอขอบคุณโยมแม่ ฟลิสเตอร์ นัมพลีมา (Flister Namplima) ที่ให้กำเนิด และเลี้ยงดูอาตมาด้วยความรักความเมตตาเสมอมา ขอขอบคุณชาวแอฟริกัน เฮอร์มัน เอ็นเดริตู (Herman Nderitu) แม่ชีอลิช และโจเซฟ เอ็นกูกิ (Eliz and Joseph Ngugi) จอห์น สเตรียเทอร์ (John Streather) สำหรับความช่วยเหลืออย่างดี ขอขอบคุณเจ้าของร้านอาหารครัวไทยในกัมปาลา (Kampala) ที่ถวายภัตตาหารตลอดระยะเวลาที่อาตมาอยู่ในยูกันดา ขอขอบคุณเจมส์ มูวานา (James Mulwana) กงสุลกิตติมศักดิ์ไทยประจำยูกันดา ที่ให้ความช่วยเหลือต่างๆ ขอขอบคุณพี่น้องร่วมธรรม พระอักษกสามิ (Aggasami) ที่เชิญอาตมาไปยัง ประเทศเคนาดา ขอขอบคุณผู้ช่วยชาวแคนาเดียน ชิตตะ (Citta) และชน ตาม (Chon Tam) ผู้ทำรูปคำบรรยายธรรมะของอาตมาที่นั่น ขอขอบคุณกันเต ราหูลา (Bhante Rahula) สำหรับคำแนะนำ และขอบคุณเพื่อนชาวอเมริกัน วอลท์ โอปีย์ (Walt Opie) และ แจเนตต์ เบรินลิงเกอร์ (Janet Brendlinger) ที่ช่วยตรวจทาน แก้ไขงานเขียนให้อาตมา

ขอให้ทุกชีวิตได้บรรลุนิพพาน (อิสรภาพสูงสุดหรือการหลุดพ้น)

ดำนํ

หนังสือเล่มนี้ได้รับแรงบันดาลใจจากคำเรียกร้องมากมายของผู้ที่
อาตมาพบในแอฟริกา อเมริกา และเอเชีย พวกเขาถามอาตมาด้วยคำถาม
ที่น่าสนใจเกี่ยวกับพระพุทธศาสนาและพระสงฆ์อยู่เสมอ บางครั้งอาตมาได้แต่
ตอบพวกเขาไปอย่างสั้นๆ เนื่องจากส่วนใหญ่แล้วไม่มีเวลามากพอที่จะตอบได้
อย่างครบถ้วน

มีคนถามอาตมาอยู่ตลอดว่า อาตมานับถือศาสนาอะไรก่อนจะบวช
เป็นพระ เรียนทำสมาธิจากที่ไหนในยูกันดา บวชได้อย่างไรในยูกันดาต่างๆ ที่
ไม่มีวัดเลย ใครคือแรงบันดาลใจให้ออกบวช ทำไมจึงบวชเป็นพระ การจะบวช
ต้องทำอะไรบ้าง อาตมามีวัดเป็นของตัวเองในยูกันดาหรือไม่ ครอบครัว
(โยมแม่) ของอาตมารู้สึกอย่างไรที่อาตมาบวช คนแอฟริกันคิดอย่างไรกับอาตมา
ในฐานะพระภิกษุ เป็นต้น

เป็นเรื่องยากที่จะทำให้หนังสือเล่มนี้ไม่เป็นอัตชีวประวัติ แต่ถ้า
ดูเหมือนจะเป็นเช่นนั้น ก็ขอให้ผู้อ่านอดทนสักหน่อยเถิด ด้วยจุดประสงค์
หนึ่งเดียวของอาตมาคือการพยายามอธิบายให้เห็นถึงพัฒนาการของพระพุทธ
ศาสนาในแอฟริกา โดยเฉพาะในยูกันดา เป็นปณิธานของอาตมาที่ว่าหนังสือ
เล่มนี้จะช่วยตอบคำถามของท่านทั้งหลาย และเป็นแรงผลักดันให้ท่านก้าวไป
ข้างหน้าสำหรับการเดินทางในโลกแห่งธรรมะ

“เป็นการยากกว่าจะได้เกิดเป็นมนุษย์
การดำรงชีวิตเป็นเรื่องยากลำบาก
เป็นเรื่องยากที่จะได้เกิดมาพบพระธรรม
การเกิดขึ้นของพระพุทธเจ้าเป็นสิ่งที่หาได้ยากยิ่ง”

ธรรมบท: 182

อธิบายศัพท์ภาษาบาลี

อรหันต์	พระสงฆ์ผู้เข้าถึงอิสรภาพขั้นสุดท้าย (หลุดพ้นจากกิเลสทั้งปวงแล้ว)
อนุโมทนา	การร่วมยินดีในกุศลกรรม
ภันเต	คำที่พระภิกษุที่มีพรรษาน้อยกว่าเรียกพระภิกษุผู้มีพรรษามากกว่า
ภาวนา	การทำสมาธิ, การพัฒนาจิต
ภิกขุ/ภิกษุ	ชายที่บวชเป็นพระในพุทธศาสนา
พระพุทธเจ้า	ผู้รู้แจ้ง (ท่านผู้ตรัสรู้เองและสอนให้ผู้อื่นรู้ตาม)
พุทธบริษัท	ผู้ปกป้องรักษาพระพุทธเจ้า
เทวา	เทวดา, ผู้ที่อยู่บนสวรรค์
ธรรมะ	ความจริง คำสอนของพระพุทธเจ้า
โคดม/โคตมะ	ชื่อตระกูลของพระพุทธเจ้า มหาชนเรียกพระพุทธเจ้าตามพระโคตรว่า พระโคดม พระโคตมะ หรือพระสมณโคดม
กรรม	การกระทำที่ประกอบด้วยเจตนา
กรุณา	ความสงสารคิดจะช่วยให้ (ผู้อื่น) พ้นทุกข์
นิพพาน	อิสรภาพขั้นสุดท้าย (การหลุดพ้นจากกิเลสทั้งปวง)
บาลี	ภาษาที่ใช้เป็นหลักในพระพุทธศาสนานิกายเถรวาท
ปัญญา	ความรู้เข้าใจชัดแจ้ง, ความรู้เข้าใจยังแยกได้ในเหตุผล ดีชั่ว คุณโทษ ประโยชน์มิใช่ประโยชน์ ฯลฯ

บิณฑบาต	อาหารที่ใส่ลงในบาตรพระ ในภาษาไทยใช้ในความหมายว่า รับของใส่บาตร
สมณะ	การทำใจให้สงบโดยเพ่งสิ่งใดสิ่งหนึ่งเป็นอารมณ์
สังฆะ	หมู่สงฆ์ (ผู้ละทิ้งทางโลก)
ตถาคต	คำที่พระพุทธเจ้าทรงเรียกหรือตรัสถึงพระองค์เอง
เถรวาท	นิกายพระพุทธศาสนาฝ่ายใต้ ซึ่งถือตามคติที่พระอรหันต์พุทธสาวกได้วางหลักกรรมวินัยเป็นแบบแผนไว้เมื่อครั้งปฐมสังคายนา ได้แก่ พระพุทธศาสนาอย่างที่นับถือแพร่หลายในพม่า ไทย ลาว กัมพูชา ศรีลังกา และบางประเทศในโลกตะวันตก
อุบาสก	ชายผู้นั่งใกล้พระรัตนตรัย, คฤหัสถ์ผู้ชายที่แสดงตนเป็นคนนับถือพระพุทธศาสนา โดยประกาศถึงพระรัตนตรัยเป็นสรณะ
วิหาร	วัด, ที่อยู่ของพระสงฆ์, ที่ประดิษฐานพระพุทธรูปคู่กับโบสถ์
วิปัสสนา	ความเห็นแจ้ง คือเห็นตรงต่อความเป็นจริงตามสภาวะธรรม, การฝึกอบรมปัญญาให้เกิดความเห็นแจ้งในสังขารทั้งหลายว่าเป็นของไม่เที่ยง เป็นทุกข์ เป็นอนัตตา

ตอน 1: ครั้งแรกที่รู้จักพระพุทธศาสนา

ชาติกำเนิด

ชื่อเดิมของอาตมาคือสตีเวน คาบอโกซา (Steven Kaboggoza) เกิดเมื่อปี ค.ศ. 1966 (พ.ศ. 2509) ในครอบครัวชาวคริสต์ ณ กรุงกัมปาลา ประเทศยูกันดา ทางตะวันออกของทวีปแอฟริกา ยูกันดามีพรมแดนทางเหนือติดกับประเทศซูดาน (Sudan) ตะวันตกติดกับคองโก (Congo) และได้ติดกับรวันดา (Rwanda) ส่วนทิศตะวันออกเฉียงใต้ติดทะเลสาบวิกตอเรีย (Lake Victoria) แทนซาเนีย (Tanzania) และเคนยา (Kenya) ยูกันดาเป็นประเทศเล็กๆ ยากจน ประชากรมีความซับซ้อนเพราะประกอบขึ้นด้วยหลายชนเผ่า หนึ่งในนั้นคือ บูกันดา (Buganda) ประเทศถูกแบ่งแยกอันเป็นผลจากสงครามและเผด็จการทหารที่กินเวลานานหลายปี สิทธิเสรีภาพถูกจำกัด แต่ในความน่าเศร้านั้นยังมีข้อดีอยู่บ้าง เซอร์วินสตัน เชอร์ชิล (Sir Winston Churchill)⁴ ได้เคยกล่าวไว้ว่า “เพราะความสวยงามและสีสันอันหลากหลาย อีกทั้งสิ่งมีชีวิต พืช นก แมลง สัตว์เลื้อยคลาน และสัตว์ป่าที่มีจำนวนมากมายมหาศาล ทำให้ยูกันดาคือ ไข่มุกแห่งแอฟริกาอย่างแท้จริง”

“คนที่นั่ง พักผ่อน เติบโตคนเดียว ด้วยความปากเปียกในการฝึกตน
ผู้ซึ่งสามารถควบคุมตัวเองได้เมื่ออยู่เพียงลำพัง
ผู้นั้นย่อมพบความผาสุกแม้ในป่าใหญ่”

ธรรมบท : 305

4. นายกรัฐมนตรีของอังกฤษที่มีชื่อเสียงในช่วงสงครามโลกครั้งที่ 2 ได้รับรางวัลโนเบลสาขาวรรณกรรม ในปี พ.ศ. 2496 เซอร์ชิลล์ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีสมัยแรกระหว่างปี พ.ศ. 2483-2488 โดยได้รับแต่งตั้งเป็นนายกรัฐมนตรีหลังจากที่กองทัพเยอรมันบุกฝรั่งเศส เขาเป็นผู้นำอังกฤษฝ่าวิกฤตสงครามโลกครั้งที่ 2 และเป็นหนึ่งในผู้นำสำคัญของฝ่ายสัมพันธมิตรร่วมกับประธานาธิบดีแฟรงกลิน ดี. รูสเวลต์ แห่งสหรัฐอเมริกา และโจเซฟ สตาลิน ผู้นำสหภาพโซเวียต เซอร์ชิลล์กลับมามีตำแหน่งนายกรัฐมนตรีอีกครั้งโดยนำพรรคอนุรักษนิยม เอาชนะพรรคแรงงาน เมื่อ พ.ศ. 2494 และได้ลาออกเมื่อ พ.ศ. 2498 - กอง บก.

วัยเด็ก

เมื่ออาตมาเป็นเด็ก ในยูกันดาไม่มีใครรู้จักพระพุทธศาสนา เพราะศาสนาหลักคือคริสต์และอิสลาม ในยูกันดาโดยเฉพาะอย่างยิ่งในครอบครัวอาตมา การไม่เคารพพระเจ้ามักจะถูกมองว่าเป็น “เกะด้า” หรือ “มิตรของปีศาจ”

บทเรียนการทำสมาธิบทแรกอย่างไรแบบแผนในยูกันดา

ตอนอาตมาอายุห้าขวบ โยมแม่ซึ่งเป็นคนใจกว้าง สุภาพ อ่อนน้อม ถ่อมตน และมีอิทธิพลอย่างมากในชีวิตของอาตมา ได้ยอมรับความแตกต่างของเราสองคนอย่างง่ายดาย ท่านไม่พยายามเปลี่ยนแปลงลูกๆ ให้เป็นอย่างที่ท่านต้องการ โดยเฉพาะในเรื่องความเชื่อทางศาสนา โยมแม่มีความปรารถนาปรารถนาตามธรรมชาติ ในแบบของท่านเอง

โยมแม่บอกอาตมาอยู่เสมอ “ถ้าไม่มีอะไรจะพูด จงเงียบ ถ้าไม่มีอะไรจะทำ ก็ไปนอนเสีย” คำสั่งสอนสองข้อนี้เข้ากับลักษณะนิสัยของอาตมาอย่างยิ่ง อาตมาไม่ชอบนอนกลางวัน แต่เมื่อไม่มีอะไรจะทำ โยมแม่จึงบังคับให้นอน โชคไม่ดีที่อาตมามักจะหลับไม่ค่อยลง จึงนอนพลิกตัวไปมาอยู่บนเตียง ในที่สุดก็นอนตื่นอยู่อย่างนั้น ปลดปล่อยความคิดโลดแล่นไป พร้อมกับเฝ้าดูโยมแม่ซึ่งสามารถหลับได้อย่างรวดเร็ว เมื่อคิดย้อนกลับไปที่เวลานั้น อาตมาไม่มีวัตถุประสงค์ในการทำสมาธิ แต่นั่นไม่ใช่วิธีง่ายที่สุดในการทำสมาธิหรือ หมายถึงการอยู่อย่างสงบเงียบ เฝ้าดูความคิดต่างๆ ผ่านมาแล้วก็ผ่านไป

โดยส่วนตัวแล้ว อาตมาคิดว่าได้รับบทเรียนที่มีค่ายิ่งในการทำสมาธิ ค้นเคยที่จะอยู่กับความเงียบและความว่างเปล่า คงเป็นประโยชน์มากทีเดียว

ถ้าในเวลานั้นมีคนสอนวิธีทำสมาธิขั้นสูงให้อาตมา แล้วการทำสมาธิแบบ
ที่ว่านั้นจะหาได้จากไหนกัน...

เมื่ออยู่ชั้นประถม อาตมาชอบไปโรงเรียนทุกวันอาทิตย์ซึ่งจะมี
การร้องเพลงและเล่นนิทาน แต่ภายหลัง การเข้าโบสถ์ได้กลายเป็นหน้าที่
ที่ต้องกระทำ อาจารย์ใหญ่ของโรงเรียนเป็นคนที่เลื่อมใสและเคร่งครัดในศาสนา
ของท่านมาก ท่านติดตามจดบันทึกว่าใครมาหรือไม่มาเข้าโบสถ์บ้าง การไม่เข้า
โบสถ์จะนำไปสู่การลงโทษบางอย่าง วิธีการเช่นนี้ทำให้เกิดการต่อต้านขึ้น
ทีละเล็กทีละน้อยในใจของอาตมา

ช่วงวัยรุ่น โรงเรียนประจำนิกายคาทอลิกได้อบรมสั่งสอนอาตมาใน
แนวทางแบบศาสนาคริสต์ ในยุคนั้นคาทอลิกโดยเฉพาะอย่างยิ่งในครอบครัวอาตมา
การไม่เคารพพระเจ้ามักจะถูกมองว่าเป็น“แกะดำ” หรือ “มิตรของปีศาจ” อาตมา

เริ่มเกิดความสงสัยว่าวัตถุประสงค์ของการไปโบสถ์นั้น เป็นไปเพื่อให้ผู้อื่นพึงพอใจ หรือเพื่อพัฒนาจิตใจกันแน่ มันคงจะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งทีเดียวถ้าในตอนนั้นมีใครสักคนหนึ่งสอนวิธีปฏิบัติวิปัสสนาอย่างลึกซึ้งให้กับอาตมา ช่วงวัยนั้นเอง ในความทรงจำต่างๆ ที่พอจะจำได้คืออาตมาเคยเรียนเกี่ยวกับชาวอินเดียคนหนึ่งชื่อโคตมะ (ชื่อตระกูลของพระพุทธเจ้า) พระสัมมาสัมพุทธเจ้าเพียงเท่านั้นที่อาตมารู้ โดยรู้เท่าๆ กับคนแอฟริกันทั่วไป

“นี่คือชีวิตทั้งหมดในทางจิตวิญญาณ อานนท์
หมายถึงการมีกัลยาณมิตร
เมื่อพระรูปหนึ่งมีกัลยาณมิตรแล้ว
ย่อมคาดหวังได้ว่าท่านผู้นั้นจะพัฒนาและเข้าถึงมรรค 8 ในที่สุด”

- พระสัมมาสัมพุทธเจ้า (SN 45:2)

เติบโตเป็นผู้ใหญ่ และได้พบพระสงฆ์ในพุทธศาสนา

เดือนมิถุนายน ค.ศ. 1990 (พ.ศ. 2533) อาตมาเดินทางไปศึกษาต่อด้านบริหารธุรกิจที่มหาวิทยาลัยแห่งหนึ่งในประเทศอินเดีย ซึ่งภายหลังได้กลายเป็นการไปศึกษาพระพุทธศาสนาแทน มีนักศึกษาต่างชาติชาวแอฟริกันและเอเชียอยู่ไม่กี่คน ในจำนวนนั้นมีพระภิกษุสองรูปจากประเทศไทย อาตมารู้สึกใกล้ชิดกับพระสองรูปนี้ และมีเพียงท่านทั้งสองที่เป็นเพื่อนของอาตมา ทั้งสองท่านก็รู้สึกเช่นเดียวกัน ท่านไม่ได้สอนอาตมาเรื่องการทำสมาธิในทันที แต่ค่อยๆ แนะนำทีละเล็กทีละน้อยเกี่ยวกับพระพุทธศาสนา ท่านมีน้ำใจพาอาตมาไปที่ตลาดท้องถิ่นและยังแบ่งปันอาหารให้อีกด้วย ในตอนนั้นอาตมาไม่ทราบธรรมเนียมปฏิบัติของศาสนาพุทธ อาตมาต่างหากที่ควรเป็นฝ่ายถวายภัตตาหารแต่ท่านทั้งสอง

เดือนพฤศจิกายนปีเดียวกัน ท่านสันลิตี (Sandsiti) พระหนึ่งใน
สองรูปชวนอาตมาให้ไปกับท่านที่วัดเล็กๆ แห่งหนึ่งแถวชานเมืองจันท์ครห์
(Chandigarh) เมืองหลวงของรัฐปัญจาบ (Punjab) ซึ่งเป็นที่พำนักของพระสงฆ์
ชาวอินเดีย เป็นครั้งแรกที่อาตมาได้เข้าร่วมพิธีกรรมของศาสนาพุทธ

อาตมาเห็นพระพุทธรูปองค์ใหญ่แต่ก็ไม่ได้เข้าใจถึงความสำคัญ
เมื่อเวลาผ่านไปอาตมาเริ่มมีความสนใจมากขึ้นในคำสอนของพระพุทธเจ้า
อาตมาเคารพชื่นชมพระสงฆ์เหล่านี้ด้วยใจจริง สิ่งต่างๆ ที่ท่านปฏิบัติ สัมผัส
ความรู้สึกเมตตากรุณา ซาบซึ้งในส่วนลึกของจิตใจอาตมา ระหว่างช่วงวันหยุดที่
ท่านทั้งสองเดินทางกลับประเทศไทย อาตมาคิดถึงพวกท่านอย่างมาก ถามตัวเอง
ว่าอาตมาจะไปพบพระภิกษุรูปอื่นๆ ได้ที่ไหน

“บุคคลควรเจริญรอยตามผู้เจริญ ผู้ซึ่งแน่วแน่ ปราดเปรื่อง ใฝ่รู้
รับผิชอบต่อหน้าที่ และเสียสละทุ่มเท
บุคคลควรเจริญรอยตามผู้ซึ่งถึงพร้อมด้วยความดี
ดูพระจันทร์โคจรตามเส้นทางของดวงดาว”

ธรรมบท : 208

สายสัมพันธ์พิเศษกับองค์ดาไล ลามะ

ช่วงวันหยุดภาคฤดูร้อน อาตมายังคงตามหาเพื่อนชาวพุทธ อาตมา
จับรถเมล์รอบกลางคืนเพื่อไปยังธรรมศาลา (Dhammasala) ซึ่งเป็นที่ประทับ
ขององค์ดาไล ลามะ อาตมาคิดในใจ “ประเทศนี้ช่างดีจริงๆ กลางคืนก็ยังสามารถ
เดินทางได้” ในขณะที่ยุ่งกันมานานมากแล้วที่เราไม่สามารถเดินทางไปไหน
มาไหนได้ในเวลากลางคืน เนื่องจากสงครามและปัญหาทางการเมือง แต่ที่นี้

อาตมารู้สึกได้รับอิสรภาพอีกขั้นหนึ่ง เป็นการนั่งรถที่ยาวนานมากในรถ “มะม่วงเชด” (รถโดยสารเก่าคร่ำครึราคาถูก) ไปยังธรรมศาลาที่ตั้งอยู่เชิงเขาหิมาลัย การเดินทางนำตื่นตาตื่นใจจนอดสงสัยไม่ได้ว่าเป็นความจริงหรือแค่ฝันไป เป็นสิ่งที่อาตมาไม่สามารถจินตนาการว่าจะทำเช่นนี้ได้หากอยู่ในยูกันดา เป็นความรู้สึกเหมือนครั้งแรกที่อาตมารู้จักกับธรรมะ คำสอนในพระพุทธศาสนาว่า “เราได้พบกับสิ่งที่นำอิสรภาพมาให้”

วันหนึ่ง อาตมาไปร่วมในการออกพบปะสาธารณชนขององค์ดาไลลามะ โดยมีชาวตะวันตกอีกนับร้อยคนที่ไปรอถวายความเคารพแต่ท่านที่ธรรมศาลา คนผิวสีคนเดียวจากแอฟริกาท่ามกลางคนขาวจากทั่วทุกมุมโลก อาตมาจึงโดดเด่นเป็นที่สังเกต เห็นได้โดยง่าย อาตมามีความสุขมากที่ได้ อยู่ใกล้ชิดกับองค์ดาไล ลามะ ยิ่งกว่านั้นยังโชคได้จับมือกับท่านอีกด้วย ท่านให้พรอาตมา ซึ่งอาตมาสัมผัสได้ถึงรังสีแห่งความอ่อนโยนเปี่ยมด้วยความรักความเมตตาที่นำความสงบสดชื่นมาสู่จิตใจ อาตมามีแรงบันดาลใจเต็มเปี่ยมเมื่อได้ฟังท่านสอนธรรมะ ท่านแสดงความรู้และความรู้ในธรรมะแห่งพระสัมมาสัมพุทธเจ้า อาตมาบอกกับตัวเองว่า “ที่นี่คือบ้าน บ้านทางจิตวิญญาณของอาตมาอยู่ที่ธรรมศาลานี้เอง” อาตมาตัดสินใจที่จะใช้วันหยุดทั้งหมดที่มีในปีต่อๆ มา ณ ที่แห่งนี้

การเดินทางเข้าสู่พระพุทธศาสนาเริ่มขึ้นเมื่อพบกับพระสงฆ์ในอินเดีย อาตมาได้รับการจูงใจอย่างแรงกล้าจากเพื่อนสนิทที่สนใจเรื่องเดียวกัน และได้พบแนวคำสอนเพื่อเข้าถึงความสุขที่สามารถนำไปปฏิบัติได้จริง ตัวอย่างเช่น มรรคมงคล 8 คำสอนเรื่องกรรม (การกระทำที่ประกอบด้วยเจตนา) ที่ให้ความสำคัญต่อความรับผิดชอบในการกระทำของตน เหล่านี้คือสิ่งที่ทำให้อาตมาหุตาสว่าง ภายหลังอาตมาได้เรียนรู้เกี่ยวกับความเป็นไปได้ที่จะเข้าถึงพระนิพพาน

คำสอนเหล่านี้ น่าสนใจเป็นอย่างมาก เป็นอิสรภาพที่ยิ่งใหญ่
การศึกษาทางวิชาการในประเทศอินเดียที่สูงสุดได้กลายมาเป็นการศึกษา
ทางจิตวิญญาณ

“ผู้เข้าใจผิดในสิ่งไม่เป็นสาระว่าเป็นสาระ ในสิ่งที่ เป็นสาระว่าไม่เป็นสาระ
เป็นผู้มีความเห็นผิด จะไม่สามารถเข้าถึงสาระที่แท้จริง
ผู้เข้าใจสิ่งที่ เป็นสาระว่าเป็นสาระ และไม่เป็นสาระว่าไม่เป็นสาระ
เป็นผู้มีความเห็นชอบ ย่อมเข้าถึงสิ่งที่ เป็นสาระที่แท้จริง”

ธรรมบท : 11-12

แสวงหาอาจารย์ทางจิตวิญญาณ

มีวัฒนธรรมประเพณีที่เกี่ยวกับเรื่องทางจิตวิญญาณมากมายใน
อินเดีย ศาสนาฮินดู ศาสนาซิกข์ ศาสนาอิสลาม ศาสนาคริสต์ ศาสนาพุทธ
เป็นต้น แรงจูงใจที่นอนนิ่งอยู่ภายในได้ผลักดันให้อาตมาออกตามหา
“บางสิ่ง” แต่ในตอนนั้น “บางสิ่ง” ที่ว่ายังคงคลุมเครือ อาตมาจึงเปิดใจกว้าง
ศึกษาศาสนาต่างๆ เช่น ได้เข้าร่วมกลุ่มที่ศูนย์ศาสนาบาไฮ (Baha'i Faith
Centre) ในฉันทิครห์ หรือเข้าร่วมกับกลุ่มคุรุ (Gurus)⁵ และสวามี (Swamis)⁶
ที่สร้างความประทับใจให้เป็นอย่างยิ่ง

-
5. คุรุ หรือ กูรู (Guru) หมายถึง คุรุ หรือ อาจารย์ ถ้าแยกศัพท์ออกมาแล้ว จะมีสองคำ คือ คำว่า คุ ซึ่งแปลว่า แสงสว่าง (เป็นผู้ชี้ทางแสงสว่าง) และคำว่า รู แปลว่า ความมืดมน (เป็นผู้จัดการความเขลาที่มืดมน) ในศาสนาพราหมณ์ ฮินดู มาจากปรัชญาความเชื่อในความสำเร็จของการเข้าถึงความรู้ โดยมี คุรุ หรืออาจารย์เป็นผู้ชักนำไปสู่จุดสูงสุดในประเทศอินเดียในปัจจุบัน สำหรับผู้ที่นับถือศาสนาฮินดู และซิกข์ คำ คุรุ นี้ยังคงความหมายของความศักดิ์สิทธิ์ เช่น คุรุนานัก คุรุ่มลล์มวาร์ คุรุนาคาราม ในประเทศตะวันตก คุรุ ยังใช้ในความหมายที่กว้างขึ้นหมายถึง บุคคลที่เผยแพร่ศาสนา หรือ กลุ่มความเชื่อตามปรัชญาต่างๆ คำนี้ยังใช้ในความหมายเชิงอุปมา หมายถึงบุคคลผู้ซึ่งอยู่ในสถานะที่เชื่อถือได้ เนื่องมาจากความรู้และความชำนาญ ที่เป็นที่ประจักษ์และยอมรับ กอง บก.
6. มาจากภาษาบาลี หมายถึง “ผู้รู้และเป็นนายตน” “อิสระจากความรู้สึกร” คำว่าสวามีเป็นคำนำหน้าชื่อสำหรับผู้ที่เป็นครูด้านโยคะ ผู้ที่อุทิศตนเพื่อพระเจ้า และอุทิศตนให้กับครูทางด้านจิตวิญญาณ

อาตมาศึกษาเรื่องจิตและฝึกทำสมาธิกับวิมาลา ทาการ์ (Vimala Thakar) ความมหัศจรรย์ของเธอมากเกินกว่าจะบรรยายออกมาเป็นตัวหนังสือ เธอเป็นคนโอบอ้อมอารี อาตมาเลื่อมใสเธออย่างมากในเรื่องนี้ วิมาลาบอกกับอาตมาว่าเธอไม่ได้นับถือศาสนาพุทธแต่ก็ให้ความนับถืออย่างมากต่อพระพุทธเจ้า เธอสอนสมาธิสำหรับใช้ในชีวิตประจำวันและประกอบกิจกรรมต่างๆ ทั้งยังให้ความสำคัญเป็นอย่างมากกับความสงบ เธอแนะนำให้เรานำตัวเองไปใกล้กับธรรมชาติให้มากที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้เพื่อประโยชน์ในการเข้าใจจิตใจของตัวเอง เป็นการทำให้ร่างกายและจิตใจของเราอ่อนโยน กระฉับกระเฉง และเฉียบคมอยู่เสมอ อาตมารับจดจำคำสั่งสอนนี้ไว้ด้วยหัวใจ

“สมาธิเป็นรากฐานของปัญญา

หากปราศจากสมาธิแล้ว ปัญญาย่อมเกิดขึ้นไม่ได้

ความเข้าใจการเพิ่มขึ้นและลดลงนี้

จะทำให้บุคคลสามารถประพฤตตนเพื่อเป็นไปในทางก้าวหน้าของปัญญา”

ธรรมบท : 282

สำนักวิปัสสนาที่ยอดเยี่ยมในทิเบต

ในที่สุดโอกาสอันชัดเจนก็มาถึง ในปี ค.ศ. 1994 (พ.ศ. 2537) วัดธูลิตา (Tusita) แห่งธรรมศาลา ได้จัดอบรมการฝึกวิปัสสนาเป็นเวลา 12 วัน โดยคนสอนเป็นผู้เชี่ยวชาญการทำสมาธิชาวอเมริกันชื่อ ดร. อเล็กซ์ เบอร์ซิน (Alex Berzin) ระหว่างการอบรม ท่านถ่ายทอดหลักสำคัญเบื้องต้นของพระพุทธศาสนาและขั้นตอนพื้นฐานสำหรับการทำวิปัสสนา เริ่มจากการสังเกตเจตนาของเราในทุกสิ่งทีกระทำ ระหว่างการอบรม อาตมาได้เรียนรู้ว่าการสำรวจเจตนาแท้ที่จริงก็คือการมีสติสมบูรณ์ของจิตใจ นี่คือการเดินทางเข้าไปค้นพบตัวตนภายใน

หลังการฝึกครั้งนี้ อาตมาเปลี่ยนไปอย่างสิ้นเชิง การฝึกวิปัสสนาช่วยสร้างศรัทธาในคำสอนของพระพุทธเจ้า อาตมาออกจากมหาวิทยาลัยและเลือกเส้นทางการแสวงหาทางจิตวิญญาณโดยเข้าร่วมกับเพื่อนในกรุงนิวเดลี (New Delhi) ที่ซึ่งอาตมายังคงฟังบรรยายเรียนรู้เกี่ยวกับจิต ฝึกวิปัสสนา และอ่านหนังสือธรรมะ คำสอนเรื่องความเมตตา กรุณาและปัญญาได้จุดประกายให้อาตมา รวมทั้งคำสอนเรื่องกรรมโดยเฉพาะอย่างยิ่งที่เน้นความรับผิดชอบในการกระทำของตนซึ่งจะก่อให้เกิดผลอย่างใดอย่างหนึ่งในชีวิตตามมา (เปรียบเทียบเช่นการกระทำอย่างหนึ่งที่มีผลกระทบไม่ว่าจะในทางดีหรือร้ายต่อสิ่งภายนอก) อาตมาได้เรียนรู้ถึงความเป็นไปได้ของชีวิตที่จะบรรลุนิพพานซึ่งเป็นสภาพที่อยู่เหนือกว่าสวรรค์ขึ้นไปอีก อาตมาประทับใจคำสอนเหล่านี้เป็นอย่างมาก

หลังจากใช้ชีวิตร่วมกับหมู่สงฆ์ในนิวเดลีเป็นเวลาหนึ่งปี อาตมาจึงออกแสวงบุญจากอินเดียไปยังเนปาล ทิเบต และสุดท้ายมาจบที่ประเทศไทย เคยได้ยินเรื่องหนึ่งพันความสุขหนึ่งพันความเศร้าไหม อาตมาเรียนรู้เรื่องนี้ระหว่างการเดินทาง

“ความสุข ความพอใจใดๆ ที่มี เป็นความพึงพอใจทางโลก
สำหรับพระสงฆ์ทั้งหลาย ความพึงพอใจในทางโลกนั้นไม่มี
จึงไม่เกิดความยึดติด แต่เพราะสิ่งในโลกมีนั้นน่าพึงใจ
คนจึงหลงไปยึดถือเอา”

AN 3 : 101-2

แสวงหาความพึงพอใจทางโลก

ช่วงเวลาแห่งความสุข

หลังจากอยู่ในทิเบตเป็นเวลาหนึ่งเดือนครึ่ง นักท่องเที่ยวชาวอังกฤษคนหนึ่งแนะนำให้อาตมาเดินทางไปประเทศไทย อาตมาเริ่มการเดินทางด้วยการกลับไปเนปาลก่อน จากนั้นจึงมุ่งหน้าไปยังเกาะสวยที่มีชื่อว่าเกาะเต่าทางตอนใต้ของไทย ตอนนั้นอาตมาต้องหางานทำ จึงตัดสินใจหัดดำน้ำเพิ่มเติม จนกระทั่งเรียนจบถึงขั้นที่เป็นผู้ฝึกสอนได้ อาตมาจึงกลายมาเป็นครูสอนดำน้ำ มันออกจะตลกอยู่บ้างที่มีผู้ยินดีจ่ายสตางค์ให้ได้ทำในสิ่งสนุกสนานเช่นนี้ แล้วอาตมาก็ติดอยู่กับการเป็นครูสอนดำน้ำ มันเป็นงานที่สนุกมากจริงๆ แต่ใน

เวลาเดียวกัน อาตมาก็มองหาช่องทางที่จะศึกษาและฝึกฝนวิปัสสนาระดับสูง
ไปด้วย ทว่าสถานการณ์ยังไม่สุกงอมเพียงพอให้อาตมาเข้าร่วมการฝึกอบรมอย่าง
จริงจัง ในทางกลับกัน อาตมากลับได้เรียนรู้ความรื่นรมย์หอมหวานของชีวิตครู
สอนดำน้ำ แต่ละวันผ่านไปมีนักเรียนฐานะดีจากทั่วทุกมุมโลกมาเรียนกับอาตมา
แต่เมื่อนานเข้าอาตมาก็เริ่มหมดสนุกกับงานและความสุขที่เคยได้รับ มันเป็น
ไปได้อย่างไรกัน?

“ความสุขจากผัสสะต่างๆ ไม่มีทางจะปรนเปรอให้พอใจได้
แม้ฝนจะตกลงมาเป็นเงินเป็นทอง
การได้สนองตัณหาอบความสุขให้เพียงเล็กน้อย
แต่มาพร้อมกับความทุกข์อันใหญ่หลวง
เมื่อเข้าใจสิ่งนี้
ผู้มีปัญญาย่อมไม่ปรารถนาความสุขในลักษณะนี้แม้กระทั่งบนสรวงสวรรค์
ผู้ตรัสถามนั้นในพระพุทธเจ้าย่อมยินดีในความสุข
ที่เกิดจากการดับลงของตัณหา”

ธรรมบท : 186-87

ช่วงไม่มีความสุข

ก่อนหน้านี้ อาชีพครูสอนดำน้ำนำความสุขและข้อดีต่างๆ เข้ามา
มากมาย แต่หลังจากนั้น อาตมารู้สึกเบื่อหน่ายหตุที่ต้อเห็นนักท่องเที่ยว
คนแล้วคนเล่าผ่านเข้ามาแล้วก็ลาจากไป รวมไปถึงรีสอร์ทราคาแพงที่คล้ายจะ
สงวนไว้สำหรับนักท่องเที่ยวต่างชาติที่มีสตางค์เท่านั้น อาตมาจึงเริ่มรู้สึกไม่มี
ความสุขกับชีวิตครูสอนดำน้ำและเริ่มเข้าใจถึงอันตรายของมัน หลังตื่นจากมายา
ภาพแห่งโลกธุรกิจ อาตมาจึงลาออก เดินทางจากประเทศไทยกลับไปยังบ้านเกิด

ในแอฟริกา เมื่อภายหลังมีชายคนหนึ่งทราบเรื่องที่อาตมาละทิ้งชีวิตอันแสน
สุขสบายในรีสอร์ทหรูบนเกาะ เขาคิดว่าอาตมาคงเสียชีวิตไปแล้วและบอกว่า
อาตมาควรจะไปพบจิตแพทย์ แต่เดี๋ยวก่อน...ถ้าอาตมาไม่ได้ออกจากเมืองไทย
ในตอนนั้น อาตมาอาจจะอยู่ที่นั่นเมื่อคลื่นสึนามิพัดถล่มเกาะพีพี เกือบทั้งเกาะ
เมื่อปี ค.ศ. 2004 (พ.ศ. 2547) มีคนเสียชีวิตมากมาย ณ จุดที่อาตมาเคยดำน้ำอยู่
เป็นความโชคดีของอาตมาที่ออกจากเกาะกลับไปแอฟริกาก่อนหน้าเหตุการณ์นั้น

“อย่ายึดติดในสิ่งที่น่ารัก และอย่ายึดมั่นในสิ่งที่น่าชัง
การขาดสูญของสิ่งอันเป็นที่รัก และการปรากฏของสิ่งอันเป็นที่ชัง
เป็นทุกข์ทั้งคู่
ดังนั้น จงอย่ายึดถือสิ่งใดว่าเป็นของรัก
เพราะการพลัดพรากจากสิ่งนั้น ย่อมนำมาซึ่งความทุกข์
ความอาวรณ์ไม่มีกับผู้ที่เข้าใจว่าทุกสิ่งไม่ควรยึดถือเอา
ทั้งสิ่งที่จะทำให้รัก และสิ่งที่จะทำให้ชัง”

ธรรมบท : 210-211

สวัสดิ์และลาก่อน บ้านเกิดเมืองนอนแอฟริกา

รวมเวลาได้เจ็ดปีที่อาตมาเดินทางจากแอฟริกา มาเป็นการเดินทาง
ยาวนานที่เปี่ยมไปด้วยสีสันไม่อาจคาดเดา เต็มไปด้วยจุดหักเหพลิกผัน อาตมา
ตื่นเต้นมากกับการกลับไปเยี่ยมบ้านครั้งนี้ อารมณ์พลุ่งพล่านทันทีที่เครื่องบิน
ลงจอด ณ ท่าอากาศยานเอ็นเท็บเบ้ (Entebbe) ในที่สุดก็กลับมาบ้าน ทุกอย่าง
ดูคุ้นตาแต่ขณะเดียวกันก็แตกต่างไปจากเดิมอย่างบอกไม่ถูก

ทันทีที่ถึงบ้าน รู้สึกได้ว่าเพื่อนๆ ญาติๆ ต่างตั้งความหวังว่าอาตมา
จะกลับมาในฐานะนักธุรกิจผู้ร่ำรวยประสบความสำเร็จ ถือกะเปาะเอกสารอยู่ใน

มือข้างหนึ่ง แต่เปล่าเลย อาตมาอยู่ในฐานะของโยคีหัวโล้น ชาวพุทธธรรมดา ผู้ที่ในกระเป๋ามีอุปกรณ์ดำน้ำกับหนังสือธรรมะอยู่หลายเล่ม ทุกคนต่างไม่เข้าใจว่าอาตมานำของดังกล่าวนี้กลับมายังแอฟริกาทำไม ในยุกันดาไม่มีวัดหรือครูสอน ศาสนาพุทธแม้แต่คนเดียว แล้วก็ไม่มีทะเลให้ดำน้ำด้วย

ญาติๆ หลายคนเสนอจะฆ่าแกะหรือไก่เพื่อนำมาทำอาหารเลี้ยงต้อนรับเป็นการให้เกียรติการกลับมาของอาตมา แต่อาตมาไม่อนุญาตเพราะไม่อยากให้สัตว์ตัวไหนต้องถูกฆ่าเพราะอาตมา

ทุกคนพยายามจะเปลี่ยนให้อาตมากลับไปนับถือศาสนาคริสต์อีกครั้ง แต่ตอนนั้นอาตมามีความเลื่อมใสหนักแน่นในคำสอนของพระพุทธเจ้าเสียแล้ว

ญาติห่างๆ บางคนถึงกับแนะนำให้อาตมาเผาหนังสือธรรมะทิ้งเสียให้หมด แล้วหันกลับมาอ่านคัมภีร์ไบเบิล (Bible) แทน แต่แน่นอนว่าอาตมาปฏิเสธที่จะทำเช่นนั้น พวกเขาจึงรู้สึกหมดหนทาง ผิดหวัง และไม่ปรารถนาอาตมาอีกต่อไป

อาตมายังคงฝึกกวีปัสสนาเจียบๆ คนเดียวต่อไปในห้องนอน อ่านหนังสือธรรมะที่นำมาด้วยจากเอเชีย แต่หลังจากหลายปีในอินเดียและเอเชีย ที่ซึ่งอาตมามีเพื่อนและครูที่สนใจเรื่องจิตวิญญาณเหมือนๆ กัน ที่ยูกันดา อาตมากลับไม่มีเพื่อนอย่างที่ว่าให้คบหาพูดคุยด้วยเลยแม้แต่คนเดียว

อาตมารู้สึกถึงความปรารถนาที่ยังคงพร่องหายไป อีกทั้งรู้สึกสิ้นหวัง ผิดหวัง และหมดความอดทนกับสภาพเช่นนี้ จึงตัดสินใจจากยูกันดาไปเป็นครั้งที่สองเพื่อตามหาสัจธรรมอันลึกซึ้ง และในครั้งนี้อาตมาตั้งใจจะอุทิศเวลาทั้งหมด กับการพัฒนาทางจิตใจเพียงอย่างเดียว

“คนคนหนึ่งเมื่ออายุยืนยาว 100 ปี

ถ้าปราศจากปัญญาและการควบคุมตัวเองเสียแล้ว

เปรียบไม่ได้กับผู้มีชีวิตเต็มด้วยสติและปัญญาที่มีชีวิตอยู่เพียง 1 วัน

เพียงหนึ่งวันที่มีชีวิตอยู่ด้วยการรักษาศีลและครองสติไว้ให้มั่นคง

มีค่ามากกว่าหนึ่งร้อยปีแห่งชีวิตที่ปราศจากศีลและการบำเพ็ญภาวนา

เพียงหนึ่งวันที่มีชีวิตอยู่ด้วยปัญญาและการดำรงสติอย่างแน่วแน่

มีค่ามากกว่าหนึ่งร้อยปีของชีวิตที่ปราศจากปัญญาและสติสัมปชัญญะ”

ธรรมบท : 110-111

ยินดีต้อนรับสู่อเมริกา

อาตมาใช้เวลาหนึ่งปีในทวีปอเมริกาใต้ ท่องเที่ยวและฝึกกวีปัสสนาด้วยตนเอง ก่อนที่จะเดินทางถึงสหรัฐอเมริกาในปี ค.ศ. 1999 (พ.ศ. 2542) อาตมา

เข้าร่วมกับกลุ่มวิปัสสนากรรมฐานขั้นสูงไอเอ็มเอส (IMS - Insight Meditation Society) ในเมืองบาร์ (Barre) รัฐแมสซาชูเซตส์ (Massachusetts) เป็นเวลาสามเดือน ในที่สุด อาตมาได้พบกับกลุ่มคนที่มีความสนใจอย่างจริงจัง เหมือนๆ กัน กลุ่มคนที่ปฏิบัติตามแนวทางคำสั่งสอนของพระพุทธองค์ คณะสงฆ์ และสถาบันไอเอ็มเอสได้กลายมาเป็นบ้านทางจิตวิญญาณ บ้านหลังที่สองของอาตมา แม้อาตมาจะได้วางแผนไว้ว่าจะกลับไปยังอเมริกาใต้หลังเสร็จสิ้นการฝึกอบรม แต่อาตมากลับเข้าร่วมงานกับทีมงานของไอเอ็มเอสจนถึงปี ค.ศ. 2000 (พ.ศ. 2543) ช่วงนั้นอาตมาทำงานไปด้วยเรียนไปด้วยกับอาจารย์หลายท่าน เข้าร่วมกิจกรรมการฝึกฝนอบรมหลายครั้ง

อาตมาพบกับกันเต กุนารัตนะ (Bhante Gunaratana) ที่ไอเอ็มเอส นี้เองในปี ค.ศ. 2000 (พ.ศ. 2543) เมื่อท่านเดินทางมาสอนวิปัสสนา ท่านจะออกไปเดินทุกๆ วันของการฝึกอบรม ครั้งหนึ่งหลังจากเสร็จสิ้นการเดินทางด้วยกัน กันเต กุนารัตนะ ชวนอาตมาไปเยี่ยมท่านที่กลุ่มภาวานา (Bhavana Society) ที่แห่งนี้ภายหลังได้กลายมาเป็นสถานที่ที่อาตมาใช้จำวัด “บ้านของสมณเพศ” ภายหลังการอุปสมบท

ทุกสรรพสิ่งเกิดจากเหตุและเงื่อนไขที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ เช่นเดียวกับสิ่งที่เกิดขึ้นกับอาตมาที่ไอเอ็มเอส เป็นเรื่องสำคัญที่เราต้องเฝ้าสังเกตความเปลี่ยนแปลงในชีวิต บางสิ่งบางอย่างอาจดูมั่นคงแข็งแรง แต่ทันทีที่เหตุปัจจัยเปลี่ยนไป ความมั่นคงแข็งแรงนั้นก็สลายไปทันที อาตมาจำต้องจากไอเอ็มเอสไปอย่างไม่ทันตั้งตัว

มีคำกล่าวว่า “หิวมุมไม่ใช่จุดสิ้นสุดของถนนสายนั้น นอกจากคุณไม่เลี้ยวไปตามทาง” ตอนนี้อาตมาต้องหักเลี้ยวครั้งใหญ่ในชีวิต แล้วมันจะพาอาตมาไปที่ไหนนะหรือ....

“ทางหนึ่งคือทางสู่ความมั่งมีทางโลก
ส่วนอีกทางหนึ่งคือหนทางสู่พระนิพพาน
เมื่อเข้าใจสิ่งนี้อย่างแจ่มแจ้งแล้ว
พระสงฆ์ศิษย์ในพระสัมมาสัมพุทธเจ้าทั้งหลาย
จงอย่าปล่อยใจให้เครื่องผูกพันทางโลกมาทำให้ไขว่เขวอยู่เลย
จงเร่งพัฒนาเพื่อความหลุดพ้นจากสิ่งเหล่านั้น”

ธรรมบท : 75

การละทิ้ง

อาตมาตัดสินใจแล้วว่า จะละทิ้งเรื่องทางโลก ทรัพย์สินภายนอก ไม่สามารถทำให้อาตมาพึงพอใจได้อีกต่อไป จากประสบการณ์ในเมืองไทย ความสุขของการศึกษาพุทธศาสนาทำให้อาตมาต้องการจะทุ่มเทชีวิตให้กับ การศึกษาและฝึกปฏิบัติ อาตมาจึงตัดสินใจละทิ้งความสุขที่น้อยกว่า (ความสุขทางโลก) เพื่อสิ่งๆ สำหรับอาตมาแล้วนับว่าเป็นความสุขที่ยิ่งใหญ่กว่า... นั่นคือการพัฒนาจิตวิญญาณ หลังจากสามเดือนของการอบรมที่ไอเอ็มเอส ทำให้อาตมาตระหนักดียิ่งขึ้นไปอีกว่าความสุขที่แท้จริงนั้นมาจากภายใน ไม่ใช่จากปัจจัยภายนอก แน่แน่นอนว่าเราต้องอาศัยปัจจัยภายนอกเป็นตัวช่วย (วัตถุทางโลกต่างๆ) ให้จิตของเราพัฒนาไป แต่ปัจจัยภายนอกเหล่านั้นไม่ใช่ แก่นสารหรือจุดหมายปลายทางที่แท้จริง ถ้าเราตั้งปัจจัยภายนอกเป็นเป้าหมาย สูงสุดในชีวิตแล้วละก็ วัตถุประสงค์ที่มีคุณค่าแท้จริงของชีวิตจะเลื่อนลง เป้าหมายของชาวพุทธที่แท้จริง นั่นคือการใช้ชีวิตอย่างถูกต้องตามทำนอง คลองธรรมเพื่อไปถึงนิพพานให้ได้ในที่สุด

อาตมาตกลงใจจะเข้าสู่ร่มกาสาวพัสตร์ ออกบวชเป็นพระสงฆ์ใน พระพุทธศาสนา แต่การอุปสมบทจะเกิดขึ้นได้ต้องมีวัดและพระภิกษุอาวุโส รูปหนึ่งซึ่งเต็มใจจะรับอาตมาเป็นศิษย์ อาตมาควรจะไปที่ไหนดี?

“พึงละทิ้งหนทางที่มีดมน
ผู้มีปัญญาย่อมเลือกเดินไปตามทางสว่างออกจากทางโลกไปสู่ทางธรรม
ปราศจากพบบานความทุกข์จากการปล่อยวาง
ซึ่งยากจะหาความสนุกสนาน
ละทิ้งความสุขที่ขึ้นกับผัสสะ ไม่ยึดมั่นถือมั่นในสิ่งใดอีกต่อไป
ชำระร่างกายจิตใจให้สะอาดบริสุทธิ์จากเครื่องเศร้าหมองแห่งจิตใจทั้งมวล”

ธรรมบท : 87-88

เดินทางเข้าสู่เพศบรรพชิต

เพื่อนของอาตมาแนะนำให้อาตมาไปที่ศูนย์ปฏิบัติวิปัสสนาถาคต (ทีเอ็มซี - TMC - Tathagata Meditation Centre) ในเมืองซาน โฮเซ่ (San Jose) รัฐแคลิฟอร์เนีย (California) เขาบอกกับอาตมาว่าผู้คนที่นั่น โดยเฉพาะอย่างยิ่งอุบาสกอุบาสิกาชาวเวียดนามมีจิตใจตั้งงามยิ่ง ถึงแม้ว่าที่แห่งนี้จะเป็นเพียงศูนย์ปฏิบัติธรรมเล็กๆ ก็ตาม หลังพิจารณาทางเลือกต่างๆ อาตมาเดินทางไปที่นี่ในปี ค.ศ. 2001 (พ.ศ. 2544) ได้พบกับท่านปณณธิภา (Pannadipa) ที่แปลกคืออาตมาขอบวชกับท่านในทันที อาตมาไม่เคยทราบถึงพิธีการขอบวชมาก่อน ท่านดูแปลกใจอย่างยิ่งที่เห็นชาวแอฟริกันผิวสีคนหนึ่ง มีปณิธานแรงกล้าที่จะออกบวชโดยไม่เคยผ่านการอบรมก่อนบวชอย่างเป็นทางการ ท่านจะทราบได้อย่างไรว่าอาตมาจริงใจแค่ไหน อาตมาค่อนข้างจะวิตกกังวลกับการเปลี่ยนแปลงในคราวนี้ ท่านปณณธิภา (Pannadipa) อนุญาตให้อาตมาอาศัยอยู่ที่นี้เพื่อเตรียมตัวสำหรับการอุปสมบท อาตมาเริ่มฝึกวิปัสสนาอย่างเข้มข้นไปพร้อมกับเรียนรู้การใช้ชีวิตในเพศบรรพชิต ซึ่งในที่สุดได้นำไปสู่การบวชเป็นพระภิกษุในพระพุทธศาสนานิกายเถรวาทที่ทีเอ็มซี ซาน โฮเซ่ แคลิฟอร์เนีย ในปี ค.ศ. 2002 (พ.ศ. 2545) โดยอาจารย์ของอาตมาคือท่าน

ชายาตอร์ ยู ลีละนันทะ (Sayadaw U. Silananda)

ผ่านไปช่วงหนึ่ง อาตมาจึงย้ายไปอยู่กับกลุ่มภาวนา (Bhavana Society) ที่เวสต์เวอร์จิเนีย (West Virginia) เพื่อศึกษากับท่านภันเต กุณารัตนะ (Bhante Gunaratana) การเดินทางในอเมริกาของอาตมาได้มาสิ้นสุดลงในสถานที่ที่สงบสุขแห่งนี้ที่อาตมาใช้พำนักอยู่เป็นการถาวร

แล้วคำสอนของพระพุทธเจ้าไปถึงยูกันดาได้อย่างไร?

อาตมาพร้อมแล้วหรือที่จะกลับไปพบกับเพื่อนชาวแอฟริกันที่เกือบทั้งหมดไม่เคยรู้อะไรเกี่ยวกับศาสนาพุทธมาก่อนเลย

อาตมาควรไปปฏิบัติวิปัสสนาในถ้าที่ประเทศอินเดียหรือเผยแพร่พระพุทธศาสนาในแอฟริกามากกว่ากัน

**“จงออกไปเผยแพร่ธรรมะด้วยความเมตตาให้กับโลก
เพื่อประโยชน์ เพื่อความสุขของมวลมนุษย
ท่านทั้งสองจงอย่าไปทางเดียวกัน
แสดงธรรมให้ถึงพร้อมในตอนต้น
ให้ถึงพร้อมในตอนกลาง และให้ถึงพร้อมในตอนท้าย”**

- พระสัมมาสัมพุทธเจ้า

(โปรดติดตาม “การเพาะเมล็ดพันธุ์แห่งธรรมะในแอฟริกา” ตอน 2 ในฉบับต่อไป)

ภาพประกอบ จากหนังสือ *Planting Dhamma Seeds* by *Buddharakkhita Bhikkhu*
Website : *Uganda Buddhist Center*
<http://www.ugandabuddhistcenter.org/home.php>

ณ มัสยิดยามีอูลด็อยรียะห์ บ้านครัว ยามเย็นที่ได้หย้าเยอน

หทัยกานต์ ฤกษ์จำนง

หากพูดถึงแหล่งซื้อผ้าไหมไทยสวยๆ สีสดๆ เนื้อแน่นๆ ใช้งานได้
คงทนยาวนาน หลายคนคงนึกถึงผ้าไหมจาก “บ้านครัว” ที่มีชื่อเสียงเป็นที่รู้จัก
ของคนทั่วไป จะว่าไป “บ้านครัว” ถือเป็นแหล่งทอผ้าไหมที่ได้ส่งขายเฉพาะ
ในเมืองไทยบ้านเราเท่านั้น แต่ยังเป็นแหล่งส่งขายให้แก่ผู้ที่ทั้งนำไปขายเป็น
ผ้าชิ้นและแปรรูปเป็นแพรรณอันงดงามส่งไปขายต่อยังแดนไกล ที่รู้แน่ๆ
ชาวแดนอาทิตย์อุทัยคงได้ผ้าไหมไทยจากแหล่งของบ้านครัวเป็นอย่างมาก
โดยอาจมีทั้งที่รู้และไม่รู้ถึงแหล่งที่มาของผ้าไหมที่สวมใส่หรือใช้อยู่ เนื่องด้วย
เขาเหล่านั้นซื้อผ้าไหมไทยผ่านการจัดจำหน่ายโดยบริษัทจำหน่ายผ้าไหมยี่ห้อดัง
ของไทย แต่ด้วยคุณภาพที่ไม่เคยเสื่อมคลาย ทำให้เขายังคงติดใจอยู่กับผ้าไหม
ไทยจากแหล่งนี้เป็นอย่างมาก

จะว่าไป (อีกครั้งหนึ่ง) การกลับมาพบกับผู้อ่านในครั้งนี ก็ไม่ได้ตั้งใจจะมาพูดถึงแต่เรื่องของผ้าไหมไทยที่สร้างความภาคภูมิใจให้แก่คนไทยที่มีของดีติดตัวเท่านั้น แต่เรื่องที่จะเล่าให้ฟังไปเกี่ยวโยงกับผ้าไหม ก็เลยใช้เกริ่นนำได้เป็นอย่างดี

สิ่งที่จะนำมาฝากในวันนี้ เป็นเรื่องดีๆ อีกเรื่องหนึ่ง ที่เราชาวคณะบัวแก้วส่วนหนึ่งได้มีโอกาสร่วมกันทำขึ้น เรื่องที่ว่า คือ การแวะไปเยี่ยมเยือนชุมชนบ้านครัวในช่วงเดือนรอมฎอน หรือเดือนแห่งการถือศีลอดหรือ “ถือบวช” ของชาวมุสลิมหลายร้อยล้านคนทั่วโลก ซึ่งชุมชนบ้านครัวก็อยู่ไม่ไกลไม่ไกลจากกระทรวงบัวแก้วของเรา ถ้าเป็นสมัยก่อนที่อากาศยังไม่เป็นพิษเท่าที่เป็นอยู่ในทุกวันนี้ พวกเราที่ว่า ซึ่งนำโดยคุณธานี ทองภักดี อธิบดีกรมสารนิเทศ

อาจใช้โอกาสดังกล่าวออกกำลังกาย โดยเดินเท้าไปยังมัสยิดยามีอูลค็อยรียะห์ ของชุมชนบ้านครัว ด้วยระยะทางที่ดูแล้วไม่ไกลเกินเหนื่อย เพื่อไปพบปะกับ ผู้นำชุมชน ผู้นำศาสนา และชาวบ้านในละแวกนั้นในเดือนที่มีความสำคัญยิ่งเช่นนี้ แต่อย่างที่เราคุ้น อากาศในกรุงเทพฯ โดยเฉพาะบนถนนในย่านที่มีรถยนต์ พลุกพล่าน คว้นพิษเป็นสิ่งที่บ่อนทำลายสุขภาพของมนุษย์ได้อย่างน่ากลัว ที่สุด พวกเราก็เลยเสี่ยงไม่ได้ที่จะต้องอาศัยยวดยานนั้นแหละพาเราไปถึงยัง ที่หมายแทนการเดินเท้า

กิจกรรมในครั้งนี้เพิ่งเกิดขึ้นเมื่อไม่นาน นั่นคือเมื่อวันที่ 29 สิงหาคม 2554 ซึ่งบังเอิญไปตรงกับวันสุดท้ายของการถือบวชของชาวมุสลิม พวกเราได้ มีการเตรียมการล่วงหน้าสำหรับการไปเยือนในครั้งนี้ โดยเราได้ติดต่อและได้ รับความร่วมมือเป็นอย่างดีจากคณะกรรมการมัสยิดยามีอูลค็อยรียะห์ ซึ่งต้อง ขอเอ่ยนามของผู้ที่มีส่วนสำคัญที่ทำให้กิจกรรมของเราในวันนั้นผ่านไปอย่าง ราบรื่น เรียบร้อยและรื่นรมย์ นั่นคือ คุณวุฒิ นาฮีม

ที่มาที่ไปของการจัดกิจกรรมในวันนั้น ต้องมองย้อนกลับไปที่เมื่อเดือน สิงหาคม 2552 ที่กระทรวงบัวแก้วได้จัดการสัมมนานักจัดรายการวิทยุมุสลิมขึ้น เป็นครั้งแรกที่ห้องวิเทศสโมสร กระทรวงบัวแก้วนี้เอง โดยได้เชิญสื่อมวลชนไทย มุสลิมแขนงต่างๆ คณะกรรมการกลางอิสลามแห่งประเทศไทย กรรมการอิสลาม ประจำจังหวัดต่างๆ ผู้นำศาสนาและผู้นำชุมชนจากจังหวัดต่างๆ ทั่วประเทศ มาพบปะ ทำความรู้จัก พูดคุยแลกเปลี่ยนข้อมูล/ข้อคิดเห็นระหว่างกัน ซึ่งนับ ได้ว่าเป็นประโยชน์มากต่อทั้งผู้เข้าร่วมและต่อกระทรวงฯ เอง ในปีต่อๆ มา คือ ปี 2553-2554 พวกเราก็ได้เริ่มออกเดินสายไปพบปะกับผู้แทนชาวไทย มุสลิมในภาคต่างๆ ที่มีชุมชนไทยมุสลิมอาศัยอยู่ เริ่มจากภาคเหนือที่จังหวัด เชียงใหม่ ภาคใต้ตอนบนที่กระบี่ ภาคกลางที่อยุธยา ภาคใต้ตอนล่างที่สตูล

และภาคตะวันออกที่ชลบุรี พอเราได้ออกไปพบปะเจอเจอกับพี่น้องชาวไทยมุสลิมครบทุกภาค เราก็เลยคิดว่า ถึงเวลาที่เราจะออกไปพบปะกับพี่น้องชาวไทยมุสลิมในระดับชุมชนในกรุงเทพฯ และปริมณฑลใกล้เคียง และนี่จึงเป็นที่มาของการมาเยี่ยมเยียนชุมชนบ้านครัวในครั้งนี้

จำได้ว่า พวกเราที่ไปกันเป็นคณะไม่ใหญ่มาก แต่ความตั้งใจนั้นเต็มเปี่ยม เรามีด้วยกัน 12 คน มีทั้งข้าราชการไทยพุทธและข้าราชการไทยมุสลิม เมื่อไปถึง พวกเราก็ได้รับการต้อนรับอย่างอบอุ่นจากคณะกรรมการมัสยิดฯ ซึ่งถือเป็นเจ้าภาพหลักในการต้อนรับพวกเรา ท่านทั้งหลายแต่งกายกันอย่างที่ทำให้เรารู้สึกเป็นกันเองอย่างยิ่ง เฉากเช่นเราเดินทางไปเยี่ยมญาติสนิทมิตรสหายทุกคนมาในชุดสวมเสื้อแขนยาว นุ่งโสร่งหลากสีสันทันและที่ขาดไม่ได้ คือหมวกแก๊ปสีขาวลายถักทอที่ต่างกันไป ที่ไม่ว่าจะเห็นที่ใด เราก็รู้ได้ทันทีว่าเป็นพี่น้องชาวมุสลิมของเราเอง ในขณะที่พวกเรา ก็ให้เกียรติเจ้าของบ้านด้วยการแต่งกายสุภาพเรียบร้อย

หลังจากทักทายสลายความไม่รู้จำกันเป็นที่เรียบร้อย เราก็เริ่มนั่งล้อมวงคุยกันอย่างเป็นกันเอง เริ่มด้วยการที่อธิบดีกรมสารนิเทศเล่าให้ชุมชนบ้านครัวได้รับทราบวัตถุประสงค์ของการมาเยี่ยมเยียนของพวกเราในครั้งนี้ ซึ่งนั่นก็คือ การมาเล่าสู่กันฟังว่ากระทรวงบัวแก้วทำอะไรบ้างให้แกชาวไทยมุสลิม โดยเฉพาะเรื่องที่อยู่ในความสนใจของพวกเขาเหล่านั้น เช่น การเดินทางไปประกอบพิธีฮัจญ์ ทุนการศึกษาสำหรับเยาวชนไทยมุสลิม การดูแลนักเรียน นักศึกษาไทยมุสลิมในต่างประเทศ ฯลฯ และในขณะเดียวกัน เราก็อยากรับฟังข้อมูล ข้อคิดเห็นในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการต่างประเทศที่เชื่อมโยงกับความเป็นอยู่ของชาวไทยมุสลิมโดยรวม และประเด็นที่อยากรำเสนอให้ภาครัฐ/กระทรวงการต่างประเทศช่วยผลักดันให้เกิดขึ้นหรือให้ดีขึ้น

เมื่อเริ่มด้วยความเข้าใจกันถึงที่มาที่ไปของการเยี่ยมเยือนในครั้งนี้ ก็ทำให้การพูดคุยแลกเปลี่ยนทัศนะออกสอกราชาติ สมกับที่หลายคนในชุมชนสละเวลาอันมีค่า โดยเฉพาะในช่วงท้ายของเดือนบวชที่ทำให้หลายคนอ่อนล้ากับการถือบวช แถมยังเป็นเวลาใกล้การละศีลอด หรือที่ชาวไทยมุสลิมพูดกันติดปากว่า “แกบวช” มาร่วมวงถกเรื่องโน้นเรื่องนี้อย่างตรงไปตรงมา

หลายเรื่องเป็นเรื่องใกล้ตัวกับพี่น้องในชุมชนมุสลิม ไม่ว่าจะเป็นเรื่องเกี่ยวกับการดำเนินการของกระทรวงการต่างประเทศเพื่ออำนวยความสะดวกให้แก่พี่น้องชาวไทยมุสลิมในการเดินทางไปทำฮัจญ์ เรื่องความพยายามในการแสวงหาแหล่งทุนการศึกษาจากต่างประเทศให้แก่เยาวชนไทยมุสลิมในภูมิภาคต่างๆ การดูแลบุตรหลานชาวไทยมุสลิมที่ไปร่ำเรียนต่อในต่างประเทศ โดยเฉพาะประเทศมุสลิม เรื่องที่อาจจะดูไกลตัวกับชุมชนมุสลิมไปหน่อย คือ เรื่องการส่งเสริมอุตสาหกรรมอาหารฮาลาล หรือการส่งเสริมความสัมพันธ์กับประเทศมุสลิมในโลกอาหรับ แต่ทั้งหลายทั้งปวง จะเป็นเรื่องใกล้ตัวหรือไกลตัว ชำราษการกระทรวงการต่างประเทศทุกคนที่มีส่วนเกี่ยวข้องมีจิตวิญญาณและจิตใต้สำนึกเหมือนกันว่า การดำเนินงานทุกอย่างต้องทำเพื่อตอบสนองต่อความต้องการของพี่น้องชาวไทยมุสลิม บางเรื่องอาจจะถูกใจทันใจต้องใจ แต่บางเรื่องหลายท่านอาจจะบอกขัดใจ ไม่ทันใจ ไม่สนใจในเรื่องหลัง เราก็อยากได้รับฟังคำแนะนำ คำติชม เพื่อนำไปปรับใช้เพื่อให้ถูกใจทันใจต้องใจพี่น้องชาวไทยมุสลิมในบ้านเรา

ความตั้งใจของพวกเราในการเดินทางมาเยี่ยมเยือนชุมชนบ้านควัวในวันนั้น มิได้มีเพียงการมาทำความรู้จัก สนทนาแลกเปลี่ยนทัศนะระหว่างกันเท่านั้น แล้วยังจากกันไป แต่เรายังตั้งใจมาร่วมละศีลอด หรือที่ชาวไทยมุสลิมเรียกกันง่ายๆ ว่า “แกบวช” กับพี่น้องในชุมชน จำได้ว่า ในเย็นวันนั้น มีพี่น้อง

ชุมชนบ้านควีรวาว 100 คนมาร่วมละศีลอดกับพวกเราด้วยความเป็นกันเอง โดยมิได้รู้สึกว่าคุณเราเป็นคนแปลกหน้าหรือคนต่างศาสนา สิ่งที่เรารู้สึกได้กลับกลายเป็นมิตรภาพและไมตรีจิตที่ชาวชุมชนหยิบยื่นให้เราในฐานะแขกมาเยือน (ทั้งแขกในความหมายของผู้มาเยือนและแขกในความหมายของชาวไทยมุสลิม) การละศีลอดในเย็นนั้นจึงเป็นภาพแห่งความประทับใจของพวกเรา ที่มีโอกาสได้ไปเยือนชุมชนบ้านควี และเราก็หวังว่า จะเป็นความทรงจำที่ดีของเจ้าบ้านที่ได้ต้อนรับแขกแปลกหน้าที่อยู่บ้านใกล้เรือนเคียง

จริงๆ แล้ว เราได้ทราบจากมัสยิดด้วยว่า ในเดือนรอมฎอนของทุกปี เป็นธรรมเนียมปฏิบัติที่น่าชื่นใจที่ในแต่ละวันที่มีการแก้วช จะมีผู้ใจบุญบริจาคเงินเพื่อให้มัสยิดจัดเตรียมอาหารสำหรับการแก้วชให้แก่สมาชิกชุมชน

ที่จะมาแก้บวชที่มัสยิด และจะมีอยู่หนึ่งวันที่มัสยิดจะจัดอาหารชั้นเลิศให้แก่ลูกบ้าน และสำหรับรอมฎอนในปี 2554 (หรือตรงกับปีปฏิทินอิสลามที่เรียกว่าฮิจเราะห์ศักราชที่ 1432) เราได้มีโอกาสและได้รับเกียรติให้เป็นเจ้าภาพในการจัดเลี้ยงการแก้บวชด้วยอาหารรสเลิศอันนั้น

ถือเป็นลาภปากของพวกเราที่ได้มีโอกาสลิ้มรสอาหารแขกเลิศรสในเย็นวันนั้น จะว่าไป (อีกแล้ว) มัสยิดมิได้จัดเตรียมสถานที่อะไรเป็นพิเศษซึ่งเราเองก็ไม่ประสงค์ที่จะต้องกวนมัสยิดมากไปกว่าสิ่งที่เคยทำกันมา สิ่งที่เราเห็นตรงหน้า คือ การจัดเตรียมโต๊ะอาหารอย่างง่ายๆ และสะดวกกับทุกคน โต๊ะสี่เหลี่ยมผืนผ้าถูกจัดเรียงอย่างเรียบร้อยพร้อมผ้าปูสีแดงสดสำหรับผู้ที่จะร่วมแก้บวชโต๊ะละ 8 คน พร้อมเก้าอี้ อาหารเลิศรสที่วานันได้จัดวางอยู่บนโต๊ะเรียบร้อยแล้วเช่นเดียวกัน รอคอยให้แต่ละคนได้มานั่งพร้อมเพรียง รอเวลาสำหรับการแก้บวช ซึ่งก็คือเวลาพระอาทิตย์ตกดินที่มีการคำนวณมาล่วงหน้าตามหลักวิชาดาราศาสตร์ เมื่อได้เวลาแก้บวช พวกเราทุกคนจะได้ยินเสียง “อะซาน” ซึ่งเป็นเสียงเดียวกับที่หลายท่านอาจจะได้ยินจากมัสยิดต่างๆ วันละ 5 ครั้ง ซึ่งก็คือเสียงประกาศเชิญชวนให้มุสลิมไปละหมาดไม่ว่าจะเป็นที่มัสยิดหรือที่แห่งใดที่สะดวกก็ได้ พลันที่ทุกคนได้ยินเสียง “อะซาน” ก็จะเริ่มละศีลอด

ปล่อยให้ผู้อ่านจินตนาการอาหารเลิศรสกันไปตามแต่ใจปรารถนา ขอเฉลยเลยแล้วกันว่า บนโต๊ะสี่เหลี่ยมผืนผ้าปูผ้าแดงในวันนั้นมีอาหารคาวหวานใดบ้างที่ทำให้เราน้ำลายสอตั้งแต่มิได้ยินเสียง “อะซาน” อาหารคาวอย่างแรกที่พอเอ่ยชื่อก็พอจะคุ้ยคุ้ยปากกัน คือ ข้าวหมก วันนั้น เรามีข้าวหมก 2 อย่างให้เลือกลิ้มรส ทั้งข้าวหมกไก่และข้าวหมกแพะ ตามมาด้วยแกงกุรหม่าไก่ ซุปเนื้อ สะเต๊ะเนื้อ/สะเต๊ะไก่พร้อมอาจาต สลัดแขก ของหวานก็มีทั้งกุหลาบยาลู

โรตีสีหวาน ขนมบดินทร์ ปิดท้ายของหวานกันด้วย โขยี้ (ธัญพืชอย่างหนึ่งที่นำมาต้มใส่เนยใสเครื่องเทศเติมหวานตามใจชอบ) แล้วก็แน่นอนต้องมีผลไม้แก้เลี่ยนที่ขาดไม่ได้คือ อินทผลัมตากแห้งอย่างดีที่พวกเราไหว้วานพรรคพวกที่สถานเอกอัครราชทูต ณ กรุงเทลอาวีฟ ชื้อมาฝากพี่น้องชุมชนบ้านครัว

ไม่รู้ก็บอกกันให้รู้ว่า การแก้วชนั้น ชาวมุสลิมจะเริ่มด้วยการกิน อินทผลัมก่อนเป็นอย่างแรก ตามที่นบีมุฮัมมัด ช.ล.¹ ปฏิบัติมาในยุคที่ท่านยังมีชีวิตอยู่ ด้วยเหตุผลที่ว่า อินทผลัมเป็นผลไม้หวานตามธรรมชาติที่สามารถให้พลังงานแก่ร่างกายให้รู้สึกสดชื่นกระปรี้กระเปร่าได้อย่างรวดเร็ว ภายหลังการถือบวชมาทั้งวัน จากนั้นอาจเติมน้ำหวานหรือน้ำเปล่า แล้วก็กินอาหารอื่นตามอัธยาศัย ใครจะเริ่มด้วยของหวานก่อน ก็ไม่ใช่เรื่องแปลก เพราะอย่างที่บอกไปแล้ว อาหารหวานจะช่วยเพิ่มพลังงานทำให้เกิดกำลังวังชา จากนั้นจะตามด้วยของคาว แล้วกลับไปกินของหวานอีกรอบก็ไม่ผิดอะไร

หลายท่านอาจยังไม่ค่อยกระจ่างว่าการถือบวชของชาวมุสลิมนั้นต้องทำอะไรอย่างใดกันบ้าง ก็ขอเฉลยเลยว่า การถือบวชซึ่งเป็นหนึ่งในศาสนกิจที่สำคัญนั้นจะต้องละเว้นจากการกินอาหารทุกอย่าง ไม่ดื่มของเหลวใดๆ นับตั้งแต่พระอาทิตย์ขึ้นจนถึงพระอาทิตย์ตกดิน เป็นเวลาประมาณ 1 เดือน ในช่วงเวลาของเดือนศักดิ์สิทธิ์นี้ยังถือเป็นเดือนแห่งการทำความดี ไม่ว่าจะทางกาย วาจาหรือใจ ชาวมุสลิมมักใช้เวลาในเดือนนี้ศึกษาทำความเข้าใจกับคัมภีร์อัลกุรอาน ละหมาดให้ครบถ้วนวันละ 5 เวลา รวมถึงการละหมาดตะรอเวียฮ์² และละเว้นจากการมีเพศสัมพันธ์ การเริ่มต้นและการสิ้นสุดการถือบวชนั้น ใช้วิธีการดูพระจันทร์ หรือที่ชาวไทยมุสลิมเรียกกันว่า “ดูเดือน”

1 ศาสดาผู้เผยแผ่หรือผู้นำคำสอนของพระองค์อัลเลาะห์มายังมนุษยชาติ

2 การละหมาดในตอนกลางคืนซึ่งทำเฉพาะในเดือนรอมฎอนเท่านั้น ไม่เป็นข้อบังคับ

ถ้าในวันดูเดือน มีใครคนใดคนหนึ่งเห็นพระจันทร์โดยมีพยานร่วมเห็นด้วยอย่างน้อย 1 คน ก็ต้องแจ้งให้สำนักจุฬาราชมนตรีทราบเพื่อประกาศวันเริ่มต้นและวันสิ้นสุดการถือบวชดังกล่าว

ในวันที่พวกเราไปเยี่ยมเยือนชุมชนบ้านคร้วนั้น คินนั้นจะมีการดูเดือน ซึ่งต่อมาเราก็อทราบว่ ในคินนั้นมืผู้เห็นพระจันทร์ ซึ่งหมายถึงว่เป็นอันลัสิ้นสุดการถือบวชสำหรับปีนั้ และในวันรุ่งขึ้น คืว วันที่ 30 สิงหาคม 2554 สำนักจุฬาราชมนตรีก็ได้ออกประกาศให้เป็นวันตรุษอีดีลพิตตรี ที่ชาวมุสลิมจะเฉลิมฉลองกันอย่างใหญ่โต สนุกสนาน ถือเป็นวันสำคัญยิ่งวันหนึ่ง

ขอย้อนกลับไปยังมัสยิดยามีอุลคอดีรียะห์ หลังจากที่เราอ้อมท้องหนึ่งตาเริ่มหย่อนยาน เรากัไดยินเสียงคล้ายๆ กับเสียง “อะซาน” แต่ไม่เหมือนทีเดียวนัก นั้นเป็นเสียงเรียกเดือนและเชิญชวนให้ไปร่วมละหมาดมักริบ³ พอไดยินเสียงนั้น ทุกคนต่างกุลีกุจอเตรียมตัวให้พร้อมเพื่อไปร่วมละหมาดพวกเราที่เป็นข้าราชการมุสลิมก็ไม่ว้อช้า ผุดลุกขึ้นไปเตรียมตัวเช่นเดียวกัน ส่วนพวกเราที่มิใช่มุสลิมก็เตรียมตัวอ้าลาชุมชนบ้านคร้ว ทังไว้เพียงภาพความทรงจำอันดีที่ครั้งหนึ่งได้มาร่วมเป็นส่วนหนึ่งของการทำความดีและได้มาสัมผัสกับชาวไทยมุสลิมกลุ่มหนึ่งที่หลอมเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันในสังคมไทย

ก่อนจบ ก็ขอฝากเรื่องนำรู้ของชุมชนบ้านคร้วสำหรับท่านผู้อ่านที่อาจไม่รู้จักคุ้นเคยกับชุมชนบ้านคร้วมาก่อน

ชุมชนบ้านคร้วเดิมเป็นชุมชนที่มีชาวจาม (ชาวมุสลิมจากเขมรตอนใต้) อพยพเข้ามาอาศัยอยู่ในสมัยต้นกรุงรัตนโกสินทร์ (รัชกาลที่ 1) โดย

3 การละหมาดในช่วงพระอาทิตย์ตกดินไปแล้ว

ตั้งรกรากบริเวณริมคลองแสนแสบ มีความโดดเด่นเรื่องการทอดผ้าไหมอย่างที่ได้เกริ่นไปในตอนแรก ชุมชนบ้านครัวแบ่งเป็นชุมชนฝั่งตะวันตกและฝั่งเหนือ มีมัสยิดรวม 3 แห่ง มัสยิดที่ถือเป็นศูนย์กลางของชาวชุมชนบ้านครัว คือ มัสยิดยามีอุลค็อยรียะห์ (ฝั่งตะวันตก) ที่เราได้ไปเยี่ยมชมเยือนในครั้งนี สร้างขึ้นโดยกองอาสาจากในช่วงต้นรัตนโกสินทร์ และได้จดทะเบียนพระราชบัญญัติมัสยิดอิสลาม พ.ศ. 2490 เมื่อเดือน พฤษภาคม 2494 “มัสยิดยามีอุลค็อยรียะห์” มีความหมายว่า “หอประชุมแห่งคุณธรรม” ซึ่งตามความเข้าใจของคนทั่วไปหมายถึง “มัสยิดแห่งคุณธรรม” นั่นเอง

ในปัจจุบัน มีผู้อาศัยอยู่ในชุมชนบ้านครัวประมาณ 3,000 ครัวเรือน 7000-8000 คน (รวมถึงชาวไทยพุทธด้วย) ชาวไทยมุสลิมดั้งเดิมบางส่วนได้ย้ายออกไปอยู่นอกชุมชนแล้ว ที่ผ่านมา ชุมชนบ้านครัวถือเป็นชุมชนชาวไทยมุสลิมที่อยู่ร่วมกันกับชาวพุทธในสังคมไทยอย่างสงบสุข และเป็นชุมชนที่พึ่งพาตนเองและพึ่งพาตนเองได้เป็นอย่างดี โดยไม่เป็นภาระและไม่สร้างปัญหาให้กับสังคมกรุงเทพฯ ระหว่างปี 2531 จนถึงปัจจุบัน ชุมชนบ้านครัวได้เคยต่อสู้อย่างหนักเพื่อคัดค้านโครงการสร้างทางด่วนซีดีไรต์ ซึ่งพาดผ่านชุมชนบ้านครัวและทำให้ต้องมีการเวนคืนที่ดิน ซึ่งย่อมกระทบต่อการดำรงอยู่ของชุมชน วิถีชีวิตชาวไทยมุสลิมบ้านครัว ซึ่งมีประวัติศาสตร์อันยาวนานและชาวชุมชนมีความทรงจำและมีความผูกพันมาช้านาน การต่อสู้ดังกล่าวทำให้จนถึงปัจจุบัน ยังไม่สามารถตัดเส้นทางด่วนผ่านชุมชนได้ และเป็นเหตุการณ์ที่ทำให้สาธารณชนรู้จักชุมชนบ้านครัวมากยิ่งขึ้น นอกเหนือไปจากการมีชื่อเสียงเรื่องการทอดผ้าไหมคุณภาพสูงล่าสุด เมื่อวันที่ 22 สิงหาคม 2554 มัสยิดยามีอุลค็อยรียะห์ได้รับรางวัลจากกรุงเทพมหานครในฐานะมัสยิดที่มีการบริหารจัดการดีเด่น โดยรับรางวัลจาก ม.ร.ว. สุขุมพันธุ์ บริพัตร ผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร

มาถึงตอนนี้ หวังว่าท่านผู้อ่านคงได้รู้จักชุมชนบ้านครัวมากยิ่งขึ้น และคงไม่ประหลาดใจที่เราเลือกไปเยี่ยมเยือนชุมชนบ้านครัว ซึ่งเป็นชุมชนบ้านใกล้เคียงกับกระทรวงของเราเป็นชุมชนน่ารัก ภาพความประทับใจต่างๆ น่าใจอันดีงาม การต้อนรับที่อบอุ่นจะตราตรึงอยู่ในใจของเราชาวบัวแก้ว ตลอดไป การเยือนในครั้งนี้เพียงทำให้เรารู้สึกว่า เราต้องกลับไปเยือนชุมชนบ้านครัวอีกครั้ง แต่มีรูปภาพที่เราได้รับจากชาวไทยมุสลิมในครั้งนี้นำมาให้เราเกิดความรู้สึกอยากไปเยี่ยมเยือนพี่น้องชาวไทยมุสลิมในชุมชนอื่นๆ ด้วย หวังว่าคงไม่นานเกินฝัน คงไม่ไกลเกินเอื้อม เราคงได้มีโอกาสและได้รับเกียรติจากชุมชนอื่นอีกดังเช่นที่ได้รับจากชุมชนบ้านครัว

บทบาทของกระทรวงการต่างประเทศ ต่อการพัฒนาเยาวชนไทยผ่าน มูลนิธิยุวทูตความดี

บทสัมภาษณ์ นายดอน ปรมดีรัตน์
อดีตรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงการต่างประเทศ และอดีตรองอธิบดีกรมการกงสุล
โดย นางคันสนีย์ สหัสสรังษี
ผู้อำนวยการกองวิทยุกระจายเสียง และนายสถานีวิทยุสุราษฎร์ธานี
เมื่อวันที่ 29 สิงหาคม พ.ศ. 2554

เยาวชนเป็นเรื่องที่สำคัญและน่าสนใจมาก เพราะเยาวชนคือพลังขับเคลื่อนอนาคตของชาติ สำหรับประเทศไทย แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ก็ให้ความสำคัญกับการให้คนเป็นศูนย์กลางของการพัฒนา ซึ่งเยาวชนจะสามารถพัฒนาประเทศได้ก็จะต้องเป็นเยาวชนที่มีคุณค่าและมีคุณภาพ เพื่อที่จะเผชิญกับโลกในยุคปัจจุบันที่มีกระแสโลกาภิวัตน์เข้ามา วันนี้เรากำลังจะมาพูดคุยถึงเรื่องของ “มูลนิธิยุวทูตความดี” ซึ่งท่านอาจจะสงสัยว่าเกี่ยวข้องกับกระทรวงการต่างประเทศ โครงการยุวทูตความดีเป็นความริเริ่มของกระทรวงการต่างประเทศ เมื่อครั้งที่กระทรวงการต่างประเทศได้ถวายแด่

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ในโอกาสสมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา 6 รอบ 72 พรรษา เมื่อปี พ.ศ. 2542 และนับเนื่องจากนั้น กระทรวงการต่างประเทศได้ จัดตั้งมูลนิธิยุวทูตความดีขึ้น และต่อมาสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรม ราชกุมารี ทรงรับมูลนิธิยุวทูตความดีไว้ในพระราชูปถัมภ์ หนังสือวิทยุสราญรมย์ ขอถ่ายทอดบทสัมภาษณ์จากรายการ “สายตรงบัวแก้ว” ซึ่งเผยแพร่บนเว็บไซต์ youtube.com โดยนางคันสนีย์ สหัสสระรังษี ผู้อำนวยการกองวิทยุกระจายเสียง และนายสถานีวิทยุสราญรมย์ เป็นผู้ดำเนินรายการ โดยสัมภาษณ์ผู้ขับเคลื่อน มูลนิธิยุวทูตความดีมาตั้งแต่ต้น คือท่านเอกอัครราชทูตดอน ปรมัตถวินัย อดีตอธิบดีกรมสารนิเทศและได้ดำรงตำแหน่งเอกอัครราชทูตประจำ ในต่างประเทศมาแล้วหลายประเทศ โดยตำแหน่งสุดท้ายก่อนเกษียณ อายุราชการคือ เอกอัครราชทูต ณ กรุงวอชิงตัน ซึ่งจะมาให้ความกระจ่าง เกี่ยวกับบทบาทของกระทรวงการต่างประเทศที่เกี่ยวกับเยาวชน ผ่านเรื่องราวของมูลนิธิยุวทูตความดีทั้งความเป็นมาและโครงการ

ที่ดำเนินการในปีนี้ซึ่งเป็นปีมหามงคลที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว
จะทรงพระชนมพรรษาครบ 7 รอบ 84 พรรษา โดยโครงการมีชื่อว่า
“ยุวทูตความดี เพื่อพลังแผ่นดิน” ซึ่งได้มีการเปิดตัวโครงการที่กระทรวง
การต่างประเทศ เมื่อต้นเดือนสิงหาคม 2554

ขอทราบภูมิหลังโครงการยุวทูตความดี และเกี่ยวข้องกับกระทรวง การต่างประเทศอย่างไร?

ในปี พ.ศ. 2542 ซึ่งเป็นโอกาสอันเป็นมงคลของชาติคือ
พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงเจริญพระชนมพรรษาครบ 72 พรรษา (6 รอบ)
กระทรวงการต่างประเทศได้เน้นเรื่องที่สามารถตอบสนองพระราชประสงค์ได้
เมื่อมองย้อนกลับไปก่อน พ.ศ. 2542 คือในช่วงก่อนวิกฤตเศรษฐกิจช่วงนั้น
เรามักจะจำกันได้ว่าในทุกวันที่ 4 ธันวาคม การเสด็จออกมหาสมาคมพบปะกับ
ข้าราชการผู้ใหญ่ นักการเมือง ตลอดจนประชาชน เป็นเรื่องที่ทรงกระทำเป็น
กิจวัตร ก็จะต้องรับสั่งด้วยความห่วงใยถึงปัญหาของสังคมต่างๆ เช่น เรื่องของ
ระเบียบวินัย ความซื่อสัตย์สุจริต การมีน้ำใจต่อกัน การรู้รักสามัคคี เป็นต้น
ฉะนั้นในหลายปีที่ทรงรับสั่งในเรื่องเหล่านี้มา กระทรวงการต่างประเทศ ในที่
ประชุมอธิบดีได้พิจารณาว่า ควรจะมีโครงการถวายพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว
ในวาระครบ 6 รอบ ซึ่งเรื่องราวทั้งหมดที่พระองค์ทรงห่วงใยล้วนเกี่ยวข้องกับคน
ทั้งสิ้น อย่างที่สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ ทรงตรัสว่าคนเป็นศูนย์กลาง
ของทุกปัญหาและทุกปัญหาเกิดเพราะคน เพราะฉะนั้นกระทรวงการต่างประเทศ
จึงได้มีโอกาสได้ช่วยสนับสนุนด้วยมาตรการระยะยาว คือเตรียมการเยาวชน
คนรุ่นใหม่ ซึ่งถือว่าเป็นไม้อ่อน การที่เราจะไปเริ่มกับไม้อ่อนนั้น ก็จำเป็นจะต้องมี
กลุ่มเยาวชนที่จะมาเข้าร่วมเป็นผู้ทดสอบในภาคปฏิบัติ ได้หารือกับกระทรวง
ศึกษาธิการ สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (สพช.) ก็เห็นว่า
การนำเรื่องไปทดสอบเป็นโครงการนำร่องกับเด็กเยาวชนประถมศึกษา นั้น

เป็นเรื่องที่ที่น่าสนใจ สนับสนุน จึงได้ดำเนินโครงการที่ชื่อว่า “โครงการยุวทูตความดี” โดย 76 โรงเรียนใน 76 จังหวัด จังหวัดละ 1 โรงเรียน ได้มาร่วมในโครงการด้วยกัน โดยแต่ละโรงเรียนไปทำกิจกรรมที่ปฏิบัติด้วยมือของเด็กประถมศึกษาเอง

รายละเอียดของโครงการยุวทูตความดีมีอะไรบ้าง?

กิจกรรมที่เด็กทั่วราชอาณาจักร แต่ไม่ได้ครบ 76 จังหวัด เป็นการสุ่มเอาเฉพาะ 4 จังหวัด ภาคละ 1 จังหวัด และใน 1 ภาคหรือ 1 จังหวัดนั้นมีประมาณ 5 โรงเรียน คละกันไประหว่างโรงเรียนใหญ่โรงเรียนเล็ก สำหรับเด็กมัธยมเป็นการสร้างจิตสาธารณะ โดยให้ออกไปทำประโยชน์ให้กับชุมชนแบ่งได้เป็น 3 ประเภท คือ 1. เรื่องเกี่ยวกับคน ทั้งผู้ใหญ่ คนชรา เด็ก 2. เรื่องเกี่ยวกับสัตว์ ไม่ว่าจะเป็นสัตว์บก สัตว์น้ำ สัตว์ใหญ่ สัตว์เล็ก กี่ล้านแล้วแต่เป็นเป้าหมายของการทำประโยชน์ได้ เป็นลักษณะจิตอาสาจิตสาธารณะ 3. เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมของชุมชน เป็นเรื่องของต้นไม้ น้ำ ดิน อากาศ ได้ทั้งสิ้น เด็กจะมีโอกาสทำตลอดทั้งปี ปีหนึ่งทำหลายครั้ง สิ่งเหล่านี้ได้ช่วยเพิ่มพูนทักษะ ประสบการณ์ของเด็กที่ได้ไปสัมผัสเรื่องราวต่างๆ นอกโรงเรียน ซึ่งเป็นชีวิตจริง เด็กก็ได้เรียนรู้กับผู้ใหญ่ กับคนหรือกับตัวเด็กเอง ถือว่าเป็นการสร้างจิตสาธารณะ ส่วนช่วงเด็กประถมศึกษาที่ทำโครงการธนาคารความดี และสมุดพกความดี สมานีและอื่นๆ ถือว่าเป็นการทำกิจกรรมในโรงเรียนเองสำหรับเด็กประถม นอกจากนั้น เด็กไทยต้องเตรียมตัวเองในการเปิดโลกทัศน์ ไม่ใช่แค่หมายความว่าจำเป็นต้องไปสัมผัสกับต่างประเทศทันที เพียงแต่ทำให้รับรู้สิ่งที่มีอยู่เป็นเรื่องราวชีวิตจริงที่อยู่พันรั้วครอบครัว พันโรงเรียน พันจังหวัดของเรา ยังมีอีกมากมาย ซึ่งเรียนรู้กันได้ รวมถึงในต่างประเทศทั้งหลายด้วย

ผลดีของโครงการยุทูปุตความดีมีอะไรบ้าง ?

สามารถเป็นส่วนหนึ่งของชีวิตของเด็กในโรงเรียนและในบ้านด้วย บางโรงเรียนทำเรื่องของธนาคารความดี สมุดพกความดี บางโรงเรียนทำเรื่องโครงการเพาะปลูก เลี้ยงสัตว์เพื่อเป็นอาหารกลางวัน ส่งเสริมการทำงาน รู้จักสามัคคีระหว่างกัน บางโรงเรียนง่ายไปกว่านั้นคือ การทำสมาธิก่อนเข้าโรงเรียน ทำให้จิตใจผ่องแผ้ว เริ่มต้นวันใหม่ในการเข้าเรียนด้วยสมาธิที่สูงกว่าปกติ ก็จะสามารถซึมซับเรื่องราวต่างๆ ที่ครูได้สอน ดังนั้นกิจกรรมหลักมีหลากหลายมาก แต่ทั้งหมดนี้ล้วนมาจากการที่นำพระบรมราโชวาทของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวในวโรกาสต่างๆ มาเป็นแนวทางของกิจกรรมที่ทำกับมือ เราถือว่าถ้าทำบ่อยครั้ง สิ่งที่น่าประจักษ์กับเด็กก็คือ เด็กจะซึมซับในเรื่องที่เด็กได้ทำทุกวันๆ จนกระทั่งเป็นนิสัยติดตัวกับเรื่องที่ทำดีทั้งที่โรงเรียนและที่บ้านด้วย จากการสำรวจหลังจากดำเนินโครงการไปแล้ว 1 ปี เราพบว่าบรรดาผู้ปกครองให้ความเห็นว่า เด็กเปลี่ยนพฤติกรรม ที่ไม่ค่อยอยากจะทำอะไรให้กับพ่อแม่ที่บ้าน เช่น รดน้ำต้นไม้ ล้างจานล้างชาม แต่พอทำโครงการไปแล้วกลับมาอาสาถือว่าเป็นเรื่องที่ดีในแง่เปลี่ยนพฤติกรรม โรงเรียนก็เช่นกันก็ได้มาแจ้งว่าเด็กมีพฤติกรรมที่ดีขึ้นต่อเพื่อนร่วมโรงเรียน รวมไปถึงการเรียนดีขึ้นเพราะสมาธิดีขึ้น มีวินัยดีขึ้น นอกจากนั้น จากการที่เราได้ประเมินจากโรงเรียนในลพบุรีและที่สุราษฎร์ธานี ได้ผลดีคือทำให้ยาเสพติดเข้าไม่ถึงโรงเรียน เด็กได้ใช้เวลาไปในเรื่องที่ดีๆ มาตลอดทั้งปี 2542

มีการขยายโครงการไปสู่โรงเรียนจำนวนมากน้อยเพียงใด?

ก็ได้ขยายมากกว่า 76 โรงเรียน ในที่สุดก็เป็นนับพันโรงเรียน พอขยายเป็นพันเริ่มเกิดปัญหาคือดูแลลำบาก เมื่อเราดูแลลำบากก็มีผลทางอ้อมกระทบกระเทือนต่อการเอาใจใส่ ความใกล้ชิดกับโครงการทุกอย่างก็

แล้วลง 12 ปี ให้หลัง เราก็พบว่า ในปีนี้ พ.ศ. 2554 ในโอกาสมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา 7 รอบ 84 พรรษา ก็ยังพบว่า มีโรงเรียนจำนวนมากที่ยังยึดถือปฏิบัติโครงการยุวทูตความดีอยู่ ทำด้วยเหตุผลที่ว่า ทำแล้วได้ผล ฉะนั้นก็เลยทำให้โรงเรียนต่างๆ ก็ยังปฏิบัติอยู่เรื่อยๆ และก็ประกอบกับกระทรวงการต่างประเทศยังมีโอกาสเป็นครั้งคราวที่มีโครงการบัวแก้วสัญจรไปในจังหวัดต่างๆ ก็ไปเยี่ยมเยือนโรงเรียนด้วยเช่นกัน ฉะนั้นในช่วงเวลาที่ผ่านมา 12 ปีนี้ โครงการยุวทูตความดีอาจจะเป็นหนึ่งในร้อยโครงการที่เหลืออยู่จาก 12 ปีที่ผ่านมา โอกาส 72 พรรษาจึงเป็นส่วนหนึ่งที่นาถุมิใจที่ได้ผลเป็นรูปธรรม การปฏิบัติในโรงเรียนในทั่วราชอาณาจักร ก็ยังมีอย่างต่อเนื่องกันอยู่ อันนี้ก็เป็นภาพใหญ่ๆ

รายละเอียดของโครงการในปีผ่าน “ยุวทูตความดีเพื่อพลังแผ่นดิน”
ซึ่งจะมีส่วนเกี่ยวข้องกับบทบาทของกระทรวงการต่างประเทศโดยเฉพาะการเปิดโลกทัศน์ให้กับเยาวชน และมูลนิธิได้พยายามที่จะเสริมสร้างให้เยาวชนไทย เป็นคนที่มีทั้งคุณค่า คุณภาพ เพื่อรับมือกับกระแสโลกาภิวัตน์และการพัฒนาประเทศอย่างไร?

โครงการยุวทูตความดีเริ่มมา 12 ปีแล้วเป็นโครงการใหญ่ เป็นเรื่องของการสร้างจิตสำนึก จิตสาธารณะ เปิดโลกทัศน์ ในปีนี้ในวโรกาส 7 รอบ 84 พรรษา มูลนิธิยุวทูตความดี กระทรวงการต่างประเทศ เห็นพ้องกันว่ามีความจำเป็นที่จะทำให้เป็นรูปธรรม เพื่อช่วยแก้ปัญหาที่สังคมไทยในปัจจุบันประสบอยู่ คือความขาดแคลนความสามัคคีในชาติซึ่งสืบเนื่องมาหลายปี ซึ่งคงจะไม่มีโอกาสอันใดเหมาะสมเท่าโอกาสครบรอบ 84 พรรษาที่จะถวายเป็นราชสักการะอีกครั้งหนึ่ง จึงจัดโครงการที่เรียกว่า “โครงการยุวทูตความดีเพื่อพลังแผ่นดิน” เพราะโรงเรียนของไทยหลายแห่งและเด็กไทยในปัจจุบันจำเป็นจะต้องสร้างความรู้จักมักคุ้นกันระหว่างเด็กให้มียู่แต่ต้นมือถ้าเป็นไปได้

ซึ่งเราพบว่าไม่บ่อยครั้งนักที่คนในจังหวัดต่างๆ จะสนใจซึ่งกันและกันโดยตรงที่จะไปมาหาสู่กัน แต่มักจะมาที่กรุงเทพฯ และมารู้จักกันในโรงเรียนและสถานศึกษาอื่นๆ หรือที่ทำงาน ฉะนั้น ถ้าหากเราสามารถชักจูงให้เด็กต่างถิ่นต่างจังหวัด ต่างภูมิภาคกัน ได้เริ่มผูกสัมพันธ์กัน เสริมสร้างมิตรภาพกัน ก็จะเป็นประโยชน์และโอกาสของการผูกสัมพันธ์ สร้างมิตรภาพนั้น ซึ่งต้องมาจากการไปมาหาสู่กันมีการเหย้าเยือนกัน เราก็พบว่าเขาจะได้เรียนรู้ความเป็นจริงเกี่ยวกับประเทศไทย คุณประโยชน์หรือสิ่งที่ดีๆ ที่มีอยู่ในจังหวัดต่างๆ ที่แตกต่างกันนั้น เพราะฉะนั้น โครงการพยายามให้เกิดการเหย้าเยือนระหว่างเด็ก 2 โรงเรียน และไม่เพียงแค่ว่าเด็ก 2 โรงเรียนจะได้รู้จักกันและเรียนรู้ความแตกต่างที่มีอยู่ของจังหวัดและของภูมิภาค พ่อแม่ผู้ปกครองเองก็ได้มีโอกาสปฏิสัมพันธ์กันโดยทางอ้อม เพราะฉะนั้นความเชื่อมโยงระหว่างผู้ใหญ่และเด็กเกิดขึ้นจากการที่ 2 โรงเรียนได้พบปะผูกพันกัน จึงเป็นจุดเริ่มต้นที่ดีที่เราจะมองไปข้างหน้าว่าไม่ใช่แค่ 2 โรงเรียนแต่ถ้าเป็นร้อยเป็นพันหรือเป็นหมื่นโรงเรียน พลวัตรที่เกิดขึ้นคือการกระแสความเคลื่อนไหวต่างๆ ที่เกิดขึ้น ระหว่างโรงเรียนต่างๆ ของจังหวัดต่างๆ ไปมาหาสู่กัน จะมีผลอย่างมหาศาลต่อทั้งด้านเศรษฐกิจและสังคม ผลทางด้านเศรษฐกิจก็คือการเดินทางไปมา การจับจ่ายใช้สอย ผลทางด้านสังคมคือคนไทยจะมีความรู้จักมักคุ้นกัน มีมิตรระหว่างกัน ประองตองกัน สามัคคีกัน สิ่งต่างๆ เหล่านั้น ในระยะยาวย่อมมีคุณค่าเพราะว่านี่คือพลังแผ่นดินที่เป็นรูปธรรมอย่างชัดเจน

ดังนั้น ก็เป็นเรื่องที่ท่านจะได้เห็นหน่วยงานต่างๆ องค์กรต่างๆ มาให้การสนับสนุนด้วยเพราะว่าหลายหมื่นโรงเรียนจำเป็นต้องได้รับการสนับสนุนจากภาคส่วนต่างๆ เรื่องของการเหย้าเยือนเหล่านี้มันเกิดขึ้นได้อย่างเป็นจริง ถ้าดำเนินไปได้จนถึงระดับที่กระทรวงศึกษาธิการเห็นคุณค่าที่จะเอาไปบรรจุไว้ในหลักสูตร เป็นเรื่องที่จะอยู่ในกิจกรรมพิเศษของทุกโรงเรียน

เฉกเช่นกับหลายๆ ประเทศมีอยู่ การที่นักเรียนจำเป็นต้องออกไปหาประสบการณ์ นอกห้องเรียนนั้น ถือว่าเป็นการเพิ่มพูนทักษะและประสบการณ์ ย่อมจะเป็นประโยชน์อย่างมาก รุ่นต่อรุ่นที่จะเติบโตในภายภาคหน้า ก็จะเป็นคนไทยที่ยึดแน่นต่อกัน รู้จักกันตั้งแต่เด็ก คนไทยก็จะมีความกลมเกลียวกันมากขึ้น ทั้งหมดนี้ นอกจากเป็นพลังแผ่นดินแล้ว ก็ยังเป็นความเข้มแข็งของคนไทยที่ชัดเจน จากการสำรวจเราก็พบว่า เราได้ทดสอบโรงเรียนบางโรงเรียนที่จะมีการไปมาหาสู่กัน ก็ได้ผลดีคือ เด็กมีความผูกพันกัน มีความรู้สึกเอื้ออาทรต่อกัน นี่คือการตอบของอนาคตของประเทศไทย ในที่สุดแล้วจะอยู่ในมือของเด็กไทยรุ่นต่อไปซึ่งจะต้องเป็นเด็กไทยที่หันหน้าเข้าหากันอย่างแท้จริง

โครงการยุทธศาสตร์ความดี เพื่อพลังแผ่นดิน ในแง่ของการเปิดโลกทัศน์มี การปฏิสัมพันธ์กับทางสถานทูตต่างประเทศในไทย หรือผลักดันให้เกิด การมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างประเทศบ้างหรือไม่?

ใช่ครับ ถือว่าเป็นส่วนหนึ่งในสามเรื่องที่ได้เรียนไว้เมื่อสักครู่ว่า ประถมคือจิตสำนึก มัธยมจิตสาธารณะ แต่ในอีกด้านหนึ่งคือการเปิดโลกทัศน์นั้น ก็จะไปมีส่วนสัมพันธ์กับทั้งเด็กในวัยประถมและเด็กมัธยมด้วย เราจะต้องไปเตรียมความพร้อมของเด็กไทยที่จะเติบโตขึ้นมาอยู่ในโลกที่มีกระแสและพลวัตที่เข้มข้น อย่างไทยในฐานะสมาชิก ASEAN ในอีกไม่กี่ปีเราก็อยู่ในยุคของการเข้าสู่การเป็นประชาคมอาเซียนในปี พ.ศ. 2558 เพราะฉะนั้นจำเป็นอย่างมากที่ต้องทำความคุ้นเคยให้กับเด็กของเรา ทั้งเรื่องการมีปฏิสัมพันธ์กับนานาชาติ ทำให้เราได้รู้จักกับคนต่างประเทศหรือเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ ตั้งแต่เขาเป็นเด็กเล็ก ประโยชน์และผลที่จะเกิดขึ้นในระยะยาว ฉะนั้นในโครงการที่กำลังดำเนินการอยู่ ณ เวลานี้คือ การให้โรงเรียนต่างๆ ที่เราได้มีการคัดสรรกันไว้แล้ว ไปทำกิจกรรม กิจกรรมเหล่านี้ ก็อยู่บนสามเสาหลักที่ว่า เป็นกิจกรรมที่จะเน้นจิตสำนึก จิตสาธารณะ และการเปิดโลกทัศน์ เมื่อเขา

เข้ามาประกวดผลงานในประมาณเดือนธันวาคมนี้ในกรุงเทพ ส่วนหนึ่งก็คือไปเยี่ยมรู้จักสถานทูตต่างประเทศในประเทศไทย และก็บ้านปลายสุดท้ายก็คือคัดนักเรียนที่มีผลงานดีเยี่ยมได้ออกเดินทางไปต่างประเทศ ได้ไปสัมผัสกับนักเรียนในวัยเดียวกัน ซึ่งถือว่าเป็นการเริ่มต้นโรงเรียนพี่โรงเรียนน้องระหว่างโรงเรียนไทยกับโรงเรียนต่างประเทศ ส่วนการเหย้าเยือนของโรงเรียนต่างๆ ที่ได้เรียนมาเมื่อสักครู่นี้ มองได้อีกรูปแบบหนึ่งคือการเหย้าเยือนของโรงเรียนพี่โรงเรียนน้องระดับโรงเรียนไทยด้วยกัน แต่ทั้งหมดนี้เราก็เชื่อว่า การผลักดันของกระทรวงศึกษาธิการ โดยสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) ถือว่าเป็นพันธมิตรของการดำเนินโครงการนี้ รวมทั้งบริษัทอมรินทร์ บริษัทนทกแอร์ และหลายๆ องค์กร ก็จะช่วยให้ประสิทธิผลของการดำเนินโครงการมีมากยิ่งขึ้น ท้ายที่สุดนี้ก็คือ ความสัมพันธ์ที่เราต้องการไม่เพียงแค่มายเยี่ยมสถานทูต เราจะขอให้สถานทูตเป็นพี่เลี้ยงของแต่ละโรงเรียน เหมือนกับที่ 12 ปีที่แล้ว แต่ว่าโดยธรรมชาติของมันแล้ว ถ้าไม่มีการติดตามอย่างเข้มงวดเข้มข้นหรือคงเส้นคงวาของโรงเรียน ก็จะเลื่อนและก็เปลี่ยนผู้บริหารด้วย และฝ่ายสถานทูตก็เปลี่ยนผู้บริหารเช่นกัน แต่ขณะนี้มูลนิธิยุวทูตความดีก็เข้าใจว่าจะมาช่วยดูแลเรื่องนี้อย่างเต็มที่ที่จะเป็นผู้เชื่อมโยงให้การผูกสัมพันธ์มีความต่อเนื่องกันสม่ำเสมอและไปในระยะยาวด้วย

ถ้าเกิดว่ามีผู้สนใจ อยากจะมาเป็นภาคีของการดำเนินการยุวทูตความดีนี้จะติดต่อได้ที่ไหน?

ที่มูลนิธิยุวทูตความดี อาคารกระทรวงการต่างประเทศ ถนนศรีอยุธยา โทร 02-2035000 ต่อ 22091 โดยภาพที่อยากจะเห็นชัดก็คือว่าเป็นการเตรียมคนพัฒนาทรัพยากรบุคคลของประเทศไทยให้พร้อมที่จะรับมือกับกระแสต่างๆ ของโลกในภายภาคหน้า ไม่ว่าจะเป็นในรูปของประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนหรือในกรอบเวทีโลกต่างๆ รวมทั้งปัญหาที่สำคัญของโลก เช่น ปัญหาสิ่งแวดล้อมที่เรา

จะต้องดูแลร่วมกันระหว่างประเทศ ซึ่งถ้าเยาวชนไทยเตรียมตัว ก็ได้มีส่วนร่วมในเรื่องเหล่านั้นด้วย เพราะว่าทั้งหมดนี้เป็นกระบวนการของการสร้างคุณภาพที่ดี ย่อมหมายถึง ความสามารถที่จะเพิ่มพูนให้กับเด็กไทยในวันนี้ ซึ่งในอนาคตก็จะเป็นผู้อยู่ในฐานะที่จะสร้างภูมิคุ้มกันให้กับสังคมไทย และเพิ่มพูนความสามารถในการแข่งขันในเวทีโลก ไม่ว่าจะเป็นเวทีในระดับภูมิภาคหรือใหญ่กว่านั้น จะเป็นส่วนที่ช่วยจรรโลงความเจริญของชาติบ้านเมืองได้อย่างมีประสิทธิภาพที่สุด

จากบทสรุปการสัมภาษณ์ผ่านรายการสายตรงบัวแก้วข้างต้น ท่านคงได้ทราบข้อมูลและน่านาทศนะจากท่านทูตดอน ปรมัตถวินัย เกี่ยวกับมูลนิธิยุวทูตความดีและโครงการยุวทูตความดี เพื่อพลังแผ่นดิน เพื่อเสริมสร้างอนาคตของประเทศไทย โดยผ่านการพุ่มพักเยาวชนไทย ให้เป็นเยาวชนที่มีคุณภาพทั้งในแง่ของจิตอาสา คุณธรรม และการเปิดโลกทัศน์ที่กว้างไกล ตลอดจนการอยู่ร่วมกันด้วยความปรองดอง สมานสามัคคี เพื่อเป็นพลังแผ่นดิน และขับเคลื่อนประเทศไทยไปสู่อนาคต นับว่าท่านทูตดอนเป็นพลังขับเคลื่อนที่สำคัญในเรื่องนี้มาตั้งแต่เริ่มต้นโครงการด้วยความทุ่มเทร่างกายและแรงใจ และการมีโลกทัศน์ที่กว้างไกลของท่านผ่านความรู้ความสามารถและประสบการณ์ชีวิตมากมายที่ได้สัมผัสมาทั่วโลกในชีวิตนักการทูตแถวหน้า โดยมุ่งหวังที่จะเห็นเยาวชนซึ่งเป็นอนาคตของชาติได้รับการหล่อหลอมในคุณค่าดี ๆ เพื่อให้เยาวชนนำพาประเทศไปสู่ความเจริญและความสงบสุข สามัคคีอย่างเท่าทันโลก กระบวนการต่างประเทศภูมิใจที่ได้มีบทบาทเกี่ยวพันเป้าหมายของมูลนิธิยุวทูตความดีในเรื่องนี้ เพื่อถวายแด่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวในโอกาสมหามงคลที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวจะมีพระชนมพรรษาครบ 84 พรรษาในปีนี้

เล่าเรื่องยุทธความดี

One Pen

“หนูๆ เขียนบทความเรื่องโครงการ มาส่งพี่ลิ” ผู้เขียนพยักหน้ารับและยิ้มเฉยๆ ในใจเอง ยังงออยู่เลยเพราะนอกเหนือจากงานที่ทำอยู่จนดูว่าทำแทบไม่คอยทันแล้วยังมีงานใหม่เข้ามาเพิ่มอีก หลังจากผ่านไปเกือบสองสัปดาห์ พี่สุวรรณา (บรรณาธิการหนังสือวิทยุสราญรมย์) ยังไม่ลืมอีก โอ๊ะ...จำแม่นเชียว

โครงการ ที่พูดถึงนี้ คือ โครงการ “ยุทธความดี เพื่อพลังแผ่นดิน” เป็นโครงการ ที่มูลนิธิยุทธความดีริเริ่มขึ้นเพื่อถวายเป็นราชสักการะแด่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวในโอกาสที่ทรงมีพระชนมพรรษาครบ 7 รอบ 84 พรรษาในปี 2554 นี้ จุดมุ่งหมายของโครงการคือการเป็นแม่แบบในการกระตุ้นและผลักดันปลูกฝังให้เยาวชนไทย “รู้รักสามัคคี” ซึ่งเป็นคุณธรรมที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงตระหนักมาตลอดเวลาคือ ความอยู่รอดและความเจริญอย่างยั่งยืนของสังคมและประเทศชาติ เพื่อการนี้ ทางมูลนิธิยุทธความดีจึงได้วางแผนสร้างกิจกรรมให้กับโรงเรียนและนักเรียนที่เข้าร่วมโครงการ เพื่อเป็นสื่อกลางในการสร้างสานสัมพันธ์พลังสามัคคี โดยแบ่งเป็น 4 กิจกรรมหลักด้วยกัน คือ

กิจกรรมที่ 1 “ปณิธานยุวทูตความดี เพื่อพลังแผ่นดิน”

ในกิจกรรมนี้ มูลนิธิยุวทูตความดีได้ส่งหนังสือเชิญชวนโรงเรียนในเครือข่ายของมูลนิธิฯ ทั้ง 2,571 โรงเรียน เขียนปณิธานฯ ในหัวข้อ “รู้รักสามัคคี” โดยแบ่งเป็น 2 ระดับ ได้แก่ ระดับประถมศึกษาปีที่ 5 - 6 และระดับมัธยมศึกษาปีที่ 1 - 2 โดยจะมีการรวบรวมและประมวลปณิธานทั้งหมดจัดทำเป็น “ปณิธานยุวทูตความดีเพื่อพลังแผ่นดิน” ในกิจกรรมนี้ คณะกรรมการค่อนข้างหนักใจ เนื่องจากมีหลายโรงเรียนที่เขียนปณิธานได้ดีพอๆ กัน เราจึงต้องดูองค์ประกอบอื่นๆ เป็นหลักในการตัดสินเพิ่มเติม ในที่สุดทั้ง 84 โรงเรียนจาก 77 จังหวัดก็ผ่านการคัดเลือกเข้ามา เพื่อเข้าร่วมกิจกรรมขั้นต่อไป (รายละเอียดเพิ่มเติมสามารถเข้าไปดูได้ที่เฟซบุ๊กของมูลนิธิยุวทูตความดี)

กิจกรรมที่ 2 “กาดิยุวทูตความดี โรงเรียนพี่โรงเรียนน้อง” เรียกสั้นๆ กิจกรรม “กาดิฯ”

หลังจากได้คัดเลือกโรงเรียน 84 แห่งแล้ว ประธานโครงการฯ และสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน หรือ สพฐ. ซึ่งได้ตกลงเข้าร่วมงานกับมูลนิธิฯ เพื่อดำเนินกิจกรรมนี้ ได้ทำหนังสือเชิญครูผู้รับผิดชอบโครงการทั้ง 84 โรงเรียน เข้าร่วมงานสัมมนาครูที่กระทรวงการต่างประเทศ หลังจากส่งหนังสือเชิญไปได้ไม่นาน เสียงโทรศัพท์ของมูลนิธิฯ ก็ดังกรังกร้างตลอดเวลา สอบถามรายละเอียดกิจกรรม การเตรียมตัวและประเด็นที่ส่วนใหญ่จะสอบถามคือ กระทรวงการต่างประเทศอยู่แถวไหนเอ่ย ใช่ว่าตรงแจ้งวัฒนะไหม หรือพียงไม่เคยมาที่กรุงเทพฯ เลย จะหลงไหมนี่.... หน้าทีของผู้เขียนที่กลายร่างเป็นแผนที่บอกทางและนางสาวแสนดี ที่คอยปลอบใจคุณครูที่กังวลให้ผ่อนคลาย

ในวันงานสัมมนาถือเป็นความโชคดีของมูลนิธิฯ ที่มีเจ้าหน้าที่ของกระทรวงฯ และ สพฐ. หลายท่านที่ช่วยดูแล หลังจากงานสัมมนาผ่านไป คุณครูทุกท่านก็ดำเนินกิจกรรมต่อไปในพื้นที่ของตนเอง เรากำหนดให้มีกลุ่มภาคีฯ 6 กลุ่ม แต่ละกลุ่มมีเพื่อนสมาชิก 14 โรงเรียน ระยะเวลาในการดำเนินกิจกรรม 3 เดือน กล่าวคือ

เดือนที่ 1 กิจกรรมปลูกฝังจิตสำนึก “รู้จักสามัคคี”

เดือนที่ 2 กิจกรรมจิตสาธารณะ

เดือนที่ 3 กิจกรรมส่งเสริมโลกทัศน์ (เปิดโอกาสให้เด็กและคุณครูได้เรียนรู้ผู้อื่น จากการจับคู่กับสถานทูตต่างประเทศที่อยู่ในประเทศไทย)

ซึ่งกิจกรรมทั้ง 3 นี้ คือ เสาหลัก (pillar) ของการดำเนินกิจกรรมของมูลนิธิยุวทูตความดี

ทุกเดือนแต่ละโรงเรียนต้องส่งรายงานการดำเนินกิจกรรมเข้ามาที่มูลนิธิฯ เพื่อให้คณะกรรมการร่วมพิจารณา ณ ขณะนี้ (22 สิงหาคม 2554) กิจกรรมอยู่ในช่วงของการปลูกจิตสำนึก “รู้จักสามัคคี” หลายๆ โรงเรียนเขียนข้อมูลถึงมูลนิธิฯ ผ่านทางเฟซบุ๊ก รายงานผลการดำเนินการบ้าง เล่าเรื่องโรงเรียนของตนเองบ้าง และมีคุณครูหลายๆ ท่านที่ก่อนหน้านี้ยังไม่เคยใช้เฟซบุ๊ก แจ้งเข้ามาที่มูลนิธิฯ ว่าใช้เฟซบุ๊กได้อย่างไรนี้เอง ง่าย ได้รู้เรื่องของเพื่อนสมาชิกหลายท่านในเวลาเดียวกัน สะดวกยิ่งกว่าการใช้โทรศัพท์สื่อสารเสียอีก แต่ก็เป็นที่น่าเสียดายที่บางโรงเรียนไม่มีสัญญาณอินเทอร์เน็ต จึงจำเป็นต้องสื่อสารโดยการใช้โทรศัพท์มือถือเหมือนเดิม นอกจากติดต่อกับอาจารย์ทั้ง 84 โรงเรียนแล้ว มูลนิธิฯ ยังได้เพื่อนสมาชิกตัวน้อยอีกมากมายที่เข้ามาเฟซบุ๊กของมูลนิธิฯ (แต่ที่ดูจากรูปประจำตัวแต่ละคนตัวโตๆ กันทั้งนั้น) ก็ลูกศิษย์ของอาจารย์แต่ละท่านนั่นเองค่ะ แหม..เป็นโอกาสดีเลยที่จะได้เรียนรู้ความคิดของ

เด็กรุ่นใหม่ (จริงๆ อู้งาน อ่านไปเข้าใจ) ตอนนี่คณะกรรมการมูลนิธิฯ ต่างตั้งหน้าตั้งตารออ่านผลงานกิจกรรมของแต่ละโรงเรียนที่จะส่งเข้ามาที่มูลนิธิฯ ในวันที่ 15 กันยายน 2554 รอบที่ 2 ในวันที่ 15 ตุลาคม 2554 และรอบที่ 3 ในวันที่ 15 พฤศจิกายน 2554 รอบๆ ลุ้นจัง

กิจกรรม “ยุวทูตความดี ดาวเด่น”

ลักษณะของกิจกรรมคือ ตลอดระยะเวลา 3 เดือน โรงเรียนทั้ง 84 แห่ง จะต้องส่งรายงานผลการดำเนินการเข้ามาที่มูลนิธิฯ ทุกเดือนตามกำหนดที่ตั้งไว้ จากนั้นจะมีการคัดผลงานจากกิจกรรมภาคีฯ 28 โรงเรียน ซึ่งแต่ละโรงเรียน จะคัดเลือกตัวแทนโรงเรียนละ 2 คนมาร่วมกิจกรรม “ยุวทูตความดี ดาวเด่น” กิจกรรมจะประกอบไปด้วย การถวายพระพรชัยมงคลแด่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ที่โรงพยาบาลศิริราช การจัดนิทรรศการโครงการ “ยุวทูตความดี เพื่อพลังแผ่นดิน” เพื่อแสดงผลงานปณิธานฯ และผลงานกิจกรรม “ภาคีฯ” ที่ศูนย์การค้าสยามพารากอน หรือที่กระทรวงการต่างประเทศ ซึ่งจะเปิดให้ประชาชนทั่วไปเข้าชมและลงคะแนนคัดเลือกโรงเรียนที่มีผลงานดีเด่น การเดินทางไปเยี่ยมสถานทูตซึ่งเป็นเพื่อนกับกลุ่มโรงเรียนภาคีฯ และทัศนศึกษา ซึ่งจะเป็นการเปิดโลกทัศน์ เป็นต้น งานนี้จะเกิดขึ้นในช่วงเดือนธันวาคม 2554

กิจกรรม “ยุวทูตความดี เห้ย-เยือน”

และแล้วการรอคอยที่ทุกคนอยากให้มาถึงนั่นก็คือ กิจกรรม “ยุวทูตความดี เห้ย-เยือน” ซึ่งที่จริงเป็นเป้าหมายหลักของกิจกรรม ทั้งนักเรียนและคุณครู ต่างมุ่งหวังให้เกิดการเห้ย-เยือน ทุกท่านทราบว่ากิจกรรมนี้ มีความหมายมากเพียงใด พบเพื่อนที่คุยกันนานกว่า 3 เดือนโดยที่ไม่เคยเห็นหน้า ได้รู้ว่าวิถีชีวิตของเพื่อนเป็นไปอย่างที่เราจินตนาการไว้หรือไม่ คนในชุมชนจะ

ตื่นเต้นกับการมาเยือนครั้งนี้มากน้อยแค่ไหน หรือนี่เป็นการเดินทางไกลครั้งแรก
ของฉัน โอ้โฮ!!! ตื่นเต้นจัง อ๊ะๆๆ เข้าเรื่องต่อ จากผลงานกิจกรรมภาคีฯ
คณะกรรมการจะคัดเลือกผลงานดีเด่น 6 โรงเรียน พร้อมทั้งคุณครูที่ดูแล
กิจกรรมมาตลอดปี โดยจะนำผลการลงคะแนนของผู้เข้าร่วมชมนิทรรศการ
ผลงานของโรงเรียนมาประกอบการพิจารณา โรงเรียนทั้ง 6 โรงเรียนจะคัดเลือก
ตัวแทนนักเรียนโรงเรียนละ 30 คน เพื่อเดินทางไปเยี่ยมนักเรียนของโรงเรียน
ในกลุ่มภาคีฯ ของตนในช่วงเดือนมกราคม 2555 (การจัดสายการบินมี
ลักษณะดังนี้ โรงเรียน A ไปเยือนโรงเรียน B / โรงเรียน B ไปเยือนโรงเรียน C /
โรงเรียน C ไปเยือนโรงเรียน A) และรางวัลของการ “รู้จักสามัคคี” พร้อมภารกิจดีๆ
เพื่อประเทศชาติ นั่นก็คือ การคัดเลือกตัวแทนนักเรียนจาก 6 โรงเรียนๆ ละ 1 คน
พร้อมกับคุณครูที่ดูแลกิจกรรมมาตลอดปีเดินทางไปต่างประเทศ เพื่อพบปะและ
ร่วมกิจกรรมกับเครือข่ายโรงเรียนพี่โรงเรียนน้องของต่างประเทศ ในช่วงปิด
ภาคการศึกษา (มีนาคม - เมษายน 2555)

สิ่งที่ท่านผู้อ่านได้อ่านอยู่นี้เป็นพลังแห่งความหวังดีและความห่วงใย
ประเทศชาติอย่างยิ่งจากชายผู้หนึ่งที่มองเห็นวิกฤตใหญ่ในครั้งนี้ คือท่าน
เอกอัครราชทูตดอน ปรมัตถวินัย อดีตอธิบดีกรมสารนิเทศ ผู้ก่อเกิดโครงการยุวทูต
ความดี ซึ่งเราได้ขอร้องให้ท่านรับเป็นประธานโครงการฯ หากท่านผู้อ่านได้มี
โอกาสพบและพูดคุยกับท่านทูตดอน ท่านจะทราบว่าท่านทูตสามารถวางมือกับ
งานต่างๆ อย่าง และใช้เวลาสบายๆ พักผ่อนอยู่กับครอบครัว แต่ท่านกลับไม่คิด
เช่นนั้น ท่านยังคงมุ่งมั่นและผลักดันให้เกิดโครงการฯ อย่างเข้มแข็ง เมื่อมีโอกาสดี
ผู้เขียนจะได้รับฟังข้อมูลดีๆ คำสั่งสอนซึ่งมีใช้แต่จากคำพูดแต่ยังจากการกระทำ
ซึ่งเป็นความเสียสละเพื่อส่วนรวมโดยจริงใจ ไม่มีวาระแอบแฝงใดๆ ทั้งสิ้น
จากท่านเสมอ สิ่งที่ท่านทำไม่ใช่แค่เพิ่งเริ่มแต่เกิดขึ้นมานานแล้ว นานมากกว่า 12 ปี
นักการทูตที่เคยร่วมงานกับท่าน ต่างพูดเป็นเสียงเดียวกันว่า ท่านเน้นเรื่องเยาวชน

นี้มาโดยตลอด ท่านมองเห็นถึงความเข้มแข็งในอนาคตของชาติ หากทุกฝ่าย
ร่วมมือกันสร้างเยาวชนให้มีศักยภาพ คือ การสร้างคนหรือ “ปลูกคน” เพื่อ
อนาคตข้างหน้าของประเทศไทยจะสดใส สิ่งที่ยึดเหนี่ยวจิตใจซึ่งเป็นภูมิคุ้มกัน
คือ การทำความดี และ “การรู้จักสามัคคี” ตามกระแสพระราชดำรัสของพระบาท
สมเด็จพระเจ้าอยู่หัว จนทำให้เกิดเป็นพลังความดี พลังสามัคคี พลังแผ่นดิน

การดำเนินกิจกรรมโครงการ “ยุวทูตความดี เพื่อพลังแผ่นดิน”
แต่ละกลุ่มจะมีสมาชิกที่อยู่ต่างภาค แต่คุณครูผู้รับผิดชอบโครงการฯ ทุกท่าน
กล่าวเป็นเสียงเดียวกันว่า นั้นไม่ใช่ปัญหา เราไม่ได้แข่งขันกัน แต่เรากำลังจะ
ร่วมกันสร้างความดีในพื้นที่และจะขยายขอบเขตออกไปพร้อมๆ กัน ผู้เขียนได้
รับฟังเรื่องเล่าต่างๆ จากคณะครูในงานสัมมนา รู้สึกได้ถึงความเสียสละ และ
ความเสียสละที่ทุกท่านทำอยู่นี้มีต้นแบบมาจากพ่อหลวงของเรานั้นเอง คุณครู
บางท่านเกษียณอายุแล้ว แต่ก็ยังสละเวลาส่วนตัวมารับผิดชอบโครงการฯ ต่อ
และแจ้งว่าเมื่อ 12 ปีที่แล้ว ได้มีโอกาสทำงานกับโครงการฯ ของกระทรวง
การต่างประเทศ ซึ่งในสมัยนั้นยังเป็นแค่โครงการฯ และไม่ยากเสียโอกาส
อันดีนี้ไป คุณครูบางท่านเดินทางมาไกลมากแม้จะเหน็ดเหนื่อยกับการเดินทาง
แต่พอมาถึงงานสัมมนาที่กระทรวงการต่างประเทศ กลับรู้สึกตื่นเต้นและร่วมมือ
ในทุกๆ กิจกรรมเป็นอย่างดี ตอนนี้เราพอมองออกแล้ว ไม่ใช่แค่เรากลุ่มเล็กๆ
กลุ่มเดียวที่มองเห็นจุดสำคัญอันนี้ ยังมีสองมือของคุณครูทุกท่านที่พร้อม
ร่วมสร้างพลังความดี พลังสามัคคีให้กับประเทศ

ท่านผู้อ่านคะ บทความนี้อาจมีเนื้อหามากมาย แต่หากท่านตี
ความหมายอีกนัยหนึ่งของชื่อโครงการฯ แล้วท่านจะเข้าใจ “ยุว(เด็ก)ทูต(ตัวแทน)
ความดี เพื่อพลังแผ่นดิน(-----)”

โอกาสนี้ผู้เขียนเป็นตัวแทนขอบพระคุณทุกๆ ท่านที่ให้การสนับสนุน
โครงการฯ ขอบพระคุณจากใจค่ะ

บทบาทของไทยในฐานะประธานคณะมนตรี สิทธิมนุษยชนแห่งสหประชาชาติ

บทสัมภาษณ์ นายสีหศักดิ์ พวงเกตุแก้ว
เอกอัครราชทูตผู้แทนถาวรไทยประจำสหประชาชาติ ณ นครเจนีวา
โดย นางคันสนีย์ สหัสสรังษี
ผู้อำนวยการกองวิทยุกระจายเสียง และนายสถานีวิทยุสุราษฎร์
เมื่อวันที่ 4 กรกฎาคม 2554

ปัญหาสิทธิมนุษยชนเป็นประเด็นปัญหาที่ทั่วโลกให้ความสำคัญ และยังเป็นประเด็นที่มีความสำคัญในองค์การสหประชาชาติไม่แพ้ประเด็นด้าน ความมั่นคงและประเด็นด้านการพัฒนา การที่คนไทยได้รับเลือกเป็นประธาน คณะมนตรีสิทธิมนุษยชน ประจำปี พ.ศ. 2553 – 2554 จึงเป็นที่น่าสนใจสำหรับ ประเทศไทยในฐานะที่เป็นประเทศเปิด และมีพื้นฐานทางด้านสิทธิมนุษยชน ที่เปี่ยมบาน หนังสือวิทยุสุราษฎร์ฯ จึงขอถ่ายทอดบทสัมภาษณ์จากรายการ “สายตรงบัวแก้ว” ซึ่งเป็นรายการที่เผยแพร่บนเว็บไซต์ youtube.com โดยนางคันสนีย์ สหัสสระรังษี ผู้อำนวยการกองวิทยุกระจายเสียงและนาถสถาน วิทยุสุราษฎร์ฯ เป็นผู้ดำเนินรายการและได้มีโอกาสสัมภาษณ์ท่านทูตสีหศักดิ์ พวงเกตุแก้ว เอกอัครราชทูตผู้แทนถาวรไทยประจำองค์การสหประชาชาติ ณ นครเจนีวา เมื่อวันที่ 4 กรกฎาคม 2554 ซึ่งท่านได้ดำรงตำแหน่งเป็นประธาน คณะมนตรีสิทธิมนุษยชนแห่งสหประชาชาติ ประจำปี พ.ศ. 2553 – 2554 อีกด้วย

คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งสหประชาชาติมีความเป็นมาอย่างไร ? และมีความสำคัญอย่างไรในเวทีระหว่างประเทศ ?

ในงานขององค์การสหประชาชาติ ประกอบด้วย 3 เสาหลัก คือด้านความมั่นคง ด้านการพัฒนาทางเศรษฐกิจ และด้านสิทธิมนุษยชน ปัจจุบันเรื่องสิทธิมนุษยชนจะมีความสำคัญมากยิ่งขึ้น เพราะทุกประเทศมีความตื่นตัวในเรื่องสิทธิมนุษยชนมากยิ่งขึ้น เนื่องจากข้อมูลข่าวสารที่สื่อถึงกันอย่างรวดเร็ว จึงรับรู้เหตุการณ์การละเมิดสิทธิมนุษยชนทั่วทุกมุมโลก แม้จะเป็นกิจการภายในประเทศ แต่การละเมิดสิทธิมนุษยชนอย่างร้ายแรง ประชาคมโลกจึงควรให้ความสนใจร่วมกัน รวมทั้งดำเนินการระงับเหตุอีกด้วย

ภารกิจของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชน ในฐานะเป็นองค์กรหลักด้านสิทธิมนุษยชนแห่งสหประชาชาติ มีภารกิจในการติดตาม ตรวจสอบการละเมิดสิทธิมนุษยชนทั่วโลก และที่สำคัญคือการติดตามสถานการณ์การละเมิดสิทธิมนุษยชนที่ร้ายแรงในประเทศต่างๆ โดยมีกลไกที่สำคัญคือการประชุมคณะมนตรีฯ ปีละ 3 สมัยประชุม ระยะเวลาทั้งหมด 10 สัปดาห์ คณะมนตรีสิทธิมนุษยชน ประกอบด้วยประเทศสมาชิก 47 ประเทศ โดยผ่านการเลือกตั้ง มีวาระ 3 ปี และมีการกำหนดโควตาให้กับภูมิภาคต่างๆ และในปี 2554 ที่ผ่านมามีประเทศไทยได้รับเลือกเป็นสมาชิกด้วย

นอกจากนี้มีการแต่งตั้งประธานคณะมนตรีฯ ขึ้นมาดำรงตำแหน่งโดยมีวาระ 1 ปี ซึ่งในรอบนี้เป็นรอบของภูมิภาคเอเชีย หลายๆ ประเทศจึงมองหาประเทศในเอเชียด้วยกัน โดยคุณสมบัติของประธานควรเป็นประเทศที่เป็นกลาง มีท่าทีที่สมเหตุสมผล ไม่ฝักใฝ่ไปข้างใดข้างหนึ่ง สามารถประสานงานได้ และควรเป็นนักการทูตที่มีความอาวุโส และในการนี้ประเทศไทยได้รับเลือกให้เป็นประธาน จึงถือว่าไทยมีภารกิจเพิ่มขึ้น และเป็นโอกาสที่ไทยจะแสดงบทบาทให้เป็นที่ยอมรับในบรรดาประเทศสมาชิกคณะมนตรีฯ และประชาคมโลก

ภารกิจในขณะที่ไทยดำรงตำแหน่งเป็นประธานคือการทบทวนกลไกของคณะมนตรีฯ ที่กำหนดว่าครบรอบเวลา 5 ปีจะต้องทบทวนและการทบทวนก็เป็นไปด้วยดี นอกจากภารกิจปกติแล้ว ในเรื่องการติดตามสิทธิมนุษยชนเป็นเฉพาะเรื่อง เช่น เหตุการณ์ในลิเบีย อียิปต์ ซีเรีย เยเมน ฯลฯ คณะมนตรีฯ มีการประชุมพิเศษ ก็เป็นไปด้วยความราบรื่น มีข้อมติที่เป็นฉันทามติของคณะมนตรีฯ บทบาทของไทยทั้งในฐานะสมาชิกและฐานะประธานก็ได้รับการยอมรับพอสมควร

นอกเหนือจากเรื่องประเด็นสิทธิมนุษยชนในวิกฤตการณ์ในลิเบีย อียิปต์แล้ว จุดเน้นอื่นๆ ในช่วงที่กานดำรงตำแหน่งประธานมีอะไรบ้าง ?

มีอีกเรื่องหนึ่งที่อยากเผยแพร่ให้คนไทยได้รับทราบ เมื่อตั้งคณะมนตรีสิทธิมนุษยชนขึ้นมาแทนคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนเมื่อ 5 ปีที่แล้ว จุดประสงค์ที่ตั้งกลไกใหม่ขึ้นมาคือ เดิมทีที่ยังเป็นคณะกรรมการสิทธิมนุษยชน มีเสียงตำหนิว่าการพิจารณาของคณะกรรมการฯ มีความลำเอียงเลือกปฏิบัติต่อบางประเทศ มุ่งตรวจสอบเฉพาะบางประเทศเท่านั้น มีเรื่องการเมืองเข้ามาเกี่ยวข้อง ดังนั้น จึงมีการตั้งคณะมนตรีสิทธิมนุษยชนขึ้นมาแทนที่ และจึงมีการตั้งกลไกใหม่ขึ้นมาที่เรียกว่า Universal Periodic Review หรือ UPR หมายความว่า ทุกประเทศที่เป็นสมาชิกองค์การสหประชาชาติ 192 ประเทศ จะมีกระบวนการทบทวนสถานการณ์สิทธิมนุษยชนในแต่ละประเทศด้วย โดยภายใต้กลไกนี้จะไม่มีการเลือกปฏิบัติ กล่าวคือทุกประเทศต้องนำเสนอรายงานเกี่ยวกับสถานการณ์สิทธิมนุษยชนเข้าสู่การพิจารณาของคณะมนตรีสิทธิมนุษยชนฯ การพิจารณาในรอบแรกระยะเวลา 4 ปี ในขณะนี้พิจารณารายงานไปแล้ว 170 กว่าประเทศ เหลือกลุ่มสุดท้าย 17 ประเทศ

ซึ่งมีประเทศไทยรวมอยู่ด้วย โดยในเดือนตุลาคมนี้ในส่วนของประเทศไทยก็จะเข้าสู่กระบวนการ UPR กระบวนการนี้จะให้ประเทศต่างๆ มาให้ข้อคิดเห็นเกี่ยวกับสถานการณ์สิทธิมนุษยชนในประเทศไทย ซึ่งรายงานของเราก็เสร็จเรียบร้อยแล้วและมีข้อดีในแง่เนื้อหาที่ครอบคลุมในทุกประเด็นสำคัญ และมีข้อดีในแง่กระบวนการที่มีการรับฟังความคิดเห็นของภาคประชาชน กระทรวงการต่างประเทศได้ดำเนินการจัดทำรายงานโดยรับฟังความคิดเห็นด้านสิทธิมนุษยชนจากทุกภาคส่วน มีการทำงานร่วมกับหน่วยงานอื่น ภาคประชาสังคม มีการนำเสนอรายงานเข้าสู่กระบวนการพิจารณาพิจารณาทั้ง 4 ภาค และในกรุงเทพฯ โดยผมได้มีโอกาสเข้าร่วมการทำประชาพิจารณ์ที่กรุงเทพฯ ด้วย ดังนั้นการนำเสนอรายงานเกี่ยวกับสิทธิมนุษยชนของไทยในครั้งนี้ จะแสดงถึงข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการสิทธิมนุษยชนในประเทศไทย ความคืบหน้า ปัญหาอุปสรรค และการจะทำให้ประชาคมโลกเข้าใจถึงถึงความก้าวหน้าในด้านสิทธิมนุษยชนของไทย

อะไรคือความสำเร็จสำหรับประเทศไทยในฐานะประธานคณะมนตรีสิทธิมนุษยชนในครั้งนี้ ?

ความสำเร็จอาจจะไม่เกี่ยวกับผลประโยชน์ของประเทศไทยโดยตรง ในฐานะที่เราเป็นสมาชิกคณะมนตรีฯ เรามีโอกาสพิจารณาข้อแตกต่างๆ ที่เราเข้าไปมีบทบาท เช่น ในเรื่องสิทธิคนพิการ สิทธิสตรี เราก็ได้เข้าไปมีบทบาทอย่างเข้มข้น ความสำเร็จของเราในช่วงที่ผ่านมาในฐานะที่เราเป็นประธานก็ได้แสดงบทบาทการเป็นประธานอย่างสร้างสรรค์ โดยพยายามส่งเสริมการหารือที่กว้างขวางในคณะมนตรีสิทธิมนุษยชนฯ และพยายามหาฉันทามติในเรื่องต่างๆ ก็เป็นบทบาทที่ได้รับการยอมรับ เพราะในคณะมนตรีสิทธิมนุษยชน

แม้เราจะพูดในเรื่องสิทธิมนุษยชนที่ประเทศสมาชิกต่างเห็นว่าเป็นเรื่องสำคัญ แต่มุมมองแต่ละประเทศมีความแตกต่างกันไป เพราะแต่ละประเทศมีภูมิหลังทางประวัติศาสตร์ การเมือง เศรษฐกิจที่แตกต่างกัน ทำให้การมองเรื่องสิทธิมนุษยชนก็แตกต่างกันไปด้วย อาทิเช่น ประเทศกำลังพัฒนาจะเน้นสิทธิในด้านเศรษฐกิจและสังคม ส่วนประเทศพัฒนาแล้วจะเน้นเรื่องสิทธิทางการเมือง สิทธิพลเรือน สิทธิในการแสดงความคิดเห็น สิทธิในการชุมนุม เป็นต้น เวทีคณะมนตรีสิทธิมนุษยชนจึงเป็นเวทีในการอภิปรายเพื่อหาฉันทามติร่วมกัน

นอกจากนี้ ในการประชุมคณะมนตรีสิทธิมนุษยชนฯ ที่ผ่านมา ผมได้พยายามหลีกเลี่ยงการใช้การลงคะแนนเสียงในข้อมติที่สำคัญ เพราะการต้องลงคะแนนเสียงจะทำให้เกิดความแตกแยกภายในคณะมนตรีสิทธิมนุษยชนฯ ดังนั้น สิ่งที่จะต้องทำคือการทำงานเบื้องหลัง พยายามส่งเสริมให้มีการหารือข้ามกลุ่ม ระหว่างกลุ่ม ภายในกลุ่ม ที่มีท่าทีแตกต่างกัน เพื่อให้เกิดท่าทีที่แคบเข้าหากันมากขึ้น และเป็นฉันทามติมากขึ้น ซึ่งสมาชิกต่างกล่าวถึงว่า ประเทศไทยทำหน้าที่ได้ดีในแง่ที่มีความสมดุล มีท่าทีที่สร้างสรรค์ มีการอำนวยความสะดวกให้เกิดการหารืออย่างกว้างขวางในกลุ่มต่างๆ ซึ่งช่วยในการสร้างฉันทามติ จึงเป็นสิ่งที่มีความประโยชน์ต่อประเทศไทยในแง่มุมมองที่ว่า ไทยมีศักยภาพในการเป็นผู้เล่นที่มีบทบาทในเวทีระหว่างประเทศ คือไม่ได้แสดงบทบาทเฉพาะเรื่องของไทยแต่ไทยพร้อมแสดงบทบาทเพื่อประชาคมโลก

ประชาชนชาวไทยได้ประโยชน์อะไรจากการที่ท่านดำรงตำแหน่งเป็นประธานคณะมนตรีครั้งนี้ ?

ประชาชนได้เห็นประเทศไทยมีบทบาทที่เกื้อกูลต่อผลประโยชน์ของโลกโดยรวม จากที่กล่าวมาแล้ว เราไม่ได้มองแค่ผลประโยชน์ของ

ประเทศไทยเท่านั้น ส่งผลถึงภาพลักษณ์ที่ต่างชาติมองว่าประเทศไทยมีความก้าวหน้าในเรื่องการเมือง เศรษฐกิจ ซึ่งไทยกำลังยกระดับเป็นประเทศที่ก้าวหน้ามากขึ้น เป็นเรื่องที่มีความสำคัญต่อประเทศไทยในเวทีโลก โดยเฉพาะในการสร้างความเชื่อถือต่อการเมืองไทย และเศรษฐกิจไทย สิ่งที่เราแสดงในบทบาทหรือกรอบความร่วมมือต่างๆ ก็จะมีผลกลับมาในรูปของความร่วมมือทวิภาคีกับประเทศไทย ถ้าเราทำงานได้ดี แสดงบทบาทอย่างสร้างสรรค์ประเทศต่างๆ ก็อยากคบหาเรามากยิ่งขึ้น

จากบทสัมภาษณ์ดังกล่าว เราหวังว่าท่านผู้อ่านคงได้ทราบถึงความสำคัญของคณะมนตรีสิทธิมนุษยชนแห่งสหประชาชาติ และการมีบทบาทที่สร้างสรรค์ของประเทศไทยในเวทีระหว่างประเทศที่ช่วยสร้างเกียรติภูมิที่ดีให้กับประเทศชาติ ท่านผู้อ่านยังได้รับทราบกระบวนการดำเนินงานของคณะมนตรีสิทธิมนุษยชนฯ ว่ามีขั้นตอนและกลไกในการพิจารณาประเด็นสิทธิมนุษยชนอย่างไรด้วย นอกจากนี้ ในส่วนของท่านทูตสีหศักดิ์ฯ นั้น ก่อนจะได้รับตำแหน่งประธานคณะมนตรีมนุษยชนฯ ครั้งนี้ ท่านได้มีบทบาทอย่างกว้างขวางในเวทีสหประชาชาติ ณ นครเจนีวาและอื่นๆ มาแล้ว อาทิ การดำรงตำแหน่งเป็นประธานกลุ่ม G-77 ที่สหประชาชาติ ณ นครเจนีวา (G-77 Geneva Chapter) ซึ่งเป็นการรวมกลุ่มของประเทศกำลังพัฒนา เพื่อผลักดันประเด็นด้านเศรษฐกิจและการพัฒนาในเวทีสหประชาชาติ นอกจากนี้ ท่านยังได้มีส่วนช่วยผลักดันและเตรียมการจัดตั้งกลไกสิทธิมนุษยชนในอาเซียนอีกด้วย จึงถือว่าเป็นบุคลากรคุณภาพของกระทรวงการต่างประเทศที่ได้รับการยอมรับอย่างกว้างขวางในเวทีระหว่างประเทศและได้ส่งเสริมบทบาทในด้านการทูตพหุภาคีของไทยอย่างสร้างสรรค์ในครั้งนี้อีกด้วย

ฟันเฟืองตัวน้อยกับการกิจปกป้อง ชื่อเสียงประเทศไทยในกรุงบรัสเซลส์

ชลทิพา วิญญานาวรรณ

หลายคนคงเคยสงสัยว่า ทำไมกรุงบรัสเซลส์ของประเทศเบลเยียม จึงได้ชื่อว่าเป็นเมืองหลวงของยุโรป ไม่ใช่เพราะตั้งอยู่ใจกลางทวีปยุโรป แต่เป็นเพราะกรุงบรัสเซลส์เป็นที่ตั้งของสามสถาบันหลักของสหภาพยุโรป (European Union) หรือที่เรียกกันว่า อียู ซึ่งเป็นการรวมกลุ่มของสมาชิก 27 ประเทศ ได้แก่ ออสเตรีย เบลเยียม บัลแกเรีย ไชปรัส สาธารณรัฐเช็ก เดนมาร์ก เอสโตเนีย ฟินแลนด์ ฝรั่งเศส เยอรมนี กรีซ ฮังการี ไอร์แลนด์ อิตาลี ลัตเวีย ลิทัวเนีย ลักเซมเบิร์ก มอลตา เนเธอร์แลนด์ โปแลนด์ โปรตุเกส โรมาเนีย สโลวาเกีย สโลวีเนีย สเปน สวีเดน และสหราชอาณาจักร

โครงสร้างและกลไกการทำงานของสถาบันหลักของอียูค่อนข้างมีความยุ่งยากซับซ้อนในการทำความเข้าใจ โดยเฉพาะในช่วงแรก ๆ ที่ผู้เขียนไปประจำการและได้รับมอบหมายให้ปฏิบัติงานด้านอียูฝ่ายการเมือง ซึ่งต้องใช้เวลาในการทำความรู้จักกับโครงสร้างที่วุ่นวายไม่น้อย

ก่อนอื่นคงต้องขอเล่าถึงสามสถาบันหลักของอียูในกรุงบรัสเซลส์ พอเป็นสังเขป คือ คณะกรรมาธิการยุโรป คณะมนตรียุโรป และสภายุโรป ว่า คณะกรรมาธิการยุโรป (European Commission) เป็นตัวแทนคอยปกป้องผลประโยชน์ของอียู เป็นอิสระจากรัฐบาลของแต่ละประเทศสมาชิก ประกอบด้วย ประธานและกรรมาธิการ (Commissioner) รวม 27 คน ที่ได้รับเลือกจากรัฐบาลของแต่ละประเทศสมาชิก และได้รับการรับรองจากสภายุโรป มีวาระคราวละ 5 ปี ทำหน้าที่เสนอร่างกฎหมายและดูแลการบริหารงบประมาณของอียู กรรมาธิการแต่ละคนมีหน้าที่รับผิดชอบคนละด้าน เทียบเท่ากับรัฐมนตรีดูแลกระทรวง และมีเจ้าหน้าที่ หรือข้าราชการประจำปฏิบัติงานประมาณ 25,000 คน

ภายในห้องที่ประชุมเต็มคณะของสภายุโรปในกรุงบรัสเซลส์

ต่อมา คือ คณะมนตรียุโรป (European Council) คือ รัฐมนตรี หรือผู้แทนรัฐบาลจากประเทศสมาชิกทั้งหมด 27 คน จะประชุมหารือกันเรื่องต่าง ๆ เช่น การต่างประเทศ เกษตรกรรม คมนาคม เศรษฐกิจและการเงิน และพลังงาน เพื่อกำหนดทิศทางนโยบายของอียู โดยแต่ละประเทศมีเสียงโหวตตามสัดส่วนจำนวนประชากร ถือเป็นองค์กรหลักด้านนิติบัญญัติและการตัดสินใจชี้ขาดของอียู จะทำงานโดยประสานกับสภายุโรปเพื่อพิจารณาร่างกฎหมายและรับผิดชอบด้านนโยบายต่างประเทศและความมั่นคงร่วมกัน ประธานอียู (Presidency) จะหมุนเวียนทุก 6 เดือน คือ ครั้งแรกของปี (มกราคมถึงมิถุนายน) และครึ่งหลังของปี (กรกฎาคมถึงธันวาคม) หากเป็นการประชุมรัฐมนตรีต่างประเทศอียู ผู้นำที่ประธาน คือ High Representative of the Union for Foreign Affairs and Security Policy ส่วนการประชุมระดับประมุขของประเทศ ที่เรียกว่า การประชุมสุดยอดผู้นำอียู ทุกไตรมาส นั้น จะมี President of the European Council ทำหน้าที่ประธานการประชุม ซึ่งเป็นตำแหน่งบริหารที่ตั้งขึ้นใหม่ตามสนธิสัญญาลิสบอน (Treaty of Lisbon) ตั้งแต่วันที่ 1 ธันวาคม 2552 เพื่อรับผิดชอบนโยบายร่วมด้านการต่างประเทศและความมั่นคง (Common Foreign and Security Policy – CFSP)

สุดท้าย คือ สภายุโรป (European Parliament) มาจากการเลือกตั้งตรงจากแต่ละประเทศสมาชิก ทุก 5 ปี ขณะนี้ มีสมาชิกสภายุโรป 736 คน จาก 27 ประเทศ มีการจัดกลุ่มตามพรรคการเมืองแทนรายประเทศ กลุ่มขนาดใหญ่ที่สุด คือ European's People Party และพรรค Socialists ตามด้วยพรรค Liberals & Democrats และ Green ทำหน้าที่ร่วมตัดสินใจกับคณะมนตรียุโรปในการพิจารณาร่างกฎหมายของอียู ที่เสนอโดยคณะกรรมการสิทธิยุโรป การอนุมัติงบประมาณ การรับรองความตกลงระหว่างประเทศของอียูกับประเทศนอกอียู

ต้องนับเป็นความโชคดีของผู้เขียน เพราะปกติแล้ว การไปประจำการในต่างประเทศเรามักมีโอกาสได้ติดต่อประสานงานกับเจ้าหน้าที่โตะประจำกระทรวงการต่างประเทศของประเทศนั้น ๆ ในฐานะบุคคลติดต่ออย่างเป็นทางการของเราเพียงคนเดียว แต่การไปประจำการที่กรุงบรัสเซลส์ และมีหน้าที่ดูแลงานด้านอียูฝ่ายการเมือง ทำให้ผู้เขียนต้องมีบุคคลติดต่ออย่างเป็นทางการอย่างน้อย 3 คน จากสามสถาบันหลักของอียู เพราะในแต่ละสถาบันหลักจะมีเจ้าหน้าที่ดูแลเรื่องความสัมพันธ์กับประเทศต่าง ๆ หรือที่เรียกว่า เจ้าหน้าที่โตะ เช่น โตะไทย โตะพม่า ทำหน้าที่ติดต่อประสานงานกับผู้แทนประเทศนั้นๆ การกิจแรกของผู้เขียนจึงเริ่มจากการทำความรู้จักและสร้างความคุ้นเคยกับเจ้าหน้าที่โตะไทยของทั้งสามสถาบันหลัก ซึ่งก็คือ ข้าราชการประจำของอียูนั่นเอง

บางคนอาจคิดว่า การผูกสัมพันธ์สร้างความคุ้นเคยกับเจ้าหน้าที่โตะในระดับเจ้าหน้าที่ปฏิบัติการดูเหมือนไม่ค่อยมีความสำคัญมากนัก แท้ที่จริงแล้วเจ้าหน้าที่เหล่านี้ คือ ผู้ที่มีความรู้และความเชี่ยวชาญในงานที่ปฏิบัติอย่างรอบด้าน นับตั้งแต่การเป็นบุคคลแรกที่เรากำลังติดต่อประสานงานด้วยเมื่อมีประเด็นหรือมีคณะเยือนต่าง ๆ ไปจนถึงงานยกร่างถ้อยแถลงสำหรับประธานคณะกรรมการการยุโรป ประธานคณะมนตรียุโรป หรือประธานสภายุโรปทีเดียว ดังนั้น การติดต่อประสานงานเพื่อกรุยทางไปสู่การขับเคลื่อนหรือเสริมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างไทยและอียูจะราบรื่นดีหรือไม่ ก็ขึ้นอยู่กับความสัมพันธ์ในระดับปฏิบัติการเป็นสำคัญเช่นกัน

การเสริมสร้างความสัมพันธ์ระดับเจ้าหน้าที่โตะไม่ใช่เรื่องยาก ซับซ้อนอะไรเพราะเมื่อเราใช้ความจริงใจ มอบน้ำใจมิตรใจให้ด้วยความสม่ำเสมอ ก็ย่อมเกิดปฏิสัมพันธ์สองทางแบบให้และรับ ผู้เขียนเริ่มต้นจากการ

เชิญรับประทานอาหารกลางวันเพื่อทำความรู้จักกันก่อน และแสดงความจริงใจ ด้วยการแจ้งข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับประเทศไทยที่เห็นว่าจะประโยชน์ต่อการประสานงานและดำเนินความสัมพันธ์ไทยและอียู ซึ่งเป็นที่มาของการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารระหว่างกันอย่างสม่ำเสมอในเวลาต่อมา การสร้างความสนิทสนมควรดำเนินไปแบบธรรมชาติ ไม่จำเป็นต้องมีการพูดคุยกันเรื่องงาน ทุกครั้งที่พบกัน ต้องไม่让他รู้สึกว่ามีเรื่องแล้วจึงวิ่งมาหา เพื่อขอความช่วยเหลือ นอกจากนี้ จะต้องชี้ให้เห็นถึงผลประโยชน์ร่วมกันของทั้ง 2 ฝ่าย และคุณค่าของการถ้อยทีถ้อยอาศัยซึ่งกันและกัน บ่อยครั้งที่ผู้เขียนแสดงมิตรไมตรี ด้วยการเชิญมางานวันชาติ หรือกิจกรรมทางวัฒนธรรมของสถานเอกอัครราชทูตฯ หรือการรับประทานอาหารกลางวันร่วมกันเมื่อสะดวกทั้งสองฝ่าย จนเกิดความรู้สึกไว้นื้อเชื่อใจเสมือนเป็นเพื่อนร่วมงานที่สามารถแบ่งปันข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ต่อการประสานงานกันได้ทุกเมื่อ โดยต้องไม่กระทบต่อความมั่นคงของชาติหรือความลับของทางราชการ

ความสนิทสนมในการประสานงานกับเจ้าหน้าที่โต๊ะทั้งสามคน ทำให้การทำงานของฟันเฟืองตัวเล็กๆ อย่างผู้เขียนในขณะที่เป็นประจำการ ณ กรุงบรัสเซลส์ เป็นไปด้วยความสะดวกรวดเร็วและง่ายขึ้นมาก และได้กลายเป็นส่วนสำคัญในการปกป้องผลประโยชน์ของประเทศไทยในเวลาต่อมาอย่างไม่น่าเชื่อ ดังเช่นเมื่อคณะกรรมการยุโรปจะออกแถลงการณ์ที่ส่งผลกระทบต่อชื่อเสียงของประเทศไทย ผู้เขียนได้รับการแจ้งเตือนเพื่อให้ไทยมีโอกาสแจ้งข้อมูลที่ถูกต้อง ทำให้ผู้เขียนตระหนักชัดว่า ทศนคติที่ดีต่อไทยอันเกิดจากความสัมพันธ์ที่ดีในระดับเจ้าหน้าที่ มีส่วนช่วยให้การยกย่องแถลงการณ์ดังกล่าว มีแนวโน้มที่จะใช้ถ้อยคำและเนื้อความฉันทมิตร แทนการมุ่งประณามหรือตำหนิประเทศไทย

ผู้เขียนยังจำได้ไม่ลืม เมื่อได้รับแจ้งจากเจ้าหน้าที่สำนักเลขาธิการ
ประจำประธานกลุ่มเอเชียตะวันออกเฉียงใต้และอาเซียนของสภายุโรป ซึ่งเป็น
เสมือนเจ้าหน้าที่ไทยประจำสภายุโรปว่า ในอีก 2-3 วันข้างหน้า ที่ประชุมเต็ม
คณะของสภายุโรปจะอภิปรายและออกข้อมติด่วน ที่จะกระทบต่อภาพลักษณ์
ของประเทศไทย ผู้เขียนรู้สึกขอบคุณที่ได้รับแจ้งให้ทราบล่วงหน้า เพราะทำให้
ผู้เขียนมีโอกาสรับร่างข้อมติที่จะนำเข้าอภิปรายล่วงหน้า และฝ่ายไทยมีโอกา
สเจรจาโน้มน้าวเพื่อขอแก้ไขข้อความที่ไม่ถูกต้องให้ถูกต้องตรงตามข้อเท็จจริง
รวมทั้งตัดถ้อยคำที่รุนแรง เช่น การประณามหรือตำหนิประเทศไทยอย่างรุนแรง
ออกจากร่างข้อมติ เนื่องจากสมาชิกสภายุโรปบางคนยังมีความรู้ความเข้าใจต่อ
สถานการณ์ไม่ถูกต้อง นอกจากต้องรื้อรายงานกลับมาที่กระทรวงการต่างประเทศ
แล้ว ผู้เขียนยังต้องโน้มน้าวเพื่อขอรับร่างข้อมติจากพรรคการเมืองต่างๆ
โดยเฉพาะร่างข้อมติร่วมสุดท้าย (Joint Motion) ที่จะนำเข้าไปที่ประชุมเต็มคณะ
ของสภายุโรป และเร่งส่งหนังสือชี้แจงข้อเท็จจริงจากรัฐมนตรีว่าการกระทรวง
การต่างประเทศให้บุคคลต่างๆ ในสภายุโรป อาทิ หัวหน้าพรรคการเมืองต่าง ๆ
ประธานและสมาชิกคณะกรรมการการต่างประเทศ หัวหน้าและสมาชิก
กลุ่มเอเชียตะวันออกเฉียงใต้และอาเซียน รวมถึงสมาชิกสภายุโรปที่มีทัศนคติที่ดี
ต่อประเทศไทยและสมาชิกสภายุโรปที่เกี่ยวข้องทั้งหมด จนในที่สุดข้อมติด่วน
ที่ผ่านความเห็นชอบจากสภายุโรป ก็สะท้อนข้อเท็จจริงและตัดข้อความที่
ไม่เกี่ยวข้องและถ้อยคำประณามประเทศไทยอย่างรุนแรงออกไป

นอกจากงานเจรจาโน้มน้าวเพื่อขอแก้ไขร่างข้อมติด่วนแล้ว ผู้เขียน
มักต้องขอให้เจ้าหน้าที่เป็นผู้บรรยายกิตติมศักดิ์ให้กับคณะต่าง ๆ อยู่เสมอ
เช่น คณะของประธานคณะกรรมการการต่างประเทศ วุฒิสภา และประธาน
คณะกรรมการการต่างประเทศ สมาชิกผู้แทนราษฎร ล่าสุด ผู้เขียนได้มีโอกาส

จัดนัดหมายและต้อนรับคณะของประธานวุฒิสภาที่เดินทางเยือนสภายุโรป เมื่อวันที่ 14 ธันวาคม 2553 ก่อนที่ผู้เขียนจะครบประจำการเพียงสองสัปดาห์ ที่ต้องกล่าวว่า เป็นผู้บรรยายกิตติมศักดิ์ เพราะปกติ สภายุโรปมีเจ้าหน้าที่คอย บรรยายให้คณะต่าง ๆ ตามวันและเวลาที่นัดไว้ล่วงหน้าอย่างน้อยสองสัปดาห์ แต่บางครั้งผู้เขียนต้องขอให้ช่วยจัดการบรรยายและพาเดินชมอาคารสภายุโรป ให้เป็นพิเศษสำหรับคณะที่แจ้งล่วงหน้าแบบกระชั้นชิด หรือแม้แต่แขกส่วนตัว ของเอกอัครราชทูตและภริยา ที่ผู้เขียนต้องขอให้ช่วยพาชมเป็นการส่วนตัวเป็น กรณีพิเศษ แม้สภายุโรปจะจัดให้บุคคลทั่วไปเข้าเยี่ยมชมได้เป็นประจำทุกวัน อยู่แล้วก็ตาม

ประธานวุฒิสภา และประธานคณะกรรมการการต่างประเทศ วุฒิสภา เยี่ยมชมสภายุโรป

สิ่งหนึ่งที่ผู้เขียนรู้สึกประทับใจจากการได้รับมอบหมายให้ดูแลงานด้านความสัมพันธ์ไทย-อียู ฝ่ายการเมือง คือ การได้ปฏิสัมพันธ์และเรียนรู้วิธีการทำงานแบบมีอาชีพที่รวดเร็วและมีประสิทธิภาพจากฝ่ายอียู ซึ่งมีระดับการแข่งขันสูง ทำให้เจ้าหน้าที่ต้องหมั่นพัฒนาความรู้ความสามารถเพื่อตอบสนองภารกิจประจำและปัญหาท้าทายต่างๆ โดยเฉพาะการติดต่อประสานงานทางไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์ หรือ email แบบเข้าถึงได้อย่างทั่วถึงทุกคน ตั้งแต่ระดับเจ้าหน้าที่ผู้บริหาร สมาชิกสภายุโรป หรือแม้แต่กรรมการธิการ (เทียบเท่าตำแหน่งรัฐมนตรี) ที่เปิดกว้างพร้อมให้เข้าถึงทางไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์ได้ทุกเมื่อทำให้เกิดความสะดวกรวดเร็วทันโลกยุคโลกาภิวัตน์

จำได้ว่า เมื่อเดือนมิถุนายน 2553 ผู้เขียนได้รับมอบหมายให้เร่งจัดทำร่างกำหนดการเยือนกรุงบรัสเซลส์ของรัฐมนตรีว่าการฯ โดยต้องนัดหมายให้รัฐมนตรีว่าการฯ เข้าพบหารือกับกรรมการธิการ (Commissioner) ของอียูให้ได้อย่างน้อยสองคนเป็นเวลาล่วงหน้าประมาณสองสัปดาห์ ผู้เขียนก็ได้อาศัยวิธีการติดต่อนัดหมายแบบเข้าถึงได้อย่างทั่วถึงทุกคนที่มีประสิทธิภาพของอียูเพื่อความเร็วโดยในที่สุด ผู้เขียนก็สามารถทาบทามและยืนยันนัดหมายการพบหารือทั้งหมดสำหรับรัฐมนตรีว่าการฯ ในช่วงการเยือนกรุงบรัสเซลส์ได้เรียบร้อยภายในสองวัน

การที่สถาบันหลักของอียูเน้นการดำเนินงานอย่างโปร่งใสตรวจสอบได้และเปิดกว้างโดยเปิดให้สาธารณชนเข้าร่วมรับฟังการประชุมสมาชิกสภายุโรป กลุ่มเอเชียตะวันออกเฉียงและอาเซียนได้

ตามความสนใจใฝ่รู้ ทำให้ผู้เขียนมีโอกาสดูและเวียนไปร่วมรับฟังการประชุมในฐานะผู้สังเกตการณ์และมีโอกาสดูเห็นบรรยากาศการประชุมของสมาชิกสภายุโรปที่สภายุโรป รวมทั้งเก็บเกี่ยวประเด็นหรือข้อมูลที่น่าสนใจ

ที่เกี่ยวข้องกับประเทศไทยหรืออาจส่งผลกระทบต่อประเทศไทย แล้วรายงานให้กระทรวงฯ ทราบอยู่บ่อยๆ นับเป็นโอกาสดีในการฝึกใช้วิจารณญาณในการเลือกเข้าร่วมและรายงานข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อประเทศไทยให้กระทรวงฯ ทราบ และเป็นการเปิดโลกทัศน์ให้กว้างไกล อันเป็นการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของกระทรวงฯ ได้เป็นอย่างดีด้วย

เห็นได้ชัดว่า อาณิสสส์สำคัญจากการออกไปประจำการในต่างประเทศ คือ การได้เปิดโลกทัศน์ ฝึกบริหารจัดการเวลาและรักษาวินัยในตนเอง เพราะเมื่อไปปฏิบัติหน้าที่ราชการในต่างประเทศ จะยึดแต่กรอบเวลาราชการแบบเซ็นชื่อ 08.30 น. และกลับบ้าน 16.30 น. ไม่ได้ ยิ่งในประเทศที่เวลาท้องถิ่นต่างจากเมืองไทย ยิ่งต้องพร้อมปฏิบัติราชการเกือบตลอดเวลา โดยมีอินเทอร์เน็ตเป็นเครื่องมือสำคัญในการติดต่อสื่อสาร

แม้ผู้เขียนจะไปประจำการและปฏิบัติงานด้านอัยการฝ่ายการเมืองเพียง 3 ปีและมองตัวเองเป็นเพียงเจ้าหน้าที่ระดับล่าง หรือฟันเฟืองตัวน้อยนิดในกระบวนการดำเนินความสัมพันธ์ระหว่างประเทศและการปกป้องผลประโยชน์ของไทยในเวทีโลก แต่ผู้เขียนก็อดภาคภูมิใจไม่ได้ที่ได้รับโอกาสและความไว้วางใจให้ไปปฏิบัติหน้าที่เพื่อประเทศชาติในต่างแดน และความสำเร็จในการสร้างเพื่อนหรือเครือข่ายพันธมิตร รวมทั้งประสบการณ์แบบมืออาชีพในการทำงานครั้งนี้ จะอยู่ในหัวใจผู้เขียนไปอีกนานแม้เมื่อกลับจากประจำการแล้ว เพราะมิตรภาพที่เกิดขึ้น จะยังดำเนินต่อไปเพื่อประโยชน์ต่อประเทศชาติได้อีกในวันข้างหน้า จนกว่าถนนสายอาชีพนี้จะนำพาให้ได้กลับมาพบกันใหม่

นางสาวชลธิพา วิญญูนาวรรณ

เลขานุการโท สถานเอกอัครราชทูต ณ กรุงบรัสเซลส์ (ปี 2551-2553)

ปัจจุบัน นักการทูตชำนาญการ สำนักงานนโยบายและแผน

กระทรวงการต่างประเทศ

ดอกเข้าพรรษา

(*Smithatris supraneanae* W.J. Kress & K. Larsen)

กฤษฏีธิดา สุจิรา

ทุกๆ ปีในช่วงเทศกาลเข้าพรรษา วันแรม 1 ค่ำ เดือน 8 วัดพระพุทธรบาท จังหวัดสระบุรี จะจัดงานยิ่งใหญ่แห่งปี ซึ่งก็คือ งานตัดบาตรดอกไม้ ประชาชนจากทั่วทุกสารทิศ จะหลั่งไหลไปทำบุญตัดบาตรเนื่องในวันเข้าพรรษาที่วัด และหลังจากการตัดบาตรทำบุญ พร้อมถวายเทียนเข้าพรรษาในช่วงเช้าแล้ว ก็จะมีการตัดบาตรดอกไม้ที่วัดพระพุทธรบาทราชวรมหาวิหารในช่วงบ่าย

ในช่วงฤดูฝนใกล้กับวันเข้าพรรษานี้เอง จะมีดอกไม้ท้องถิ่นชนิดหนึ่งขึ้นตามไหล่เขา และออกดอกในช่วงเทศกาลเข้าพรรษาพอดี ชาวบ้านที่พบเห็นดอกไม้ชนิดนี้จึงได้เก็บนำมาถวายพระสงฆ์ ดอกไม้ชนิดนี้มีชื่อว่า “ดอกเข้าพรรษา” ซึ่งมาจากช่วงเวลา que ดอกไม้ชนิดนี้บาน ดอกเข้าพรรษาเป็นดอกไม้ที่มีทั้งสีขาวบริสุทธิ์อันเปรียบดังพระพุทธรศาสนา และสีเหลืองซึ่งเป็นสีของพระสงฆ์ ชาวบ้านได้พร้อมใจกันนำดอกเข้าพรรษามาถวายพระสงฆ์ เพื่อนำไปสักการะรอยพระพุทธรบาท เป็นประจำทุกๆ ปี เพื่อแสดงถึงศรัทธาอันแรงกล้าที่มีต่อพระพุทธรศาสนา และสมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ดอกเข้าพรรษา

จึงถือเป็นดอกไม้ที่เกี่ยวข้องกับความเชื่อทางพระพุทธศาสนา และวิถีชีวิตของคนไทยในแถบจังหวัดภาคกลางอันได้แก่ ลพบุรี และสระบุรี มาเป็นระยะเวลาช้านาน

ดอกเข้าพรรษา หรือในบางพื้นที่เรียกว่า หงส์เหิน (Globba winitii) เป็นพืชที่จัดอยู่ในวงศ์ชิง เป็นไม้ดอกเมืองร้อนเกิดในป่าร้อนชื้น ภายใต้ร่มเงาไม้ใหญ่หรือตามชายป่า พบในประเทศไทย, พม่า และเวียดนาม มีชื่อเรียกแตกต่างกันไปตามท้องถิ่น เช่น กล้วยจี่กะ (ตาก), กล้วยจี่กะหลวง (ลำพูน), กล้วยเครือคำ (เชียงใหม่), ก้ามปู (พิษณุโลก), ขมิ้นผีหรือกระตือลิง (ภาคกลาง), วานดอกเหลือง (เลย), ดอกเข้าพรรษา (สระบุรี) เป็นต้น

สำหรับดอกเข้าพรรษาที่เป็นพืชเฉพาะถิ่นในจังหวัดสระบุรี และ
ลพบุรีนั้น พบส่วนใหญ่ในอำเภอมะขาม จังหวัดสระบุรี มี 2 สกุล ได้แก่
สกุลกระเจียว มีดอกสีขาวหรือขาวอมชมพู และสกุลหงส์เหินจะออกดอกเพียง
ปีละหนึ่งครั้งในช่วงเทศกาลเข้าพรรษาเท่านั้น

ดอกเข้าพรรษาและความเชื่อทางศาสนา

ประเพณีตักบาตรดอกไม้มักมีจุดเริ่มต้นมาจากพุทธตำนานที่ว่า พระเจ้า
พิมพิสาร พระราชาแห่งเมืองราชคฤห์ ทรงโปรดปรานดอกมะลิมาก แต่ละวัน
จะรับสั่งให้นายสุนนมาลาการนำดอกมะลิสตมาถวายถึงวันละ 8 กำมือ มาวันหนึ่ง
ขณะที่นายสุนนมาลาการออกไปเก็บดอกมะลิ ได้เห็นองค์สมเด็จพระสัมมา
สัมพุทธเจ้ากำลังเสด็จออกบิณฑบาต พร้อมด้วยพระภิกษุสงฆ์ นายสุนนมาลา
การเห็น “ฉัพพรรณรังสี” ขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า จึงเกิดความ
เลื่อมใสศรัทธา จึงตัดสินใจถวายดอกมะลิแด่พระพุทธองค์ พร้อมกันนั้นก็ตั้งใจ
อธิษฐานว่า ข้าวของทุกสิ่งทีพระเจ้าพิมพิสารทรงมอบให้เพียงเพื่อยังชีพในภพนี้
เท่านั้น แต่การนำดอกไม้ถวายบูชาแด่พระพุทธองค์ สร้างอาณิสย์ได้ทั้งภพนี้
และภพหน้า หากถูกประหารชีวิตเพราะไม่ได้ถวายดอกมะลิแด่พระเจ้าพิมพิสาร
ก็ยินยอม ทนได้นั้น ก็เกิดปาฏิหาริย์ ดอกมะลิลอยวนและลอยเป็นแพอยู่ที่
พระหัตถ์ซ้าย ขวและพระปฤษฎางค์ (หลัง) ของพระองค์ โดยหันหัว (ดอกมะลิ)
เข้าหาพระวรกาย พระเจ้าพิมพิสารทรงทราบว่ สมเด็จพระบรมศาสดาเสด็จ
ออกบิณฑบาตมาถึงใกล้ๆ พระราชวัง จึงเสด็จไปถวายบังคม แล้วเสด็จตาม
สมเด็จพระบรมศาสดาด้วยความเลื่อมใส และเมื่อทรงทราบว่านายสุนนมาลา
การได้ถวายดอกมะลิแด่พระพุทธองค์ จึงพอพระราชหฤทัยอย่างยิ่ง และได้
พระราชทานรางวัลความดีความชอบให้แก่นายสุนนมาลาการ นับแต่นั้นมา

นายสมนมาลาการก็อยู่อย่างร่มเย็นปราศจากทุกข์ ด้วยอานิสงส์ของการนำ ดอกมะลิถวายบูชาแด่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า

ชาวพุทธทั่วไปจึงถือเป็นประเพณี “ตักบาตรดอกไม้” เป็นประจำทุกปี โดยเมื่อถึงวันเข้าพรรษา คือวันแรม 1 ค่ำ เดือน 8 ของทุกปี ชาวอำเภอพระพุทธบาทจะพากันไปเก็บดอกเข้าพรรษาตามไหล่เขาโพธิลังกาหรือเขาสุวรรณบรรพต เพื่อเกวียง และเขาพุในเขตอำเภอพระพุทธบาท นำมาจัดรวมกับรูปเทียนเพื่อตักบาตรถวายพระ ซึ่งที่จังหวัดสระบุรีนี้ได้จัดพิธีตักบาตรดอกไม้ ณ วัดพระพุทธบาทราชวรมหาวิหาร พระอารามหลวง ตำบลขุนโขลน อำเภอพระพุทธบาท จังหวัดสระบุรี ซึ่งเป็นสถานที่ประดิษฐาน “รอยพระพุทธบาท” อันศักดิ์สิทธิ์ที่พุทธศาสนิกชนให้ความเคารพบูชา

ทั้งนี้ มีความเชื่อในคติชาวลังกาว่า พระพุทธเจ้าได้ประทับรอยพระพุทธบาทไว้ 5 แห่ง และรอยพระพุทธบาทที่วัดพระพุทธบาทฯ แห่งนี้ เป็น 1 ใน 5 แห่ง รอยพระพุทธบาทนี้ถูกค้นพบในสมัยพระเจ้าทรงธรรมในสมัยอยุธยา รอยพระพุทธบาทแห่งนี้มีลักษณะเป็นหลุมลึกคล้ายรอยเท้าคน กว้าง 21 นิ้ว ยาว 5 ฟุต ลึก 11 นิ้ว จะสังเกตว่ารอบๆ รอยพระพุทธบาทนั้นพุทธศาสนิกชนปิดทองกันเหลืองอร่ามไปทั่ว นั่นเป็นดัชนีชี้วัดแรงศรัทธาของประชาชนที่มีต่อพระพุทธศาสนาได้เป็นอย่างดี ว่ากันว่าหากใครมีโอกาสไปสักการะรอยพระพุทธบาทครบ 7 ครั้ง ผลบุญจะส่งให้ขึ้นสวรรค์ชั้นดาวดึงส์

เมื่อชาวบ้านเก็บดอกไม้มาแล้วก็นำมามัดรวมกับรูปเทียน และมาตั้งแถวรออยู่ริมถนนทั้ง 2 ข้าง เริ่มตั้งแต่วงเวียนถนนสายคู่ไปจนถึงประตูพระมณฑปพระพุทธบาท เมื่อถึงเวลาอันเป็นมงคลจะมีขบวนนำหน้าพระภิกษุสงฆ์เป็นขบวนแห่กลองยาว พร้อมด้วยนางรำนำกลองยาวอย่างสนุกสนาน ครึกครื้น ต่อจากขบวนกลองยาวจะเป็นพระพุทธรูปซึ่งประดิษฐานบนรถแห่

ตามมา จากนั้นเป็นขบวนพระสงฆ์เดินมาเพื่อบิณฑบาตดอกไม้ พระสงฆ์รับดอกไม้ไปเรื่อยๆ ไปจนถึงประตูพระมณฑปพระพุทธบาทแล้วก็ป้อนอันเสร็จสิ้นพิธีของฆราวาส ส่วนพิธีการด้านพระภิกษุสงฆ์ในเวลาต่อมา เมื่อรับบิณฑบาตดอกไม้แล้ว ก็นำเอาไปในมณฑปพระพุทธบาท เอาดอกไม้เครื่องสักการะวันทา “รอยพระพุทธบาท” และนำดอกไม้มาวันทาพระเจดีย์ “จุฬามณี” อันเป็นเจดีย์ที่บรรจุพระเขี้ยวแก้วจำลองขององค์พระสัมมาสัมพุทธเจ้าจากนั้นนำไปสักการะพระเจดีย์พระมหาธาตุองค์ใหญ่ ซึ่งชาวพุทธถือกันว่าเป็นเจดีย์ที่บรรจุพระบรมสารีริกธาตุ (กระดูกชิ้นโครงของพระพุทธเจ้า) จากนั้นพระภิกษุสงฆ์และสามเณรทั้งหมดก็จะเดินตรงไปเข้าอุโบสถสวดอธิษฐานเข้าพรรษา แปลงว่าจายอยู่ในอาณาเขตที่จำกัดในระหว่างฤดูกาลเข้าพรรษา ในขณะที่พระภิกษุสงฆ์และสามเณรจะเข้าอุโบสถ บริเวณบันได ประชาชนนำน้ำสะอาดล้างเท้าพระภิกษุสงฆ์ด้วยความเชื่อว่าเป็นการชำระล้างบาปของตนที่ได้กระทำให้หมดสิ้นไป แล้วย้อนกลับขึ้นไปยังพระมณฑปอีกครั้ง เพื่อสวดอธิษฐานเข้าพรรษาเพื่อแปลงว่าจายว่า จะอยู่ในอาณาเขตที่จำกัดในระหว่างฤดูกาลเข้าพรรษา ตามธรรมเนียมปฏิบัติในพระพุทธศาสนา เป็นอันเสร็จสิ้นพิธีสงฆ์

แต่เดิม วัตถุประสงค์ในการตักบาตรดอกไม้ก็เพื่อให้พระที่กำลังเดินขึ้นไปเพื่ออธิษฐานเข้าพรรษาที่พระอุโบสถ ได้มีดอกไม้บูชาพระ ชาวบ้านเองก็พลอยเป็นผู้ได้บุญไปด้วย แต่ปัจจุบันได้ปรับปรุงเป็นพิธีการใหญ่ มีประชาชนจากท้องถิ่นอื่นมาร่วมงาน ขบวนรถแต่ละอำเภอตกแต่งสวยงาม บางครั้งก็มีการโฆษณากิจกรรมของท้องถิ่นตนไปด้วย เป็นงานที่รวมคน รวมความคิด รวมฝีมือ และรวมศรัทธา

นอกจากประเพณีการตักบาตรดอกไม้จะมีที่วัดพระพุทธบาทราชวรมหาวิหาร จังหวัดสระบุรี แล้ว ในกรุงเทพมหานคร ก็ยังมีที่วัดบวรนิเวศวิหาร,

วัดราชบพิธสถิตมหาสีมาราม, วัดราชประดิษฐ์สถิตมหาสีมาราม และวัดพระรามเก้า กาญจนภิเษก สำหรับดอกไม้ที่ใช้ในประเพณีนี้ ไม่จำเป็นต้องเป็นดอกเข้าพรรษา เท่านั้น จะเป็นดอกไม้อื่นๆ ที่ใช้บูชาพระก็ได้ เช่น ดอกมะลิ, ดอกบัว, ดอกกล้วยไม้, ดอกดาวเรือง เป็นต้น

สำหรับคำถวายดอกไม้ ฐูปเทียน เพื่อบูชาพระ ซึ่งสามารถใช้ได้ โดยทั่วไป มีดังนี้

อิมานิ มะยัง ภันเต ทีปะฐูปะบุปพะวะรานิ
ระตะนัตตะยัสสเวะ อะภิปูเชมะ
อัมหากัง ระตะนัตตะยัสสะ ปูชา ทีมะรัตตัง
หิตะสุขะวะหา โหตุ อาสะวักขะยัปปัตติยา

คำแปล : ข้าแต่พระสงฆ์ผู้เจริญทั้งหลาย ข้าพเจ้าทั้งหลายขอบูชา ฐูป เทียน และดอกไม้อันประเสริฐเหล่านี้แก่พระรัตนตรัย ขอจงเป็นผลนำมาซึ่ง ประโยชน์สุข แก่ข้าพเจ้าทั้งหลายสิ้นกาลนาน เพื่อให้ถึงซึ่งนิพพาน เป็นที่สิ้นไป แห่งอาสวะกิเลสเทอญ

ลักษณะทางพฤกษศาสตร์

ดอกเข้าพรรษา หรือหงส์เหิน เป็นพืชที่อยู่ในวงศ์ Zingiberaceae (ขิง, ข่า) และอยู่ในสกุล Globba ลักษณะทางพฤกษศาสตร์ คือ

ต้น หงส์เหินเป็นพืชที่มีลำต้นเป็นหัวใต้ดิน (Tuberous Rhizome) ประเภทเหง้า มีรากสะสมอาหารลักษณะอวบน้ำคล้ายรากกระชายเรียงอยู่ โดยรอบหัว และส่วนของลำต้นเหนือดิน คือกาบใบที่เรียงตัวกันแน่นทำหน้าที่ เป็นต้นเทียมเหนือดิน มักเกิดเป็นกลุ่มกอ สูงประมาณ 30-70 ซม.

ใบ เป็นใบเดี่ยวลักษณะเรียวยาว ใบรูปหอกคล้ายใบกระชาย แต่มีขนาดเล็กกว่าออกเรียงสลับซ้ายขวาเป็นสองแถวในระนาบเดียวกัน ขนาดของใบกว้างประมาณ 10 X 25 ซม.

ดอก ดอกออกเป็นช่อซึ่งแทงออกมาจากยอดของลำต้นเทียม ช่อจะโค้ง และห้อยตัวลงอย่างอ่อนช้อยสวยงาม มีก้านช่อดอกย่อยเรียงอยู่โดยรอบประกอบด้วยดอกจริง 1 - 3 ดอก สีเหลืองสดใส แต่จะมีกลีบประดับ (bract) ที่แตกต่างกันหลายรูปทรงและหลายสี จาก globba ที่รวบรวมไว้มี 2 ชนิด คือ G. winitil และ G. schomburgkil ซึ่งจะมีลักษณะของช่อดอกและกลีบประดับแตกต่างกันคือ

 G. winitil จะมีกลีบประดับขนาดใหญ่เรียงตัวกันอย่างเป็นระเบียบสวยงามตามช่อ โดยรอบจากโคนถึงปลาย สีของกลีบประดับที่พบมีหลายสี ได้แก่ สีขาว สีม่วง สีเขียว และสีแดง มีก้านดอกย่อยยาวชูดอกออกมาเห็นชัดเจน ดอกจริงมีสีเหลืองลักษณะคล้ายรูปตัวหงส์ยืน กำลังจะเหินบิน มีลวดลายงามทำให้ช่อดอกมีสีสันสวยงามมากขึ้น ช่อดอกยาวประมาณ 10 - 20 ซม.

 G. schomburgkil จะมีใบประดับสีเขียวอ่อนไม่สะดุดตา แต่ให้ช่อดอกที่มีดอกจริงสีเหลืองสดใส จะเรียงตัวถี่ ลักษณะพิเศษของ Globba ประเภทนี้ คือ ช่อดอกมักมีหัวเล็กๆ ลักษณะคล้ายเมล็ดมะละกอสีเขียวอยู่ที่โคนกลีบเลี้ยง และจะงอกรากในขณะที่อยู่บนช่อ เมื่อหัวเล็กๆ นั้นโตเต็มที่ สามารถนำไปขยายพันธุ์เป็นต้นใหม่ได้ หงส์เหินเป็นพันธุ์ไม้ที่เจริญเติบโตและออกดอกในช่วงฤดูฝน จากนั้นจะพักตัวในช่วงฤดูหนาวจนถึงฤดูร้อน ซึ่งต้นเหนือดินจะยุบแห้งไปเหลือไว้เพียงหัวที่ฝังตัวอยู่ใต้ดิน และจะงอกใหม่ในช่วงฤดูฝนต่อไป

การขยายพันธุ์

การขยายพันธุ์หงส์เหิน สามารถทำได้ทั้งการแยกเหง้า และการเพาะเมล็ด แต่วิธีที่สะดวกรวดเร็ว และได้ผลดีคือการแยกเหง้า โดยการขุดเหง้าหรือหัวใต้ดินในระยะพักตัวคือ ช่วงฤดูแล้ง หลังจากต้นเหนือดินได้ยุบไปแล้ว นำมาปลิดแยกเป็นหัวๆ ลงปลูกในแปลงโดยฝังลึก 5 ซม. ใช้ระยะปลูก 20 x 30 ซม. หงส์เหินไม่เหมาะกับการขยายพันธุ์โดยการแยกหน่อ เพราะหน่อที่แยกมาปลูก จะชะงักการเจริญเติบโตไม่สามารถแตกกอให้ดอกได้

การดูแลรักษา

หงส์เหินเป็นพืชที่ต้องการร่มรำไร แปลงปลูกกลางแจ้งควรพรางแสงไม่น้อยกว่า 50% แปลงปลูกควรคลุมด้วยฟางหรือหญ้าแห้ง เพื่อรักษาความชื้นและความสะอาดสดใสของดอก

- **การใส่ปุ๋ย** ควรใช้ปุ๋ยหมักหรือปุ๋ยคอก อัตรา 1 ตันต่อไร่ และในช่วงการเจริญเติบโต ใช้ปุ๋ยสูตร 15-15-15 อัตรา 50 กก./ไร่ หว่านให้ทั่วแปลง ช่วงแตกใบอ่อนปีละครั้ง

- **การให้น้ำ** หงส์เหินเป็นพืชที่ต้องการความชุ่มชื้น แต่ไม่แฉะ ถ้าอากาศแล้ง ควรให้น้ำอย่างน้อยวันละครั้งในช่วงเช้า

- **การตัดแต่ง** ในแปลงปลูกจากปีที่ 2 เป็นต้นไป ต้นหงส์เหินในแปลงอาจมีความหนาแน่น ทำให้เกิดโรคระบาด ดอกมีขนาดเล็กไม่สมบูรณ์ ควรมีการตัดแต่งให้แปลงโปร่ง โดยตัดต้นไม่สมบูรณ์หรือตัดใบทิ้งบ้าง

โรคและแมลงศัตรู

อาจพบโรคระบาดในแปลงที่มีอายุปลูกเกิน 2 ปี ฉะนั้น ควรมีการ

ย้ายแปลงปลูก หรือปลูกพืชหมุนเวียนในแปลงปลูก เพื่อหลีกเลี่ยงโรคระบาด ซึ่งโรคที่สำคัญ ได้แก่

 โรคหัวเน่า เกิดจากเชื้อแบคทีเรีย ในแปลงปลูกที่มีสภาพ ชื้นแฉะ และอากาศร้อนชื้น อาจเกิดการระบาดของโรคหัวเน่าได้ อาการของโรคนี้ คือต้นและใบเหี่ยวในขณะที่ยังเขียวอยู่ ต้นและเหง้าใต้ดินเน่าและมึกลื่นเหม็น สามารถป้องกันโดยดูแลแปลงปลูกไม่ให้น้ำขังหรือแฉะ ถ้าพบต้นเป็นโรคให้ ถอนเผาไฟ โดยใช้ Metalaxyl (ริดโดมิล 25% wp) หรือ Manco-zeb ฉีดพ่น ทางใบให้ทั่วแปลงสัปดาห์ละครั้ง

 โรคแอนแทรคโนส เกิดจากเชื้อรา *Collectotrichum* sp. ระบาดมากในสภาพความชื้นสูง มีหมอกและน้ำค้างมาก อากาศถ่ายเทไม่สะดวก ลักษณะอาการ ได้แก่ ที่ใบ และกลีบประดับเป็นปื้น หรือขีดสั้นๆ สีน้ำตาลหรือดำ ขอบแผลมีรอยขีดคล้ายน้ำร้อนลวก แผลบุ๋มยุบตัวลงกว่าระดับผิวปกติ สามารถ ป้องกันได้โดยตัดแต่งแปลงให้โปร่ง อากาศถ่ายเทสะดวก และฉีดพ่นสารเคมี Carbendazim (ไปซิม 50% wp) หรือ Benamyl (เบนเลท-โอดี) สัปดาห์ละครั้ง

 แมลงที่สำคัญ อาจพบหนอนหรือแมลงศัตรูกัดกินกลีบประดับให้เสียหายอยู่บ้าง แต่ยังไม่พบการระบาดที่เสียหายรุนแรง แต่ควรมีการ ฉีดพ่นสารเคมีป้องกันไว้บ้างเช่น Carbaryl (เซฟวิน - 85 wp) 15 วัน/ ครั้ง

การเก็บเกี่ยว การตัดดอก

การตัดดอกหงส์เหิน ควรพิจารณาดอกที่บานเต็มที่ แต่ไม่แก่เกินไป คือ กลีบประดับบานถึงปลายซอมีดอกจริงบาน 3-5 ดอกต่อซอ มีสีสดไม่เหี่ยวโรย โดยการใช้กรรไกรตัดต้นเหนือผิวดิน สูงประมาณ 2 นิ้ว แต่งใบออกเหลือใบบน

ไว้ใบเดียว รวมกันแล้วมัดเป็นกำๆ ละ 10 ดอก นำก้านช่อดอกแช่น้ำ นำไว้ในที่ร่ม รอการจำหน่ายหรือใช้ประโยชน์ต่อไป

การบรรจุหีบห่อ

ถ้าต้องส่งไปไกลๆ ควรนำก้านช่อดอกแช่น้ำยาเสริมคุณภาพ (กรดมะนาว 300 มิลลิกรัมต่อลิตร) นานประมาณ 1 ชั่วโมง แล้วนำขึ้นมาสลัดให้แห้ง นำดอกฝิ่งในที่ร่มให้แห้ง บรรจุในกล่องที่บุด้วยพลาสติกวางช่อดอกตามแนวนอนเรียงสลับหัวท้ายให้เป็นระเบียบพร้อมปิดฝาให้มิดชิด

งานวิจัย

สถานีทดลองพืชสวนดอยมูเซอ สถาบันวิจัยพืชสวน กรมวิชาการ เกษตร มีแนวความคิดว่าควรพัฒนาไม้ดอกพื้นเมืองของไทยซึ่งมีอยู่มากมาย สวยงามเป็นที่นิยมของต่างประเทศ รองจากกล้วยไม้ คือกลุ่มพืชสกุลชิง - ข่า ของไทย เช่น กระเจียว ปทุมมา และหงส์เหิน นี้ ให้เป็นไม้ตัดดอกเศรษฐกิจที่สำคัญเพิ่มขึ้น ประกอบกับหงส์เหินสามารถพัฒนาเป็นไม้กระถางได้ เพราะแตกหน่อดี ทำให้ได้จำนวนดอกมาก กอมาก (โดยเฉลี่ย 5 - 10 น่อ/ กอ) นอกจากนี้ หงส์เหินยังมีคุณสมบัติเป็นไม้ตัดดอกที่ดี เพราะช่อดอกโค้งยาว ก้านช่อดอกยาวพอเหมาะ มีอายุการปักแจกันนาน 1 - 3 สัปดาห์ หรือจะทำเป็นไม้ประดับโดยปลูกเป็นแปลง หรือปลูกใส่กระถางประดับก็ได้ สถานีทดลองพืชสวนดอยมูเซอจึงได้รวบรวมและศึกษาพันธุ์เพื่อพัฒนาเป็นไม้ตัดดอกเศรษฐกิจ เมื่อเดือนกรกฎาคม 2544 ในการประชุมวิชาการพืชสวนแห่งชาติ ได้มีการนำเสนอผลงานวิจัยเกี่ยวกับหงส์เหินอยู่เรื่องหนึ่งคือ “การเพาะเลี้ยงเนื้อเยื่อหงส์เหินพันธุ์ม่วงเตี้ย” ของคณาจารย์สถาบันวิจัยและฝึกอบรม

การเกษตรลำปาง สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล ประกอบด้วย พิทักษ์ พุทธวรชัย พงศ์ยุทธ นวลบุญเรือง และอภิชาติ ชิตบุรี โดยคณะผู้วิจัยได้ทดลองนำหน่อ หงส์เหินพันธุ์ม่วงเตี้ย (G. Villosula Gagnap) ที่ไพล่พื้นดินยาวประมาณ 1 นิ้ว แกะเอาส่วนกาบใบออกจนเหลือยอดที่มีขนาด 0.5 ซม. นำไปเพาะเลี้ยงบนอาหาร สูตรต่างๆ พบว่าความสูงเฉลี่ยของต้นหงส์เหิน จำนวนใบเฉลี่ย และจำนวนราก เฉลี่ยมีความแตกต่างกัน

หากการขยายพันธุ์หงส์เหินด้วยการเพาะเลี้ยงเนื้อเยื่อประสบความสำเร็จ ก็จะสามารถขยายพันธุ์หงส์เหินได้อย่างรวดเร็วขึ้นและสามารถทำได้ตลอดปี เป็นแนวทางหนึ่งที่จะสนับสนุนการพัฒนาให้หงส์เหินเป็นไม้ตัดดอกเศรษฐกิจได้ นอกเหนือจากการพัฒนาปรับปรุงพันธุ์

ขอขอบคุณข้อมูลจาก

<http://iam.hunsa.com/huahinflorist/article/14509>

<http://www.ontotour.com/index.php?lay=show&ac=article&Id=335261&Ntype=3>

คุณไร่เมื่อดงาม <http://www.vcharkarn.com/varticle/38901>

<http://www.prapayneethai.com/th/tradition/center/view.asp?id=047>

กินสีกัวย

สุวรรณา พองสมุทร

“ขนมแม่เอี้ย หวานๆ ใครทานบ้างไหม
ผมหาบมาไกล มาขายแสนเหนื่อยเหลือเกิน
หากใครต้องการรับทาน แล้วยกซื้อเชิญ
ขนมผมหวานเหลือเกิน อยากทานก็เชิญ กัวยเดียวบาทเดียว”

ขึ้นชื่อเรื่องไว้วางใจว่า “กินสีกัวย” แต่เกริ่นด้วยเนื้อเพลงของครูสุรพล สมบัติเจริญ อดีตราชาเพลงลูกทุ่งของไทย ท่านผู้อ่านคงเจออาการ “งูสองตัว เจอกัน” เป็นแน่ ไม่รู้ว่าจะอ่านเรื่องอะไร บางท่านอาจคิดว่า คงได้อ่านเรื่องราวเกี่ยวกับครูสุรพลฯ กับขนมหวาน บางท่านก็อาจคาดเดากันว่า “กินสีกัวย” กับขนมแม่เอี้ย ของครูสุรพลฯ น่าจะเกี่ยวข้องกันบ้างไม่มากก็น้อย เพราะขนมก็เป็นเรื่องของการกินเหมือนกัน

ค่อยๆ ติดตามเรื่องดีกว่าค่ะ

โดยทั่วไป หลังรับประทานข้าวแล้ว คนไทยมักจะล้างปากเพื่อบดกลิ่นคาวด้วยขนม หรือผลไม้ซึ่งมีให้เลือกมากมาย

อะไรคือขนม หากถามเด็กสมัยนี้ ก็คงตอบว่าเป็นพวกขนมของกินกรูบกรับ ซองละ 5 หรือ 10 บาท หรือบางอย่างอาจจะมีราคาถึงเลข 3 หลัก ซึ่งขนมของเหล่านี้นี้มักจะทำจากแป้งผสมสี (วิทยาศาสตร์) และสารปรุงรส ในขณะที่เด็กๆ ในเมืองใหญ่อาจนึกถึงขนมฝรั่งบรรดามีซึ่งอุดมไปด้วยนมเนย

และน้ำตาล ไม่ให้ประโยชน์มากนักทางด้านโภชนาการ แต่เมื่อกินมากเกินไป กลับก่อให้เกิดโทษ อย่างน้อยก็ทำให้เด็กไทยรุ่นใหม่อ้วน มีแนวโน้มจะเป็นโรคเบาหวาน ความดันโลหิตสูง หรือโรคไตกันมากขึ้น

ในความเห็นของผู้เขียน ขนมเป็นของกินประเภทหนึ่ง ปกติมีรสหวาน ซึ่งเรามักกินหลังอาหารคาว หรือเป็นของกินเล่นในยามว่างจากมื้ออาหาร

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 ให้คำจำกัดความของ “ขนม” ว่าเป็นของกินที่มีใช้กับข้าว มักปรุงด้วยแป้งหรือข้าว กับกะทิและน้ำตาล, ของหวาน ทางเหนือเรียกว่าข้าวหนม

ขนมนอกจากจะเป็นของกินเล่น กินล้างปากแล้ว ยังใช้เป็นเครื่องประกอบในพิธีกรรมต่างๆ และเป็นของชำร่วยสำหรับผู้ร่วมงานในโอกาสต่างๆ อีกด้วย คนในภาคกลางนิยมกินขนมกันมาก จะเห็นได้ว่าในกรุงเทพฯ เอง มีการทำขนมขายทั้งในเวลาปกติและในช่วงเทศกาลต่างๆ ในอดีต การทำขนมเพื่อขาย มักจะทำประจำกันในแต่ละย่าน เช่น มะตูมเชื่อมจะทำกันที่บ้านตรอกมะตูม ที่อยู่ทางตะวันตกของถนนอรุณอมรินทร์หลังวัดระฆังโฆสิตาราม ขนมกุฎีจีน ทำกันที่บ้านกุฎีจีนบริเวณวัดช้างตากู๊ส ขนมแบบจีน เช่น จันอับ ขนมเปียะ ขนมโก๋ ทำกันที่บ้านตลาดน้อย เป็นต้น

ท่านผู้รู้ได้จัดแบ่งขนมที่นิยมกินกันในภาคกลางตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ออกเป็น 3 ประเภท คือ

1. ขนมไทย

จำได้ว่า ในช่วงโม่งเรียนวิชามนุษยวิทยาที่มหาวิทยาลัยศิลปากร อาจารย์ศรีศักร วัลลิโภดม เคยพูดว่า ขนมไทยมีส่วนประกอบสำคัญ 3 อย่าง คือ แป้ง น้ำตาล และมะพร้าว

แบ่ง ได้แก่แบ่งที่ทำจากข้าวเจ้า และข้าวเหนียว

น้ำตาล ในอดีตก็จะเป็นน้ำตาลมะพร้าวที่ทำมาจากวงมะพร้าว และน้ำตาลโตนด ที่ทำมาจากงวงตาล ทั้งน้ำตาลมะพร้าวที่มีรสชาติดหวานมัน และน้ำตาลโตนดที่มีรสชาติดหวานแหลม อาจมีลักษณะเป็นงาบ ที่เรียกว่าน้ำตาลปึก หรือมีลักษณะเหนียวข้นบรรจุในปึก เรียกว่าน้ำตาลปึก ในปัจจุบันก็รวมถึงน้ำตาลทรายที่ทำมาจากอ้อยด้วย

ส่วนประกอบสำคัญอีกอย่างของขนมไทยคือมะพร้าวซึ่งจะนำมาใช้ ในรูปของมะพร้าวขูดหรือคั้นเป็นกะทิแล้วนำมาผสมกับแป้งและน้ำตาล หรือผสมกับน้ำตาลอย่างเดียว

ตัวอย่างของขนมไทย ได้แก่ ข้าวเหนียวน้ำกะทิ ขนมเปียกปูน ขนมเหนียว ขนมขี้หนู เป็นต้น

เนื่องจากว่าประเทศไทยเราเป็นประเทศเกษตรกรรม มีพืชหัวหรือผลไม้อยู่มากมาย จึงมีการพลิกแพลงใช้พืชผลทางการเกษตรเหล่านี้แทนแป้ง โดยนำมาต้มกับน้ำตาลและกะทิ ซึ่งขนมหวานประเภทนี้จะเรียกว่า แกงบวด เช่น พักทองแกงบวด เผือกแกงบวด มันแกงบวด แต่เมื่อใช้กล้วย กลับไม่เรียกว่า กล้วยแกงบวด แต่เรียกว่ากล้วยบวดชี นอกจากนี้ ยังมีการใช้สีจากธรรมชาติ เช่น สีเขียวจากใบเตย สีม่วงจากดอกอัญชัญ สีแดงจากดอกกระเจี๊ยบ สีเหลืองจากขมิ้น เพื่อเพิ่มความสวยงามน่ากินของขนม

2. ขนมเทศ คือขนมจากต่างประเทศที่คนไทยนำมาปรับให้มีรสชาติแบบไทย ขนมเทศจะมีส่วนประกอบสำคัญคือ แป้งสาลีหรือแป้งหมี่ น้ำตาลทราย เนยหรือน้ำมันพืช ไข่ไก่ เช่น ทองหยิบ ทองหยอด ทองพลุ ขนมฝรั่ง ขนมโก๋ เป็นต้น

3. ขนมเทศที่แปลงเป็นไทย คือขนมของต่างประเทศที่คนไทยนำมาดัดแปลงส่วนผสมหรือเครื่องปรุงบางอย่างให้คุ้นลิ้นคนไทย เช่น ขนมหม้อแกง ขนมโปะ กาละแมะ สังขยา และผลไม้ลอยแก้ว เป็นต้น

นอกจากจะจัดแบ่งตามประเภทแล้ว ยังมีการแบ่งขนมตามวิธีทำอีก ดังนี้

1. ขนมต้ม เป็นขนมที่ทำให้สุกด้วยการต้มด้วยน้ำเปล่า เช่น ขนมต้มแดงต้มขาว ขนมเหนียว และขนมต้มน้ำตาล เช่น ถั่วเขียวต้มน้ำตาล สามแซ่ ฯลฯ

2. ขนมเปียก คือขนมที่ต้มให้สุกด้วยการเปียก หรือต้มให้เหนียวและงวดมากๆ เช่น เต้าส่วน ข้าวเหนียวเปียก ฯลฯ

3. ขนมนึ่ง เช่น ขนมกล้วย ขนมเทียน ฯลฯ

4. ขนมปิ้ง เช่น กล้วยปิ้ง ขนมจาก ข้าวเหนียวปิ้ง ฯลฯ

5. ขนมจีบ คือขนมที่ทำให้สุกด้วยการทอดในกระทะแบนๆ โดยใช้น้ำมันแต่น้อย หรือไม่ใช้เลย ตั้งบนไฟอ่อนๆ เช่น แป้งจีบ ขนมเบื้อง ฯลฯ

6. ขนมทอด มีทั้งขนมทอดน้ำมัน เช่น ซาลาเปาทอด ขนมหุข้าง ฯลฯ ขนมชุบแป้งทอด ได้แก่ กล้วยแขก ขนมกง ฯลฯ ขนมทอดอาบน้ำตาล อย่างเช่น กล้วยฉาบ ไข่หงส์ และขนมทอดโรยน้ำตาล เช่น ขนมนางเล็ด ฯลฯ

7. ขนมกวน เป็นขนมที่ถูกทำให้สุกด้วยการกวนบนไฟอ่อนๆ จัดแบ่งเป็นประเภทย่อยอีกคือ ขนมแป้งกวน เช่น ขนมเปียก ตะโก้ กาละแมะ ขนมจ่ามงกุฎ วุ้นกวน คือเอาวุ้นมากวนแล้วตัดหรือใส่พิมพ์ เช่น วุ้นกะทิ วุ้นตาวัว วุ้นชา และผลไม้กวน ได้แก่ ทุเรียนกวน เผือกกวน มะม่วงกวน ฯลฯ

8. ขนมเชื่อม คือขนมที่ทำให้สุกด้วยการต้มกับน้ำตาล เคี่ยวด้วยไฟกลางๆ จัดแบ่งเป็น 2 ประเภทย่อย คือ ขนมเข้าไข่เชื่อม เช่น ทองหยอด

ทองหยิบ ฝอยทอง เป็นต้น และผลไม้เชื่อม เช่น เปลือกส้มโอเชื่อม จาวตาลเชื่อม มะตูมเชื่อม กล้วยเชื่อม มันเชื่อม ฯลฯ

9. ขนมอบหรือขนมผิง คือขนมที่ทำให้สุกด้วยการอบหรือผิงให้กรอบ คนโบราณจะใช้อบด้วยถ่าน 2 ชั้น เอาขนมไว้ตรงกลางระหว่างโพปนกับไฟล่าง ได้แก่ ขนมมันวุ้น ขนมผิง ขนมบ้าบิ่น และขนมหม้อแกง เป็นต้น

10. ขนมน้ำเชื่อม เป็นการนำขนมที่ทำสำเร็จรูปแล้วมาใส่ในน้ำ (ตาล) เชื่อม แบ่งเป็นประเภทย่อย 2 ประเภท คือ ขนมในน้ำ (ตาล) เชื่อม เช่น ข้าวต้ม น้ำวุ้น วุ้นน้ำเชื่อม ฯลฯ และผลไม้ในน้ำเชื่อม ที่เราเรียกกันว่า ผลไม้ลอยแก้ว เช่น กระท้อนลอยแก้ว ลูกตาลลอยแก้ว ฯลฯ

11. ขนมน้ำกะทิ เป็นของกินที่สำเร็จรูป ใส่ น้ำกะทิ ก็คือน้ำที่คั้นจากมะพร้าวขูดที่ผสมน้ำตาล มีลักษณะขลุกขลิก มักเติมน้ำแข็งไสเพื่อความเย็นชื่นใจ แบ่งเป็นขนมน้ำกะทิจากน้ำตาลมะพร้าวหรือน้ำตาลโตนด เช่น ข้าวเหนียว น้ำกะทิ ลอดช่องน้ำกะทิ แดงไทยน้ำกะทิ ฯลฯ และขนมน้ำกะทิกับน้ำตาลทราย (ขาว) เช่น ทับทิมกรอบ ช่าหริ่ม ฯลฯ

12. ขนมคลุกมะพร้าวขูด เป็นขนมที่สำเร็จรูป มีมะพร้าวขูดคลุกน้ำตาล (บางอย่างอาจเพิ่มงาคั่วด้วย) โรยบนหน้าขนม เช่น ข้าวโพดคลุกมะพร้าว ถั่วแปบ ขนมดอกโสน ฯลฯ

ก่อนที่จะมีการตั้งข้อปฎจฉาว่า จะเขียนนิพนธ์เรื่องขนมไทย หรือไร ก็ขอเข้าเรื่องกินสั้ด้วยเลยแล้วกัน

ก่อนอื่นก็ขออ้างพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตฯ (อีกแล้ว) เพื่อเพิ่มความขลังหรือความน่าเชื่อถือของเรื่องที่จะเขียนต่อไป พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตฯ ให้ความหมายของ “กินสั้ด้วย” ว่ากินเลี้ยงในงานมงคล

ของกินเลี้ยงในงานมงคลซึ่งมี 4 ถ้วยนี้ ก็คือขนม 4 อย่าง อย่างละถ้วย ได้แก่ ไข่กบ, นกปล่อย, มะลิลอย, อ้ายตื้อ มีน้ำกะทิหวานๆ ใส่ชามอยู่ตรงกลาง โบราณท่านเรียกน้ำกะทินี้ว่า “น้ำกระสาย”

มาถึงตรงนี้ ท่านผู้อ่านก็คงปจฉาต่อไปว่า เจ้าไข่กบ นกปล่อย มะลิลอย และอ้ายตื้อ คืออะไรกันแน่

ผู้เขียนก็ขอวิไลษณาดังนี้ค่ะ

ไข่กบ ก็คือเมล็ดแมงลัก หรือบางท่านอาจเรียกว่าเม็ดแมงลัก ก็ไม่ต่างกัน

นกปล่อย คือลอดช่อง

มะลิลอย ก็คือข้าวตอก

อ้ายตื้อ ชื่อนี้คงเดากันได้ ของที่กินแล้วหนักท้องตื้อ คงหนีไม่พ้น ข้าวเหนียวเป็นแน่

เฉลยคำตอบแล้ว ท่านผู้อ่านบางท่านอาจจะบอกว่า ขนมบ้านๆ นี่เอง ติดตามอ่านต่อไปนะคะ จะได้ทราบกันว่าขนมบ้านๆ ชุดนี้ไม่ธรรมดาเลย

เริ่มจาก “ไข่กบ” หรือเมล็ดแมงลัก ได้ยินคำนี้ หลายคนหลายท่านก็คง ขาบซึ้งกับสรรพคุณที่คับแก้วของของกินถ้วยแรกนี้อย่างดี โดยเฉพาะผู้ที่มี ปัญหาเรื่องท้องผูก เพราะสรรพคุณทางด้านสมุนไพรที่เป็นยาระบาย ยาถ่าย ช่วยแก้ไข้ปัญหาท้องผูกแบบธรรมชาติ โดยไม่มีผลร้ายข้างเคียง ผู้รู้ท่านบอกว่า เมล็ดแมงลักมีเมือกที่สามารถพองตัวในน้ำได้ถึง 45 เท่า จึงเหมาะสำหรับผู้ต้องการลดน้ำหนัก และไม่ชอบกินอาหารที่มีกาก กินก่อนมื้ออาหาร ช่วยให้กินอาหารได้น้อยลง ข้อควรระวังเพียงอย่างเดียวก็คือ ถ้าเมล็ดแมงลักยังพองตัวไม่เต็มที่ จะทำให้คุณน้ำจากลำไส้ และอาจเกิดอาการลำไส้อุดตันได้

เมล็ดแมงลักน้ำกะทิถ้วยเล็กๆ ให้พลังงานเพียง 116 กิโลแคลอรี เมื่อเปรียบเทียบกับกานหนมโดนัทแบบดั้งเดิมของยี่ห้อดัง ที่ให้พลังงานถึง 200 กิโลแคลอรี แต่ถ้าเป็นโดนัทเคลือบช็อกโกแลตหรือแบบครีมสอดไส้ จะให้พลังงานถึง 340 กิโลแคลอรี ตัวเลขนี้ไม่ได้กล่าวลอยๆ นะคะ มีแหล่งอ้างอิงที่น่าเชื่อถือ คือ ดร. วรธนะ ชลายนเดชะ แห่งคณะกายภาพบำบัด มหาวิทยาลัยมหิดล ท่านเขียนลงนิตยสารหมอชาวบ้านค่ะ

ของกินถ้วยถัดไป “นกปล่อย” ลอดช่องหรือลอดช่องเขียว พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถานฯ ให้ความหมายว่าเป็นขนมอย่างหนึ่ง ทำด้วยแป้งข้าวเจ้า กวนพอสุก กดลงในกะโหลกที่มีรูให้ไหลออกเป็นตัวๆ หัวท้ายแหลมกินกับน้ำกะทิ ที่เรียกว่าลอดช่อง คงมาจากการมวิธีการผลิตซึ่งใช้แป้งข้าวเจ้า (ผสมกับใบเตยหอมเพื่อให้ตัวขนมมีสีเขียวและมีกลิ่นหอม) และเอาแป้งวางบนกระชอนกดให้แป้งลอดช่องหรือรูของกระชอน

ลอดช่องนี้ ชาวสทิงพระในจังหวัดสงขลา เรียกว่า “ขนมเท่ดิบ” (ภาษาไทยกลางพูดว่า “ขนมกะทิดิบ”) เพราะกินกับกะทิสด หรือบางแห่งอาจเรียกว่า “ขนมลูกครอก” เพราะลักษณะของตัวขนมที่มีสีเขียว เป็นลูกเล็กๆ คล้ายกับลูกกุ้งหรือลูกปลาที่ออกลูกมามากมาย ที่เขาเรียกกันว่าลูกครอก

มะลิลอย “ข้าวตอก” หรือที่ในสารานุกรมไทยสำหรับเยาวชนโดยพระราชประสงค์ในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เรียกว่าบัวลอย ข้าวตอกก็คือข้าวเปลือกข้าวเจ้าที่เอามาคั่วให้แตกบานเป็นดอก กรรมวิธีทำก็คือเอาข้าวเปลือกใหม่ๆ ที่ผึ่งแห้งสนิทแล้วมาคั่วไฟอ่อนๆ ให้ร้อนเสมอกัน เมื่อข้าวเปลือกร้อนถึงจุดหนึ่ง เนื้อในจะขยายออก ดันเปลือกให้ขาดจากกัน และนำมาผัดเพื่อให้เปลือกหลุดร้อนไปหมด ก็จะได้ข้าวตอกสีขาว เก็บไว้ใช้ได้นานไม่เสีย

นอกจากจะกินกับน้ำกะทิแล้วแล้ว ยังเอามาทำข้าวตอกตั้ง¹ และใส่ปนในกระยาสารทอีกด้วย

ข้าวตอกนี้ยังใช้ผสมกับกลีบดอกไม้ที่เป็นมงคล (บางแห่งมีเงินทองด้วย) สำหรับโรยในงานพิธีต่างๆ ทั้งของศาสนาพุทธและลัทธิพราหมณ์ นอกจากนี้ยังเป็นส่วนประกอบของเครื่องบูชา ในพระราชพิธีของหลวงที่เรียกว่า “ลาช” (อ่านว่า ลา-ชะ) ซึ่งหมายถึงเครื่องบูชาสูงสุด ประกอบด้วย ข้าวตอก ดอกไม้ ธูปและเทียน

มาถึงของกินถ้วยที่ 4 แล้ว “อ้ายตื้อ” หรือข้าวเหนียว และข้าวเหนียวที่กินกับน้ำกะทิ ก็คือข้าวเหนียวดำ หรือที่หมู่เฮาชาวเหนือเรียกว่า “เข้ก้า” หรือ “ข้าวก้า”

ข้าวเหนียวดำหรือข้าวก้านี้น่าสนใจมาก ถือว่าเป็นสุดยอดข้าวเลยทีเดียวนะ เพราะมีคุณค่าทางโภชนาการสูงมาก

คุณสุทธิชัย หยุ่น นักหนังสือพิมพ์อาวุโส เคยเขียนลงในบล็อก โอเคเนชั่น ว่า ข้าวก้า เป็นข้าวพื้นเมืองของเอเชีย มีชื่อเรียกต่างๆ เช่น ข้าวเหนียวดำ ข้าวป่า ข้าวดำจีน และข้าวที่ถูกลืม (forbidden rice) ซึ่งหมายถึงข้าวที่ไม่ใช่พืชเศรษฐกิจ คนเลยไม่นิยมปลูกกัน

จริงหรือเปล่าว่าเข้ก้าหรือข้าวเหนียวดำเป็นข้าวที่ถูกลืม ต้องพิสูจน์กันก่อนถึงจะฟันธงได้

ข้าวเหนียวดำมีสีออกแดงม่วง (ไม่ใช่สีดำ) ชาวเหนือเชื่อว่าข้าวเหนียวดำเป็นพญาข้าวที่ปล่อยสารที่ช่วยป้องกันแมลงและโรคให้แก่ข้าวพันธุ์

1. เป็นของกินเล่น ทำจากข้าวตอก โดยนำมาคั่วแล้วคลุกเคล้ากับน้ำตาลเชื่อมที่เคี่ยวจนเหนียวเป็นยางมะตูม หรือจะใช้น้ำผึ้งแทนก็ได้ เมื่อเคล้าจนทั่วแล้วปั้นเป็นก้อนกลมๆ หลังจากนั้น นำไปคลุกเคล้ากับข้าวตอกที่ปั่นเป็นผง เพื่อไม่ให้ติดกัน และนำไปอบเทียน

อื่นๆ ที่ปลูกใกล้เคียงกันได้ ด้วยเหตุนี้ เราจึงพบว่าการปลูกข้าวเหนียวดำแทรก
ในแปลงปลูกข้าวอื่นๆ ด้วย

ข้าวเหนียวดำมีสารอาหารที่เหมือนกับข้าวเจ้า หรือข้าวเหนียว
ทั่วๆ ไป คือ

คาร์โบไฮเดรต	ให้พลังงาน
โปรตีน	ช่วยเสริมสร้างส่วนที่สึกหรอ
ไขมัน (ชนิดดี)	ให้พลังงาน
วิตามินบีรวม	ช่วยป้องกันและบรรเทาอาการอ่อนเพลีย แขนขาไม่มีแรง ปวดกล้ามเนื้อ โรคผิวหนัง บางชนิด บำรุงสมอง ทำให้เจริญอาหาร
วิตามินบี 1	ป้องกันโรคเหน็บชา
วิตามินบี 2	ป้องกันโรคปากนกกระจอก อ่อนเพลีย เบื่ออาหาร ตาไม่สู้แสง
ฟอสฟอรัส	ช่วยในการเจริญเติบโตของกระดูกและฟัน
แคลเซียม	ช่วยลดอาการเป็นตะคริว
ทองแดง	ช่วยในการสร้างเม็ดเลือด
เหล็ก	ช่วยสร้างเม็ดเลือด และป้องกันโรคโลหิตจาง ไฟเบอร์หรือเส้นใย ช่วยในการขับถ่าย ทำให้ ไม่ท้องผูก ลดการเกิดมะเร็งในลำไส้ และช่วย ดูดซึมไขมันและน้ำตาล

แกมมา ออริซานอล

ช่วยลดคลอเรสเตอรอล หรือไขมันในเลือด รวมถึง ไตรกลีเซอไรด์ เพิ่ม HDL (ไขมันชนิดดี) ช่วยยับยั้ง การหลังกรดในกระเพาะอาหารและการรวมตัวของ เกร็ดเลือด ลดน้ำตาลในเลือด เพิ่มระดับฮอว์โมน อินซูลินของผู้ป่วยโรคเบาหวานชนิดที่ 2 ยับยั้งการ เจริญเติบโตของเซลล์มะเร็งในกระเพาะอาหาร ช่วยเพิ่ม ภูมิคุ้มกัน และชะลอความแก่

คงจำกันได้ที่บอกว่าข้าวเหนียวดำมีสีม่วงแดง อันนี้ถือว่าสำคัญ เพราะสีม่วงแดงนี้เกิดจากสารแอนโทไซยานิน

สารแอนโทไซยานินที่พบในข้าวเหนียวดำนั้นไม่ใช่ธรรมดา แต่เป็น สารอาหารวิเศษที่มีชื่อเรียกว่า “โอพีซี” (OPC) นักวิชาการพบว่าสารโอพีซี ที่พบในข้าวเหนียวดำเป็นสารชนิดเดียวกับสารสกัดที่ได้จากองุ่นดำและองุ่นแดง หรือเปลือกลิ้น ซึ่งมีประสิทธิภาพดีกว่าวิตามินซี 20 เท่า และวิตามินอี 50 เท่า

มาถึงตรงนี้ ก็คงจะมีคำถามต่อไปว่า ไอ้เจ้าสารโอพีซีนี่คืออะไร

ก็ขอตอบว่าโอพีซีนั่นไซ้ ซึ่งมีชื่อเรียกเต็มๆ ว่า Oligomeric Proanthocyanidin เป็นสารชนิดหนึ่งในกลุ่มของไบโอฟลาโวนอยด์ (Bioflavonoid) ที่บอกว่าสารโอพีซีเป็นสารอาหารวิเศษ เพราะว่าเป็นสารต้าน อนุมูลอิสระ² ที่มีชื่อเรียกในภาษาอังกฤษว่า แอนติออกซิแดนต์ (Antioxidant)

2. ในกระบวนการเผาผลาญสารอาหารในร่างกายของคนเรานั้น จำเป็นต้องอาศัยออกซิเจนจากอากาศที่เราหายใจเข้าไป ช่วยในการเผาผลาญไขมันให้เกิดเป็นพลังงาน ผลพลอยได้ (ที่จริงน่าจะเรียกว่าผลพลอยเสียมากกว่า) ที่เกิดขึ้นหลังจากกระบวนการดังกล่าวก็คือออกซิเจนที่มีประจุลบ ซึ่งเป็นอนุมูลอิสระ (free radicals) สารตัวนี้จะรวมตัวกับไขมัน ชนิดเลวที่เรียกว่า LDL ซึ่งเป็นสาเหตุของการเกิดภาวะหลอดเลือดแดงแข็ง ทำให้เกิดการอุดตันของหลอดเลือดและ เป็นสาเหตุทำให้เกิดโรคหัวใจ อนุมูลอิสระยังสามารถรวมตัวกับสารบางชนิดในร่างกายของเราและก่อให้เกิดสารพิษ ที่ทำลายเนื้อเยื่อต่างๆ หรือไปเปลี่ยนแปลงข้อมูลทางพันธุกรรมในเซลล์ ทำให้เซลล์ปกติแปรสภาพไปเป็นเซลล์มะเร็ง

นักวิชาการด้านโภชนาการถึงกับบอกว่า สารโอพีซีนี้มีประสิทธิภาพในการต่อต้านอนุมูลอิสระเหนือกว่าแอนติออกซิแดนต์ที่มาจากผักและผลไม้อื่นๆ จึงได้รับการขนานนามว่า อภิสารต้านอนุมูลอิสระ (Superantioxidant) โดยสารโอพีซีนี้มีคุณสมบัติช่วยในการหมุนเวียนของกระแสโลหิต ป้องกันไม่ให้อนุมูลอิสระไปทำลายเซลล์ (มีผลในการชะลอความแก่) ช่วยยับยั้งไม่ให้เลือดจับกันเป็นก้อน จึงช่วยลดอัตราการเกิดโรคหัวใจ เส้นเลือดอุดตันในสมอง ที่วิเศษสุด แอนโทไซยานินที่พบในสีม่วงแดงของข้าวเหนียวดำของไทยนั้น เป็นประเภท cyanindin 3-glocoside ซึ่งได้รับการพิสูจน์แล้วว่า มีคุณสมบัติในการยับยั้งการเจริญเติบโตของเซลล์มะเร็งในปอด

ท่านผู้อ่านเห็นด้วยไหมคะว่า ของ “กินสีถ้วย” นี้ ไม่ธรรมดาจริงๆ ผู้เขียนหวังเป็นอย่างยิ่งว่า ของ “กินสีถ้วย” นี้ จะได้รับการฟื้นฟูขึ้นใหม่ให้เป็นขนมที่ใช้กินเลี้ยงในงานมงคลของไทยเราดังเช่นสมัยก่อนต่อไป แต่ตอนนี้ ผู้เขียนขอตัวไปหาของ “กินสีถ้วย” ก่อนค่ะ

บรรณานุกรม

- กมลวรรณ แจ่มชัด, ร.ศ. ดร. 2550. **ขนมไทย : เอกลักษณ์และคุณภาพ**. เท็กซ์ แอนด์ เจอร์นัลพับลิเคชั่น, กรุงเทพฯ
- คณะกรรมการบริหารโครงการสารานุกรมไทยสำหรับเยาวชนโดยพระราชประสงค์ในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว. 2532. **สารานุกรมไทยสำหรับเยาวชนโดยพระราชประสงค์ในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เล่ม 13**. บริษัทอมรินทร์พริ้นติ้ง กรัฟ, กรุงเทพฯ
- จุลทัศน์ พยาฆรานนท์. ๒๕๔๓. **สาระไทย**. โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.
- มูลนิธิสารานุกรมวัฒนธรรมไทย ธนาคารไทยพาณิชย์. 2542. **สารานุกรมวัฒนธรรมไทย ภาคกลาง เล่ม 2**. บริษัทสยามเพรส แมเนจเม้นท์ จำกัด, กรุงเทพฯ.
- ราชบัณฑิตยสถาน. 2546. **พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542**. นานมีบุ๊คส์พับลิเคชั่นส์, กรุงเทพฯ.
- ส. พลายน้อย. 2532. **ขนมแม่เอ๊ย**. สำนักพิมพ์บำรุงสาส์น, กรุงเทพฯ.
- นิตยสารหมอชาวบ้าน ปีที่ 12 ฉบับที่ 381 มกราคม 2554.

“ทงอี” เรื่องจริงในหน้าประวัติศาสตร์ หรือเพียงเรื่องโกหก

บุญยรัตน์ แสงทอง

เมื่อหลายปีก่อน กระแสเอเชียในประเทศไทยที่ได้รับความนิยมนั้น คงไม่พ้นญี่ปุ่น ทั้งด้านของเพลง และการแต่งกาย แต่ในปัจจุบันนี้ กระแสญี่ปุ่นไม่ค่อยได้รับความนิยมเท่าเกาหลี ไม่ว่าจะเป็นเพลง ละคร หรือแม้กระทั่ง การแต่งกาย ทั้งยังรวมไปถึงภาษาเกาหลีที่ตอนนี้เป็นที่นิยมในกลุ่มเด็กวัยรุ่น ซึ่งผู้ที่สนใจศึกษานั้นส่วนหนึ่งศึกษาเพื่อนำไปใช้ศึกษาต่อที่ประเทศเกาหลีได้ ส่วนหนึ่งศึกษาเพื่อดูละครและฟังเพลง และอีกส่วนหนึ่งเพื่อสื่อสารในการทำงานกับคนเกาหลีที่อยู่ในประเทศไทย

กระแสเกาหลีที่กำลังโดดเด่นมากในบ้านเราตอนนี้คงหนีไม่พ้น “ละครเกาหลี” หรือที่เรามักเรียกว่า “ซีรีย์เกาหลี” ไม่ว่าจะเป็นละครวัยรุ่นใสๆ หรือละครที่มีเนื้อหาเศร้าเคล้าน้ำตา หรือละครพีเรียดที่ถูกใจคนทุกเพศทุกวัย ซึ่งในขณะนี้เรื่อง “ทงอี จอมนางคู่บัลลังก์” ที่ฉายทางไทยทีวีสีช่อง 3 ทุกเย็น วันเสาร์-อาทิตย์ กำลังมาแรงและมีเนื้อหาชวนให้ผู้ชมต้องติดตาม หนังสือวิทยุสราญรมย์ฉบับนี้ ขอนำท่านผู้อ่านมาค้นหว่า “ทงอี” มีตัวตนจริงหรือไม่ ในประวัติศาสตร์ของเกาหลี หรือเป็นเพียงตัวละครตัวหนึ่งที่สร้างขึ้นแล้วโยงเหตุการณ์ในประวัติศาสตร์เท่านั้นเพื่อความบันเทิง โดยขอลำถึงบุคคลสำคัญ ที่ถูกนำมากล่าวถึงในละครเรื่องนี้ และหลังจากที่ดูละครเรื่องนี้แล้วเราได้อะไรบ้าง

พระเจ้าชุกจง กษัตริย์องค์ที่ 19 แห่งราชวงศ์โชซอน

พระเจ้าชุกจง¹ (숙종) แห่งราชวงศ์โชซอน พระนามเดิมว่า อี ดน (이돈) ประสูติเมื่อ ค.ศ. 1661 ทรงเป็นพระราชโอรสของพระเจ้าฮยอนจง กับพระมเหสีมยองซอง ได้รับการแต่งตั้งเป็นรัชทายาทเมื่อ ค.ศ. 1667 พระองค์เติบโตท่ามกลางความขัดแย้งระหว่างขุนนางฝ่ายใต้และฝ่ายตะวันตก ในรัชกาลพระเจ้าฮยอนจงนั้นฝ่ายตะวันตกมีอำนาจมากกว่า ก่อนพระองค์สิ้นพระชนม์ไม่นานเกิดความขัดแย้งเรื่องการใส่พระภูษาไว้ทุกข์ของพระมเหสีจางรยอล² เรียกว่า พิธีปีคาบิน (갑인예송) ทำให้ฝ่ายใต้กลับมาเรืองอำนาจอีกครั้ง พระเจ้าชุกจงขึ้นครองราชย์เมื่อปี ค.ศ. 1674 ในวัยเพียง 13 พรรษา พระองค์ทรงมีพระชนดิธรรมสูงส่ง เพราะต้องเผชิญกับสถานการณ์การแย่งชิงอำนาจของขุนนางทั้ง 2 ฝ่ายไม่เว้นแต่ละวัน

ในปี ค.ศ. 1680 ขุนนางฝ่ายใต้คิดการกบฏ หมายจะยกองค์ชายพกซอน (복선군) พระโอรสในองค์ชายอินพยอง³ (인평대군) ขึ้นเป็นกษัตริย์แทนพระเจ้าชุกจง จึงเกิดการกวาดล้างขุนนางฝ่ายใต้ ขุนนางฝ่ายตะวันตกจึงกลับมามีอำนาจอีกครั้ง ในปีเดียวกัน พระมเหสีอินกยอง (인경왕후) พระมเหสีพระองค์แรกของพระเจ้าชุกจงสิ้นพระชนม์ ขุนนางฝ่ายตะวันตกจึงส่งธิดาจากตระกูลมินเข้าไปเป็นพระมเหสีพระองค์ใหม่ ได้รับพระนามว่าพระมเหสีอินฮยอน (인현왕후) ในปี ค.ศ. 1683 ฝ่ายตะวันตกแตกออกเป็น 2 กลุ่ม คือกลุ่มนักปราชญ์ฮว้าโส หรือ โนรน (노론) ของชงซียอล (송시열) และกลุ่มนักปราชญ์ผู้น้อย หรือ โซรน (소론) ของยุนจิง (윤증)

1 สมเด็จพระราชา ชุกจง ฮยอนฮย็ ความขุน เกซอง ยองรยอล ยูโม ยอนกุน ฮงอิน จุนดอ กแมซอน แอบโด คยอชยุดคยอง จองจุง ฮยอปก ชินฮย็ แดฮุน จางมุน ฮอนมู คยองมยอง วอนฮโย แห่งเกาหลี (ค.ศ. 1674-1720 รวม 46 ปี)

2 พระมเหสีจางรยอล (장렬왕대비) พระมเหสีองค์ที่ 2 ในพระเจ้าอินโจ (인조) กษัตริย์องค์ที่ 16 แห่งราชวงศ์โชซอน เป็นพระปัยยิก (ย่าทวด, ยายทวด) ของพระเจ้าชุกจง

3 พระโอรสในพระเจ้าอินโจ กับพระมเหสีอินฮยอน

3 ปีต่อมา พระเจ้าซุกจงได้ทรงรับอดีตนางในของพระมเหสีจางรยอล นามว่า จางอกจอง และทรงแต่งตั้งขึ้นเป็นพระสนมจาง โดยพระองค์โปรดปรานนางมาก ในปี ค.ศ. 1688 พระสนมจางได้ให้ประสูติพระโอรสพระนามว่า องค์ชายยุน (윤 씨) พระเจ้าซุกจงหมายจะแต่งตั้งให้เป็นองค์ชายรัชทายาท หรือวังเซจา (왕세자) เพราะพระองค์ทรงรอคอยพระโอรสมานาน ในปี ค.ศ. 1689 พระเจ้าซุกจงได้แต่งตั้งพระสนมจางขึ้นเป็นพระสนมฮีบิน (희빈 장씨) ซึ่งเป็นตำแหน่งพระสนมสูงสุด ซงชียอลได้ทูลคัดค้านการแต่งตั้งองค์ชายรัชทายาทเนื่องจากขัดกับธรรมเนียมที่ว่า ให้พระโอรสที่ประสูติแต่พระมเหสีก่อน ชุนนางฝ่ายใต้จึงยุยงให้พระเจ้าซุกจงประหารชีวิตซงชียอล และเนรเทศชุนนางฝ่ายตะวันตกออกจากราชสำนัก รวมทั้งทำการปลดพระมเหสีอินฮยอนและขับออกนอกวัง จากนั้นแต่งตั้งพระสนมฮีบินขึ้นเป็นพระมเหสี เรียกว่า การเปลี่ยนชั่วคราวทางการเมืองปีคิซา (기사환국)

ต่อมาพระเจ้าซุกจงทรงคืนพระยศให้แก่พระมเหสีอินฮยอน และให้พระมเหสีจางกลับไปเป็นพระสนมฮีบินตามเดิม เรียกว่า การเปลี่ยนชั่วคราวการเมืองปีคัปซุล (갑술환국) และฝ่ายตะวันตกกลับมามีอำนาจอีกครั้ง แต่แล้วเมื่อปี ค.ศ. 1701 พระมเหสีอินฮยอนสิ้นพระชนม์ ต่อมาพระเจ้าซุกจงจับได้ว่าพระสนมฮีบินใช้นางร่างทรงสาปแช่งพระมเหสีอินฮยอน พระสนมฮีบินจึงถูกสำเร็จโทษ

ในปลายรัชสมัยของพระเจ้าซุกจงนั้นค่อนข้างสงบสุข แต่พร้อมที่จะปะทุได้ตลอดเวลา เพราะชุนนางฝ่ายโนรนและโซรนกำลังเผชิญหน้ากันด้วยเรื่องการสืบราชสมบัติ โดยฝ่ายโซรนสนับสนุนองค์ชายรัชทายาท หรือองค์ชายยุน ขณะที่ฝ่ายโนรนหันไปสนับสนุนองค์ชายยอนอิง (연잉군) ซึ่งเป็นพระโอรสที่ประสูติแต่พระสนมซุกบิน แห่งตระกูลชเว ในปี ค.ศ. 1718 พระเจ้าซุกจงทรง

ตั้งองค์ชายรัชทายาท หรือองค์ชายขุนเป็นผู้สำเร็จราชการแทน และพระเจ้าชุกจงสวรรคตเมื่อปี ค.ศ. 1720 ด้วยวัยเพียง 59 พรรษา

พระสนมชุกบิน (ทงอี) ในหน้าประวัติศาสตร์เกาหลี

พระสนมชุกบิน แห่งตระกูลชเว (숙빈 최씨) พระสนมเอกในพระเจ้าชุกจง (숙종) กษัตริย์องค์ที่ 19 แห่งราชวงศ์โชซอน (조선 왕조) เป็นเด็กที่เกิดในชนชั้นชนอนมิน ชนชั้นที่ต่ำที่สุดในสังคม ซึ่งในสมัยราชวงศ์โชซอนนั้น มีรากฐานมาจากสังคมในปลายสมัยราชวงศ์โค-รยอ (고려 왕조) ที่มีกษัตริย์อยู่ที่ยอดของพีระมิด รองลงมาเป็นชนชั้นปกครอง สามัญชน และทาส ซึ่งแบ่งได้ดังนี้

1. **ยงบัน** แปลว่า สองชนชั้น ประกอบด้วย มุนบัน หรือชนชั้นปราชญ์ คือ ขุนนางฝ่ายบุ๋น และมูบัน หรือชนชั้นนักรบ โดยที่ลูกหลานของยงบันเท่านั้นที่มีสิทธิ์ในการสอบควากอหรือจอหงวน

2. **จุงอิน** แปลว่า ชนชั้นกลาง เป็นกลุ่มคนที่เป็นลูกจ้างของทางราชการ มีสิทธิ์สอบควากอได้เพียงระดับต่ำ คือเป็นเพียงคนงานในราชสำนัก จุงอินสามารถประกอบอาชีพได้เพียง 4 อย่าง คือ ล่ามแปลภาษา นักกฎหมาย แพทย์ (เฉพาะผู้ชายเท่านั้น) และโหรหลวง

3. **ซังมิน** คือ สามัญชนทั่วไป ได้แก่ ชาวบ้าน ชาวไร่ ชาวนา กรรมกร ชาวประมง เป็นต้น ซึ่งจะต้องถูกเก็บภาษีจาก โจ (ที่ดิน) โพ (เสื้อผ้า) และยก (ส่วยแทนการเกณฑ์ทหาร)

4. **ซอนมิน** คือ ทาส ทางราชการจะเข้ามาควบคุมชนชั้นนี้ เสมือนว่าเป็นสิ่งของชิ้นหนึ่งเท่านั้น ซึ่งเป็นสมบัติส่วนบุคคลที่สามารถซื้อขายได้

ทางราชการก็มีขอนมินไว้เป็นสมบัติเป็นจำนวนมากเพื่อใช้งานในราชสำนัก ซึ่งความกอนนางฝ่ายบูได้เปิดโอกาสให้ขอนมินผู้ชายเข้าไปเป็นทหารได้ ส่วนขอนมินที่ไม่ได้มีเจ้าของก็จะประกอบอาชีพที่สังคมดูถูก เช่น คนฆ่าสัตว์ นักแสดงกายกรรม ส่วนขอนมินผู้หญิงมี 3 อาชีพ คือ มุดัง (ร่างทรง) คีแซง (นางโลม) และอีย-นยอ (แพทย์หญิง) เป็นต้น

พระสนมซุกบินเป็นนางใน หรือ กุง-นยอ (궁녀) ฝ่ายตรวจการ และเมื่อได้เข้าเฝ้าพระเจ้าซุกจง จึงได้เลื่อนเป็น ซึงอินซังกุง (승은상궁) หรือ ซังกุงถวายตัว ต่อมาได้เลื่อนขึ้นเป็นพระสนมซุกวอน (พระสนมชั้นที่ 4) หลังจากที่ถูกออกไปจากวังหลวงและได้ประสูติพระโอรสพระนามว่า “กึม”⁴ พระนามที่พระเจ้าซุกจงทรงพระราชทานให้ แล้วจึงกลับวังหลวง และได้รับการเลื่อนขึ้นเป็นพระสนมซุกอีย (พระสนมชั้นที่ 2) และพระสนมซุกบิน (พระสนมเอก ชั้นที่ 1) ตามลำดับ และได้ให้ประสูติพระธิดา พระนามว่า “องค์หญิงยองซุ” พระธิดาพระองค์ที่ 2 ในพระเจ้าซุกจง

พระสนมฮีบิน พระสนมผู้ทะเยอทะยาน

พระสนมฮีบิน แห่งตระกูลจาง (희빈 장씨) เป็นพระสนมเอกในพระเจ้าซุกจง กษัตริย์องค์ที่ 19 แห่งราชวงศ์โชซอน แต่เดิมเป็นนางใน หรือ กุง-นยอ ของพระมเหสีจางรยอล เมื่อพระเจ้าซุกจงได้พบจึงรับมาอยู่ในวังและแต่งตั้งให้เป็นพระสนมซุกวอน (พระสนมชั้นที่ 4) ในปี ค.ศ. 1688 ก็ได้รับแต่งตั้งเป็นพระสนมโซอีย (พระสนมชั้นที่ 2) หลังจากที่ได้รับการแต่งตั้งไม่นาน

4 อี กึม (이금) ภายหลังเป็นองค์ชายยอนอิง (연잉군) และได้รับการสถาปนาเป็นพระเจ้ายองโจ (영조) กษัตริย์องค์ที่ 21 แห่งราชวงศ์โชซอน (ค.ศ. 1724-1776 รวม 52 ปี)

ก็ได้ประสูติพระโอรส พระนามว่า ลี ยุน (○ | 允)⁵ และในปี ค.ศ. 1689 ก็ได้เลื่อนขึ้นเป็นพระสนมฮีบีน (พระสนมชั้นที่ 1)

ในปี ค.ศ. 1690 เมื่อพระมเหสีอินฮยอนถูกปลดออกจากพระยศพระสนมฮีบีนก็ได้เลื่อนขึ้นเป็นพระมเหสี และองค์ชายยุนได้รับแต่งตั้งเป็นองค์ชายรัชทายาท ต่อมาในปี ค.ศ. 1694 ชุนนางฝ่ายตะวันตกถวายฎีกาขอให้พระเจ้าชุกจงทรงดูแลอดีตพระมเหสีอินฮยอน พระเจ้าชุกจงทรงคืนพระยศให้กับพระมเหสีอินฮยอน ทรงให้พระมเหสีจางกลับไปเป็นพระสนมฮีบีนตามเดิม และแต่งตั้งองค์ชายรัชทายาทเป็นพระโอรสบุญธรรมของพระมเหสีอินฮยอน และทรงมีดำริให้องค์ชายรัชทายาทเข้าพิธีอภิเษกกับหลานสาวของพระมเหสีอินฮยอน นามว่า พระชายาซิม หรือเรียกว่า วังเซจาบิน (왕세자빈)⁶

จากเหตุการณ์นี้ทำให้ฝ่ายโนรมมีอำนาจมากขึ้น และอำนาจทางฝ่ายโชรณลดลง และเป็นเหตุให้เกิดความบาดหมางระหว่างพระมเหสีอินฮยอนและพระสนมฮีบีน พระสนมฮีบีนจึงวางแผนให้จางรังทรงทำไสยศาสตร์เพื่อสาปแช่งพระมเหสีอินฮยอน ภายหลังเมื่อพระมเหสีอินฮยอนสิ้นพระชนม์แล้ว พระเจ้าชุกจงทรงพบนางร่างทรงที่ทำพิธีเก็บสิ่งของที่ใช้ทำพิธีไสยศาสตร์อยู่ในพระตำหนักของพระสนมฮีบีน จึงมีรับสั่งให้ทหารตรวจค้นตำหนัก และพบหุ่นฟางที่มีการเขียนดวงพระชะตาของพระมเหสีอินฮยอนติดไว้ รวมทั้งภาพวาดของพระมเหสีอินฮยอน คันธนู และมีดที่ใช้ปักหุ่นฟางชุกซ่อนอยู่ด้านหลังตำหนัก จึงทรงมีรับสั่งให้พระราชทานยาพิษให้พระสนมฮีบีน และประหารชีวิตพี่ชายของนางด้วย

5 ประสูติเมื่อปี ค.ศ. 1688 ได้รับการแต่งตั้งเป็นองค์ชายรัชทายาท หรือวังเซจา (왕세자) ปี ค.ศ. 1690 และต่อมาได้รับการสถาปนาขึ้นเป็นพระเจ้าคยองจง (정종) กษัตริย์องค์ที่ 20 แห่งราชวงศ์โชซอน (ค.ศ. 1720-1724 รวม 4 ปี)

6 พระชายาซิม สิ้นพระชนม์ก่อนพระเจ้าคยองจงครองราชย์ ภายหลังได้รับแต่งตั้งเป็นพระมเหสีทันฮย็อง แห่งตระกูลซิม (단의 왕후 심씨)

“ทงอ” เรื่องจริง หรือ เรื่องแต่ง

ในละครเรื่อง “ทงอ” ได้กล่าวถึงพ่อของทงอว่าเป็นผู้นำกลุ่ม “คอมกเย” นั้น ขออธิบายก่อนว่า ในสมัยราชวงศ์โชซอนในยุคของพระเจ้าอินโจ ได้เกิดสงครามพยองจาโฮรัน (병자호란) หรือสงครามการรุกรานเกาหลีของแมนจู ครั้งที่ 2 ชาวโชซอนพ่ายแพ้สงครามนี้ ทำให้ผู้คนเริ่มอดอยากล้มตาย และส่งผลให้ระบบชนชั้นในโชซอนได้รับผลกระทบอย่างรุนแรง ชนชั้นทาสได้ก่อตั้งกลุ่มเพื่อปกป้องตนเอง ซึ่งปรากฏในประวัติศาสตร์ 2 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มซัลจู-กเย (살주계) เป็นองค์กรลับขนาดเล็กที่คัดค้านนายทาสซึ่งทารุณกรรมทาส และกลุ่มคอมกเย (검계) เป็นองค์กรต่อต้านระบบสังคมและคอยช่วยเหลือทาสที่ถูกทางการรังแก

ตามที่กล่าวว่าพ่อของทงอนั้นเป็นผู้นำกลุ่มคอมกเยนั้นเป็นเพียงเรื่องที่แต่งขึ้นมาเท่านั้น จริงที่ว่า ทงอมาจากชนชั้นต่ำสุดในสังคม แต่เป็นเด็กที่มีสติปัญญาดี จึงสันนิษฐานว่าพ่อของเธอน่าจะเป็นบุคคลที่มีความรู้ย่างแน่นอน แต่ก็ไม่มีบันทึกเกี่ยวกับภูมิหลังหรือชีวประวัติของทงอมากนัก ดังนั้นในการสร้างละครเรื่องนี้ ผู้สร้างต้องใช้จินตนาการในการสร้างสรรค์เรื่องราว และแม้ในเรื่องของดนตรีในสมัยพระเจ้าชุกจงก็ไม่ได้โดดเด่นมากนัก แต่ผู้สร้างได้นำดนตรีมานำเสนอเพื่อให้ผู้ชมได้สัมผัสถึงความไพเราะของเครื่องดนตรีโบราณของเกาหลีอีกด้วย

“ทงอ” สอนอะไร

จุดเด่นในละครเรื่องนี้ที่แสดงออกมาได้ชัดมาก คือ ความทะเยอทะยานและความอิจฉาริษยาของพระสนมฮีบิน ทั้งๆ ที่ตนก็ไม่ได้ด้อยไปกว่าใครทั้งด้านสติปัญญา ความสง่างาม และทั้งยังเป็นทีโปรดปรานของ

พระเจ้าชุกง แต่กลับไม่พอใจในสิ่งที่ตนมี กลับคิดร้ายต่อผู้อื่น เช่นการกระทำต่อพระมเหสีอินฮยอนจนสิ้นพระชนม์ ในอีกแง่มุมที่ละครเรื่องนี้สะท้อนออกมา คือ ความดีในตัวเอง ไม่ว่าจะเป็นความเคารพผู้อื่น หรือการเคารพผู้อื่นเท่าที่กำลังตนจะสามารถทำได้ หรือปฏิบัติตนต่อผู้อื่นได้อย่างเหมาะสม และไม่พุดจาให้ร้ายผู้อื่น ดังที่ทงอีได้แสดงให้เห็นในละคร ดังคำที่ “ความดีชนะทุกสิ่ง”

นอกจากนี้ยังสามารถสะท้อนให้เห็นว่าคุณค่าของคนนั้นไม่ได้ขึ้นกับชนชั้นที่ตนเกิดมา เพราะสิ่งนี้ไม่สามารถแสดงได้ว่าคนที่อยู่ในชนชั้นสูงเท่านั้นถึงจะเป็นคนที่มีคุณค่า ซึ่งจุดนี้ทงอีก็ได้แสดงให้เห็นแล้วว่า แม้ว่าตนจะเกิดมาในชนชั้นที่ต่ำที่สุดในระบบวรรณะในราชวงศ์โชซอน แต่หากมีความดีและคุณธรรมอยู่ในใจและมีสติตลอดเวลา ก็สามารถเป็นบุคคลที่มีคุณค่าได้มากกว่าคนที่เกิดมาจากชนชั้นสูงแต่ไม่มีคุณธรรมอยู่ในใจ จุดสุดท้ายที่ผู้เขียนขอกล่าวถึง คือ ความเป็นแม่ที่มีอยู่เต็มหัวใจของทงอี ซึ่งทงอีสามารถสอนพระโอรสของตนให้เป็นเด็กที่มีความมั่นใจ รู้จักแบ่งปัน รู้จักช่วยเหลือผู้อื่น จนในที่สุดพระโอรสของทงอีก็ได้รับการสถาปนาเป็นพระเจ้ายองโจ กษัตริย์องค์ที่ 21 แห่งราชวงศ์โชซอน และได้รับสดุดีว่าเป็นกษัตริย์ที่ดีที่สุดในโชซอน ลองมองย้อนกลับมาดูละครในบ้านเรา หากจะให้ละครไทยทำแบบนี้บ้าง คงทำได้ยาก หากยังไม่หลุดจากความเพ้อฝันดังที่ปรากฏให้เห็นทุกวัน

ข้อมูลอ้างอิง

- ไพบูลย์ ปิตะเสน. ประวัติศาสตร์เกาหลีจากยุคเผ่าพันธุ์ถึงราชวงศ์สุดท้าย . กรุงเทพฯ : แสงเทียนการพิมพ์, 2545.
- อ.รวีโรจน์. ชะตากรรมราชวงศ์เกาหลี. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์อนิเมทกรุ๊ป, 2552.
- ชาอิมดง. K-Culture 문화 : พระเจ้าชูกจง กษัตริย์ผู้อยู่ท่ามกลางความขัดแย้ง. แอลต้าแม็ก Vol.05 No. 55 (สิงหาคม 2554) : 82-83.
- ราชวงศ์โชซอน [ออนไลน์]. 2554. แหล่งที่มา th.wikipedia.org/wiki/ราชวงศ์โชซอน (16 สิงหาคม 2554)
- พระเจ้าชูกจงแห่งโชซอน [ออนไลน์]. 2554. แหล่งที่มา th.wikipedia.org/wiki/พระเจ้าชูกจงแห่งโชซอน (16 สิงหาคม 2554)
- พระเจ้าคยองจงแห่งโชซอน [ออนไลน์]. 2554. แหล่งที่มา th.wikipedia.org/wiki/พระเจ้าคยองจงแห่งโชซอน (16 สิงหาคม 2554)
- พระเจ้ายองโจ [ออนไลน์]. 2554. แหล่งที่มา th.wikipedia.org/wiki/พระเจ้ายองโจ (16 สิงหาคม 2554)
- พระเจ้าอินโจ [ออนไลน์]. 2554. แหล่งที่มา th.wikipedia.org/wiki/พระเจ้าอินโจ (16 สิงหาคม 2554)
- พระสนมชุกแห่งตระกูลแซ [ออนไลน์]. 2554. แหล่งที่มา th.wikipedia.org/wiki/พระสนมชุกบิน_ในพระเจ้าชูกจงแห่งโชซอน (16 สิงหาคม 2554)
- พระสนมฮึพิน จากตระกูลจั้ง [ออนไลน์]. 2554. แหล่งที่มา th.wikipedia.org/wiki/พระสนมฮึพิน_จากตระกูลจั้ง (16 สิงหาคม 2554)
- 숙빈 최씨 [Online]. 2011. Available from: ko.wikipedia.org/wiki/숙빈_최씨 (18 August 2011)
- 궁녀 [Online]. 2011. Available from: ko.wikipedia.org/wiki/궁녀 (18 August 2011)
- 조선 인조 [Online]. 2011. Available from: ko.wikipedia.org/wiki/조선_인조 (18 August 2011)
- 희빈 장씨 [Online]. 2011. Available from: ko.wikipedia.org/wiki/희빈_장씨 (18 August 2011)
- 검계 [Online]. 2011. Available from: ko.wikipedia.org/wiki/검계 (18 August 2011)

นางสาวบุญรัตน์ แสงทอง

เจ้าหน้าที่บริหารงานทั่วไป กองวิทยุกระจายเสียง
กรมสารนิเทศ กระทรวงการต่างประเทศ

ท้ายเล่ม

สวัสดีค่ะท่านผู้อ่านหนังสือวิทยุสุราธรรม์ทุกท่าน

ในช่วงที่ผ่านมา มีหลากหลายเรื่องราวที่เกิดขึ้นในประเทศของเรา ทั้งเรื่องราวที่สร้างความปลื้มปิติให้แก่ปวงชนชาวไทย และเรื่องราวที่นำความวิปโยคความสูญเสียมาสู่ปวงชนชาวไทย เรื่องหลากหลายที่เกิดขึ้นสะท้อนให้เห็นความจริงของชีวิตที่ทั้งความดีใจและความเสียใจล้วนแล้วแต่เป็นแรงบันดาลใจให้เราเพิ่มความมุ่งมั่นเพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่วางไว้

หนังสือ “วิทยุสุราธรรม์” ฉบับนี้ ยังคงบรรจุไปด้วยเรื่องราวหลากหลายที่ให้สาระควบคู่ไปกับความเพลิดเพลิน ในขณะเดียวกันก็แทรกคติ/ข้อคิด ในการดำเนินชีวิต

และขอลงท้ายเช่นเดิมค่ะ อ่านหนังสือวิทยุสุราธรรม์แล้ว กรุณาให้กำลังใจเราด้วยการรับฟังรายการของสถานีวิทยุสุราธรรม์ วิทยุการทูตเพื่อประชาชนโดยกระทรวงการต่างประเทศ ทางคลื่นความถี่ AM 1575 KHz ด้วยนะคะ ตามผังรายการท้ายปกหลังค่ะ

พบกับใหม่ในหนังสือ “วิทยุสุราธรรม์” ฉบับต่อไปค่ะ

ขอแสดงความนับถือ

(สุวรรณา ฟองสมุทร)